

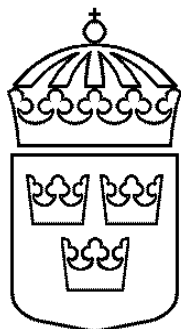
Regeringens proposition 1998/99:1

Budgetpropositionen för 1999

Förslag till statsbudget för budgetåret 1999, reviderad finansplan, budgetpolitiska mål, ändrade anslag för budgetåret 1998, skattefrågor, m.m.

Regeringens proposition 1998/99:1

Budgetpropositionen för 1999

Regeringen överlämnar härmed enligt 9 kap. 6 § regeringsformen sitt förslag till statsbudget för budgetåret 1999 och föreslår att riksdagen beräknar inkomster och beslutar om utgifter för staten i enlighet med de specifikationer som fogats till förslaget.

Stockholm den 5 oktober 1998

Göran Persson

Erik Åsbrink
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller regeringens förslag till statsbudget för budgetåret 1999. Förslaget till statsbudget, som omfattar alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov, visar en omslutning på 680 miljarder kronor. Statens lånebehov för budgetåret 1999 beräknas till -16 miljarder kronor vilket innebär att statsskulden amorteras.

I propositionen redovisar regeringen en reviderad finansplan, budgetpolitiska mål, en prognos för budgeten för 1998 samt lämnar förslag till ändrade anslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998.

Regeringen redovisar förslag till utgiftstak för staten för åren 1999-2001 fördelat på de av riksdagen fastställda utgiftsområdena och Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I bilaga 1 redovisas specifikation av statsbudgetens anslag och inkomstitlar för budgetåret 1999.

Förslag till statsbudget för budgetåret 1999

Utgifter m.m.

Tusental kronor

Utgiftsområde 1	Rikets styrelse	4 179 704
Utgiftsområde 2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 705 333
Utgiftsområde 3	Skatteförvaltning och uppbörd	5 810 859
Utgiftsområde 4	Rättsväsendet	21 919 269
Utgiftsområde 5	Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 871 318
Utgiftsområde 6	Totalförsvaret	44 107 565
Utgiftsområde 7	Internationellt bistånd	11 899 604
Utgiftsområde 8	Invandrare och flyktingar	4 324 184
Utgiftsområde 9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24 012 459
Utgiftsområde 10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	80 503 205
Utgiftsområde 11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 315 009
Utgiftsområde 12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	39 896 045
Utgiftsområde 13	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	33 789 000
Utgiftsområde 14	Arbetsmarknad och arbetsliv	48 274 400
Utgiftsområde 15	Studiestöd	22 447 075
Utgiftsområde 16	Utbildning och universitetsforskning	29 030 747
Utgiftsområde 17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 452 147
Utgiftsområde 18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	20 463 080
Utgiftsområde 19	Regional utjämning och utveckling	2 742 897
Utgiftsområde 20	Allmän miljö- och naturvård	1 548 899
Utgiftsområde 21	Energi	1 681 490
Utgiftsområde 22	Kommunikationer	25 501 314
Utgiftsområde 23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	11 973 865
Utgiftsområde 24	Näringsliv	2 897 947
Utgiftsområde 25	Allmänna bidrag till kommuner	103 564 700
Utgiftsområde 26	Statsskuldsräntor m.m.	84 560 000
Utgiftsområde 27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	21 908 000
Summa utgiftsområden		693 380 115
Minskning av anslagsbehållningar		5 000 000
Summa utgifter		698 380 115
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto		26 987 621
Överföring från AP-fonden		-45 000 000
Summa		680 367 736

Inkomster m.m.*Tusental kronor*

Inkomsttyp 1000	Skatter m.m.	630 559 617
Inkomsttyp 2000	Inkomster av statens verksamhet	32 131 058
Inkomsttyp 3000	Inkomster av försäld egendom	15 001 000
Inkomsttyp 4000	Återbetalning av lån	3 134 945
Inkomsttyp 5000	Kalkylmässiga inkomster	5 300 000
Inkomsttyp 6000	Bidrag m.m. från EU	10 241 116
Inkomsttyp 7000	Extraordinära medel avseende EU	0

Summa inkomster	696 367 736
Beräknat lånebehov	-16 000 000
Summa	680 367 736

Innehållsförteckning

1	Reviderad finansplan.....	13
1.1	En budget för framtiden.....	13
1.2	Den ekonomiska utvecklingen	15
1.2.1	Den internationella utvecklingen	15
1.2.2	Den svenska utvecklingen.....	16
1.3	Sunda offentliga finanser och stabila priser	18
1.3.1	Finanspolitiken	18
1.3.2	Penning- och valutapolitik.....	21
1.4	Samarbete om ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö.....	23
1.5	Regeringens politik för 2000-talet.....	26
1.6	Rättvisa skatter.....	29
1.7	Fördelningspolitiken	30
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	35
3	Lagförslag	43
3.1	Förslag till lag om skattereduktion på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering.....	43
3.2	Förslag till lag om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering, m.m.....	45
3.3	Lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt.....	46
4	Budgetpolitiska mål och statsbudgeten	49
4.1	Budgetpolitiska mål	49
4.1.1	Utgiftstak	49
4.1.2	Överskott i de offentliga finanserna	50
4.2	Samhällsekonomiska förutsättningar	51
4.3	Prioriteringar.....	52
4.4	Ålderspensionsreformen.....	53
4.5	Den offentliga sektorns finanser	55
4.6	Statsbudgetens utveckling 1997-2001	56
4.6.1	Statsbudgetens inkomster	56
4.6.2	Statsbudgetens utgifter.....	57
4.6.3	Statens lånebehov	61
4.7	Statsskulden	62
5	Inkomster	67
5.1	Offentliga sektorns skatter – periodiserad redovisning.....	68
5.2	Statsbudgetens inkomster - kassamässig redovisning.....	75
5.2.1	Nytt uppbördssystem och ändrad redovisning	75

5.2.2	Skatteinkomster	75
5.2.3	Övriga inkomster	78
5.2.4	Jämförelse med vårpropositionen	79
5.2.5	Socialavgifter - ändrad titelredovisning	80
6	Utgifter åren 1999–2001	83
6.1	Takbegränsade utgifter	83
6.1.1	Ramar för utgiftsområden	83
6.1.2	Budgeteringsmarginalen	85
6.2	Beskrivning av utgiftsområden m.m.	86
6.3	Avgiftsbelagd verksamhet.....	102
6.4	Finansiering av investeringar och rörelsekapital	103
6.5	Garantier	105
6.6	Beställningsbemyndiganden	106
6.7	Bemyndigande för ramanslag	107
7	Prognos och tilläggsbudget för 1998.....	113
7.1	Inledning	113
7.2	Prognos för 1998.....	113
7.2.1	Inkomster	114
7.2.2	Takbegränsade utgifter	116
7.3	Förslag till tilläggsbudget för 1998	120
7.3.1	Inledning.....	120
7.3.2	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	121
7.3.3	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	122
7.3.4	Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppörd.....	123
7.3.5	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet.....	124
7.3.6	Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	124
7.3.7	Utgiftsområde 6 Totalförvar.....	125
7.3.8	Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar	126
7.3.9	Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	127
7.3.10	Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.....	128
7.3.11	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	129
7.3.12	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	130
7.3.13	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	130
7.3.14	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	131
7.3.15	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringsar	132
7.3.16	Utgiftsområde 24 Näringsliv.....	133
7.3.17	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	134
7.3.18	Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	134
8	Skattefrågor.....	137
8.1	Inledning.....	137
8.2	Allmänna överväganden.....	137
8.2.1	De internationella förutsättningarna	137
8.2.2	Skatten på arbetsinkomster	139
8.2.3	Beskattningen av företag och entreprenörer	139
8.2.4	Beskattningen av kapitalinkomster	140

8.3	Skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare.....	140
8.4	Det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster	142
8.5	Fastighetsskatten på bostadshyreshus.....	142
8.6	Begreppet näringsverksamhet och tilldelningen av F-skattsedel	143
8.7	Fordonsskatt på bussar.....	143
8.8	Finansiella effekter m.m.....	144
8.8.1	Förslag i budgetpropositionen.....	144
8.8.2	Förslag i andra propositioner.....	145
9	Styrning av statlig verksamhet	149
9.1	Inledning	149
9.2	Ekonomisk styrning	149
9.2.1	Utvecklingen av resultatstyrningen.....	149
9.3	Utvecklingen inom statsförvaltningen.....	151
9.4	Statsförvaltningens produktivitetutveckling.....	154
9.5	Regeringens uppföljning av myndigheternas arbetsgivar-politik.....	155
9.6	Personalkonsekvenser vid strukturförändringar och besparingar m.m.....	155

Bilagor

Bilaga 1 Specifikation av statsbudgetens utgifter och inkomster budgetåret 1998

Bilaga 2 Svensk ekonomi

Bilaga 3 Ålderspensionsreformens finansiella effekter

Bilaga 4 Avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000

Bilaga 5 Fördelningspolitisk redogörelse

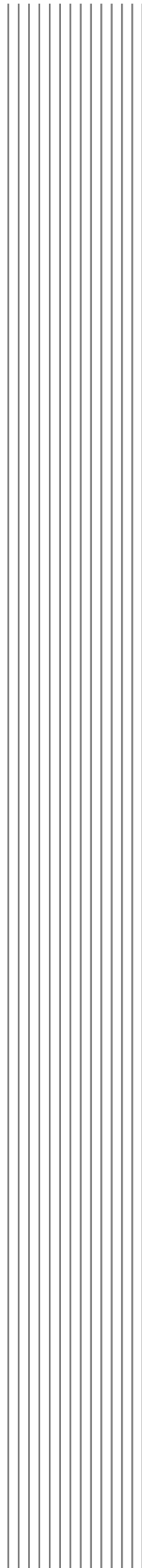
Bilaga 6 Statlig styrning

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 oktober 1998

1

Reviderad finansplan

1 Reviderad finansplan

1.1 En budget för framtiden

Under de senaste åren har en unikt omfattande budgetsanering genomförts i Sverige. På fem år har ett underskott på 12,3 procent vänts till ett överskott på 2,1 procent av BNP. Saneringen var påfrestande men nödvändig. Under samma period har en varaktigt låg inflation etablerats.

Genom denna politik har framtidstron återvänt och en stabil grund lagts för en uthålligt hög tillväxt och stigande sysselsättning. Den skapar också en större motståndskraft i tider av internationell finansiell oro. Om budgetsaneringen och inflationsbekämpningen inte hade genomförts framgångsrikt skulle Sverige nu ha varit i en mycket prekär situation.

Den internationella finansiella turbulensen har på senare tid varit betydande. Allvarliga kriser förekommer i Ryssland, i Japan och flera andra asiatiska länder och även i Latinamerika. Det finns farhågor om att dessa kriser sprider sig till flera länder. Även om störningarna hittills främst varit på det finansiella området, finns det en risk att dessa fortplantas till den reala ekonomin. Det finns redan exempel på nedreviderade tillväxtprognoser i vissa andra länder.

Utgången av riksdagsvalet har vidare skapat en viss osäkerhet kring möjligheterna att skapa politiska majoriteter och om den ekonomiska politikens fortsatta inriktning.

Det är därför viktigt att budgetpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Samarbetet berör fem områden – ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö – och innefattar både konkreta förslag och åtaganden inför framtiden. Andra områden –

såsom Europapolitiken och säkerhetspolitiken – omfattas däremot inte av överenskommelsen.

Uppgårelsen mellan de tre partierna utgår också från att respekt visas för tidigare överenskommelser inom andra partikonstellationer. Hit hör uppgörelserna om den nya budgetprocessen, pensionsreformen, Riksbankens ökade självständighet, energipolitiken och försvarspolitiken. Dessa uppgörelser ligger fast.

Med den nya uppgörelsen som nu träffats markeras att det finns en bred uppslutning kring en stabil och förutsägbar ekonomisk politik som syftar till att vidmakthålla och förstärka förtroendet för den svenska ekonomin. Det är en politik för ökad sysselsättning, ökad rättvisa, förbättrad jämställdhet och förbättrad miljö.

Ekonomi

Samarbetet om ekonomin utgår från att de tidigare fastställda utgiftstaken för 1998, 1999, 2000 och 2001 ligger fast. För att inte riskera att utgiftstaken för 1998 och 1999 bryts vidtas ett antal åtgärder som innebär utgiftsreducingar och senareläggningar av statliga utgifter. Överskottsmålen för de offentliga finanserna ligger också fast, vilket innebär att successiva amorteringar kan göras på statsskulden. I förhållande till tidigare fastställda mål sker dock en skärpning, såtillvida att målet för år 2000 höjs från 1,5 procent till 2,0 procent av BNP.

Politiken för att vidmakthålla inflationen på en mycket låg nivå ligger också fast. Detta kommer bl.a. till uttryck i att erforderliga riksdagsbeslut kommer att tas under hösten vad avser att ge Riksbanken en ökad självständighet.

Sysselsättning

Erfarenheten visar att mål för den ekonomiska politiken får stor genomslagskraft. Det har i Sverige bl.a. gällt målen för budgetsaneringen och inflationen. Regeringen har tidigare formulerat ett mål som innebär att den öppna arbetslösheten skall nedbringas till 4 procent år 2000. Det finns skäl att höja ambitionen och förlänga tidsperspektivet genom att fastställa ett kompletterande mål för sysselsättningen. Det innebär att andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 procent 1997 till 80 procent år 2004.

Regeringen avser att i samband med 1999 års ekonomiska vårproposition återkomma med förslag som förbättrar möjligheten att uppnå målet.

I budgetpropositionen föreslås ökade resurser till skolan, vården och omsorgen genom successiva höjningar av statsbidragen 1999, 2000 och 2001 samt genom att de 200 kronor som betalas i statlig skatt istället överförs till den kommunala sektorn. Förutom att dessa resurser medger förbättrad kvalitet och ökad standard inom skolan, vården och omsorgen möjliggör de också en förbättrad sysselsättning.

Rättvisa

En rad åtgärder föreslås för att öka rättvisan i vårt samhälle. Pensionärernas ekonomi förbättras 1999 genom att det fulla prisbasbeloppet återställs och genom att bostadstillägget för de sämst ställda pensionärerna höjs. De förvärvsarbetandes ekonomi förbättras genom en tillfällig skatte-reduktion som främst gynnar låginkomsttagarna. Fastighetsskatten för hyresbostäder sänks tillfälligt 1999. Barn- och studiebidragen höjs i två etapper år 2000 och 2001. Insatser görs för att förbättra situationen för de hemlösa. Biståndet höjs successivt 1999, 2000 och 2001.

Jämställdhet

Kvinnor och män skall ha samma möjlighet att försörja sig. Könsbetingade löneskillnader mellan män och kvinnor bör tas bort. Jämställdhetsombudsmannen tillförs ökade resurser. Statistiska centralbyrån får medel bl.a. för att förbättra lönestatistiken och metoderna för jämställdhetsboks-lut. Utredningen om jämställdhetslagen får i uppdrag att analysera frågor som rör arbetsvärde-

ring. Myndigheterna får i uppdrag att arbeta mera aktivt med jämställdhetsfrågor, inklusive lönefrågor.

Miljö

Ytterligare resurser tillförs för att kunna förvärva värdefulla skogsområden. Mera resurser tillförs även för naturvårdsavtal och biotopskydd i skog. Särskilda medel anvisas för marksanering. De lokala investeringsprogrammen vidgas till att även omfatta stöd för allergisanering. Naturvårdsverket får i uppdrag att, i samverkan med Forskningsrådsnämnden, göra en samlad bedömning av miljöforskningen. En arbetsgrupp tillsätts för att följa arbetet med att upprätta miljöjusterade nationalräkenskaper. Regeringen avser att i 1999 års ekonomiska vårproposition presentera gröna nyckeltal.

Skattepolitiken

Med den starkare grund som lagts för svensk ekonomi genom budgetsaneringen och låginflationspolitiken skapas större utrymme för framtids-satsningar på en rad områden. Det handlar bl.a. om att verka för en uthålligt hög ekonomisk tillväxt, en stigande sysselsättning, en förstärkt generell välfärd, en bättre utbildning och en fortsatt utveckling mot ekologisk hållbarhet.

Ett viktig led i en framtidsinriktad politik är att se över skattesystemet. Regeringen kommer därför inom kort att inbjuda riksdagens partier till överläggningar om skattepolitikens framtida inriktning.

Europapolitiken

Ett annat centralt område i en framtidsinriktad politik gäller Europapolitiken. Medlemskapet i Europeiska unionen ger Sverige möjligheter att verka för ett Europa präglad av demokrati, jämställdhet, solidaritet och öppenhet. Samarbetet gagnar vårt land och ger oss goda möjligheter till inflytande. Regeringen avser att bedriva en aktiv och framåtsyftande EU-politik som kan bidra till att lösa gemensamma problem och forma Europas framtid.

Samarbetet på det ekonomiska området har varit ett viktig stöd i saneringen av den svenska ekonomin. Det har bidragit till starka offentliga

finansier, låga räntor och låg inflation och därmed lagt en god grund för uthållig tillväxt och ökad sysselsättning de kommande åren.

Samarbetet utgör en stabiliserande faktor i en alltmer globaliserad ekonomi och stärker Europas ställning i den internationella konkurrensen. Den finansiella turbulensen i världsekonomin kräver omfattande insatser från de europeiska ländernas sida. Det är då viktigt att de europeiska länderna genom att förstärka sin inbördes samverkan gemensamt kan utöva det inflytande som motsvarar den europeiska ekonomins styrka.

Regeringens ambition är att även i fortsättningen verka för en inriktning av den ekonomiska politiken i EU, som gynnar sysselsättning och välfärd, stärker konkurrenskraften och utvecklar frihandeln. Regeringen eftersträvar att EU-samarbetet i ökande utsträckning avsätter konkreta resultat av direkt betydelse för människors trygghet och välbefinnande. Endast så kan EU få den nödvändiga förankringen hos medborgarna i unionens medlemsländer. Då måste än mer göras för att öka sysselsättningen och förbättra miljön, främja jämställdheten mellan kvinnor och män och stärka konsumenternas och löntagarnas ställning på den gemensamma marknaden.

Under de närmaste åren står EU inför stora, ja omvälvande förändringar. Regeringen önskar aktivt verka för att unionen utvidgas samtidigt som samarbetet fördjupas och vidareutvecklas. Medlemskap för de länder i Central- och Östeuropa som nu förbereder sitt inträde i unionen innebär en historisk möjlighet att trygga fred, demokrati och välfärd i det nya Europa som nu växer fram. Europeiska unionen måste rusta sig inför denna utmaning genom politiska och finansiella reformer. Även EU:s arbetssätt och institutioner måste reformeras. Starka och effektiva gemensamma institutioner är i hög grad ett intresse för mindre medlemsländer som Sverige. Inte minst inför och under det svenska ordförandeskapet 2001 kommer Sverige att verka för en sådan modernisering av Europeiska unionen att den kan möta 2000-talets krav.

Sverige kommer vidare att arbeta för att samma budgetpolitiska disciplin upprätthålls inom EU-budgeten som i den svenska budgeten och att medlemsländernas avgifter fördelas på ett rättvist sätt. Jordbrukspolitiken och strukturpolitiken måste reformeras.

Som EU-medlem kommer Sverige att arbeta för att den ekonomiska och monetära unionen blir framgångsrik. Att så blir fallet ligger också i vårt eget intresse. För att bevara vår handlings-

frihet skall vi även i fortsättningen uppfylla de ekonomiska villkoren för fullt medlemskap. För att öka kunskapen och stimulera en bred debatt om den ekonomiska och monetära unionen påbörjas ett vittomfattande och opartiskt informations- och folkbildningsarbete. Ett beslut om svenskt deltagande skall underställas det svenska folket för prövning i val eller i folkomröstning.

Kampen mot arbetslösheten står även i fortsättningen i centrum för en aktiv svensk Europapolitik. De politiska förutsättningarna för gemensamma insatser är bättre än någonsin. Regeringen avser att arbeta för att riktlinjerna för sysselsättningspolitiken och dess övervakning ges samma vikt som motsvarande instrument på det ekonomiska och monetära området.

1.2 Den ekonomiska utvecklingen

Svensk ekonomi är i grunden stark. Investeringarna stiger snabbt, de offentliga finanserna är sanerade, inflationen är obefintlig, bytesbalansen uppvisar överskott, sysselsättningen stiger och arbetslösheten faller. Mycket tyder på att Sverige står inför en period med uthålligt hög tillväxt.

Det finns dock allvarliga hot mot en sådan utveckling. Det största hotet är osäkerheten kring den internationella ekonomiska utvecklingen. Tecken finns på att världskonjunkturen är på väg nedåt. Den senaste tidens dramatiska utveckling på de finansiella marknaderna har ökat risken för en sådan utveckling. Ett annat hot är risken för att pris- och löneökningarna i Sverige tar fart i takt med att sysselsättningen stiger.

1.2.1 Den internationella utvecklingen

Den ekonomiska tillväxten i världsekonomin dämpas i år till följd av den ekonomiska krisen i Asien, Ryssland och Latinamerika. Återhämtningen i EU-länderna väntas fortsätta, medan högkonjunkturen i Förenta staterna mattas något. Den turbulenta utvecklingen i Asien och Ryssland har bidragit till ökad oro på de finansiella marknaderna. Vad beträffar krisen i Latinamerika finns motsvarande risker för spridningseffekter. Denna utveckling har ökat osäkerheten om utsikterna för världsekonomin.

Återhämtningen i Europa fortsätter. Den inhemska efterfrågan har blivit starkare, medan exportutvecklingen mattats till följd av minskad

efterfrågan från Asien. En framtidsoptimism bland hushållen och stigande reala inkomster ger förutsättningar för en stigande privat konsumtion. Arbetslösheten i Europa förutses minska något.

Högrekonjunkturen i Förenta staterna nådde troligen sin topp förra året, då BNP-tillväxten blev den högsta på nio år. I år väntas den inhemska efterfrågan bli fortsatt stark, medan exporttillväxten avtar till följd av utvecklingen i Asien och Sydamerika. Samtidigt som arbetslösheten understiger 5 procent har inflationen sjunkit till den lägsta nivån på tolv år. Den framgångsrika penningpolitiken har spelat en central roll för den goda utvecklingen.

Den ekonomiska kris som bröt ut förra sommaren i vissa asiatiska länder har fördjupats och i vissa fall spridits. En försiktig exportledd återhämtning förutses dock under nästa år. Ett uppenbart hinder för återhämtningen är problemen i den finansiella sektorn. En omstrukturering av denna sektor är därmed av stor betydelse för utvecklingen.

Japan har en nyckelroll i den asiatiska utvecklingen. En kraftfull och tydlig ekonomisk politik är av stor vikt för att förbättra den japanska ekonomiska situationen. Viktiga inslag i en sådan politik är att beslutade finanspolitiska åtgärder för att stimulera den inhemska efterfrågan genomförs, att problemen i den finansiella sektorn redovisas öppet och att dessa åtgärdas snabbt och beslutsamt.

Den finansiella och politiska krisen i Ryssland är ett kraftigt bakslag för reformprocessen och undergräver den grad av ekonomisk stabilitet som har uppnåtts. BNP väntas sjunka och inflationen bedöms stiga markant. Ryssland behöver återuppta och stärka reformprocessen. Särskilt brådskande är åtgärder för att hantera den finansiella sektorns djupgående problem. Däremot har de flesta övriga länderna i Central- och Östeuropa hittills drabbats måttligt av den globala finansiella oron.

Risk för svagare konjunkturutveckling

Riskerna för en svagare internationell konjunktur har ökat markant till följd av den senaste tidens utveckling i Asien, Ryssland och Latinamerika. Riskerna för en sämre utveckling skulle kunna inkludera en fördröjd återhämtning i Japan och övriga Asien, en devalvering av den kinesiska valutan, fortsatta och ökade svårigheter

för den ryska ekonomin, fortsatt kraftiga fall på de globala aktiemarknaderna samt ökad protektionism i krisens spår. Var och en av dessa risker är inte tillräcklig för att orsaka en global lågkonjunktur, men sammantagna kan de bidra till att fördjupa och sprida pågående kriser. Effekterna på hushållens och företagens förtroende är svåra att bedöma, men de bör inte underskattas. Lägre förtroende medför minskad vilja att konsumera och investera.

Ett sidoalternativ har utarbetats för att visa hur en sämre internationell utveckling skulle påverka svensk ekonomi. Resultatet av en sådan skulle bli högre arbetslöshet och försämrade offentliga finanser. Sidoalternativet redovisas i bilaga 2.

1.2.2 Den svenska utvecklingen

Den ekonomiska tillväxten i Sverige beräknas till ca 3 procent både 1998 och 1999. Den höga tillväxten drivs av en stark inhemsk efterfrågan. Såväl investeringar som privat och offentlig konsumtion blir starkare än vad som tidigare antagits. Å andra sidan verkar den utländska efterfrågan öka långsammare och man kan inte bortse från risken att spridningseffekterna av den finansiella krisen dämpar tillväxten även i Sverige.

Bokslut över 1990-talet

Den ekonomiska utvecklingen under inledningen av 1990-talet var utomordentligt svag. Lågkonjunkturen medförde att produktionen under perioden 1991–1993 föll med sammanlagt ca 5 procent. Den öppna arbetslösheten fyrdubblades från 2 procent till över 8 procent. Närmare en halv miljon arbetstillfällen försvann. Som en följd härav och av en svag finanspolitik steg underskottet i de offentliga finanserna kraftigt och uppgick som mest till 12,3 procent av BNP år 1993.

Under perioden 1994–1997 har BNP-tillväxten i genomsnitt uppgått till 2,6 procent per år. Både räntan och inflationen har stabiliserats på låga nivåer. Den lägre räntenivån är en viktig orsak till de relativt goda utsikterna för svensk ekonomi. Räntefallet som även inneburit en minskad ränteskillnad mot andra länder beror främst på att den ekonomiska politiken har varit inriktad på att sanera de offentliga finanserna och på prisstabilitet. Sedan 1997 faller den öppna ar-

betslösheten samtidigt som sysselsättningen stiger.

Prognos för 1998 och 1999

Den privata konsumtionen har tagit ordentlig fart. I år beräknas den privata konsumtionen öka med 2,7 procent för att sedan öka med 2,9 procent 1999. Hushållens finansiella förmögenhet är trots den senaste tidens börsoro stor.

Tabell 1.1 Försörjningsbalans

	Mdkr		Procentuell volymförändring		
	1997	1998	1999	2000	2001
Privat konsumtion	922,9	2,7	2,9	2,5	2,0
Offentlig konsumtion	449,3	1,9	0,8	0,6	0,8
Stat	134,2	2,5	0,5	0,5	0,5
Kommuner	315,1	1,7	0,9	0,6	1,0
Bruttoinvesteringar	237,9	9,8	8,0	6,8	5,9
Näringsliv ex. bostäder	182,8	10,7	7,1	4,8	3,2
Bostäder	23,8	6,2	23,5	25,0	25,0
Myndigheter	30,5	7,6	1,4	2,2	1,4
Lagerinvesteringar	6,8	0,1	0,0	0,0	0,0
Export	761,4	5,9	5,8	6,6	5,5
Import	639,5	8,8	7,1	6,3	5,8
BNP	1739	3,0	3,0	3,2	2,6

Det låga ränteläget bidrar till en betydande ökning av investeringarna. Expansionen i tjänstesektorn samt ett relativt högt resursutnyttjande i exportindustrin medför ett stort behov av att bygga ut kapaciteten i näringslivet. Ett osäkerhetsmoment kvarstår dock för industrins investeringar. Om effekterna av den finansiella krisen blir stora kan en del investeringar skjutas på framtiden. Bostadsinvesteringarna beräknas öka framöver.

Efter flera år av nedgång väntas den offentliga konsumtionen öka igen från och med i år. Huvudorsaken till detta är att förbättringen av de offentliga finanserna har möjliggjort ökade resurser till skola, vård och omsorg. Den kommunala konsumtionen beräknas stiga både i år och nästa år. Det är främst inom skolan och vården som ökningen sker. Även den statliga konsumtionen beräknas stiga både 1998 och 1999.

Utrikeshandeln kommer att ha fortsatt stor betydelse för tillväxten. Exportens ökningstakt beräknas dämpas något, men likafullt ligga kvar på en ganska hög nivå. Den höga inhemska efterfrågan medför att importen beräknas stiga

snabbt. Överskottet i bytesbalansen stabiliseras på drygt 2 procent av BNP.

Inflationen och inflationsförväntningarna är mycket låga. Låga internationella prisökningar tillsammans med måttliga löneökningar och sänrade offentliga finanser medför att inflationen förblir låg både i år och nästa år. Sänkta skatter väntas dra ned inflationen ytterligare. Räntedifferensen mot Tyskland väntas åter minska och på sikt nästan försvinna.

Tabell 1.2 Nyckeltal

	Årlig procentuell förändring			
	1998	1999	2000	2001
KPI, årsgenomsnitt	0,5	0,7	1,7	2,0
Kostnadstimplön	3,3	2,9	3,2	3,0
Öppen arbetslöshet ¹	6,6	5,7	4,4	4,0
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder ¹	3,9	3,9	3,8	3,5
Antal sysselsatta	1,3	1,5	1,8	1,1
Real disponibel inkomst	2,7	3,3	1,5	1,8
Hushållens nettosparkvot (nivå)	0,8	1,2	0,3	0,1
Bytesbalans ²	2,3	2,1	2,2	2,4
Tysk ränta 10-års statsobligation ³	4,7	4,6	4,9	5,1
Svensk ränta 10-års statsobligation ³	5,1	5,0	5,2	5,3
TCW-index	122	120	118	118

1. Andel av arbetskraften

2. Procent av BNP

3. Årsgenomsnitt

Sysselsättningen har i år stigit snabbare än väntat. Därmed blir prognosen över sysselsättningsutvecklingen mer optimistisk än den som tidigare förutsågs. Arbetslösheten faller dock inte lika mycket som sysselsättningen stiger. Orsaken till detta är att arbetskraften ökar mer än väntat på grund av att många nu söker sig ut på arbetsmarknaden, när sannolikheten att få ett jobb har ökat. Detta är i grunden en positiv utveckling. Den öppna arbetslösheten antas hamna på i genomsnitt 6,6 procent år 1998. För år 1999 beräknas arbetslösheten till 5,7 procent.

Kalkyl för 2000 och 2001

I kalkylen för åren 2000 och 2001 antas arbetsmarknaden och då särskilt lönebildningen fungera väl samtidigt som den internationella utvecklingen är förhållandevis stark. Därigenom faller den öppna arbetslösheten till 4 procent mot slutet av år 2000. Som årsgenomsnitt blir den öppna arbetslösheten 4,4 procent.

Tabell 1.3 Sysselsättning, arbetslöshet och löneutveckling

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Antal sysselsatta ¹	4378	4185	3964	3927	3986	3963	3922	3973	4032	4104	4148
Privat sektor ¹	2986	2821	2630	2633	2698	2698	2695	2732	2781	2842	2874
Offentlig sektor ¹	1404	1381	1328	1290	1287	1263	1223	1238	1247	1258	1270
Öppen arbetslöshet ²	3,0	5,3	8,2	8,0	7,7	8,1	8,0	6,6	5,7	4,4	4,0
Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder ²	2,0	3,6	4,3	5,3	4,4	4,5	4,3	3,9	3,9	3,8	3,5
Relativt arbetskraftstal ³	83,5	81,6	79,1	77,6	78,2	77,8	76,8	76,5	76,7	76,8	77,0
Andelen sysselsatta mellan 20 och 64 år ⁴	83,4	79,4	75,7	73,9	74,7	74,6	74,0	74,7	75,7	76,9	77,8
Kostnadstimplön ⁵	5,7	3,7	2,8	2,4	3,3	6,1	4,5	3,3	2,9	3,2	3,0

¹ Tusental personer.

² I procent av arbetskraften.

³ Arbetskraften i procent av befolkningen mellan 16 och 64 år.

⁴ Enligt sysselsättningsmålet skall andelen vara 80 procent år 2004.

⁵ Årlig procentuell förändring

Anm.: För åren 1991–1992 är sysselsättningen inom privat och offentlig sektor inte konsistenta med totalen. Delbranscherna är här omräknade av SCB för definitions- och metodändringar genomförda 1992/1993 och kvotade från SNI69 till SNI92. Totalen är den ursprungliga serien men korrigerad för bl.a. felaktig klassificering av ALU-arbetare och ungdomspraktikanter.

Asienkrisen antas endast ge upphov till temporära effekter på världsekonomin. Marknadstillväxten i vår omvärld i kombination med låga inhemska kostnadsökningar lägger därmed grunden för en relativt snabb svensk exporttillväxt såväl år 2000 som 2001. Hushållens gynnsamma inkomstutveckling bidrar till att den privata konsumtionen växer snabbt.

1.3 Sunda offentliga finanser och stabila priser

Sunda offentliga finanser och stabila priser är en förutsättning för en långsiktigt hög tillväxt och därmed en hög sysselsättning. Detta synsätt är styrande för den ekonomiska politiken.

1.3.1 Finanspolitiken

Svensk ekonomi står på en stabil grund. De offentliga finanserna är sanerade och redan i år uppvisar de ett överskott. Det är en anmärkningsvärd förändring mot bakgrund av det läge som rådde för ett par år sedan. Under några få år i början av 1990-talet fördubblades statsskulden.

Saneringspolitiken går därmed in i en ny fas. Nu handlar det om att hålla i de offentliga finanserna och att vårda framgången. Det finns en rad orsaker till att finanspolitiken måste vara fortsatt stram:

- Mycket tyder på att Sverige står i inledning- en av en period med god tillväxt. Den se-

naste tiden har riskerna dock ökat till följd av turbulensen på de internationella finansmarknaderna. En högkonjunktur varar under alla förhållanden inte för evigt. Budgetpolitiken måste därför inriktas på att skapa en säkerhetsmarginal, så att nästa konjunkturavmattning kan mötas med en motverkande finanspolitik. Detta måste ske utan att underskotten hotar att bli för stora och därmed riskera att utlösa en kraftig räntepågång.

- Utan stora överskott under en högkonjunktur minskar möjligheten att upprätthålla det sociala skyddsnätet på dagens nivå i nästa lågkonjunktur. Detta måste undvikas. De arbetslösa skall inte än en gång behöva stå för de största uppföringarna.
- Den offentliga skulden bör amorteras av. Statsskulden var i slutet av september 1409 miljarder kronor.
- En stark välfärd kräver starka offentliga finanser. Andelen äldre kommer att öka kraftigt en bit in på 2000-talet. Detta ökar kraven på vården och omsorgen. Sverige måste därför rusta inför framtiden.
- En stor offentlig skuld innebär att framtida generationer tvingas använda en stor del av de resurser de skapar till att betala räntor och amorteringar. Det är moraliskt fel att överlämna en stor skuld till framtida generationer.

Tabell 1.4 Offentliga finanser

Procent av BNP

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Inkomstkvot	61,9	61,6	60,5	59,7	59,6	63,7	62,8	63,3	61,7	60,7	60,0
Skattekvot	52,8	51,1	50,2	49,8	50,0	54,2	54,3	54,8	53,8	53,2	53,0
Utgiftskvot	63,1	69,4	72,8	70,0	67,3	65,8	63,9	61,3	60,6	58,4	56,7
Statens ränteutgifter	4,4	4,7	5,5	6,3	6,5	6,6	6,1	5,3	4,6	4,2	3,6
Finansiellt sparande	-1,1	-7,8	-12,3	-10,3	-7,8	-2,1	-1,1	2,1	1,1	2,3	3,3
Statens lånebehov, mdkr	75	150	242	185	138	21	6	-12	-16	-63	-203
Nettoskuld	-5,2	4,8	11,1	21,9	23,6	20,3	21,7	18,7	16,5	13,4	9,6
Statsskuld	47,9	61,1	78,3	84,0	84,0	83,6	82,4	77,5	73,3	66,8	54,1
Konsoliderad bruttoskuld	53,0	67,1	75,9	78,8	77,9	77,1	76,6	72,8	70,1	64,7	55,8

Källor: Arbetsmarknadsstyrelsen, Statistiska centralbyrån, Riksbanken och Finansdepartementet

Anm.: Statens lånebehov och statsskulden reduceras åren 1999–2001 till följd av pensionsreformen. År 2001 reduceras lånebehovet med 143,5 miljarder kronor och statsskulden blir 167,5 miljarder kronor eller 8 procent av BNP lägre jämfört med ett läge utan pensionsreform.

- Sparandet i Sverige måste vara högt för att Sveriges internationella skuldsättning skall kunna minska samtidigt som vi har en hög investeringsnivå. Även den offentliga sektorn måste bidra till ett ökat sparande.
- Sverige har i Stabilitets- och tillväxtpakten inom EU åtagit sig att ha ett medelfristigt mål för de offentliga finanserna nära balans eller i överskott.

Budgetpolitiska mål

För 1996 var målet att stabilisera statsskulden som andel av BNP, och för 1997 var målet att underskottet i de offentliga finanserna skulle understiga 3 procent av BNP. Båda dessa mål har uppfyllts väl.

För 1998 är målet att de offentliga finanserna skall vara i balans. Även detta mål uppfylls med god marginal. Överskottet i de offentliga finanserna beräknas i år bli 2,1 procent av BNP. Det finns två orsaker till att budgetmålet överträffas. Det ena är att bolagiseringen av AP-fondens fastighetsinnehav medför en bokföringsmässig förstärkning av de offentliga finanserna med 0,8 procentenheter. Det andra är den goda konjunkturutvecklingen och den strama budgetbehandlingen i regering och riksdag.

Det långsiktiga budgetmålet är ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Som en gradvis anpassning till detta är budgetmålen för den offentliga sektorns finansiella sparande ett överskott på 0,5 procent av BNP för 1999, 1,5 procent av BNP för år 2000 och 2,0 procent av BNP för 2001.

Regeringen föreslår nu att budgetmålet för år 2000 höjs från 1,5 procent av BNP till 2,0 procent av BNP. Detta tillkommande överskott skall användas för att amortera på statsskulden.

Den främsta orsaken till justeringen av målet är behovet att ytterligare stärka förtroendet för den svenska ekonomin. Den tilltagande oron på den finansiella marknaden har medfört stigande räntor för länder som inte har de finansiella marknadernas fulla förtroende. Trots att Sverige de senaste åren har genomfört en mycket omfattande sanering av de offentliga finanserna finns det en viss misstro mot Sverige mot bakgrund av den svaga ekonomiska utvecklingen under början av 1990-talet.

Denna extra avbetalning på skulden skall också ses i ljuset av att vi därmed lyfter av en bit av den räntebörda som framtida generationer annars hade fått bära.

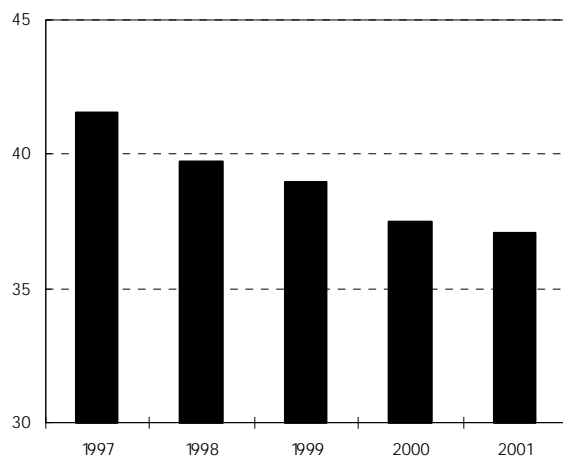
Målen för dessa år gäller vid den tillväxt som kalkylerades i 1997 års ekonomiska vårproposition. Om tillväxten av konjunkturmässiga skäl väsentligt skulle avvika från denna skall motsvarande avvikelser från de angivna målen tolereras.

Ett annat budgetpolitiskt mål är att hålla utgifterna under utgiftstaket. Enligt regeringens bedömning finns det en viss risk för att utgiftstaket skulle kunna överskridas 1998 om inga åtgärder vidtas. Detta är oacceptabelt. Regeringen avser därför att senarelägga och reducera vissa utgifter så att utgiftstaket inte överskrids.

För budgetåret 1999 beräknas en budgeteringsmarginal om 3,3 miljarder kronor. Om denna marginal skulle visa sig för liten avser regeringen att återkomma med åtgärder. Utgiftstaken skall hållas.

Diagram 1.1 Utgiftstak för offentlig sektor, exklusive effekterna av pensionsreformen

Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet

Den av riksdagen beslutade ålderspensionsreformen medför vissa tekniska justeringar av utgiftsramarna för flera utgiftsområden och en uppjustering av det statliga utgiftstaket. Uppjusteringen av utgiftstaket beror på att statliga ålderspensionsavgifter skall erläggas för ålderspensionsrätt som tjänas in för sådana inkomstersättningar som finansieras över budgeten, t.ex. sjukpenning och arbetslöshetsersättning. Likaså skall avgift erläggas för vissa fördelningsmässiga inslag i det nya ålderspensionssystemet. Syftet är att tydliggöra kostnaden för ålderspension när den tjänas in. Avgifterna, liksom vissa andra inslag i reformen, utgör emellertid betalningar inom den offentliga sektorn och påverkar varken de sammantagna offentliga utgifterna eller den offentliga sektorns finanser.

En budget för framtiden

I budgetpropositionen konkretiseras den offensiv för uthållig tillväxt och ökad sysselsättning som regeringen föreslog i 1998 års ekonomiska vårpropositionen. Sex framtidsområden lyftes fram: Kunskap och kompetens, Delaktighet i informationssamhället, Hållbara Sverige – ett föregångsland, Företagande, Europeiskt samarbete och ett Sverige för alla.

I budgeten ingår dessutom en rad andra åtgärder. Såsom föreslogs i den ekonomiska vårpropositionen tillförs skolan, vården och omsorgen år 1999 och framöver 4 miljarder kronor mer än vad som tidigare har varit beslutat. Även tandvårdsförsäkringen, äldrepropositionen, den bo-

stadspolitiska propositionen, förstärkt rättsväsende, ökat bistånd m.m. som presenterades i den ekonomiska vårpropositionen är beaktade i budgeten.

Även sedan dessa förbättringar inberäknats fortsätter de offentliga finanserna att utvecklas mer positivt än vad som tidigare antagits. Därmed finns det ett begränsat ytterligare utrymme för åtgärder som ökar sysselsättningen, rättvisan, jämställdheten och omställningen till ekologisk hållbarhet. Detta sker samtidigt som överskottet i de offentliga finanserna för 1999 upprevideras från 0,8 till 1,1 procent av BNP. Då har samtliga förslag i den ekonomiska vårpropositionen och i budgeten beaktats. En sammanfattning av regeringens förslag till reformer redovisas i tabell 1.5 och 1.6.

Tabell 1.5 Fördelning på propositioner

Miljarder kronor

	1999	2000	2001
Nya åtgärder i budgetpropositionen	5,3	4,8	10,7
varav utgiftsökningar	2,3	3,2	8,1
skattesänkningar	3,0	1,6	2,6
Vårpropositionen	13,8	15,8	18,0
varav utgiftsökningar	10,6	12,3	16,1
skattesänkningar	3,2	3,5	1,9
TOTALT	19,1	20,6	28,7

I budgetpropositionen presenteras ett samarbete om ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö. Förslagen redovisas i avsnitt 1.4.

Tabell 1.6 Utgiftsökningar och skattesänkningar

Miljarder kronor	1999	2000	2001
Framtidsområden			
Kunskap och kompetens	1,0	1,1	1,5
Delaktighet i informationssamhället	0,4	0,6	0,8
Hållbara Sverige - ett föregångsland	0,2	0,4	2,5
Företagande ¹	1,8	2,1	1,8
Europeiskt samarbete	1,0	1,0	1,2
Ett Sverige för alla	0,1	0,3	0,8
<i>Summa framtidsområden</i>	<i>4,5</i>	<i>5,5</i>	<i>8,6</i>
Övrigt²			
Nytt skalsteg i inkomstskatten	- 2,0	- 2,2	- 2,2
Skattereduktion	3,0	0,3	0,1
Fastighetsskatt, 1,7 % till 1,5 %	2,3	2,6	2,0
Fastighetsskatt, hyreshus, 1,5 % till 1,3 %	-	0,6	1,1
Frysning av taxeringsvärden för 1999 och 2000	0,8	1,1	1,8
Bostadspolitisk proposition och byggstimulanser ³	0,7	0,9	0,1
Tandvårdsförsäkring	0,5	0,5	0,5
Äldreproposition	0,5	0,3	0,3
Pensioner	3,0	3,1	3,2
Kommunsektorn	4,0	4,0	6,0
Barnbidrag, flerbarnstillägg och studiebidrag	-	2,5	4,9
BTP	0,7	0,7	0,7
Rättsväsendet	0,4	0,3	0,3
Bistånd	0,1	-	0,2
Övriga åtgärder	0,6	0,4	1,1
<i>Summa övrigt</i>	<i>14,6</i>	<i>15,1</i>	<i>20,1</i>
TOTALT	19,1	20,6	28,7

1. Varav skattelättnad är 1,7 mdkr 1999, 2,0 mdkr 2000 och 1,7 mdkr 2001.

2. Ökade inkomster i beräkningen är angivna med negativt tecken. Inkomsterna är kassamässigt beräknade. Se vidare kap. 8.

3. Varav skattelättnad (ROT) är 0,3 mdkr 1999 och 0,6 mdkr 2000.

Budgetpolitiken de kommande åren

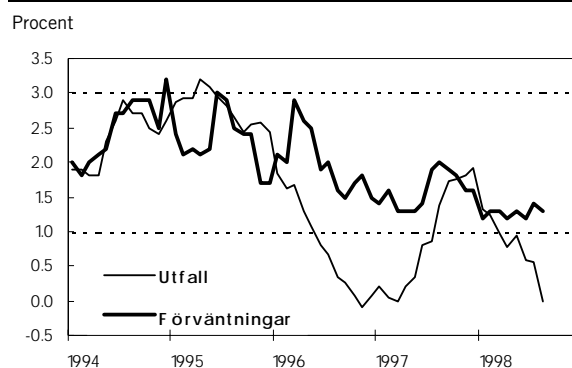
För åren 2000 och 2001 beräknas överskotten i de offentliga finanserna till 2,3 respektive 3,3 procent av BNP. Även dessa år överskrider därmed de budgetpolitiska målen innebärande ett överskott om 2,0 procent av BNP. Beräkningen är dock förhållandevis osäker och är betingad av bl.a. en väl fungerande lönebildning och en inte alltför stor nedgång i den internationella konjunkturen.

Mycket tyder på att Sverige står inför en period med god ekonomisk tillväxt även om riskerna till följd av den internationella utvecklingen har

ökat. Detta tillfälle måste utnyttjas för att uppnå betydande överskott, minskat skuldberoende samt ökad rättvisa och jämlikhet i Sverige. Lönebildningen spelar även här en avgörande roll. Om löneökningstakten överstiger vad arbetsmarknadens parter har kommit överens om, inklusive den av parterna angivna löneglidningen, kommer tillväxten med all sannolikhet att bli lägre. Detta skulle leda till att arbetslösheten skulle bli högre och sysselsättningen lägre men också till att ytterligare skattehöjningar och utgiftsnedskärningar inte kan uteslutas.

1.3.2 Penning- och valutapolitik

Riksbanken bedriver penningpolitiken självständigt. Den övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet. Riksbanksfullmäktige har definierat prisstabilitet som att ökningen av konsumentprisindex skall begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt och nedåt. Regeringen stöder penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

Diagram 1.2 Hushållens inflationsförväntningar samt KPI-utfall

Anm: De streckade linjerna i diagrammet visar Riksbankens toleransintervall för inflationen.

Källa: Statistiska centralbyrån

Prisstabilitet är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik ekonomisk politik. Hög inflation försämrar förutsättningarna för en uthålligt hög tillväxt och därmed också för en stabilt hög sysselsättning.

Konkret betyder hög inflation bl.a. högre matpriser och högre hyror. De flesta avtal på den svenska arbetsmarknaden är tecknade för ett antal år framöver. Om inflationen skulle ta fart skulle reallöneökningarna utebli. Erfarenheten visar att starka grupper på arbetsmarknaden kompenserar hög inflation med löneglidning. Svaga grupper halkar däremot efter. Hög inflation minskar därför möjligheterna till en god

fördelningspolitik och en rättvis inkomstfördelning.

Riksbankens ställning stärks

I november 1997 överlämnades en proposition till riksdagen som grundar sig på en fempartiöverenskommelse om penning- och valutapolitiken för att stärka trovärdigheten för prisstabiliteten. Fempartiöverenskommelsen ligger fast. Riksdagen har i mars i år tagit ett första beslut om de grundlagsändringar som föreslås i propositionen. Ett andra beslut om grundlagsändringarna och beslut om övriga lagändringar skall tas under hösten.

De nya bestämmelserna för Riksbanken innebär bl.a.:

- Riksbanken ges ett överordnat mål för sin verksamhet som läggs fast i lag. Målet för penningpolitiken skall vara att upprätthålla ett fast penningvärde. Eftersom Riksbanken är en myndighet under riksdagen bör banken därutöver stödja den allmänna ekonomiska politiken, bl. a. i syfte att främja en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet.
- I regeringsformen tas in ett förbud för varje myndighet att ge instruktioner till Riksbanken i frågor som rör penningpolitik. En motsvarande bestämmelse om att en ledamot av direktionen inte får söka eller ta emot instruktioner när hon eller han fullgör penningpolitiska uppgifter tas in i riksbankslagen.
- Riksbankschefen får en stärkt ställning genom att det i regeringsformen anges att denna eller denne under den sexåriga mandatperioden får avsättas endast om hon eller han inte längre uppfyller de krav som ställs för att kunna utföra sina uppgifter eller om hon eller han gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.
- Ansvar för övergripande valutapolitiska frågor förs över från Riksbanken till regeringen. Riksbanken skall besluta om tillämpningen av det växelkurssystem som regeringen beslutat om.

Räntorna

De relativt låga räntorna beror bl.a. på den framgångsrika saneringen av de offentliga finanserna och penningpolitikens inriktning på prisstabilitet som bidragit till de låga inflationsförväntningarna.

De långa räntorna har nått sin lägsta nivå på nästan 40 år. Den tioåriga räntan ligger idag runt 4,7 procent. Det är drygt en tredjedel av vad räntan var sommaren 1994. Årsgenomsnittet för 1998 beräknas vara 0,6 procentenheter lägre än vad som prognostiserades i den ekonomiska vårpropositionen i april 1998.

Diagram 1.3 Räntedifferens mellan Sverige och Tyskland

Räntemarginalen mot Tyskland på den tioåriga räntan ligger för närvarande strax under 1 procentenhet. Som lägst har marginalen varit under 0,2 procentenheter. Trots den senaste tidens uppgång har räntemarginalen fallit kraftigt jämfört med situationen för fyra år sedan. Orsaken till uppgången har varit den internationella valutaturbulensen. Dessutom har det funnits en viss osäkerhet inför det svenska riksdagsvalet och med anledning av det parlamentariska läget efter valet. När det nu står klart att den ekonomiska politiken kommer att vara fortsatt inriktad mot sunda statsfinanser och stabila priser bör räntemarginalen mot Tyskland åter reduceras.

Även de korta räntorna har fallit. De låga inflationsförväntningarna, de sanerade offentliga finanserna och måttliga löneökningar har medfört att Riksbanken har kunnat sänka den s.k. reporäntan till drygt 4 procent.

De låga räntorna har medfört att månadskostnaden efter skatt för ett normalt villalån på 500 000 kronor har fallit med 1 800 kronor sedan hösten 1994. En likartad utveckling har skett för bostadsrättslån. De som bor i hyresrätt gynnas

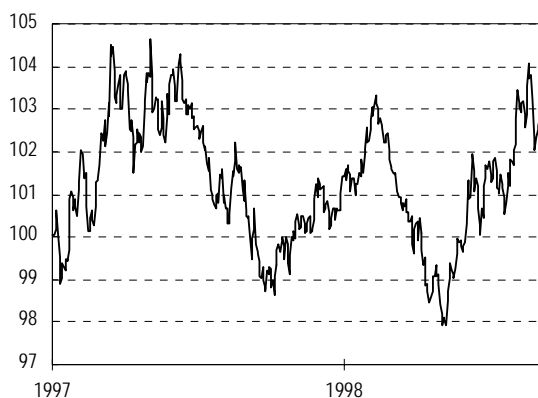
också av de fallande räntorna i takt med att de sjunkande ränteutgifterna slår igenom på hyran.

Kronan

Den svenska kronans växelkurs är flytande. Därför är en viss variation i valutakursen naturlig. I diagram 1.4 visas den handelsvägda växelkursen, inklusive bl.a. de flesta asiatiska valutorna. Växelkursen har varierat förhållandevis mycket under 1997 och 1998 utan att det finns någon entydig trend. Under senare tid har dock kronan försvagats påtagligt. Också detta kan i allt väsentligt förklaras med oron på de internationella finansmarknaderna.

Diagram 1.4 Handelsvägt växelkursindex

1 januari 1997=100 Ett lägre index betyder en starkare krona

Källa: Finansdepartementet

EMU

Den 1 januari 1999 skall EU:s gemensamma valuta, euron, införas. Riksdagen har beslutat att Sverige inte bör införa euron då den tredje etappen inleds. Sverige håller dörren öppen för ett senare svenskt inträde i valutaunionen. Om regeringen senare finner att Sverige bör delta skall frågan underställas svenska folket för prövning i val eller i folkomröstning.

Regeringens uppfattning är att det inte är aktuellt att delta i det europeiska växelkurssamarbetet ERM 2. Erfarenheterna från den nuvarande politiken inriktad på prisstabilitet i kombination med rörlig växelkurs är goda.

Regeringen har för avsikt att föreslå de lagändringar som erfordras i Riksbankslagen för en fullständig legal integrering av Riksbanken i Euro-

peiska centralbankssystemet ECBS i samband med ett eventuellt framtida svenskt deltagande i valutaunionen.

För att öka kunskapen och stimulera en bred debatt om ett eventuellt svenskt deltagande påbörjas ett vittomfattande och opartiskt informations- och folkbildningsarbete.

1.4 Samarbete om ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö

Regeringen avser under mandatperioden att försöka skapa största möjliga uppslutning för en politik för full sysselsättning. Budgetpropositionen har föregåtts av överläggningar med Vänsterpartiet och Miljöpartiet som står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken, utgiftstaken, fördelningen av utgifter på utgiftsområdena för 1999, tilläggsbudgeten för 1998 och de nu föreslagna skatteförändringarna för 1999.

Samarbetet inbegriper fem områden: ekonomin, sysselsättningen, rättvisan, jämställdheten och miljön. Genom detta samarbete bekräftas att det finns politisk stabilitet för en ekonomisk politik som är inriktad på ett offentligt överskott om 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel, prisstabilitet och full sysselsättning.

Ekonomi

Statsfinanserna skall vara sunda och priserna stabila. Sverige skall inte riskera att än en gång hamna i det statsfinansiella moraset:

- Utgiftstaken ligger fast.
- Överskottsmålet på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel ligger fast.
- Den ökade budgetdisciplin som budgetprocessen skapat är värdefull och ligger fast.
- Politiken inriktad mot prisstabilitet ligger fast.
- De ytterligare åtaganden som föreslås för perioden efter budgetåret 1999 får slutligen avvägas mot den fortsatta ekonomiska utvecklingen.

Sysselsättning

Arbetslösheten skall huvudsakligen minskas genom att fler människor får arbete eller utbildning som ger arbete. Arbets- och kompetenslinjen gäller. Arbetslinjen innebär att arbete och aktiva åtgärder skall komma i första hand och att det skall löna sig att arbeta. Kompetenslinjen innebär att alla måste ges möjlighet att öka sin kunskap och kompetens. Tillgången till och kvaliteten inom skolan, vården och omsorgen skall förbättras.

- Fortsatt starka offentliga finanser och låg inflation bäddar för låga räntor och ökad framtidstro och därmed ökade investeringar och sysselsättning.
- Regeringen föreslår nu ett konkret sysselsättningsmål. Andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka till 80 procent år 2004. I samband med 1999 års ekonomiska vårproposition kommer regeringen att presentera förslag som stärker möjligheterna att uppnå målet.
- Regeringen anser att det är av stor vikt för tillväxt och sysselsättning att stimulera kompetensutveckling i arbetslivet. Regeringen avser därför i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1999 att återkomma med förslag på hur kompetensutvecklingen i arbetslivet kan stärkas. Förslaget bör därmed kunna träda i kraft den 1 januari år 2000. En förutsättning för att en statlig stimulans skall införas är att arbetsmarknadens parter bidrar med en ansvarsfull delfinansiering.
- Skolan, vården och omsorgen stärks i enlighet med regeringens förslag i den ekonomiska vårpropositionen med 4 miljarder kronor 1999 och ytterligare 4 miljarder kronor år 2000. Regeringen föreslår nu att ytterligare 2 miljarder kronor tillförs kommuner och landsting 2001.
- Regeringen föreslår nu i enlighet med finansieringsprincipen att kommuner och landsting tillförs ytterligare 1,3 miljarder kronor 1999 genom att de 200 kronor som alla skattskyldiga betalar i statlig inkomstskatt överförs till kommuner och landsting. Detta innebär att utrymmet för skola, vård och omsorg inte minskas till följd av den s.k. Törlingdomen.
- Regeringen avser att tillsätta en arbetsgrupp inom Regeringskansliet för att fördjupa un-

derlaget i arbetstidsfrågor. I gruppen skall ingå bl.a. representanter för Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Arbetsgruppen skall presentera bedömningar av konsekvenserna av olika arbetstidsförändringar samt presentera förslag till hur arbetet med arbetstidsfrågan bör bedrivas vidare.

Rättvisa

Rättvisan skall öka utan att drivkrafterna minskas i samhällsekonomin. Pensionärerna skall tillföras mer resurser och då framför allt de sämst ställda pensionärerna. Även barnfamiljerna och låginkomsttagarna prioriteras.

- Pensionärernas ekonomi föreslås stärkas med ca 4 miljarder kronor. Det reducerade prisbasbeloppet för pensionärer skall ersättas av det fulla prisbasbeloppet redan 1999. Regeringen föreslår att bostadstillägget till pensionärerna höjs den 1 januari 1999 för att gynna de sämst ställda pensionärerna.
- De förvärvsarbetandes ekonomi föreslås stärkas med ca 3 miljarder kronor. En tillfällig skattereduktion införs 1999 för att öka köpkraften hos låg- och medelinkomsttagare. Reduktionen utgör som mest 1 320 kronor och trappas ned med 1,2 procent av den del av inkomsten som ligger över 135 000 kronor per år. Det innebär att reduktionen är borta vid en arbetsinkomst på 245 000 kronor per år.
- Fastighetsskatten för hyresbostäder sänks tillfälligt under 1999 med 0,2 procentenheter från 1,5 till 1,3 procent. Regeringen förväntar sig att den lägre skattenivån omsätts i lägre hyror och avgifter.
- Regeringen avser att föreslå en höjning av barnbidraget och studiebidraget för gymnasiestudierande med 100 kronor i månaden från den 1 januari år 2000 och ytterligare 100 kronor den 1 januari 2001. Även flerbarnstillägget föreslås bli höjt.
- Situationen för de hemlösa har försvårats och regeringen vill i samarbete med kommuner och ideella organisationer satsa resurser och vidta åtgärder för att förbättra situationen för de hemlösa. Regeringen föreslår att det under treårsperioden 1999–2001 an-

slås 30 miljoner kronor för att förbättra de hemlösas situation.

- I enlighet med tidigare beslut höjs biståndet till 0,72 procent av BNI år 2000 och 0,73 procent av BNI år 2001. Regeringen föreslår nu att biståndet höjs med ytterligare 100 miljoner kronor 1999.

Jämställdhet

Sverige har återigen blivit utsedd av FN till världens mest jämställda land. För att Sverige skall fortsätta vara det krävs en aktiv jämställdhetspolitik. Kvinnor och män skall ges samma möjlighet att arbeta och försörja sig. Sverige har inte råd att misshushålla med de mänskliga resurserna. Därför skall både kvinnors och mäns erfarenhet och kunskap tillvaratas. Könstillnader mellan män och kvinnor bör tas bort.

- Jämställdhetsombudsmannen tillförs 2 miljoner kronor för att stärka arbetet med att utöva tillsyn över de delar av jämställdhetslagen som rör löneskillnader mellan kvinnor och män.
- Statistiska centralbyrån kommer att tillföras mer resurser för att vidareutveckla lönestatistiken och för att ta fram nödvändigt statistiskt underlag för jämställdhetsboksut. SCB kommer dessutom att ges i uppdrag att göra en ny nationell tidsanvändningsstudie.
- Utredningen om jämställdhetslagen kommer att ges tilläggsdirektiv, så att utredningen kan analysera frågor som hänger samman med arbetsvärdering.
- Regeringen avser att uppdraga åt sina myndigheter att än mer aktivt arbeta med jämställdhetsfrågor, inklusive frågor om lika lön för lika och likvärdigt arbete.
- Regeringen avser dessutom att genomföra en rad andra åtgärder för att öka jämställdheten: olika åtgärder kommer att vidtas för att underlätta för män att delta i jämställdhetsarbetet, arbetet med att motverka våld mot kvinnor kommer fortsatt att prioriteras, en utredning tillsätts för att se hur kvinnors historia m.m. behandlas på museerna, kvinnokonferensens handlingsprogram ses över m.m.. Regeringen avser att under hösten

1999 redovisa hur jämställdhetspolitiken utvecklats.

Miljö

Sverige och svenskt näringsliv skall gå i spetsen för en utveckling mot ekologisk hållbarhet.

- Regeringen föreslår en kraftig förstärkning av resurserna för skydd av naturområden, främst skogsområden, för att bevara den biologiska mångfalden. Resurserna föreslås öka med sammanlagt 660 miljoner kronor under perioden 1999–2001.
- Regeringen föreslog i samband med den ekonomiska vårpropositionen att mer resurser även skulle tillföras för naturvårdsavtal och biotopskydd i skog samt för rådgivning och information till skogsbrukare. För dessa ändamål föreslås en resursförstärkning med totalt 99 miljoner kronor under perioden 1999–2001.
- Regeringen föreslår att resurser tillförs för marksanering och inventering av behoven av marksanering genom att ett nytt anslag anvisas. Totalt 170 miljoner kronor föreslås för treårsperioden 1999–2001.
- Sanering av mark och vatten skall även fortsättningsvis kunna ges stöd inom ramen för de lokala investeringsprogrammen. De lokala investeringsprogrammen bör vidgas till att omfatta stöd för allergisanerande åtgärder i bebyggelsen som genomförs i samband med de ombyggnadsåtgärder som regelverket för närvarande ger möjlighet att stödja.
- Regeringen avser att inom kort ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samverkan med Forskningsrådsnämnden göra en samlad bedömning av miljöforskningen av idag. Utgångspunkten skall därvid vara att den samlade miljöforskningen skall stärkas.
- En arbetsgrupp tillsätts inom Finansdepartementet för att följa Konjunkturinstitutets, Statistiska centralbyråns och Naturvårdsverkets arbete med att upprätta miljöjusterade nationalräkenskaper.
- Regeringen avser att i 1999 års ekonomiska vårproposition presentera gröna nyckeltal.

1.5 Regeringens politik för 2000-talet

Sverige skall ta steget in i det nya seklet med tillförsikt och optimism. Sverige skall vara ett land som kännetecknas av framtidstro och stolthet. Politiken för att stärka Sverige skall präglade regeringens arbete under mandatperioden.

I den ekonomiska vårpropositionen presenterade regeringen en offensiv för uthållig tillväxt och ökad sysselsättning. Sex områden lyftes fram: Kunskap och kompetens. Delaktighet i informationsamhället. Hållbara Sverige – ett föregångsland. Företagande. Europeiskt samarbete. Ett Sverige för alla. Dessa områden är strategiska delar i en framtidsinriktad politik.

Sveriges intåg i nästa årtusende skall tas med en politik för full sysselsättning, hög tillväxt, bättre utbildning, god välfärd och god miljö. För sysselsättningen föreslås ett konkret mål för år 2004. Regeringen överväger att sätta upp mål även för de andra områdena.

Full sysselsättning

Regeringen har satt upp som mål att den öppna arbetslösheten skall halveras till 4 procent år 2000. Därefter är målet full sysselsättning.

Sverige har goda erfarenheter av att precisera och kvantifiera mål för den ekonomiska politiken. Två mål som starkt bidragit till den snabba saneringen av statsfinanserna och den positiva ränteutvecklingen är målen för inflationen och för de offentliga finanserna.

I och med att den öppna arbetslösheten sjunker finns det skäl att förlänga tidsperspektivet och höja ambitionen. För att befästa och ytterligare förstärka den goda utvecklingen föreslår regeringen därför att det befintliga målet för arbetslösheten kompletteras med ett nytt mål för sysselsättningen.

Regeringens förslag: Andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 procent år 1997 till 80 procent år 2004. Därigenom minskar behovet av sociala ersättningar.

Strategin för att uppnå full sysselsättning bygger på att kunniga människor, ett gott företagsklimat och en omställning till ekologisk hållbarhet stärker Sverige. I en stabil makroekonomisk miljö

skall kvaliteten på och tillgången till skola, vård och omsorg förbättras. Detta bidrar till att möjliggöra ett högt arbetskraftsdeltagande för både kvinnor och män.

Den positiva utveckling som har skett på arbetsmarknaden det senaste året med 60 000 nya jobb måste fortsätta under lång tid framöver. De flesta av dessa jobb måste komma i den privata sektorn. Med mindre utgifter för arbetslösheten och högre inkomster från sysselsättningen kan de offentliga utgifterna i högre grad användas till välfärdens kärna – skola, vård och omsorg och till andra framtidsinriktade områden, t.ex. för utbildning och forskning

År 1997 var 74 procent av befolkningen mellan 20 och 64 år reguljärt sysselsatta. Denna andel skall öka till 80 procent under perioden fram till och med 2004 och komma både kvinnor och män till del. Detta motsvarar ungefär 375 000 nya arbetstillfällen under sju år, eller i genomsnitt närmare 55 000 nya arbetstillfällen per år.

Som en konsekvens av ökad sysselsättning, utbildning, rehabilitering och de andra aktiva åtgärder, kommer personer som i dag försörjs genom sociala bidrag och ersättningar att kunna återgå till arbete. Därigenom reduceras behovet av försörjning genom dessa system med ungefär 240 000 personer under sju år, eller i genomsnitt ca 35 000 personer per år. Regeringen avser även i fortsättningen att regelbundet följa upp målen för arbetslöshet och sysselsättning.

Regeringen avser att i samband med 1999 års ekonomiska vårproposition återkomma med förslag som förstärker möjligheterna att uppnå målet.

I bilaga 4, Avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000, redovisas bakgrunden och de tekniska beräkningar som har legat till grund för sysselsättningsmålet.

Hög tillväxt

Mycket tyder på att Sverige står inför en period med god tillväxt. Därmed förskjuts fokus i den ekonomiska politiken. Huvuduppgiften blir nu att förena en kraftig sysselsättningsökning med fortsatt låg inflation. Målet för sysselsättningen kan uppnås med en genomsnittlig årlig tillväxt på 2,75 procent. Därmed skulle den sammanlagda produktionen år 2004 vara ca 20 procent större än förra årets. Det är viktigt att tillväxten är förenlig med en ekologiskt hållbar utveckling.

För att detta skall var möjligt måste den ekonomiska politiken lägga en stabil grund:

Priserna skall vara stabila. Därmed kan räntorna förbli låga vilket befrämjar investeringar och framtidstro. Om inflationen tillåts att ta fart kommer räntorna att stiga, vilket sänker investeringstakten och resulterar i ett lägre kapacitetstak och därmed lägre tillväxt och sysselsättning.

Arbets- och kompetenslinjen skall stärkas. Det innebär att arbete, aktiva åtgärder och utbildning skall prioriteras. Det måste löna sig att ta ett jobb. Marginaleffekterna bör minskas för den som går från arbetslöshet till jobb. Arbetsmarknadspolitikens omställning från höga volymer i åtgärder till en tillväxtfrämjande inriktning måste ytterligare påskyndas.

Lönebildningen måste fungera väl. Den öppna arbetslösheten beräknas nå 4 procent under slutet av år 2000. Detta kräver dock att löneökningarna även vid en väsentligt lägre arbetslöshet än dagens håller sig på den låga nivå som arbetsmarknadens parter har antagit.

Företagsklimatet skall vara gott. Sverige skall vara ett land som kännetecknas av ett gott och stabilt företagsklimat både för små och stora företag. Skatterna skall vara utformade så att företagande och expansion gynnas. Reserveringsmöjligheterna har förstärkts för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag. Lättnaden i ägarbeskattningen av onoterade aktier har utvidgats. Kvittningsrätten för reaförluster på onoterade aktier har utvidgats. Det skall bli lättare att få tag i riskkapital.

Småföretagsperspektivet måste än mer sättas i fokus. Reglerna skall förenklas. Avdragsreglerna för pensionskostnader, beskattningen av personaloptioner och avdraget för pensionssparande för enskilda näringsidkare har förenklats.

Sverige skall vara ett land för alla. Alla som bor i Sverige skall garanteras samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter oavsett bakgrund eller etnisk tillhörighet. I en internationaliserad värld har ett land med internationell befolkning en fördel. Att ta till vara denna fördel blir en av det kommande seklets stora utmaningar. Av central betydelse är att ge goda kunskaper i det svenska språket från tidig ålder. Därför har regeringen föreslagit betydande resurser för att underlätta för kommunerna att erbjuda förskola från tre års ålder till barn i storstädernas utsatta bostadsområden. Syftet är att förbättra barns integrationsmöjligheter i samhället.

Alla skall med in i informationssamhället. Sverige skall bibehålla och förstärka sin position

som en ledande IT-nation. Alla elever skall ges kunskaper och möjligheter att använda datorer som ett modernt informationsverktyg. Regeringen föreslog i den ekonomiska vårpropositionen att 1,8 miljarder kronor avsätts under åren 1999–2001 för särskilda insatser inom IT, varvid tyngdpunkten, 1,5 miljarder kronor, läggs på skolan.

Sverige skall spela en aktiv roll EU. I samarbete med andra länder skall Sverige föra en politik för ökad sysselsättning, ekonomisk tillväxt, ekologisk hållbarhet, rättvis fördelning, ökad jämställdhet och levande demokrati. Det är en modern politik för det kommande seklet. Med fler medlemmar kan Europeiska unionens grundläggande syfte – fred, demokrati och ekonomisk utveckling – främjas ytterligare. En särskild satsning för att vidareutveckla samarbetet mellan Sverige och Polen genomförs under 1999.

Sverige skall spela en aktiv roll i Östersjöområdet. Vårt närområde har förutsättningar att bli en av Europas viktigaste tillväxtregioner under en lång tid framöver, vilket skulle få stor betydelse för tillväxt och sysselsättning i Sverige. En strategi för hur Sverige bör verka för att främja denna utveckling tas fram i samarbete med näringslivet. För att lyfta fram Östersjöregionens betydelse har 1 miljard kronor avsatts i den s.k. Östersjömiljarden. Verksamheten har varit framgångsrik och bör fortsätta. Därför har regeringen föreslagit att ytterligare 1 miljard kronor tillförs under den kommande femårsperioden.

Välfärd

Den generella välfärdspolitikens huvuduppgift är att på en gång öka rättvisan och bana väg för en dynamisk utveckling, genom att skapa trygghet i förändringen. En väl fungerande välfärdspolitik innebär trygga människor som vågar satsa på utveckling och framtiden.

Kraven på välfärdssystemen kommer att öka framöver, bl.a. som en följd av ett växande antal äldre och barn i skolåldrarna. Genom en god ekonomisk tillväxt och en effektivare resursanvändning skall välfärden förbättras och en jämn inkomstfördelning garanteras. Förbättringarna i förskolan, skolan och de sociala verksamheterna skall redovisas regelbundet avseende kvalitet och tillgänglighet, inklusive jämförelser med andra länder.

Skolan, vården och omsorgen skall prioriteras. Skola, vård och omsorg tillförs i jämförelse med

1996 ökade statsbidrag om 16 miljarder kronor 1999, 20 miljarder kronor år 2000 och 22 miljarder kronor 2001. Sysselsättningen i den offentliga sektorn kommer som en följd av detta under de närmaste åren att öka med ca 10 000 personer per år.

Pensionerna skall höjas. Regeringen föreslår i budgeten ökade resurser till pensionärerna genom att pensionen från och med 1999 skall beräknas utifrån ett oducerat prisbasbelopp. Dessutom föreslås en höjning av bostadstillägget till de sämst ställda pensionärerna. Även morgondagens pensionärer skall tillförsäkras en robust och bra pension. Pensionsreformen ligger fast.

Barnfamiljerna skall gynnas. Barnfamiljer har till stor del fått känna av den försämrade samhällsekonomin under senare år. Regeringen föreslår därför en höjning av barnbidraget i två etapper. Under mandatperioden eftersträvar dessutom regeringen att när det parlamentariska läget så medger införa en maxtaxa för barnomsorg så att barnomsorgsavgifterna sänks.

Människor skall känna trygghet mot brott. Det uppnås främst genom en effektiv brottsförebyggande och brottsbeivrande verksamhet och genom att respekten för lag och rätt upprätthålls. Tryggheten fordrar ett väl fungerande rättsväsende. Moderniseringen av rättsväsendet skall prioriteras.

Bättre utbildning

Utbildning är nyckeln till långsiktig tillväxt och ökad sysselsättning. Den är avgörande för individens möjligheter till ett rikt liv, både i och utanför arbetslivet som medborgare och konsument. Utbildning bidrar till att öka kvinnors och mäns möjligheter att förbättra sina inkomster och anpassa sig till de förändringar som äger rum i såväl arbetslivet som i samhället i stort.

Förskolan lägger grunden. Den långsiktiga strävan är att förskolan bör vara en del av det generella välfärdssystemet.

Grundskolan skall bli än bättre. Varje ung människa som lämnar grundskolan utan tillräckliga kunskaper är ett misslyckande. En bättre skola kräver resurser men också väl fungerande uppföljnings-, utvärderings och kvalitetsutvecklingsystem. Därför tillförs den kommunala sektorn betydande resurser i år och de kommande åren. Samtidigt genomför regeringen ett tio-

punktsprogram för kvalitet och likvärdighet i skolan.

Antalet gymnasieutbildade måste öka. En utbildning på gymnasienivå är idag oftast ett minimikrav på arbetsmarknaden. Allt fler jobb kräver högre kompetens. En gymnasieutbildning är dessutom ett första steg till högre studier. Därför måste kvaliteten och flexibiliteten i gymnasieskolan öka så att alla ungdomar får en reell chans att fullfölja sina studier. För att motverka att kvinnor och män slås ut till följd av för låg utbildning, har vi i Sverige de senaste åren genomfört en bred satsning på utbildning i vuxen ålder. Detta sker både i form av reguljär utbildning, Kunskapslyftet och i form av den mer yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen.

Utbyggnaden av högskolor och universitet skall fortsätta. Hela Sverige skall ta steget in i 2000-talet med kunskap och kompetens. Antalet studenter inom civilingenjörs-, högskoleingenjörs- samt naturvetarutbildningen kommer särskilt att öka. Genom att de mindre och medelstora högskolorna byggts ut och förstärkts med fasta forskningsresurser blir de allt starkare krafter även för den regionala utvecklingen. Vissa högskolor omvandlas till universitet.

Sverige skall vara en ledande forskningsnation. Universitet och högskolor skall ges goda förutsättningar att också fortsättningsvis göra Sverige till en ledande forskningsnation. Forskningen har inte bara ett egenvärde. Forskning och högre utbildning hör samman. En utbyggnad av forskningsresurserna skapar också möjligheter att långsiktigt säkerställa kvaliteten i utbildningen.

Sverige – ett ekologiskt föregångsland

Sverige skall som en pådrivande kraft och ett föregångsland visa att en utveckling mot ekologisk hållbarhet kan förenas med en hög och uthållig ekonomisk tillväxt.

Under en lång period dominerad av industrialiseringen medförde tillväxten i produktionen ofta att utsläpp av miljöfarliga ämnen och användning av energi och andra resurser ökade. Under de senaste decennierna har detta samband mellan produktionstillväxt och effekterna på miljön luckrats upp. För ett antal miljöstörningar har utvecklingen till och med vänts så att belastningen minskat. Denna utveckling skall fortsätta och förstärkas.

För att etablera ett positivt samband mellan hög tillväxt och ekologisk hållbarhet skall stor

vikt läggas vid att välja de åtgärder som ger störst nytta i förhållande till kostnaderna och som förstärker de marknadskrafter som redan styr mot en ökad miljöhänsyn.

Sverige skall vara ett ekologiskt föregångsland. Sverige skall vara en pådrivande kraft för ekologiskt hållbar utveckling. Genom att ligga steget före kan Sverige få ökad konkurrenskraft och bli ett bättre land att leva i. Det gynnar både dagens och framtidens generationer.

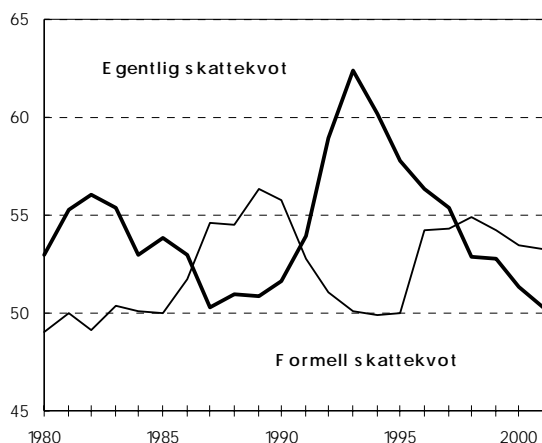
1.6 Rättvisa skatter

Skatternas främsta syfte är att finansiera välfärden. Att bygga en stabil välfärd på lånade pengar är i längden omöjligt. Ofinansierade utgifter utgör inget annat än en beskattning av framtida generationer. Skatthöjningar har därför spelat en viktig roll i saneringen av de offentliga finanserna. Den formella skattekvoten, skatter som andel av BNP, beräknas nå sin högsta nivå i år för att sedan falla.

Den egentliga skattekvoten är ett sätt att visa att ett underskott egentligen inte är något annat än uppskjutna skatthöjningar. Den egentliga skattekvoten definieras som skatterna plus det offentliga underskottet som andel av BNP. Den egentliga skattekvoten var som högst 1993 då den uppgick till drygt 62 procent av BNP. Sedan dess har den fallit och i år beräknas den hamna på knappt 53 procent av BNP.

Diagram 1.5 Den egentliga skattekvoten

Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet

Skatter för rättvisa

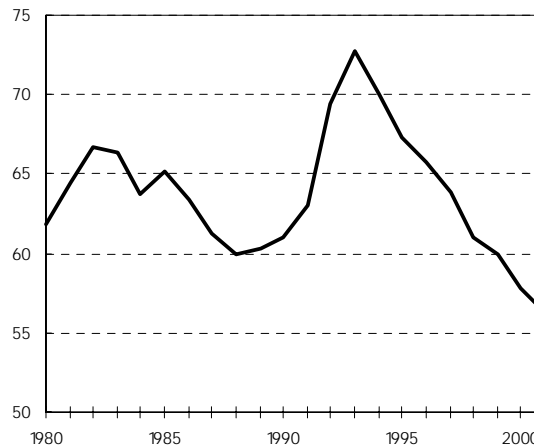
Skattepolitiken medverkar till att minska klyftorna i samhället. Sverige har ett i en internationell jämförelse högt skatteuttag. Sveriges möjligheter att i framtiden upprätthålla ett relativt högt skatteuttag handlar i första hand om hur medborgarna värderar den välfärd som skatterna finansierar. All internationell erfarenhet visar att en dåligt fungerande välfärd urholkar skattemoralen. Ett stort problem är att en stor del av skatteintäkterna används till att betala räntor på statsskulden. Det är en av orsakerna till att avbetalningar på statsskulden utgör en viktig del av regeringens ekonomiska politik.

Till följd av den goda ekonomiska utvecklingen och genom den påbörjade amorteringen på den offentliga skulden beräknas statens ränteutgifter sjunka snabbt de kommande åren. Det kan skapa ett utrymme för vissa förändringar i skattesystemet under de kommande åren. Regeringen kommer därför att bjuda in riksdagens partier till överläggningar om skattepolitikens framtida inriktning. Det är angeläget att redan nu sätta igång en diskussion om hur framför allt kapital- och inkomstbeskattningen skall vara utformade på lång sikt. En utgångspunkt bör vara att skattesystemet fortfarande skall vara enkelt, likformigt, med låga skattesatser och breda skattebaser.

För att redan 1999 tillföra låg- och medelinkomsttagarna mer köpkraft föreslår regeringen en tillfällig skattereduktion. Reduktionen utgör som mest 1320 kronor och trappas ned med 1,2 procent för inkomster över 135 000 kronor. Det innebär att reduktionen är borta vid en årsinkomst på 245 000 kronor.

Diagram 1.6 Den offentliga sektorns utgifter

Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet

Svenska skatter i ett internationellt perspektiv

Internationaliseringen ställer ökade krav på skattepolitiken. Med en ökad internationalisering följer att det blir allt svårare att beskatta skattebaser som är lätttrörliga. Sverige verkar därför inom EU för gemensamma direktiv för framför allt kapitalbeskattningen och energibeskattningen. Inget land tjänar på att alla länder försöker bjuda under varandra för att locka till sig skattebaser. En viktig utgångspunkt för Sverige är att direktiven fortfarande skall ge medlemsländerna handelsfrihet att utforma sina egna skatteregler.

Företagsbeskattningen

En rad åtgärder inom skatteområdet har vidtagits de senaste åren för att förbättra förutsättningarna för företagsamhet. De två viktigaste exemplen är beskattningen av onoterade bolag som har sänkts med 4 miljarder kronor och socialavgifterna som har sänkts med 3 miljarder kronor för främst små och medelstora företag.

Ett annat prioriterat område har varit förenklingar. Regeringen avser att under det närmaste året föreslå att de s.k. stoppreglerna för fåmansföretag med några få undantag slopas och ersätts med allmänna regler. Den av regeringen tillsatta Förenklingsutredningen kommer under hösten att redovisa ett förslag till kontantredovisning för mindre tjänsteföretag.

Miljöbeskattningen

Flera utredningar som rör energi- och miljöbeskattningen har presenterats de senaste åren. Dessutom pågår beredningen av EG-kommissionens förslag om ett nytt energiskatte-direktiv. För att få en konsekvent och likformig beskattning har regeringen strävat efter att behandla de olika förslagen i ett sammanhang. Regeringen avser att under 1999 återkomma till riksdagen med ett förslag till ett nytt energiskattesystem.

Fastighetsskatten

Fastighetsskatten är en viktig del i finansieringen av välfärden. År 1995 höjdes fastighetsskatten från 1,5 till 1,7 procent av taxeringsvärdet. Høj-

ningen var en viktig del i saneringen av de offentliga finanserna.

Sedan fastighetsskatten höjdes den 1 januari 1995 har räntorna fallit med cirka 6 procentenheter – räntefallet har således givit villaägaren med ett normalt villalån 15 gånger mer än vad höjningen av fastighetsskatten innebar.

Från och med den 1 januari 1998 har fastighetsskatten återgått till den tidigare nivån, dvs sänkts från 1,7 till 1,5 procent av taxeringsvärdet.

Hyresgästerna har inte på samma sätt som villaägarna fått del av räntefallet de senaste åren. Regeringen föreslår därför att fastighetsskatten för hyreshus temporärt sänks med 0,2 procentenheter från 1,5 till 1,3 procent under 1999. Regeringen förväntar sig att den lägre skattenivån omsätts i lägre hyror och avgifter.

En parlamentarisk utredning har fått i uppdrag att se över fastighetsbeskattningen och föreslå en rättvisare utformning av fastighetsskatten. En särskilt viktig fråga är hur man skall åstadkomma en lättnad för permanent boende i attraktiva kust- och skärgårdsområden. I avvaktan på att utredningens analys blir klar avser regeringen att frysa taxeringsvärdena på 1997 års nivå även för år 2000.

1.7 Fördelningspolitiken

Grunden för en rättvis fördelningspolitik är ökad sysselsättning, sunda statsfinanser och en stabil ekonomi. Genom budgetsaneringen och den ekonomiska politiken har grunden därmed lagts för en offensiv och långsiktig politik som skapar rättvisa genom tillväxt, sysselsättning och utbildning.

Målet om överskott i statsfinanserna är därför avgörande för en rättvis fördelning mellan generationerna. Barnen och ungdomarna hör till de grupper som träffats hårdast av den ekonomiska krisen och arbetslösheten. Om vi inte betalar av på den stora statsskulden vältras kostnaderna över på framtida generationer.

När antalet äldre ökar kraftigt under 2000-talet kommer resurskraven att växa ytterligare. Den viktigaste rättvisefrågan är därför att varje generation måste betala för sin del av välfärden.

Den gynnsamma utvecklingen på arbetsmarknaden ger både en jämnare fördelning av inkomster och bättre resurser för att stödja dem som har sämst möjligheter till arbete. Spridningen i arbetsinkomster är den viktigaste orsaken till

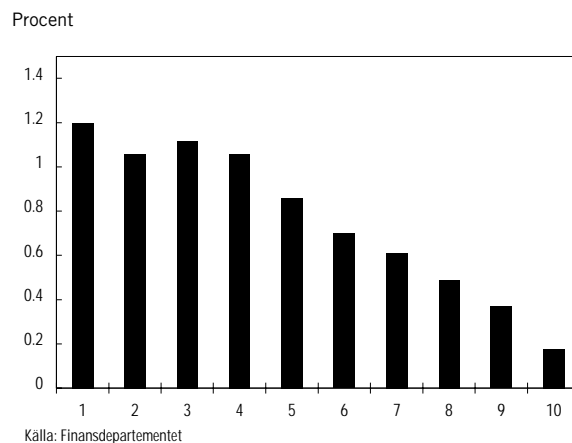
inkomstklyftor och låg ekonomisk standard. Att sysselsättningsmålet uppnås är därför avgörande för att Sverige långsiktigt skall kunna behålla en inkomstfördelning som är en av världens jämnaste.

Den största fördelningspolitiska orättvisan i dag finns mellan dem som saknar jobb och dem som har ett arbete. Den goda ekonomiska utvecklingen måste utnyttjas så att personer som har svårt att få ett arbete nu får en fast förankring på arbetsmarknaden. Det gäller t.ex. många funktionshindrade och invandrare. Eftersom efterfrågan på högutbildad arbetskraft är betydligt större än den på lågutbildad, är regeringens utbildningsinsats av stor betydelse för fördelningspolitiken. Kunskapslyftet, de extra pengarna till skolan, utbyggnaden av universitet och högskolor är bara några exempel på vad som har gjorts och görs för att stärka utbildningen. Åtgärder för att öka och förbättra utbildningen är således inte bara viktiga för att öka den långsiktiga ekonomiska tillväxten. De är också motiverade ur en fördelningspolitisk synvinkel. En jämnt fördelad kunskap och kompetens bidrar till utjämning av löner och sysselsättning och därmed också till en jämnare fördelning av inkomsterna.

Alla har fått göra stora uppoffringar under den ekonomiska krisen och budgetsaneringen. När underskotten nu har vänts till överskott finns det ekonomiskt utrymme, med bibehållna överskott, att förbättra stödet till barnfamiljer och pensionärer. Fördelningseffekterna av förslagen i budgetpropositionen har en mycket gynnsam fördelningsprofil (diagram 1.7). Beräkningen visar de direkta effekterna av förslagen om skattereduktion för arbetsinkomster, slopad reducering av prisbasbelopp vid beräkning av pensioner, höjda bostadstillägg till pensionärer och sänkt fastighetsskatt för hyresbostäder och bostadsrätter. Om även de höjda barnbidragen år 2000 räknades in skulle profilen bli ännu gynnsammare.

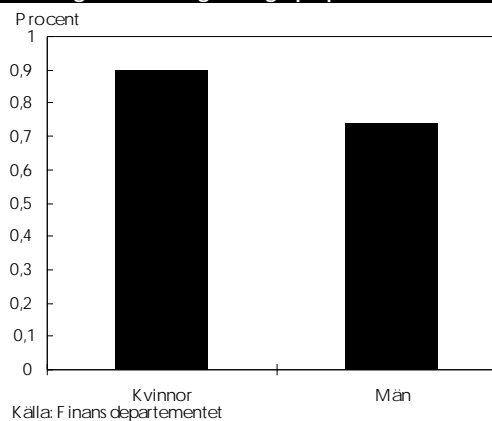
Den femtedel av hushållen som har lägst ekonomisk standard (decilgrupp 1 och 2 tillsammans) får en ökning av den disponibla inkomsten med över en procent medan den femtedel av befolkningen som har högst standard (decilgrupp 9 och 10 tillsammans) får en ökning med ungefär 0,2 procent.

Diagram 1.7 Förändring disponibel inkomst, justerad för försörjningsbörda, till följd av förslagen i budgetpropositionen

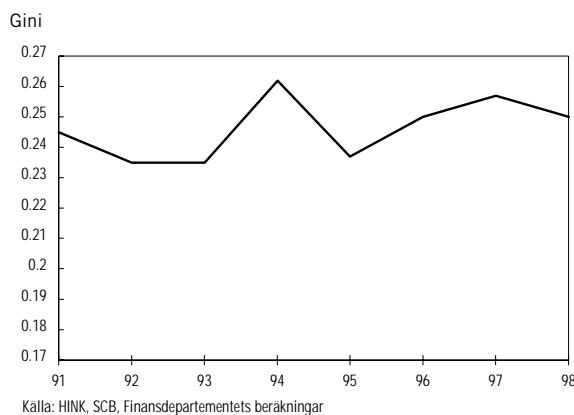
Nettoeffekterna av åtgärderna är mer fördelaktiga för kvinnor än för män (diagram 1.8).

Diagram 1.8 Kvinnor och män. Förändring av disponibel inkomst genom förslag i budgetpropositionen

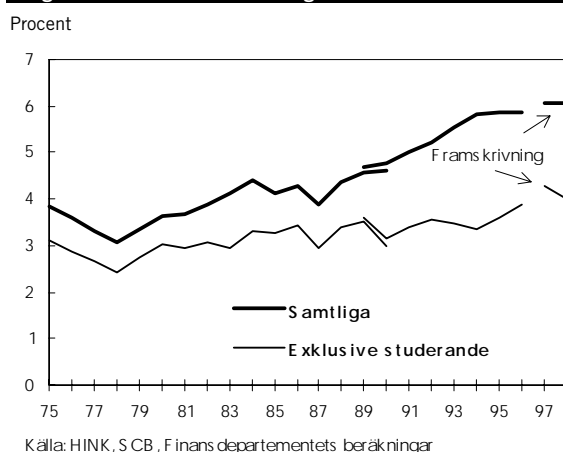
Utvecklingen under 1990-talet

Trots den svaga ekonomiska utvecklingen under 1990-talets början har klyftorna i Sverige inte ökat dramatiskt. Diagram 1.9 visar att enligt Statistiska centralbyråns undersökningar har inkomstklyftorna endast ökat svagt 1991–1996 och det gäller vid en framskrivning till 1998. Den ekonomiska standarden mäts i fördelningen av disponibla inkomster justerade för försörjningsbördan. Spridningen mäts med den s.k. Gini-koefficienten där ett högt värde innebär en större spridning (se vidare bilaga 5, Fördelningspolitisk redogörelse).

Diagram 1.9 Inkomstspridning under 90-talet

Resultatet av den fördelningspolitiska analysen är en viss tendens till ökad spridning under senare år. Med hänsyn till den ekonomiska krisen, arbetslösheten och budgetsaneringen måste dock förändringarna bedömas som anmärkningsvärt små. Andelen hushåll som har en låg ekonomisk standard (under halva medianinkomsten) har ökat påtagligt sedan mitten av 1980-talet. Ökningen beror främst på att fler personer har lägre inkomster på grund av studier. I det korta perspektivet ökar detta klyftorna då studenter har en lägre inkomst än övriga. Men i ett längre perspektiv är den stora utbildningssatsning en viktig insats för minskade inkomstklyftor.

Om de studerande ej inkluderas i statistiken har andelen med svag ekonomi inte ökat nämnvärt, trots kris och arbetslöshet. Det är ett gott betyg till den svenska välfärden och det sociala trygghetssystemet.

Diagram 1.10 Hushåll med låg ekonomisk standard

Fördelningen av årliga inkomster ger dock en ofullständig bild av hur den sociala rättvisan utvecklas, eftersom hushållens inkomster kan variera kraftigt över tiden. I den fördelningspolitiska

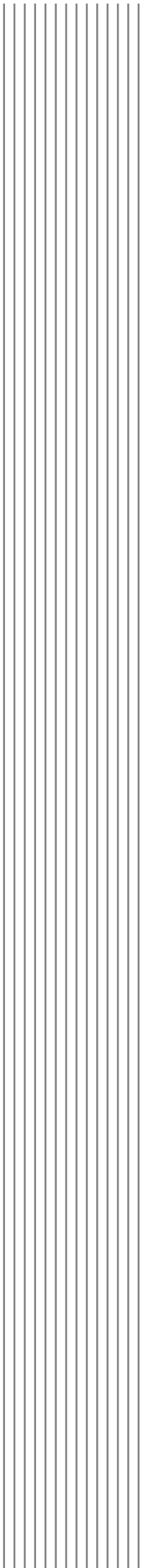
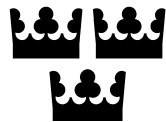
redogörelsen har därför analyserats hur bilden av inkomstspridningen och dess förändring påverkas om man i stället för årsinkomster mäter inkomsterna under flera år (bilaga 5). Det visas att mer än var tredje låginkomsttagare efter fem år har flyttat till gruppen medelinkomsttagare. De relativt goda möjligheterna för låginkomsttagare att förbättra sin standard över tiden har bibehållits även under den ekonomiska krisen under 1990-talet. Andelen personer som mer varaktigt har haft en låg ekonomisk standard (minst tre av fem år) har endast ökat från 2,8 till 3,2 procent mellan 1980- och 1990-talet. Den totala rörligheten i disponibla inkomster har dock minskat något under 1990-talet. Det torde främst förklaras av att inkomster mäts bättre efter skattereformen.

Fördelningsanalyser är ett viktigt fördelningspolitiskt verktyg. Regeringen anser därför att analyserna av fördelningen av den ekonomiska välfärden behöver breddas och fördjupas. Regeringen kommer att uppdraga åt Statistiska centralbyrån att genomföra undersökningar av förmögenhetsfördelningen och den offentliga konsumtionens fördelningseffekter.

2

Förslag till
riksdagsbeslut

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

---

såvitt avser den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 1999

1. godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som regeringen förordar (avsnitt 1),
2. fastställer målet för sysselsättningen till att andelen sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 procent år 1997 till 80 procent år 2004 (avsnitt 1.5),
3. med anledning av ålderspensionsreformen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 1999 till 753 miljarder kronor, för år 2000 till 761 miljarder kronor, och för år 2001 till 786 miljarder kronor (avsnitt 4.1, tabell 4.1),
4. fastställer målet för budgetpolitiken om ett överskott i de offentliga finanserna till 2 procent av bruttonationalprodukten för år 2000 (avsnitt 4.1),
5. godkänner den reviderade beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1999-2001 (avsnitt 4.1, tabell 4.2),
6. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999 ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning (avsnitt 4.6.3),
7. godkänner beräkningen av förändringar av myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret för budgetåret 1999 samt beräkningen av överföring av medel från AP-fonden för budgetåret 1999 (avsnitt 4.6.3, tabell 4.15),
8. godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 (avsnitt 5.2 samt bilaga 1),
9. beslutar om fördelning av utgifterna för budgetåret 1999 på utgiftsområden i enlighet med vad regeringen föreslår (avsnitt 6.1.1, tabell 6.1),
10. godkänner beräkningen av förändringar av anslagsbehållningarna för budgetåret 1999 (avsnitt 6.1.1, tabell 6.1),
11. godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 6.1.1, tabell 6.1),
12. bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet intill ett sammanlagt belopp av 16 700 000 000 kronor (avsnitt 6.4, tabell 6.4),
13. bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 besluta om krediter för myndigheters räntekonton i Riksgäldskontoret intill ett sammanlagt belopp av 14 500 000 000 kronor (avsnitt 6.4, tabell 6.5),
14. bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 vad avser sjunde AP-fondstyrelsens verksamhet dels besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten på högst 19 000 000 kronor, dels besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret på högst 24 500 000 kronor (avsnitt 6.4),

15. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999, med de begränsningar som följer av 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten, besluta att ett ramanslag, med undantag för anslag anvisade för förvaltningsändamål, får överskridas om ett riksdagsbeslut om anslag på tilläggsbudget inte hinner inväntas och om överskridandet ryms inom utgiftstaket för staten (avsnitt 6.7),
- såvitt avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998*
16. bemyndigar regeringen att besluta om och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förvärva 49 procent av aktierna i A/O Dom Shvetsii (avsnitt 7.3.3),
17. godkänner att det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda ramanslaget A7 *Kostnader för omstrukturering av vissa statligt ägda företag, m.m.* får belastas med kostnaderna för förvärvet av aktierna i A/O Dom Shvetsii och därmed uppkomna förvaltningskostnader (avsnitt 7.3.3),
18. godkänner att det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda ramanslaget A9 *Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning* får belastas med vissa driftskostnader för statens betalningssystem (avsnitt 7.3.3),
19. bemyndigar regeringen att i fråga om det under utgiftsområde 6 Totalförsvaret uppförda ramanslaget A1 *Försvarsmakten* under år 1998 medge beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1998 för denna materiel m.m. och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 88 918 200 000 kronor (avsnitt 7.3.7),
20. medger att personalramen för det svenska bidraget i SFOR utökas till högst 530 personer (avsnitt 7.3.7),
21. godkänner att Affärsverket svenska kraftnäts utgifter för verksamheten med dammsäkerhet får belasta det under utgiftsområde 6 Totalförsvaret anvisade ramanslaget B10 *Funktionen Energiförsörjning* (avsnitt 7.3.7),
22. bemyndigar regeringen att i fråga om det under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv uppförda ramanslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* beställa tjänster under år 1998 som medför utgifter under år 1999 om högst 55 000 000 kronor (avsnitt 7.3.10),
23. bemyndigar – med ändring av riksdagens tidigare beslut (prop. 1997/98:123, bet. 1997/98:TU5, rskr. 1997/98:213) – regeringen att dels begränsa Riksgäldskontorets rätt att teckna statlig borgen för redan påbörjade, avslutade eller avbrutna projekt i Stockholms län till 3 000 000 000 kronor, dels låter Riksgäldskontoret utöka garantin för vid varje tidpunkt upplupna räntekostnader och prisökningen i samhället till 625 000 000 kronor (avsnitt 7.3.14),
24. godkänner vad regeringen förordar om inleverans av medel från Fonden för den mindre skeppsfarten (avsnitt 7.3.14),
25. godkänner vad regeringen förordar rörande Luftfartsverkets finansiella befogenheter (avsnitt 7.3.14),
26. bemyndigar regeringen att för ändamål som omfattas av det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda ramanslaget C2 *Upphandling av samhällsättaganden* under år 1998 ikläda staten ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 230 000 000 kronor efter år 1998 (avsnitt 7.3.14),
27. bemyndigar regeringen att godkänna att Statens jordbruksverk får ha utestående förpliktelser avseende beställningsbemyndiganden vid 1998 års slut, såvitt avser det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda ramanslaget B11 *Från EG-budgeten finansierade regionala stöd till jordbruket*, som uppgår till högst 150 000 000 kronor (avsnitt 7.3.15),
28. bemyndigar regeringen att godkänna att Skogs- och jordbrukets forskningsråd får ha utestående förpliktelser avseende beställningsbemyndiganden vid 1998 års slut, såvitt avser det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda ramanslaget G3 *Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning och kollektiv forskning*, som uppgår till högst 160 000 000 kronor (avsnitt 7.3.15),
29. på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 godkänner ändrade ramar för

utgiftsområden samt anvisar ändrade anslag i enlighet med specifikation i bifogade tabell,

såvitt avser skattefrågor

30. antar regeringens förslag till lag om skatte-
reduktion på förvärsinkomster vid 2000
års taxering,
31. antar regeringens förslag till lag om beräk-
ning av viss inkomstskatt på förvärsin-
komster vid 2000 års taxering, m.m.,
32. antar regeringens förslag till lag om ändring
i lagen (1984:1052) om statlig fastighets-
skatt.

Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade anslag för budgetåret 1998

Tusental kronor

Utgifts- område	Anslags- nummer	Belopp enligt statsbudgeten 1998 + TB1 1998	Förändring av ram/anslag	Ny ram/ ny anslagsnivå
1	Rikets styrelse	3 976 700	+ 18 693	3 995 393
	C1 Regeringskansliet m.m., ramanslag	1 870 944	+18 693	1 889 637
	C3 Allmänna val, ramanslag	217 400	+20 000	237 400
	C4 Stöd till politiska partier, ramanslag	132 800	-20 000	112 800
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	2 041 414	0	2 041 414
	A6 Finansinspektionen, ramanslag	110 875	+1 000	111 875
	A8 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader, ramanslag	83 769	-1 000	82 769
3	Skatteförvaltning och oppbörd	5 672 254	+ 14 148	5 686 402
	A1 Riksskatteverket, ramanslag	352 304	-10 000	342 304
	A2 Skattemyndigheterna, ramanslag	4 269 581	+17 588	4 287 169
	A3 Tullverket, ramanslag	1 050 369	+6 560	1 056 929
4	Rättsväsendet	21 029 870	+90 730	21 120 600
	A1 Polisorganisationen, ramanslag	10 956 709	+60 976	11 017 685
	A2 Säkerhetspolisen, ramanslag	516 984	-15 000	501 984
	C1 Domstolsväsendet m.m., ramanslag	2 979 279	+11 012	2 990 291
	D1 Kriminalvården, ramanslag	3 372 090	+16 742	3 388 832
	F7 Diverse kostnader för rättsväsendet, ramanslag	19 560	+15 000	34 560
	F8 Bidrag till vissa internationella sammanslutningar, ramanslag	8 356	+2 000	10 356
5	Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 811 310	-600	2 810 710
	B1 Bidrag till vissa internationella organisationer, ramanslag	464 161	-600	463 561
6	Totalförsvaret	41 343 865	-200	41 343 665
	A1 Försvarsmakten, ramanslag	36 757 400	-207 136	36 550 264
	A2 Fredsfrämjande truppinsatser, ramanslag	534 419	+207 136	741 555
	B1 Funktionen Civil ledning, ramanslag	473 145	-200	472 945
8	Invandrare och flyktingar	3 863 934	+366 000	4 229 934
	A1 Statens invandrarverk, ramanslag	452 402	+3 000	455 402
	A2 Mottagande av asylsökande, ramanslag	773 650	+208 000	981 650
	A3 Migrationspolitiska åtgärder, ramanslag	313 289	-85 000	228 289
	A5 Offentligt biträde i utlänningsärenden, ramanslag	60 295	-11 000	49 295
	A6 Utresor för avvisade och utvisade, ramanslag	83 210	-23 000	60 210
	B1 Integrationsmyndigheten, ramanslag	40 487	-8 000	32 487
	B2 Särskilda insatser i utsatta bostadsområden, ramanslag	189 763	-25 000	164 763
	B3 Integrationsåtgärder, ramanslag	68 097	-10 000	58 097
	B4 Kommunersättning vid flyktingmottagande, ramanslag	1 713 915	+324 000	2 037 915
	B5 Hemutrustningslån, ramanslag	98 549	-7 000	91 549
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	35 813 561	0	35 813 561
	A2 Föräldraförsäkring, ramanslag	14 759 000	-735 000	14 024 000
	A3 Underhållsstöd, ramanslag	2 125 661	+735 000	2 860 661
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	48 247 952	-786 542	47 461 410
	A1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, ramanslag	4 118 585	+13 458	4 132 043
	A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ramanslag	21 649 793	-800 000	20 849 793

Tusental kronor

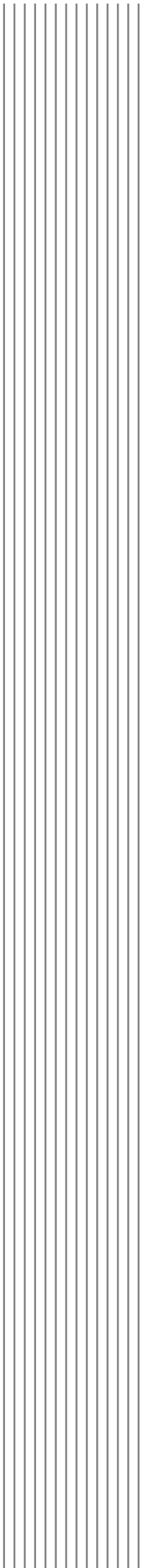
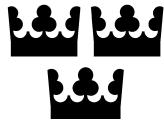
Utgifts- område	Anslags- nummer	Belopp enligt statsbudgeten 1998 + TB1 1998	Förändring av ram/anslag	Ny ram/ ny anslagsnivå
16	Utbildning och universitetsforskning	27 110 554	+135 530	27 246 084
	A7 Specialskolor och resurscenter, ramanslag	418 943	+5 330	424 273
	B45 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m., ramanslag	350 984	+107 800	458 784
	C3 Centrala studiestödsnämnden, ramanslag	313 924	+22 400	336 324
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	22 902 383	+289 454	23 191 837
	A1 Boverket: Förvaltningskostnader, ramanslag	120 455	-17 000	103 455
	A2 Räntebidrag m.m., ramanslag	12 100 000	-600 000	11 500 000
	A4 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader, ramanslag	12 480	-2 000	10 480
	A5 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet, ramanslag	1 500 000	+1 015 000	2 515 000
	A8 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador, ramanslag	60 000	-15 000	45 000
	A9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder, ramanslag	12 000	-7 000	5 000
	A12 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl., ramanslag	75 000	-75 000	0
	C1 Länsstyrelserna m.m., ramanslag	1 646 481	-7 546	1 638 935
	D2 Statens va-nämnd, ramanslag	5 349	-2 000	3 349
20	Allmän miljö- och naturvård	1 214 802	+25 000	1 239 802
	A4 Investeringar och skötsel för naturvård, ramanslag	311 473	+25 000	336 473
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13 725 623	+6 400	13 732 023
	B16 Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m., ramanslag	80 000	-25 000	55 000
	B17 Jordbrukets blockdatabas, ramanslag	17 000	+6 400	23 400
	E5 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, ramanslag	91 500	+25 000	116 500
24	Näringsliv	2 718 180	0	2 718 180
	E3 Exportkreditnämnden, ramanslag	47 400	-5 000	42 400
	E4 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning, ramanslag	11 663	+5 000	16 663
25	Allmänna bidrag till kommuner	97 318 700	-20 000	97 298 700
	A2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting, reservationsanslag	1 136 600	-20 000	1 116 600
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	19 645 000	0	19 645 000
	A3 Mervärdesskattebaserad avgift, ramanslag	8 093 000	+993 000	9 086 000
	A4 Avgift baserad på bruttonationalinkomsten, ramanslag	8 256 000	-993 000	7 263 000
	Summa anslagsförändringar på tilläggsbudget		+138 613	

3

Lagförslag

3 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

3.1 Förslag till lag om skattereduktion på förvärsinkomster vid 2000 års taxering

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Skattskyldig fysisk person, som varit bosatt här i landet under hela beskattningsåret, har vid 2000 års taxering rätt till skattereduktion enligt 2 § på skattepliktiga förvärsinkomster som utgör sådan inkomst av anställning eller sådan inkomst av annat förvärsarbete som avses i 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall avdrag göras för kostnader som arbetstagaren har haft i arbetet i den utsträckning kostnaderna, minskade med erhållen kostnadsersättning, överstiger ettusen kronor.

Vid beräkning av inkomst som avses i första stycket skall inkomst av anställning och inkomst av annat förvärsarbete var för sig avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

2 § Skattereduktionen uppgår till 1 320 kronor när förvärsinkomsten enligt 1 § uppgår till högst 135 000 kronor. Om inkomsten överstiger 135 000 kronor minskas skattereduktionen med 1,2 procent av den överskjutande inkomsten. Skattereduktionen får varken överstiga ett belopp motsvarande förvärsinkomsten enligt 1 § multiplicerad med den kommunala skattesatsen eller den debiterade kommunala inkomstskatten.

3 § Skattskyldig fysisk person, som varit bosatt här i landet endast under en del av beskattningsåret, har rätt till skattereduktion med en tolfedel av den skattereduktion som skulle ha tillgodoförts honom om han varit bosatt i landet under hela beskattningsåret, för varje kalendermånad eller del därav under vilken han varit bosatt här i landet. I övrigt gäller 1 och 2 §§ i tillämpliga delar.

Avlider den skattskyldige under beskattningsåret skall bestämmelserna i 53 § 3 mom. första stycket kommunalskattelagen (1928:370) om taxering av dödsbo tillämpas på motsvarande sätt vid beräkning av skattereduktion.

4 § I fråga om skattereduktion enligt denna lag tillämpas vad som gäller i fråga om sådan skattereduktion som avses i 11 kap. 11 § skattebetalningslagen (1997:483) om inte annat är föreskrivet i denna lag.

Skattereduktion enligt denna lag tillgodoräknas den skattskyldige före annan skattereduktion.

5 § Skattetabellerna skall, förutom vad som framgår av 8 kap. skattebetalningslagen (1997:483), grundas på att den skattskyldige har rätt till skattereduktion enligt denna lag.

6 § Vid beräkning av F-skatt enligt 6 kap. skattebetalningslagen (1997:483) skall om möjligt hänsyn tas till skattereduktion enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

3.2 Förslag till lag om beräkning av viss inkomstskatt på förvärvsinkomster vid 2000 års taxering, m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Vid 2000 års taxering skall för fysiska personer den del av den statliga inkomstskatten på förvärvsinkomst som enligt 10 § lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt anges till ett fast belopp om 200 kronor i stället utgöra en kommunal inkomstskatt. Vid tillämpning av lagen (1997:324) om begränsning av skatt skall denna skatt dock anses utgöra statlig inkomstskatt.

2 § Av den sammanlagda inkomstskatten enligt 1 § skall 66,5 procent utgöra skatt till kommuner och 33,5 procent skatt till landsting. Därvid skall en kommun som inte ingår i ett landsting behandlas som om den även utgjorde ett landsting.

En preliminär utbetalning av den sammanlagda inkomstskatten skall göras av skattemyndigheten i januari 1999 i samband med slutavräkningen av 1997 års kommunalskattemedel. Detta belopp skall fastställas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Utbetalning skall ske till kommunerna respektive landstingen med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november 1998.

En slutavräkning av inkomstskatten skall ske när den årliga taxeringen år 2000 har avslutats. Därvid skall de bestämmelser tillämpas som gäller slutavräkning av kommunalskattemedel enligt 4 § femte stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

3 § Skattemyndighetens beslut enligt 2 § får överklagas hos regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

3.3 Lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt att det i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:526) om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt skall införas en ny punkt 4 av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

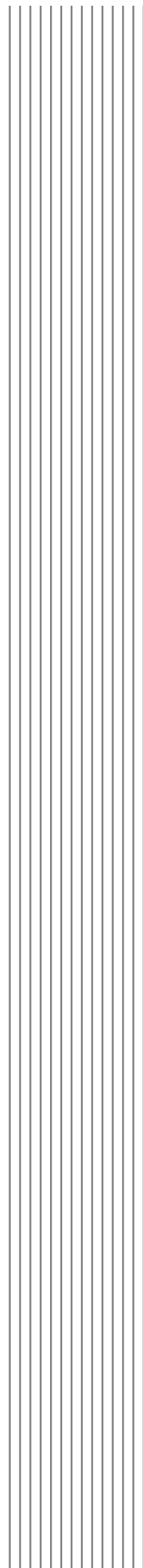
4. I stället för det procenttal som föreskrivs i 3 § första stycket punkten b skall procenttalet vid 2000 års taxering utgöra 1,3. Har beskattningsåret påbörjats före den 1 januari 1999 tillämpas äldre regler för den del av beskattningsåret som infaller före denna tidpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

4

Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

4 Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

I det följande redovisas regeringens förslag till mål för budgetpolitiken. Vidare redovisas förutsättningarna för beräkningarna av budgetförslaget inklusive en redovisning av ålderspensionsreformens effekter på statsbudgeten samt en bedömning av den offentliga sektorns finansiella sparande. Slutligen presenteras en bedömning av statsbudgetens och statsskuldens utveckling för perioden 1997–2001.

4.1 Budgetpolitiska mål

Regeringens förslag: Med anledning av ålderspensionsreformen fastställs utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 1999 till 753 miljarder kronor, för år 2000 till 761 miljarder kronor och för år 2001 till 786 miljarder kronor.

Målet om ett överskott i de offentliga finanserna fastställs till 2 procent av BNP för år 2000.

Den reviderade beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1999–2001 godkänns.

De budgetpolitiska målen innebär att statens utgifter skall rymmas inom beslutade utgiftstak och att de offentliga finanserna skall visa ett överskott på i genomsnitt 2 procent av BNP över en konjunkturcykel.

4.1.1 Utgiftstak

Utgiftstaket för *staten* är fördelat på 26 utgiftsområden (nr 1–25 samt 27), ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, minskning av anslagsbehållningar samt en budgeteringsmarginal. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. ingår inte i utgiftstaket. Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten består från och med år 1999 av delsektorerna AP-fonden och premiepensionssystemet. Minskning av anslagsbehållningar ingår som en post under utgiftstaket, vilket innebär att den är medräknad i saldot både för statsbudgeten och för de offentliga finanserna. Budgeteringsmarginalen utgör skillnaden mellan utgiftstaket och summan av de utgifter som omfattas av utgiftstaket. Ett ianspråkstagande av budgeteringsmarginalen ökar därmed lånebehovet och minskar det offentliga finansiella sparandet.

Utgiftstaket för den *offentliga sektorn* utgörs av utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och den beräknade utgiftsnivån för den kommunala sektorn. Summan av dessa två reduceras med interna transaktioner inom den offentliga sektorn.

Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten och godkänner en beräkning av de offentliga utgifterna.

Utgiftstak för staten

Regeringen presenterade i 1998 års ekonomiska vårproposition ett förslag till utgiftstak för år 2001. Riksdagen har fastställt utgiftstaket för staten och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 720 miljarder kronor för år 1998, 734 miljarder kronor för år 1999, 742 mil-

jarder kronor för år 2000 och 767 miljarder kronor för år 2001 (prop. 1995/96:150, bet. 1995/96:FiU10, rskr. 1995/96:314 och prop. 1997/98:150 bet. 1997/98:FiU20, rskr. 1997/98:318).

Regeringen föreslår nu att en teknisk justering görs av utgiftstaken åren 1999–2001. Ändringen av utgiftstaken föranleds uteslutande av den av riksdagen beslutade ålderspensionsreformen vars intjänanderegler m.m. träder i kraft 1999 (prop. 1997/98:151 och prop. 1997/98:152, bet. 1997/98:SfU:13, rskr. 1997/98:316). Revideringen föranledes av att det fr.o.m. år 1999 införs statliga ålderspensionsavgifter i det reformerade ålderspensionssystemet. För statsbudgeten innebär införandet av statliga ålderspensionsavgifter att utgifterna höjs. De takbegränsade utgifterna beräknas öka med 18,8 miljarder kronor år 1999, 18,7 miljarder kronor år 2000 och med 19,1 miljarder kronor år 2001 till följd av ålderspensionsreformen (se även avsnitt 4.4 och bilaga 3). I enlighet med tidigare etablerad praxis att avrunda utgiftstaket till hela miljarder kronor (prop. 1995/96:150 s. 71 och prop. 1996/97:150 s. 102) föreslår regeringen att utgiftstaket revideras upp med 19 miljarder kronor per år åren 1999–2001.

Tabell 4.1 Utgiftstak för staten 1999–2001

Miljarder kronor

	1999	2000	2001
Nuvarande utgiftstak	734	742	767
Statliga ålderspensionsavgifter	19	19	19
Förslag till utgiftstak	753	761	786

De föreslagna höjningarna av utgiftstaken åren 1999–2001 innebär att statens och ålderspensionssystemets konsoliderade utgifter begränsas till samma nivå som utgiftstaket enligt nuvarande bestämmelser medger. Med undantag för denna tekniska justering ligger de fastställda utgiftstaken för åren 1998–2001 fast.

Utgiftstak för den offentliga sektorn

Utgiftstaket för den offentliga sektorn består av summan av det fastställda utgiftstaket för staten och den beräknade kommunala utgiftsnivån med avdrag för interna transaktioner mellan staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Riksdagen fastställde i juni 1998 (bet. 1997/98:FiU20, rskr. 1997/98:318) beräkningen av den offentliga sektorns utgifter till 1 050 miljarder kronor för år 1999, 1 074 mil-

jarder kronor för år 2000 och 1 114 miljarder kronor för år 2001.

Utgiftstaket för den offentliga sektorn revideras nu i förhållande till de beräkningar som gjordes i den ekonomiska vårpropositionen. Detta beror till största delen på den reviderade beräkning av den kommunala konsumtionen som presenteras närmare i bilaga 2 Svensk ekonomi. De interna transaktionerna inom den offentliga sektorn utgjordes tidigare endast av transaktioner mellan staten och kommunsektorn, men från och med år 1999 måste avdrag även ske för transaktioner mellan statsbudgeten och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Det reformerade ålderspensionssystemet föranleder som tidigare nämnts en justering av utgiftstaket för staten, men eftersom ålderspensionsavgifterna förs från statsbudgeten till ålderspensionssystemet görs avdrag för denna transaktion vid beräkningen av utgiftstaket för den offentliga sektorn på samma sätt som för transaktionerna mellan staten och kommunerna. Av posten interna transaktioner år 1999 utgörs 161 miljarder kronor av transaktioner mellan staten och den kommunala sektorn och ca 19 miljarder kronor av transaktioner mellan statsbudgeten och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Utgiftstaket för den offentliga sektorn åren 1999–2001 beräknas till 1 050, 1 075 respektive 1 113 miljarder kronor.

Tabell 4.2 Utgiftstak för den offentliga sektorn 1999–2001

Miljarder kronor

	1999	2000	2001
Staten inkl. ålderspensionssystemet	753	761	786
Kommunerna	477	496	512
Interna transaktioner	-180	-182	-185
<i>varav</i> Stat - Kommun	-161	-163	-166
Statsbudget - Ålderspensionssystemet	-19	-19	-19
Utgiftstak offentlig sektor	1 050	1 075	1 113
Procent av BNP	55,7	54,3	53,8

4.1.2 Överskott i de offentliga finanserna

Utöver det budgetpolitiska målet att statens och ålderspensionssystemets utgifter skall rymmas inom det fastlagda utgiftstaket är målet om ett överskott i de offentliga finanserna centralt.

De budgetpolitiska mål avseende de offentliga finanserna som regeringen tidigare föreslagit och

som riksdagen ställt sig bakom för åren 1998–2001 kan sammanfattas enligt följande:

- De offentliga finanserna skall vara i balans år 1998 (prop. 1994/95:150, bet. 1994/95:FiU 20, rskr. 1994/95:447).
- På lång sikt skall de offentliga finanserna uppvisa ett överskott på i genomsnitt 2 procent av BNP över en konjunkturcykel (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284).
- En gradvis anpassning mot det långsiktiga målet uppnås genom ett målsatt överskott på 0,5 procent av BNP år 1999, 1,5 procent av BNP år 2000 och 2 procent av BNP år 2001 (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284). Om tillväxten av konjunkturmässiga skäl blir väsentligt högre skall kraven på överskott skärpas för att undvika en finanspolitik som förstärker konjunktursvängningarna.

Den BNP-tillväxt som beräknas för åren 1998–2000 i föreliggande proposition är högre än den tillväxt som beräknades i 1997 års ekonomiska vårproposition inför beslutet om målen för sparandet åren 1999–2000. Regeringen föreslår därför att målet för sparandet höjs från 1,5 till 2 procent av BNP år 2000. Genom denna åtgärd minskar den offentliga skuldbördan och därmed räntebördan för kommande generationer. Som en konsekvens av regeringens målsatta överskott beräknas den offentliga nettoskulden minska med minst 90 miljarder kronor till och med år 2001.

4.2 Samhällsekonomiska förutsättningar

Vid beräkningen av den offentliga sektorns finanser, statsbudgetens inkomster och utgifter samt statens lånebehov är de antaganden som görs om den makroekonomiska utvecklingen av stor betydelse. De makroekonomiska förutsättningar som beräkningarna baserar sig på redovisas i sin helhet i bilaga 2 Svensk ekonomi. I tabell 4.3 anges några faktorer av särskild betydelse för de offentliga finanserna.

Tabell 4.3 Makroekonomiska förutsättningar

Värden från vårpropositionen anges inom parentes

	1997	1998	1999	2000	2001
BNP ¹	1,8 (1,8)	3,0 (3,0)	3,0 (3,1)	3,2 (3,4)	2,6 (2,6)
Prisbasbelopp ²	36,3 (36,3)	36,4 (36,4)	36,4 (36,6)	36,7 (37,0)	37,3 (37,7)
KPI ¹	0,9 (0,9)	0,5 (0,9)	0,7 (1,2)	1,7 (2,0)	2,0 (2,0)
Privat konsumtion ¹	2,0 (2,0)	2,7 (2,3)	2,9 (2,5)	2,5 (2,2)	2,0 (2,0)
Lönesumma ¹	4,0 (4,0)	4,5 (3,9)	4,1 (4,4)	4,7 (4,9)	4,1 (4,0)
Arbetslöshet ³	8,0 (8,0)	6,6 (6,7)	5,7 (5,7)	4,4 (4,4)	4,0 (4,0)
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder ³	4,3 (4,3)	3,9 (4,2)	3,9 (4,0)	3,8 (3,9)	3,5 (3,5)
Ränta 5 år	5,8 (5,8)	4,8 (5,3)	4,7 (5,4)	4,9 (5,4)	5,0 (5,4)
Ränta 6 månader	4,3 (4,3)	4,4 (4,6)	4,3 (4,6)	4,3 (4,6)	4,3 (4,6)

¹ Årlig procentuell förändring

² Tusentals kronor

³ Andel av arbetskraften

I fasta priser beräknas BNP växa med ca 3 procent per år t.o.m. år 2001. Jämfört med bedömningen i den ekonomiska vårpropositionen innebär detta en marginell nedrevidering av tillväxten åren 1999 och 2000.

I förhållande till antagandena i den ekonomiska vårpropositionen görs en nedrevidering av inflationen åren 1998–2000 vilket medför att prisbasbeloppet för åren 1999–2001 blir lägre än vad som då antogs. Prisbasbeloppet påverkar främst statens och AP-fondens utgifter för basbeloppsanknutna transfereringar samt inkomsterna från fysiska personers inkomstskatt.

I fasta priser beräknas den privata konsumtionen öka med 2 till 3 procent per år under de kommande åren, främst som en följd av en förbättring av situationen på arbetsmarknaden. I förhållande till bedömningen i den ekonomiska vårpropositionen beräknas tillväxten i den privata konsumtionen nu bli något lägre. I löpande priser förändras dock den privata konsumtionen i mindre grad eftersom konsumentpriserna antas bli lägre än i den ekonomiska vårpropositionen. Den privata konsumtionen utgör större delen av skattebasen för mervärdesskatten.

Kombinationen av en ökad sysselsättning och en löneökningstakt på i genomsnitt ca 3 procent per år innebär att lönesumman beräknas öka med mellan 4 och 5 procent per år under perioden 1998–2001. Detta ökar statens inkomster från

socialavgifter och fysiska personers inkomstskatt.

Under de närmaste åren antas den snabba sysselsättningsuppgången leda till att den öppna arbetslösheten minskar till 4 procent i slutet av år 2000. De konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärderna beräknas då omfatta 3,5 procent av arbetskraften. Jämfört med vad som antogs i den ekonomiska vårpropositionen beräknas den öppna arbetslösheten och den del av arbetskraften som omfattas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder nu bli sammantaget 0,4 procentenheter lägre år 1998. I förhållande till vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen beräknas de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna också minska något under åren 1999–2000. Dessa förändringar påverkar främst statens utgifter för arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag.

De korta och de långa marknadsräntorna väntas i stort sett bli oförändrade under de kommande tre åren, men är mellan 0,3 och 0,7 procentenheter lägre än vad som antogs i den ekonomiska vårpropositionen. Räntenivån påverkar bl.a. statsskuldsräntorna och utgifterna för räntebidrag och studiemedel.

4.3 Prioriteringar

I 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150) presenterades förslag till åtgärder inom sex områden: Kunskap och kompetens, Delaktighet i informationssamhället, Hållbara Sverige — ett föregångsland, Företagande, Europeiskt samarbete och Ett Sverige för alla. Därutöver föreslogs bland annat också att skolan, vården och omsorgen skulle tillföras ytterligare medel.

I denna proposition föreslås ytterligare åtgärder inom områdena ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö. Dessa förslag redovisas i avsnitt 1.4 i denna volym.

I tabell 4.4 finns en sammanfattning av effekterna på de offentliga finanserna av samtliga åtgärder som presenterades i den ekonomiska vårpropositionen och andra propositioner under året samt denna proposition. Samtliga åtgärder ingår i regeringens förslag till statsbudget för 1999 samt i beräkningen av utgifterna för år 2000 och 2001. Åtgärderna på skatteområdet ingår i beräkningarna av inkomsterna.

Tabell 4.4 Utgiftsökningar och skattesänkningar¹

Miljarder kronor

	1999	2000	2001
Framtidsområden			
Kunskap och kompetens	1,0	1,1	1,5
Delaktighet i informationssamhället	0,4	0,6	0,8
Hållbara Sverige - ett föregångsland	0,2	0,4	2,5
Företagande ²	1,8	2,1	1,8
Europeiskt samarbete	1,0	1,0	1,2
Ett Sverige för alla	0,1	0,3	0,8
<i>Summa framtidsområden</i>	<i>4,5</i>	<i>5,5</i>	<i>8,6</i>
Övrigt			
Nytt skalsteg i inkomstskatten	- 2,0	- 2,2	- 2,2
Skattereduktion	3,0	0,3	0,1
Fastighetsskatt, 1,7 % till 1,5 %	2,3	2,6	2,0
Fastighetsskatt, hyreshus, 1,5 % till 1,3 %	-	0,6	1,1
Frysning av taxeringsvärden för 1999 och 2000	0,8	1,1	1,8
Bostadspolitisk proposition och byggstimulanser ³	0,7	0,9	0,1
Tandvårdsförsäkring	0,5	0,5	0,5
Äldreproposition	0,5	0,3	0,3
Pensioner	3,0	3,1	3,2
Kommunsektorn	4,0	4,0	6,0
Barnbidrag, flerbarnstillägg och studiebidrag	-	2,5	4,9
BTP	0,7	0,7	0,7
Rättsväsendet	0,4	0,3	0,3
Bistånd	0,1	-	0,2
Övriga åtgärder	0,6	0,4	1,1
<i>Summa övrigt</i>	<i>14,6</i>	<i>15,1</i>	<i>20,1</i>
TOTALT	19,1	20,6	28,7

¹ Ökade inkomster i beräkningen är angivna med negativt tecken. Inkomsterna är kassamässigt beräknade. Se vidare kap. 8.

² Varav skattelättnad är 1,7 mdkr 1999, 2,0 mdkr 2000 och 1,7 mdkr 2001.

³ Varav skattelättnad (ROT) är 0,3 mdkr 1999 och 0,6 mdkr 2000.

I kapitel 8 redovisas de nya förslagen på skatteområdet i detalj. Förslagen innebär att en skattereduktion införs för låg- och medelinkomsttagare med pensionsgrundande inkomst. Vidare föreslås att den statliga skatten om 200 kronor på förvärsinkomster för fysiska personer tillfälligt skall överföras till kommunsektorn under 1999 (redovisas inte i ovanstående tabell eftersom

förslaget inte påverkar den offentliga sektorns inkomster). Därutöver föreslås en sänkning av fastighetsskatten på bostadshyreshus från 1,5 procent av taxeringsvärdet till 1,3 procent 1999.

I denna proposition föreslår regeringen att pensionerna under år 1999 skall beräknas utifrån prisbasbeloppet utan reduktion. Detta innebär att återgången till att beräkna pensionerna utan reduktion tidigareläggs från år 2000 till år 1999. Utgifterna beräknas med anledning av detta förslag öka med ca 3 miljarder kronor år 1999.

Regeringen föreslår vidare att den del av bostadskostnaden i intervallet 100–4 000 kronor per månad och för vilken bostadstillägg till pensionärerna (BTP) kan utgå, höjs från 85 procent till 90 procent fr.o.m. 1 januari 1999. Utgifterna beräknas öka med ca 720 miljoner kronor per år med anledning av höjningen av bostadstillägget.

Regeringen föreslår också i denna proposition att biståndsramen engångsvis höjs med 100 miljoner kronor för 1999. Detta innebär att anslagna medel för bistånd motsvarar totalt 0,705 procent av bruttonationalinkomsten.

På miljöområdet föreslår regeringen bl.a. att 660 miljoner kronor anvisas under perioden 1999–2001 för skydd av naturområden, och främst skogsmark, i syfte att bevara den biologiska mångfalden. Det föreslås också att totalt 170 miljoner kronor anvisas för sanering och återställning av förorenade områden för perioden 1999–2001. Åtgärderna på miljöområdet redovisas under framtidsområdet Hållbara Sverige – ett föregångsland (tabell 4.4).

Regeringen aviserar också ett antal åtgärder för år 2000 och 2001 i denna proposition. Utöver de aviserade medelstillskott på 4 miljarder kronor i den ekonomiska vårpropositionen aviseras i denna proposition ett tillskott till kommunerna motsvarande 2 miljarder för 2001. I beräkningen för år 2000 och 2001 ingår också höjningar av barnbidraget och studiebidraget för gymnasie-studerande med 100 kronor per månad och barn år 2000 och ytterligare 100 kronor per månad och barn år 2001. Flerbarnstillägget avses räknas upp i motsvarande mån.

I tabell 4.5 redovisas effekterna av förslagen i denna proposition jämfört med förslagen i den ekonomiska vårpropositionen och andra propositioner som presenterats under året.

Sammantaget beräknas nu de takbegränsade utgifterna bli ca 1,9 miljarder kronor högre 1999 jämfört med beräkningen i vårpropositionen, exklusive de beräknade effekterna av det reforme-

rade ålderspensionssystemet. Reformerna rymms inom ramen för de budgetpolitiska målen.

Tabell 4.5 Fördelning på propositioner

miljarder kronor			
	1999	2000	2001
Nya åtgärder i budgetpropositionen	5,3	4,8	10,7
varav utgiftsökningar	2,3	3,2	8,1
skattesänkningar	3,0	1,6	2,6
Vårpropositionen och andra propositioner under året	13,8	15,8	18,0
varav utgiftsökningar	10,6	12,3	16,1
skattesänkningar	3,2	3,5	1,9
TOTALT	19,1	20,6	28,7

4.4 Ålderspensionsreformen

Riksdagen fattade i juni 1998 beslut om ett reformerat ålderspensionssystem (prop. 1997/98:151 och prop. 1997/98:152, bet. 1997/98:SfU13, rskr. 1997/98:315). Reformeringen av ålderspensionssystemet innebär bl.a. att offentliga ålderspensionsförmåner kommer att beräknas enligt nya regler såväl under intjänandetiden som under den tid då ålderspensionen betalas ut. Övergångsbestämmelserna är utformade på ett sådant sätt att de ålderspensioner som betalas ut under de närmaste åren med mycket begränsade undantag utgörs av pensioner beräknade enligt gällande folkpensions- och ATP-regler. Reformen påverkar därför inte den offentliga sektorns utgifter för ålderspension under perioden fram till och med år 2001.

Genom att delpensions- och arbetsskadefonderna upplösts och utgifterna inom dessa försäkringar fr.o.m. år 1999 redovisas på statsbudgeten utgörs socialförsäkringen vid sidan av statsbudgeten enbart av inkomstrelaterade ålderspensioner. Av detta skäl ändras benämningen till ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Motsvarande gäller för socialförsäkringssektorn i nationalräkenskapernas redovisning. Denna sektor delas upp i delsektorerna AP-fonden, respektive Premiepensionsmyndigheten.

Ålderspensionsreformen medför från och med år 1999 betydande betalningsflöden mellan statsbudgeten, AP-fonden och premiepensionssystemet. Detta innebär att utgiftsområdesramarna och det statliga utgiftstaket liksom statens lånebehov och statsskulden påverkas av reformen.

I 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150) beaktades inte effekterna av ålderspensionsreformen. En preliminär bedömning av dessa lämnades dock i ett särskilt avsnitt (4.8). I föreliggande budgetproposition har däremot riksdagens beslut om nytt ålderspensionssystem fullt ut beaktats. Beslutet innebär bl.a. följande:

- Det statliga utgiftstaket och utgiftsramarna för ett antal utgiftsområden justeras upp med hänsyn till att statliga ålderspensionsavgifter skall erläggas för sådana pensionsgrundande ersättningar som finansieras över statsbudgeten, liksom för vissa s.k. pensionsgrundande belopp. Sammantaget beräknas de statliga ålderspensionsavgifterna uppgå till ca 19 miljarder kronor per år. Det statliga utgiftstaket justeras därför upp. Vidare sker en teknisk uppjustering av utgiftsramarna för utgiftsområdena 6, 9–17 samt 23. Huvuddelen av avgifterna förs till Allmänna pensionsfonden. En mindre del, motsvarande premiepensionsrätten för berörda inkomster, förs till inlåning hos Riksgäldskontoret.
- Finansieringsansvaret för folkpension i form av ålderspension till pensionärer som samtidigt har rätt till tilläggspension (ATP) i form av ålderspension förs över från statsbudgeten till AP-fonden. Detta föranleder en teknisk nedjustering av utgiftsramen för utgiftsområde 11.
- Finansieringsansvaret för tilläggspension i form av förtids- och efterlevandepension överförs från AP-fonden till statsbudgeten. Detta föranleder en teknisk justering av utgiftsområdena 10, 11 och 12.
- Den andel av influtna ålderspensionsavgifter som förs till tillfällig förvaltning hos Riksgäldskontoret höjs. Denna andel är beräknad så att de medel som förs till den tillfälliga förvaltningen skall motsvara under året intjänad pensionsrätt för premiepension. Höjningen bidrar till att reducera statens lånebehov.
- Under år 1999 skall medel motsvarande fastställd pensionsrätt för premiepension överförs till Premiépensionsmyndigheten för placering i värdepappersfonder. Dessa medel förs över från den tillfälliga förvaltningen hos Riksgäldskontoret vilket innebär att statens lånebehov ökar i motsvarande grad. År 1999 sker överföring av medel avseende inkomståren 1995–97. Premiépensionsrätten för dessa år har uppskattats till 37 miljarder

kronor. År 2000 sker överföringar av belopp motsvarande premiepensionsrätt avseende inkomståret 1998 och år 2001 avseende inkomståret 1999, då även premiepensionsdelen av den totala ålderspensionsrätten höjs.

- Enligt riksdagens beslut skall det ske en överföring av medel från AP-fonden till staten under åren 1999 och 2000. Syftet med denna överföring är att reducera den ökning av statens lånebehov som reformen annars leder till. Överföringen skall uppgå till 45 miljarder kronor år 1999 och ett lika stort belopp år 2000. Därefter skall det ske en engångsvis överföring av ett belopp som ännu inte fastställts, men som beräkningstekniskt har antagits uppgå till 235 miljarder kronor. Den omedelbara effekten på statens lånebehov blir dock mindre.
- Inkomsttaket för uttag av allmän pensionsavgift höjs. Dessa avgifter förs i sin helhet till Allmänna pensionsfonden. För att kompensera hushållen höjs samtidigt skiktgränsen för statlig inkomstskatt, vilket reducerar statens skatteinkomster.

I bilaga 3 till denna proposition lämnas en mer utförlig redogörelse för ålderspensionsreformens finansiella effekter för statsbudgeten, ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och den konsoliderade offentliga sektorn. Där redovisas även utgiftsramar och lånebehov exklusive effekter av pensionsreformen i jämförelse med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

Det reformerade ålderspensionssystemet kommer redovisningsmässigt i sin helhet att föras till den offentliga sektorn, även vad gäller premiepensionsdelen. De transaktioner som angivits ovan är därför betalningar inom den offentliga sektorn. Den konsoliderade offentliga sektorns finansiella sparande påverkas således inte. Däremot medför infasningen av det reformerade ålderspensionssystemet att statsskulden och den konsoliderade bruttoskulden reduceras.

Pensionsreformen är inte genomförd i sin helhet genom riksdagens beslut. Bland annat återstår att lösa frågan om formerna för avgiftsuttag och utformningen av garantipensionen för dem som är födda före 1938. Det innebär att det kan komma att ske ytterligare tekniska justeringar av utgiftstaket och utgiftsramarna för berörda utgiftsområden under kalkylperioden. Statsbudgetens inkomster kommer även att påverkas av ett förändrat avgiftsuttag till ålderspensionssys-

temet. I beräkningarna har dock antagits att de nu beslutade avgiftsnivåerna ligger fast under kalkylperioden.

Tabell 4.6 Finansiella effekter av ålderspensionsreformen

Miljarder kronor

	1999	2000	2001
Statligt utgiftstak	19	19	19
Statens lånebehov	-1,9	-22,1	-143,6
Statens finansiella sparande	+1,8	+22,1	+214,6
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	-1,6	-21,9	-214,2

4.5 Den offentliga sektorns finanser

De budgetpolitiska målen för det offentliga sparandet avser den konsoliderade offentliga sektorn.

Målen är formulerade för den offentliga sektorns finansiella sparande som detta definieras i nationalräkenskaperna. Detta mått visar den förändring i den offentliga sektorns finansiella förmögenhet (tillgångar minus skulder) som beror på transaktioner. Vissa finansiella transaktioner som påverkar statens lånebehov, t.ex. försäljning av statliga aktier, inkluderas inte. Inte heller värdeförändringar på offentliga tillgångar eller skulder räknas in i det finansiella sparandet. I bilaga 2 Svensk ekonomi, lämnas en utförlig redogörelse för utvecklingen av de offentliga finanserna.

Tabell 4.7 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001
Staten	14,6	15,1	68,3	282,0
Statens lånebehov	-12,0	-16,0	-63,1	-203,1
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	23,3	-0,2	-28,0	-219,8
Kommunerna	0,2	6,5	6,1	6,7
Summa	38,1	21,3	46,4	68,9
Procent av BNP	2,1	1,1	2,3	3,3
Saldomål, mdkr		9,4	39,6	41,4
Procent av BNP		0,5	2,0	2,0

Källa: Finansdepartementet

År 1998 beräknas den offentliga sektorns finansiella sparande uppgå till 38,1 miljarder kronor vilket motsvarar 2,1 procent av BNP. Denna siffra påverkas dock av att AP-fondens inhemska

fastighetsinnehav bolagiseras under året, vilket ger ett rent bokföringsmässigt bidrag till det finansiella sparandet. Frånräknat denna effekt beräknas sparandet uppgå till 23,1 miljarder kronor eller 1,3 procent av BNP. Målet om balans i de offentliga finanserna år 1998 uppnås således med bred marginal. Sedan år 1994 har därmed de offentliga finanserna förstärkts med 11,6 procent av BNP, varav 2,4 procentenheter mellan 1997 och 1998. Jämfört med den bedömning som gjordes i den ekonomiska vårpropositionen har prognosen för den offentliga sektorns finansiella sparande reviderats upp med ca 9 miljarder kronor, i huvudsak till följd av att årets skatteinkomster nu ser ut att bli högre än vad som tidigare beräknats.

Prognosen innebär att den offentliga sektorns finansiella sparande år 1999 ligger kvar på ungefär samma nivå som i år, justerat för bokföringsmässiga effekter. De samlade offentliga utgifterna exklusive räntor väntas stiga med 2 procent i reala termer, efter att ha minskat fyra år i rad med sammantaget 4 procent. Samtidigt hålls inkomstutvecklingen tillbaka av bl.a. vissa skattesänkningar. En minskande nettoskuld och lägre räntenivå medför att den offentliga sektorns räntenetto förbättras. Det finansiella överskottet nästa år beräknas till 21 miljarder kronor eller 1,1 procent av BNP, vilket är 12 miljarder kronor över målet om ett sparande på 0,5 procent av BNP.

Under åren 2000 och 2001 stärks det offentliga sparandet enligt kalkylen och når ett överskott motsvarande 2,3 procent av BNP år 2000 och 3,3 procent av BNP år 2001. År 2000 ligger således det offentliga sparandet strax över det i denna proposition föreslagna budgetpolitiska målet, medan det av riksdagen tidigare fastställda budgetpolitiska målet för år 2001 överträffas med större marginal.

Det finansiella sparandets fördelning mellan staten och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten påverkas under kalkylperioden av tillfälliga faktorer som har samband med ålderspensionsreformen (se avsnitt 4.4 och bilaga 3). Kommunsektorns bidrag till den offentliga sektorns finansiella sparande etableras från och med år 2000 på en nivå som är förenlig med de krav som från och med detta år ställs på ekonomisk balans i kommuner och landsting.

4.6 Statsbudgetens utveckling 1997-2001

Statsbudgetens inkomster beräknas öka successivt under perioden 1997–2001. Utgifterna beräknas minska från och med 1998. Statens lånebehov minskar därför mellan åren 1997 och 2001. Från att ha behövt låna 6 miljarder kronor år 1997 kan staten amortera 203 miljarder kronor år 2001. I relation till BNP minskar både inkomsterna och utgifterna under perioden.

Ålderspensionsreformen bidrar till lånebehovets kraftiga minskning. Även utan hänsyn till ålderspensionsreformens effekter på lånebehovet beräknas lånebehovet minska successivt under hela perioden, från 6 miljarder kronor 1997 till en amortering på 12 miljarder kronor 1998 och sedan till en amortering på 59 miljarder kronor 2001. Detta framgår av siffrorna inom parentes i tabell 4.8. Den statliga utgiftskvoten minskar väsentligt även när ålderspensionsreformens effekter exkluderas.

I full funktion bidrar det reformerade ålderspensionssystemet inte till en minskning av lånebehovet. Den största effekten av ålderspensionsreformen på lånebehovet är temporär och beror på de stora överföringar som görs av tillgångar från AP-fonden till Riksgäldskontoret under åren 1999–2001. Formerna för avgiftsuttag till ålderspensionssystemet är ännu inte fastställda. När detta görs kommer den avgiftsandel som förs till statsbudgeten att minska och den andel som förs till ålderspensionssystemet att öka. En intressant fråga är hur stort lånebehovet blir när pensionsreformen är fullt genomförd. I bilaga 3 beräknas ett s.k. underliggande lånebehov, dvs. det lånebehov som skulle ha uppkommit år 2001 om reformen inklusive överföringen slutförs den 31 december år 2000. Detta lånebehov beräknas till -7 miljarder kronor. (En detaljerad genomgång av pensionsreformens effekter återfinns i bilaga 3.)

Tabell 4.8 Statens lånebehov 1997–2001

Exkl. ålderspensionsreformen anges inom parentes

	1997	1998	1999	2000	2001
<i>Miljarder kronor</i>					
Inkomster	648,9	697,3	696,4	714,2	728,2
(Inkomster)			(696,9)	(714,9)	(728,9)
Utgifter ¹	655,1	685,3	680,4	651,0	525,1
(Utgifter)			(682,8)	(673,9)	(669,4)
Lånebehov	6,2	-12,0	-16,0	-63,1	-203,1
(Lånebehov)			(-14,1)	(-41,0)	(-59,5)
<i>Procent av BNP</i>					
Inkomster	37,3	38,5	36,9	36,1	35,2
(Inkomster)			(37,0)	(36,1)	(35,2)
Utgifter	37,7	37,8	36,1	32,9	25,4
(Utgifter)			(36,2)	(34,0)	(32,4)
Lånebehov	0,4	-0,7	-0,8	-3,2	-9,8
(Lånebehov)			(-0,7)	(-2,1)	(-2,9)

¹ Utgifterna inkluderar anslagen inom samtliga utgiftsområden, minskning av anslagsbehållningar, Riksgäldskontorets nettoutlåningen, kassamässig korrigering samt finansiell överföring från AP-fonden till Riksgäldskontoret.

4.6.1 Statsbudgetens inkomster

Statsbudgetens totala inkomster beräknas öka med omkring 31 miljarder kronor under perioden 1998–2001. Det är framför allt ändrade antaganden om lönesummans och den privata konsumtionens utveckling som ligger till grund för ökningen. I relation till BNP beräknas emellertid statsbudgetens totala inkomster minska.

Tabell 4.9 Statsbudgetens inkomster

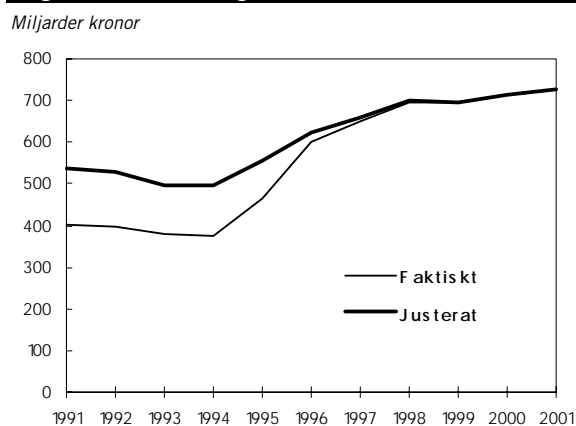
	1997	1998	1999	2000	2001
<i>Miljarder kronor</i>					
Skatter	575,3	617,7	630,6	650,8	676,9
Övriga inkomster	73,6	79,6	65,8	63,4	51,3
Totala inkomster	648,9	697,3	696,4	714,2	728,2
<i>Procent av BNP</i>					
Skatter	33,1	34,1	33,5	33,0	32,8
Totala inkomster	37,3	38,5	36,9	36,1	35,2

För budgetåret 1998 beräknas de totala inkomsterna uppgå till 697,3 miljarder kronor. Ökningen i förhållande till 1997 avser främst skatter och förklaras till största delen av ökade bolagsvinster och ökade realisationsvinster för fysiska personer avseende inkomståret 1997 vilket medför ökade fyllnadsinbetalningar år 1998. Även Övriga inkomster ökar under året bl.a. till följd av att delpensionsfondens behållning överförs till stats-

budgetens inkomstsida. Skatteinkomsterna under perioden 1999–2001 följer i stort sett utvecklingen av lönesumman och privat konsumtion. Den lägre ökningstakten mellan år 1998 och år 1999 beror dels på regeringens förslag om skattekutieruktion för låg- och medelinkomsttagare, dels på att det fasta beloppet om 200 kronor i statlig inkomstskatt för fysiska personer för år 1999 övergår till att utgöra en kommunal skatt. År 1999 påverkas även skatteinkomsterna av den beslutade sänkningen av fastighetsskatten från 1,7 procent till 1,5 procent och av att den tillfälliga värnsskatten upphör.

Diagram 4.1 Statsbudgetens inkomster justerat för redovisningstekniska förändringar

I diagram 4.1 framgår att ökningen av inkomsterna från 1994 till 1996 till en del beror på redovisningstekniska förändringar. De viktigaste förändringarna är att utgifterna för sjuk- och föräldraförsäkringen nettoredovisades t.o.m. 1994/95 och att systemet för kommunernas ingående mervärdesskatt nettoredovisades t.o.m. 1996. Förändringarna är endast redovisningsmässiga vilket innebär att statens lånebehov inte påverkats.

4.6.2 Statsbudgetens utgifter

År 1997 uppgick statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldräntor och Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning m.m. till 569,2 miljarder kronor. För år 2001 beräknas dessa utgifter uppgå till 619,1 miljarder kronor. Utgifterna på statsbudgeten exklusive statsskuldräntor och RGK:s nettoutlåning m.m. beräknas således öka med ca 50 miljarder kronor mellan åren 1997 och 2001 (se tabell 4.10). I relation till BNP minskar dock dessa utgifter under samma period med nära tre procentenheter.

Statsskuldräntorna beräknas minska med omkring 26 miljarder kronor under prognosperioden.

Riksgäldskontorets utlåning sker huvudsakligen till myndigheter som antingen skall finansiera delar av sin verksamhet genom lån i RGK eller behöver tillfälliga krediter. Myndigheterna har även möjlighet till inlåning i RGK. Affärsverken och vissa statliga bolag har också rätt att låna och placera medel i RGK. Slutligen placerar vissa statliga fonder medel på konto i RGK.

Riksgäldskontorets nettoutlåning inkl. den kassamässiga korrigeringen och den finansiella överföringen från AP-fonden är negativ under åren 1997–2001. Orsaken till detta är huvudsakligen den av riksdagen beslutade ålderspensionsreformen. Som en del av reformen kommer stora överföringar att göras av medel från AP-fonden till staten (RGK) åren 1999–2001, vilket förklarar att posten RGK:s nettoutlåning m.m. är kraftigt negativ under slutet av beräkningsperioden.

Kompletterad med den kassamässiga korrigeringsposten, RGK:s nettoutlåning och den finansiella överföringen från AP-fonden är skillnaden mellan statsbudgetens utgifter och inkomster lika med statens lånebehov.

I relation till BNP beräknas statsbudgetens totala utgifter minska under perioden 1997–2001 med drygt 12 procentenheter. För budgetåret 1997 uppgick utgifterna till 655,1 miljarder kronor, medan de år 2001 beräknas till 525,1 miljarder kronor.

Tabell 4.10 Statsbudgetens utgifter

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
Utgifter exkl. statsskuldräntor ¹	569,2	586,5	613,8	614,1	619,1
Statsskuldräntor ²	98,4	107,8	84,6	77,0	72,2
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. ³	-12,4	-9,0	-18,0	-40,1	-166,2
Summa utgifter	655,1	685,3	680,4	651,0	525,1
Procent av BNP	37,7	37,8	36,1	32,9	25,4

¹Inklusive minskning av anslagsbehållningar

²Avser utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

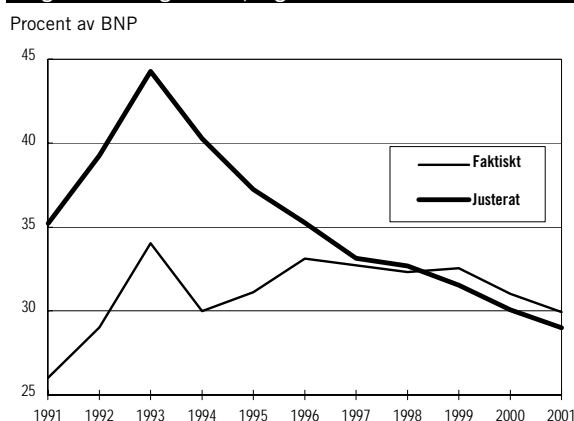
³Inklusive kassamässig korrigering och den finansiella överföringen från AP-fonden till RGK. Den kassamässiga korrigeringen utgörs av skillnaden mellan å ena sidan statsbudgetens inkomster och utgifter och å andra sidan nettot av in- och utbetalningarna över statsverkets checkräkning.

Utgifter exklusive statsskuldräntor

I relation till BNP beräknas statsbudgetens utgifter exkl. statsskuldräntor (utgiftsområde 1–25 samt 27) minska från ca 33 procent år 1997

till ca 30 procent år 2001, se diagram 4.2. Utgiftskvoten minskar trots att ålderspensionsreformen medför att utgifterna på elva utgiftsområden ökar med totalt ca 14 miljarder kronor årligen perioden 1999–2001. Denna ökning av utgifterna motsvarar knappt 1 procent av BNP. För en detaljerad redovisning av ålderspensionsreformens effekter se bilaga 3.

Diagram 4.2 Utgiftskvot, utgifter exkl. statsskuldräntor

Under de senaste åren har redovisningsprinciperna för statsbudgetens utgifter förändrats. Utgifter som tidigare redovisades utanför statsbudgeten har lyfts in på budgeten och bruttoredovisningen har ökat i omfattning. Som exempel kan nämnas att sedan budgetåret 1995/96 bruttoredovisas föräldraförsäkring, sjukpenning och rehabilitering samt sjukvårdsförmåner. Från och med år 1999 redovisas arbetsskadeförsäkringen och delpensionsförsäkringen på statsbudgeten, vilket innebär att statsbudgetens utgifter ökar med ca 6 miljarder kronor per år. De takbegränsade utgifterna påverkas dock inte.

I diagram 4.2 redovisas statsbudgetens utgifter exkl. statsskuldräntor rensade för större redovisningstekniska förändringar inklusive ålderspensionsreformens finansiella effekter (s.k. justerad utgiftskvot). Genom att nuvarande redovisningsprinciper tillämpas över hela tidsperioden uppnås en högre grad av jämförbarhet mellan åren.

Den justerade utgiftskvoten nådde sin högsta nivå under 1993. Denna höga nivån förklaras delvis av stora utgifter för bankstödet, vilket 1993 uppgick till knappt 42 miljarder kronor, eller ca 3 procent av BNP. Efter 1993 minskar utgiftskvoten kraftigt. Från och med 1995 beror den allt lägre utgiftskvoten till stor del på budgetsaneringen. Tendensen med en minskande ut-

giftskvot beräknas fortsätta under prognosperioden 1998–2001. Den justerade utgiftskvoten beräknas minska från ca 33 procent år 1997 till ca 29 procent år 2001.

I tabell 4.11 redovisas utgifterna per utgiftsområde samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för åren 1997–2001. Utgifterna för tre utgiftsområden beräknas minska kraftigt under perioden 1997–2001.

Den största utgiftsminskningen uppvisar utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom. Detta utgiftsområde minskar med ca 30 miljarder kronor. Orsaken till de lägre utgifterna är framför allt den omfördelning av finansieringsansvar som sker genom ålderspensionsreformen.

Det andra utgiftsområdet med kraftigt minskade utgifter är utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet. Regeringens bedömning är att den öppna arbetslösheten kommer att uppgå till 4 procent vid slutet av år 2000. En sådan utveckling medför att utgifterna för arbetslöshetsersättningen minskar med ca 17 miljarder kronor mellan åren 1997 och 2001.

Den tredje större utgiftsminskningen härrör från utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Under perioden 1997 till 2001 minskar utgifterna med omkring 17 miljarder kronor, framför allt beroende på att räntebidragen till bostäder sjunker som en följd av lägre räntor, reducerad bidragsandel samt ett förhållandevis lågt byggande.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp ökar kraftigt under perioden 1997–2001. Merparten av utgiftsökningen, som uppgår till ca 48 miljarder kronor, förklaras av ålderspensionsreformen. Bland annat överförs finansieringsansvaret för tilläggspension i form av förtidspension från AP-fonden till utgiftsområdet. Denna överföring uppgår till omkring 25 miljarder kronor per år under perioden 1999–2001.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner ökar med ca 20 miljarder kronor mellan år 1997 och år 2001. Ökningen beror främst på de resurstillskott som riksdagen beslutat om för att värna kvaliteten i skola, vård och omsorg.

Tabell 4.11 Statsbudgeten och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, utgifter 1997-2001

Miljarder kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 förslag	2000 beräknat	2001 beräknat
UO 1 Rikets styrelse	3,9	4,4	4,2	4,3	4,6
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	2,5	2,1	1,7	1,5	1,6
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	5,7	6,0	5,8	5,8	5,9
UO 4 Rättsväsendet	21,2	21,5	21,9	22,2	22,6
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2,5	2,8	2,9	2,9	2,9
UO 6 Totalförsvaret	41,0	43,0	44,1	45,4	45,2
UO 7 Internationellt bistånd	12,1	11,5	11,9	12,9	13,9
UO 8 Invandrare och flyktingar	3,6	4,3	4,3	4,2	4,5
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24,2	23,1	24,0	24,5	24,8
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	35,6	38,7	80,5	81,1	83,3
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	63,1	62,7	34,3	33,8	33,5
UO 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	32,6	35,9	39,9	42,6	45,6
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	40,9	37,8	33,8	26,5	24,1
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	50,0	47,8	48,3	48,9	47,4
UO 15 Studiestöd	16,0	21,6	22,4	23,7	25,4
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	25,1	27,7	29,0	30,4	31,9
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,2	7,5	7,5	7,6	7,7
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	30,9	22,6	20,5	17,3	13,7
UO 19 Regional utjämning och utveckling	2,9	3,5	2,7	2,7	3,3
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1,6	1,5	1,5	1,5	1,6
UO 21 Energi	0,6	1,2	1,7	1,4	1,7
UO 22 Kommunikationer	24,5	25,7	25,5	26,6	25,6
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	10,9	12,7	12,0	13,2	13,2
UO 24 Näringsliv	3,1	2,9	2,9	2,9	3,0
UO 25 Allmänna bidrag till kommunerna	87,3	96,8	103,6	105,1	107,3
UO 26 Statsskuldräntor m.m.	98,4	107,8	84,6	77,0	72,2
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	20,2	21,2	21,9	21,4	22,1
Minskning av anslagsbehållningar	0,0	0,0	5,0	4,0	3,0
Summa (exkl. ålderspensionsreformen)	667,6	694,4	698,4 (687,1)	691,1 (678,5)	691,3 (675,3)
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor (exkl. ålderspensionsreformen)	569,2	586,5	613,8 (599,5)	614,1 (599,8)	619,1 (604,2)
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten (exkl. ålderspensionsreformen)	129,7	132,4	135,8 (131,3)	140,4 (136,0)	146,4 (142,3)
Summa takbegränsade utgifter (exkl. ålderspensionsreformen)	698,9	718,9	749,7 (730,8)	754,6 (735,8)	765,6 (746,5)
Budgeringsmarginal (exkl. ålderspensionsreformen)	24,1	1,1	3,3 (3,2)	6,4 (6,2)	20,4 (20,5)
Utgiftstak (exkl. ålderspensionsreformen)	723,0	720,0	753,0 (734,0)	761,0 (742,0)	786,0 (767,0)

Statsskuldräntor

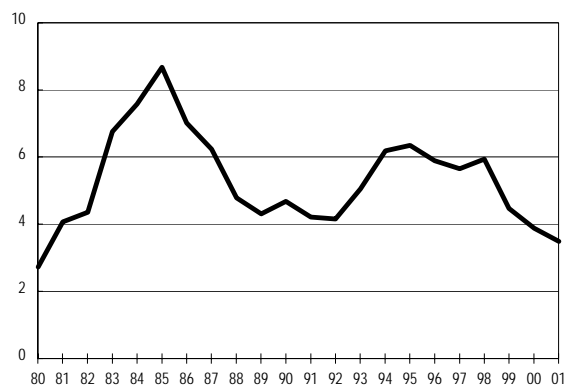
Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. utgör det enskilt största utgiftsområdet på statsbudgeten under år 1998. Utgiftsområdet omfattas inte

av det statliga utgiftstaket. För 1998 beräknas statsskuldräntorna uppgå till 108 miljarder kronor, vilket motsvarar 6 procent av BNP. Statsskuldräntornas nivå påverkas framför allt av

storleken på statsskulden, inhemska och utländska räntesatser samt växelkurser.

Diagram 4.3 Statsskuld räntor

Procent av BNP

Som framgår av diagram 4.3 steg ränteutgifterna som andel av BNP kraftigt under 1980-talets första hälft. År 1985 utgjorde ränteutgifternas andel av BNP närmare 9 procent. Under 1980-talets senare hälft minskade ränteutgifternas andel av BNP markant för att åter stiga 1993 och 1994. Därefter beräknas ränteutgifterna falla trendmässigt för att år 2001 uppgå till 72 miljarder kronor eller drygt 3 procent av BNP.

Statsskuld räntorna påverkas förutom av statsskuldens storlek, räntenivåer och växelkurser även av mer tekniska faktorer till följd av Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik. Dessa faktorer kan leda till stora variationer i ränteutgifterna utan att möjligheten att nå de budgetpolitiska målen påverkas. I volym 2, utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. finns en mer detaljerad beskrivning av de olika upplånings- och skuldförvaltningsteknikerna.

Tabell 4.12 Statsskuld räntor

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
Räntor på lån i svenska kronor	82,5	73,7	69,5	64,5	55,6
Räntor på lån i utländsk valuta	23,9	24,1	20,2	18,3	15,2
Räntor på in- och utlåning	-5,6	-3,6	-4,5	-4,0	-4,0
Över-/underkurser vid emission ¹	-1,7	-5,3	-7,0	-4,0	-2,3
Summa räntor	99,1	88,9	78,3	74,8	64,5
Valutaförluster/vinster ²	-3,6	5,4	-2,4	-4,4	-0,9
Kursförluster/vinster ³	2,8	13,5	8,6	6,6	8,5
Övrigt	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa ränteutgifter	98,4	107,7	84,4	76,9	72,0

¹ Överkurser uppstår när Riksgäldskontoret ger ut eller utökar befintliga benchmarklån då marknadsräntan vid emissionstillfället är lägre än kupongräntan. Underkurser vid emission uppstår vid motsatt förhållande.

² Vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta realiserar valutakursförluster eller vinster beroende på hur valutakursen utvecklas sedan lånet tecknades.

³ Kursförluster uppstår vid förtidsinlösen av lån som har en högre kupongränta än marknadsräntan vid återköpstillfället. Kursvinster uppstår vid motsatt förhållande.

I statsbudgeten sker redovisningen av statsskuld räntorna utgiftsmässigt enligt tabell 4.12. I tabell 4.13 redovisas periodiserade ränteutgifter, exklusive valuta- och kursvinster/förluster fördelade över lånens löptid. En periodiserad redovisning ger en mer rättvisande bild av kostnaderna för statsskulden. Enligt den periodiserade redovisningen kommer räntekostnaden att sjunka trendmässigt under beräkningsperioden, för att år 2001 uppgå till 69 miljarder kronor.

Tabell 4.13 Periodiserade ränteutgifter

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
Summa räntor enligt tabell 4.12	99,1	88,9	78,3	74,8	64,5
Justering kursdifferenser vid emission	-0,3	3,0	5,8	2,8	2,0
Justering nollkupongräntor	1,5	2,8	1,6	2,8	2,3
Summa kostnadsjusteringar	1,1	5,9	7,5	5,6	4,4
Summa beräknade räntekostnader	100,2	94,8	85,8	80,4	68,9

4.6.3 Statens lånebehov

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning.

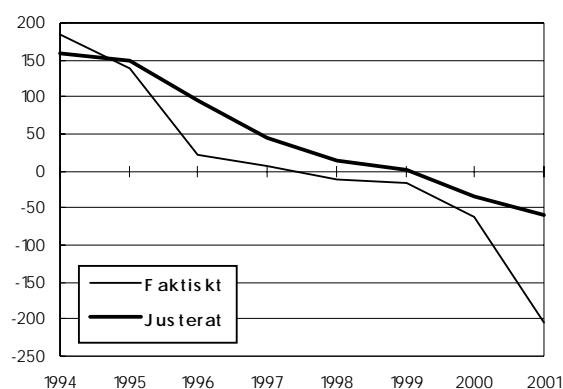
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto för budgetåret 1999 samt överföring av medel från AP-fonden för budgetåret 1999 beräknas enligt tabell 4.15.

Lånebehovet är skillnaden mellan statsbudgetens utgifter inklusive Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. och statsbudgetens inkomster. För åren 1999–2001 påverkas även statens lånebehov av posten Överföring från AP-fonden. Från att ha uppgått till 242 miljarder kronor 1993 har lånebehovet successivt minskat. År 1997 uppgick lånebehovet till 6 miljarder kronor. Under innevarande år beräknas staten amortera 12 miljarder kronor på statsskulden. Senast staten amorterade på statsskulden var budgetåret 1989/90.

Lånebehovet påverkas, förutom av konjunkturutvecklingen och politiska beslut, även av engångshändelser och redovisningstekniska omläggningar. För att få en tydligare bild av lånebehovets underliggande utveckling redovisas ett justerat lånebehov i diagram 4.4 och tabell 4.14. Till och med år 1998 utgörs skillnaden mellan faktiskt och justerat lånebehov främst av försäljningar av statliga företag och omläggningen av uppbörderna av mervärdesskatt åren 1995 och 1996 samt överföringen av kärnbränslefonden till Riksgäldskontoret. Skillnaden mellan det faktiska och det justerade lånebehovet var som störst 1996 då den uppgick till 74 miljarder kronor. För åren 1999–2001 beror skillnaderna även på effekterna av det reformerade ålderspensionssystemet.

Diagram 4.4 Statens lånebehov

Miljarder kronor

För åren 1999 – 2001 beräknas överskotten successivt öka, både faktiskt och justerat.

År 2000 uppgår skillnaden mellan faktiskt och justerat lånebehov till 29,2 miljarder kronor, varav pensionsreformen förklarar 22,2 miljarder kronor. För år 2001 förklarar ålderspensionsreformen hela skillnaden mellan faktiskt och justerat lånebehov. Skillnaden uppkommer främst till följd av att ett större belopp överförs från AP-fonden till Riksgäldskontoret. En detaljerad redovisning av ålderspensionsreformens effekter görs i bilaga 3.

I tabell 4.15 redovisas vilka poster som ingår i beräkningen av statens lånebehov. Förutom saldot av statsbudgetens inkomster och utgifter finns en kassamässig korrigeringspost och Riksgäldskontorets nettoutlåning (avsnitt 4.6.2). För åren 1999–2001 ingår även posten Överföring från AP-fonden.

Tabell 4.14 Statens lånebehov faktiskt och justerat

Miljarder kronor

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Faktiskt lånebehov	184,9	138,6	21,0	6,2	-12,0	-16,0	-63,1	-203,1
Justerat lånebehov	160,3	149,7	94,7	44,3	15,2	0,8	-33,9	-59,6
Differens justerat – faktiskt lånebehov	-24,6	11,1	73,7	38,1	27,2	16,8	29,2	143,5

Tabell 4.15 Statens lånebehov och statsskulden

Miljarder kronor

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Inkomster (exkl. ålderspensionsreformen)	465,7	600,5	648,9	697,3	696,4 (696,9)	714,2 (714,9)	728,2 (728,9)
Utgifter exkl. statsskuld räntor ¹ (exkl. ålderspensionsreformen)	513,4	559,2	569,2	586,5	613,8 (599,5)	614,1 (599,8)	619,1 (604,2)
Statsskuld räntor m.m. ² (exkl. ålderspensionsreformen).	104,7	99,5	98,4	107,8	84,6 (87,6)	77,0 (78,7)	72,2 (71,1)
Saldo exkl. Riksgäldskontorets nettoutlåning (exkl. ålderspensionsreformen)	-152,4	-58,3	-18,6	3,0	-2,0 (9,8)	23,1 (36,4)	36,9 (53,6)
Arbetsmarknadsfonden		86,7					
Övrigt, netto	-38,4	1,8	-2,0				
Summa kassamässig korrigering	-38,4	88,5	-2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilläggsavgift, avsättning i Riksgäldskontoret, inkl ränta (exkl. ålderspensionsreformen)	-9,1	-10,5	-12,1	-13,5	-20,9 (-15,2)	-18,5 (-15,5)	-19,3 (-16,6)
Utbetalning av premiepensionsmedel (exkl. ålderspensionsreformen)					37,0 (0,0)	12,5 (0,0)	18,1 (0,0)
Arbetsmarknadsfonden	14,3	-86,7					
Lönegarantifonden, inkl. ränta	-0,4	-0,6	-0,7	-1,3			
CSN, studielån	8,1	8,9	9,9	10,9	11,4	12,0	12,2
Kärnbränslefonden		-19,1	-1,3	-0,2	-0,4	-0,7	-0,8
Insättningsgaranti		-1,0	-2,1	-2,6	-2,6	-2,7	-2,8
Övrigt, netto	11,6	-16,8	-4,1	-2,3	2,5	2,3	2,0
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto (exkl. ålderspensionsreformen)	24,5	-125,8	-10,4	-9,0	27,0 (-4,3)	4,9 (-4,6)	9,4 (-6,0)
Överföring från AP-fonden³ (exkl. ålderspensionsreformen)					-45,0 (0,0)	-45,0 (0,0)	-175,6 (0,0)
Lånebehov (exkl. ålderspensionsreformen)	138,6	21,0	6,2	-12,0	-16,0 (-14,1)	-63,1 (-41,0)	-203,1 (-59,5)
Skulddispositioner m.m.	-38,9	4,4	14,7	-15,6	-6,3	2,7	0,9
Statsskuld förändring	99,6	25,4	20,9	-27,6	-22,3	-60,4	-202,2
Statsskuld vid årets slut (exkl. ålderspensionsreformen)	1 386,2	1 411,2	1 432,1	1 404,5	1 382,3 (1 384,1)	1 321,8 (1 345,8)	1 119,7 (1 287,2)

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

¹Inklusive minskning av anslagsbehållningar²Avser hela utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m.³Total beräkningsteknisk överföring år 2001 235 miljarder kronor, varav 175,6 miljarder kronor är lånebehovspåverkande. Det lånebehovspåverkande beloppet år 2001 består av statspapper 118 miljarder kronor, bostadspapper 31 miljarder kronor, likvida medel 23 miljarder kronor samt kupongbetalningar på bostadsobligationer 3,6 miljarder kronor.

4.7 Statsskulden

Statsskuldens utveckling bestäms huvudsakligen av lånebehovet. Statsskulden påverkas även av skulddispositioner som bl.a. omfattar valutaomvärderingar av den del av statsskulden som är i utländsk valuta.

Genom den omfattande saneringen av statens finanser som genomförts under senare år stabiliserades statsskulden som andel av BNP redan 1995 då skuldkvoten uppgick till 84 procent av BNP. Vid 1997 års slut uppgick statsskulden till 1 432 miljarder kronor vilket motsvarar en

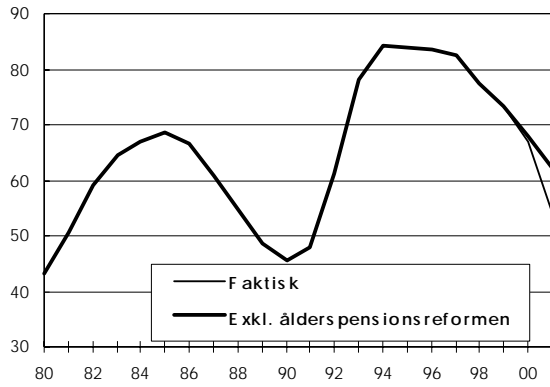
skuldkvot på 82 procent av BNP. Till följd av prognostiserade överskott i statens finanser och överföringen från AP-fonden de kommande åren förväntas skulden minska med 312 miljarder kronor under åren 1998–2001. Vid utgången av år 2001 beräknas statsskulden uppgå till 1 120 miljarder kronor, vilket motsvarar en skuldkvot på 54 procent av BNP.

I diagram 4.5 visas statsskuldens utveckling 1980–2001 i relation till BNP. Den kraftiga minskningen mellan åren 2000 och 2001 förklaras huvudsakligen av överföringar från AP-fonden i samband med ålderspensionsreformen.

Även utan effekterna av ålderspensionsreformen minskar statsskulden väsentligt vilket framgår av i diagrammet.

Diagram 4.5 Statsskuldens utveckling

Procent av BNP

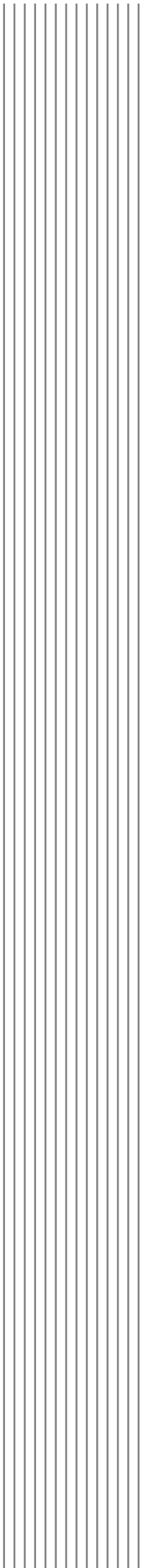
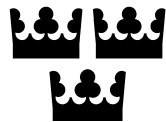

5

Inkomster

5 Inkomster

Statsbudgetens inkomster består dels av skatter och avgifter, dels av övriga inkomster. Skatter och avgifter utgörs av inkomstskatter, socialavgifter, egendomsskatter samt skatt på varor och tjänster. De övriga inkomsterna utgörs främst av inkomster av statlig verksamhet, försäljningar av statlig egendom samt bidrag från EU. I tabell 5.1 redovisas hur statsbudgetens inkomster utvecklas under perioden 1997-2001.

Tabell 5.1 Statsbudgetens inkomster

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
Skatter m.m.	575,3	617,7	630,6	650,8	676,9
varav skatt på inkomst	109,8	111,2	118,1	107,0	115,0
varav socialavgifter och allmän pensionsavgift	193,4	209,3	227,2	239,8	249,9
varav skatt på varor och tjänster	228,2	239,9	242,1	251,1	260,6
Övriga inkomster	73,6	79,6	65,8	63,4	51,3
varav statens verksamhet	38,9	39,2	32,1	36,8	33,9
varav försäld egenom	15,8	22,4	15,0	9,0	0,0
Totala inkomster	648,9	697,3	696,4	714,2	728,2
Skatter m.m.	89%	89%	91%	91%	93%
Övriga inkomster	11%	11%	9%	9%	7%

De totala inkomsterna förväntas 1999 vara i stort sett oförändrade jämfört med 1998, för att därefter öka med cirka två procent per år. Den kraftiga ökningen av skatte- och avgiftsinkomsterna 1998 förklaras framför allt av stora fyllnadsinbetalningar avseende fysiska och juridiska personers inkomstskatt. Den höga nivån på inkomsterna från skatter och avgifter 1998 medför att ökningstakten avtar mellan 1998 och 1999. Utvecklingen de följande åren beror främst på hur inkomsterna av socialavgifter och mervärdesskatt förändras. Andelen övriga inkomster är förhållandevis hög för budgetåren 1997-2000 beroende på dels inkomster av statens verksamhet (inkomster av statens aktier), dels stora försäljningar.

Statsbudgetens inkomster redovisas kassamässigt, vilket innebär att det är de skatter och avgifter som under budgetåret betalas in till staten som redovisas. På ett flertal inkomstitlar redovisas skatteinkomster som kan avse flera år. Inkomstiteln fysiska personers inkomstskatt redovisar till exempel budgetåret 1998 ett netto av inbetalda preliminärskatter avseende inkomståret 1998, kvarstående skatter avseende inkomståret 1996 och överskjutande skatter avseende inkomståret 1997. Prognosen för statsbudgetens inkomster måste därför utgå från respektive inkomstårs skatter (periodiserade skatter). Därefter tas hänsyn till de betalningsförskjutningar som sker mellan åren i form av fyllnadsinbetalningar, kvarstående och överskjutande skatter samt utbetalningar till kommunsektorn och ålderspensionssystemet. I det följande redovisas först den offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserade skatter) och därefter inkomsterna på statsbudgeten (kassamässiga skatter).

5.1 Offentliga sektorns skatter – periodiserad redovisning

Utvecklingen av skatterna är beroende av tillväxten i skattebaserna. Den viktigaste skattebasen vid uttag av skatt är ersättning för arbete, dvs. löner och inkomst av näringsverksamhet. Ersättning för arbete utgör skattebas för statlig och kommunal inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt arbetsgivaravgifter. I skattebasen för inkomstskatt ingår även skattepliktiga transfereeringar, såsom pensioner samt ersättning vid arbetslöshet och sjukdom.

Beräkningen av intäkternas utveckling baseras på den ekonomiska makrobild som finns redovisad i Bilaga 2, Svensk ekonomi. I beräkningarna har hänsyn tagits till de regelförändringar som beslutats efter vårpropositionen samt till de förslag som regeringen lägger fram i denna proposition (se kapitel 8). I tabell 5.2 redovisas de antaganden som har störst inverkan på skatteintäkterna samt förändringen i förhållande till vårpropositionen 1998. I tabell 5.7 finns en samlad redovisning av offentliga sektorns skatteintäkter för åren 1996-2001. I beräkningarna har även hänsyn tagits till det preliminära taxeringsutfallet 1998, avseende 1997 års inkomster och skatter.

Tabell 5.2 Antaganden och förändringar jämfört med vårpropositionen

Utbetald lön och privat konsumtion: procent.
Prisbasbelopp och skiktgräns: kronor.

	1998	1999	2000	2001
Utbetald lön	4,5	4,1	4,7	4,1
Skillnad mot vårproposition	0,6	-0,3	-0,2	0,1
Privat konsumtion löpande priser	3,5	3,6	4,3	4,0
Skillnad mot vårproposition	-0,1	0,1	0	0
Prisbasbelopp	36 400	36 400	36 700	37 300
Skillnad mot vårproposition	0	-200	-300	-400
Skiktgräns	213 100	219 300	225 200	233 700
Effekt av pensionsreformen	0	1 800	1 900	2 000
Skillnad mot vårproposition	0	-1 000	-1 700	-1 800

Statlig inkomstskatt

Miljarder kronor

Utfall 1996	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001
25,9	29,2	31,4	27,3	30,3	31,1

Jämfört med 1996 beräknas inkomstskatten 1997 ha ökat med 3,3 miljarder kronor. År 1998 beräknas skatteintäkterna öka med 2,2 miljarder kronor för att därefter minska med 4,1 miljarder kronor 1999. De lägre intäkterna 1999 är bl.a. en följd av att inkomstgränsen för uttag av 25 procent statlig inkomstskatt flyttas från 245 000 kronor till 389 500 kronor. Som kompensation för bl.a. retroaktiva pensionsutbetalningar, föreslår regeringen att det fasta beloppet om 200 kronor i statlig inkomstskatt skall utgöra en kommunal inkomstskatt under inkomståret 1999 (se kapitel 8.4). Överföringen innebär att den statliga inkomstskatten minskar med 1,3 miljarder kronor under 1999, medan den kommunala inkomstskatten ökar med motsvarande belopp.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen beräknas inkomstskatten nu bli mellan 0,9 och 1,2 miljarder kronor högre för åren 1997-2001. Det gäller dock inte för år 1999 då skatteintäkten är 0,7 miljarder kronor lägre. Minskningen beror på den ovan nämnda överföringen från staten till kommunsektorn.

Statlig skatt på kapitalinkomster

Miljarder kronor

Utfall 1996	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001
4,2	11,1	6,8	7,5	8,0	9,2

Den statliga nettoskatten på kapitalinkomster utgörs av summan av skatt på intäktsräntor, realisationsvinster m.m. och skattereduktion för utgiftsräntor. Nettoskatten beräknas ha ökat med 6,9 miljarder kronor mellan 1996 och 1997. Ökningen förklaras dels av högre realisationsvinster, vilka ökar skatteintäkterna med drygt 4 miljarder kronor, dels av lägre utgiftsräntor, vilka minskar skattereduktionen med knappt 3 miljarder kronor. De lägre intäkterna 1998 förklaras i huvudsak av att realisationsvinsterna antas bli lägre 1998 än 1997. Eftersom inkomster från realisa-

tionsvinster i regel varierar mycket kraftigt mellan olika år tillämpas i prognossammanhang en försiktighetsregel, vilken förklarar den lägre prognosen för 1998. De följande prognosåren antas skattereduktionerna minska något medan skatten på kapitalinkomster ökar svagt.

I jämförelse med beräkningen till vårpropositionen har nettoskatten år 1997 reviderats upp med 8 miljarder kronor. Ökningen beror på en tidigare felaktig bedömning dels av realisationsvinsternas utveckling, dels av hur de nya lättnadsreglerna avseende skatt på utdelningar m.m. från onoterade aktiebolag utnyttjas. Realisationsvinsterna beräknas nu uppgå till 57 miljarder kronor avseende inkomståret 1997, medan de till vårpropositionen beräknades uppgå till 48 miljarder kronor. Skillnaden i skatt är knappt 3 miljarder kronor. Riksdagen har tidigare beslutat om lättnader i skatten på utdelning från onoterade bolag. Denna lättnad kostnadsberäknades till 3,2 miljarder kronor avseende inkomståret 1997. Reglerna ger dock även möjlighet att skjuta lättnadsbeloppet framåt, vilket innebär att utrymme som inte utnyttjas ett år kan sparas till kommande år. Det preliminära taxeringsutfallet pekar på att så har skett i relativt betydande omfattning. År 1998 beräknas nettoskatten på kapital öka med knappt 6 miljarder kronor. Även denna ökning beror på utnyttjandet av lättnadsreglerna och på hur realisationsvinsterna har utvecklats, men också på lägre skattereduktioner.

Kommunal inkomstskatt

Miljarder kronor

Utfall	Prognos				
1996	1997	1998	1999	2000	2001
284,1	292,4	302,7	314,3	325,0	337,7

Mellan 1996 och 1997 beräknas den kommunala inkomstskatten ha ökat med drygt 8 miljarder kronor. De ökade skatteintäkterna förklaras främst av att utbetalda löner har ökat. Även pensionerna har ökat något, medan sjuk- och arbetslöshetsersättningarna tillsammans är oförändrade. År 1998 beräknas skatteintäkterna öka med drygt 10 miljarder kronor. Även denna förändring förklaras av ökade utbetalningar av löner och något större pensionsutbetalningar. De följande prognosåren förväntas skatteintäkterna öka med mellan 10 och 13 miljarder kronor per år. År 1999 påverkas dock av att kommunerna tillgodoräknas det fasta beloppet om 200 kr i den statliga

inkomstskatten. Den kommunala medelutdebiteringen, inklusive kyrkoutdebiteringen, antas uppgå till 31,65 procent under hela prognosperioden.

Det preliminära taxeringsutfallet avseende inkomståret 1997 indikerar att kommuner och landsting under 1997 har erhållit för stora förskott, vilket kommer att medföra en negativ slutreglering om drygt 3 miljarder kronor år 1999. Med hänsyn tagen till den återbetalningsgaranti som regeringen utlovat i form av ett högre statsbidrag kommer effekten av den negativa slutregleringen att begränsas till cirka 0,5 miljarder kronor. År 2000 beräknas slutregleringen till 0,1 miljarder kronor.

Till vårpropositionen beräknades kommunalskatterna till 291 miljarder kronor avseende 1997, vilket är 1,5 miljarder kronor lägre än i nuvarande beräkning. De högre skatteintäkterna beror i huvudsak på högre löneutbetalningar, pensioner och inkomster av näringsverksamhet. De kommunala skatteintäkterna beräknas bli högre även åren 1998 och 1999. Liksom tidigare finns orsaken i högre löneutbetalningar.

Skattereduktioner m.m.

Miljarder kronor

Utfall	Prognos				
1996	1997	1998	1999	2000	2001
-0,5	-1,2	-1,9	-4,6	-1,2	-1,2

Den stora ökningen av skattereduktioner år 1999 förklaras av den föreslagna skattereduktionen för låg- och medelinkomsttagare (se kapitel 8.3). Kostnaden för skattereduktionen beräknas till 3,3 miljarder kronor. Under skattereduktioner redovisas även restitutioner m.m.

Statlig inkomstskatt på företagsvinster

Miljarder kronor

Utfall	Prognos				
1996	1997	1998	1999	2000	2001
36,4	46,0	47,4	51,8	54,0	54,0

Prognosen för inkomstskatten 1997 baseras på det preliminära taxeringsutfallet 1998. Mellan 1996 och 1997 beräknas inkomstskatten ha ökat med 9,6 miljarder kronor. Den kraftiga ökningen beror huvudsakligen på att den allmänna konjunkturuppgången i ekonomin antas leda till

ökade vinster för företagen. Dessutom har företagens rätt att göra avsättningar till periodiseringsfonder begränsats från 25 till 20 procent av vinsten från och med inkomståret 1997. Begränsningen beräknas ha ökat skatteintäkterna med cirka 1,6 miljarder kronor.

Inkomstskatten beräknas öka med 1,4 miljarder kronor mellan 1997 och 1998. Ekonomiska variabler som återspeglar konjunkturläget och företagens vinster. Dessa variabler – industriproduktionen, Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer, räntan och kronkursen – har sammantaget utvecklats positivt under första halvåret 1998. Även information från delårsrapporter för de största bankerna och försäkringsbolagen visar en mindre vinstökning under första halvåret 1998.

Inkomstskatten beräknas öka med ytterligare 4,4 miljarder kronor mellan 1998 och 1999. Ökningen beror främst på att tidigare avsättningar till periodiseringsfonder börjar återföras till beskattning från och med 1999. De underliggande företagsvinsterna antas dock ligga kvar på samma nivå som under 1998. Detta något försiktiga antagande ska ses mot bakgrund av de kraftiga vinstökningar som beräknas ske under åren 1997–1998. En mindre ökning av inkomstskatten beräknas ske under åren 2000–2001.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen beräknas inkomstskatten nu bli 1,7 miljarder kronor högre för inkomståret 1997, medan den beräknas bli 3,1 respektive 1,5 miljarder kronor högre för inkomståren 1998 och 1999.

Avkastningsskatt

Miljarder kronor

Utfall 1996	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001
13,6	12,6	11,9	10,1	10,3	11,3

Avkastningsskatten på pensionsmedel minskar successivt under perioden 1996–1999. Skatteunderlaget utgörs av en schablonberäknad avkastning på ett kapitalunderlag som är beräknat utifrån avsatta pensionsmedel. Avkastningen utgörs av kapitalunderlaget vid inkomstårets ingång multiplicerat med den genomsnittliga statslåneräntan för det kalenderår som närmast föregått inkomståret. Den genomsnittliga statslåneräntan har fallit successivt från 10,2 procent 1995 till beräknade 5,1 procent 1998. Detta i kombination med en relativt låg uppskrivning av kapitalun-

derlaget förklarar nedgången av skatteintäkterna. Under åren 2000–2001 förväntas avkastningsskatten öka något.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen är avkastningsskatten oförändrad åren 1997 och 1998, medan den 1999 är 0,9 miljarder kronor lägre.

Socialavgifter exkl. allmän pensionsavgift

Miljarder kronor

Utfall 1996	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001
248,0	255,8	269,1	279,7	293,0	305,2

Socialavgifter tas ut som arbetsgivaravgifter, egenavgifter och särskild löneskatt. Arbetsgivaravgifter erläggs av arbetsgivaren och utgår på lön och förmåner som avser ersättning för arbete. Enskilda näringsidkare erlägger egenavgift på inkomst av aktiv näringsverksamhet. För arbetstagar och enskilda näringsidkare över 65 år samt på inkomst från passiv näringsverksamhet erläggs särskild löneskatt. År 1998 utgår arbetsgivaravgifterna med 33,03 procent, egenavgifterna med 31,25 procent och särskild löneskatt med 24,26 procent. Hur arbetsgivaravgifterna fördelas på de olika ingående avgifterna redovisas i avsnitt 5.2.5. Avgiftsuttaget för arbetsgivaravgifter år 1999 ökar med 0,03 procentenheter till 33,06 procent. Arbetsgivar- och egenavgifterna kan under vissa förutsättningar sättas ned. Sedan 1997 ges en generell nedsättning som uppgår till fem procent av avgiftsunderlaget, dock högst 42 600 kronor per år. I vissa delar av landet, främst Norrlands inland, är avgiften i vissa branscher nedsatt med åtta procentenheter.

Arbetsgivaravgifterna beräknas 1998 uppgå till 249 miljarder kronor och därefter öka med mellan 10 och 12 miljarder kronor per år. Ökningen följer i stort utvecklingen av utbetalda löner. Egenavgifterna beräknas 1998 uppgå till 5,5 miljarder kronor och förväntas därefter öka med cirka 0,3 miljarder kronor per år. Den särskilda löneskatten beräknas 1998 uppgå till drygt 14 miljarder kronor, för att därefter öka med cirka 0,5 miljarder kronor per år. Olika typer av nedsättningar av avgiftsuttaget beräknas årligen minska intäkterna med drygt 3 miljarder kronor.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen är de totala intäkterna 2,9 miljarder kronor högre för 1998. De högre intäkterna förklaras av att lönesumman nu antas bli högre för 1997.

Även 1999 beräknas intäkterna bli högre än vad som beräknades till vårpropositionen.

Allmän pensionsavgift

Miljarder kronor

Utfall 1996	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001
37,5	46,5	56,2	58,7	60,6	62,5

Allmän pensionsavgift utgår med 6,95 procent på lön och skattepliktiga transfereringar (ej pensioner) och betalas av fysiska personer upp till 66 års ålder. Denna begränsning upphör vid årsskiftet för de personer som är födda 1938 eller senare. Avgiften tas inte ut på de delar av inkomsten som överstiger 7,5 gånger det förhöjda prisbasbeloppet (=278 250 kronor år 1998). Från och med 1999 höjs avgiftstaket till 8,06 av prisbasbeloppet, vilket motsvarar 299 832 kronor. Den högsta avgiften blir således 20 800 kronor. Avgiften är avdragsgill vid både den statliga och den kommunala taxeringen. Av ökningen mellan 1998 och 1999 beror cirka 1 miljard kronor på att avgiftstaket höjs från 7,5 till 8,06 av det förhöjda prisbasbeloppet. Under resterande prognosår ökar avgifterna med mellan 1,5 och 2 miljarder kronor per år och beräknas 2001 uppgå till drygt 62 miljarder kronor.

Jämfört med vårpropositionen är intäkterna från avgiften 0,5 miljarder kronor högre år 1998. Ökningen förklaras av att utbetalda löner nu antas bli högre än i beräkningen till vårpropositionen. En viss ökning har skett även för år 1999. I beräkningen till vårpropositionen beaktades inte effekten av takhöjningen.

Fastighetsskatt

Miljarder kronor

Utfall 1996	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001
24,0	27,8	25,4	23,8	25,2	28,6

Under våren 1998 beslutade riksdagen om en sänkning av skatten på småhus och hyreshus (bostadsdelen). Skattesatsen sänktes från 1,7 till 1,5 procent av taxeringsvärdet och sänkningen gäller retroaktivt från den 1 januari 1998. Bruttokostnaden för sänkningen uppgår till 2,6 miljarder kronor. Skatteintäkterna minskar mellan 1998 och 1999, vilket beror dels på den beslutade

skattesänkningen på elproduktionsanläggningars markvärde med 1,71 procentenheter från och med 1999, dels på den av regeringen föreslagna tillfälliga sänkningen av skattesatsen på hyrehus från 1,5 procent till 1,3 procent under 1999 (se kapitel 8.4). Bruttokostnaden för den tillfälliga sänkningen beräknas till 0,9 miljarder kronor.

Fastighetsskatten beror utöver skattesatserna för de olika fastighetskategorierna på prisutvecklingen på fastigheter. Prognosen för fastighetsskatten baseras på ett antagande om fastighetsprisernas utveckling mellan de allmänna fastighetstaxeringarna vart sjätte år. Sedan beräkningen till vårpropositionen har prisutvecklingen på småhus varit fortsatt stark. Tabell 5.3 visar antagandena om prisutvecklingen i nuvarande beräkning jämfört med de antaganden som användes i beräkningarna till vårpropositionen och budgetpropositionen för 1998.

Tabell 5.3 Prisutveckling på småhus

Procent

	1996-97	1997-98	1998-99	1996-99
Aktuell beräkning	6,8	8,2	1,5	17,3
Vårproposition 98	6,8	2,0	2,0	11,1
Budgetproposition för 98	4,0	2,0	2,0	8,2

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen minskar fastighetsskatten 1998 och 1999 med 2,5 respektive 3,4 miljarder kronor. Den lägre skatteintäkten förklaras av de sänkta skattesatserna för bostäder. År 2000 beräknas fastighetsskatten minska med 4,9 miljarder kronor jämfört med vårpropositionen. Utöver de sänkta skattesatserna förklaras den minskade skatteintäkten detta år av att regeringen föreslår en förlängning av frysningen av den rullande fastighetstaxeringen till att avse även år 2000. Bruttokostnaden för denna frysning uppgår till 2,8 miljarder kronor.

Förmögenhetsskatt

Miljarder kronor

Utfall 1996	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001
5,1	5,7	5,8	6,1	6,1	6,9

Förmögenhetsskatten beräknas uppgå till 5,7 miljarder kronor 1997. Med tanke på de kraftiga svängningar som börskurserna uppvisar prognoseras förmögenhetsskatten försiktigt. Skatten ökar därför endast marginellt under åren 1998-

2000. År 2001 beräknas däremot en kraftigare ökning till 6,9 miljarder kronor beroende på att frysningen av taxeringsvärdena på fastigheter då upphör.

För 1997 är prognosen 1 miljard kronor högre än vid beräkningen till vårpropositionen. Nivåökningen påverkar intäkterna även de kommande prognosåren.

Mervärdesskatt

Miljarder kronor

Utfall 1996	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001
145,6	152,5	155,2	162,4	170,1	178,5

Mervärdesskatten beräknas under perioden 1999–2001 öka med 7–8 miljarder per år. Mervärdesskatten påverkas främst av privat konsumtion, men även av investeringar och förbrukning i de företag som har undantag från skatteplikt. Undantaget innebär att den som omsätter en vara eller tjänst varken ska redovisa utgående skatt eller har avdrags- eller återbetalningsrätt för ingående skatt i verksamheten. Undantag från skatteplikt förekommer främst inom fastighetsområdet men tillämpas även i vissa fall för utbildning, sjukvård, banker och försäkringsbolag. Även kommunsektorns förbrukning och investeringar har inverkan på intäkterna.

Under perioden 1998–2001 förväntas en genomsnittlig ökning av privat konsumtion i löpande priser med knappt fyra procent per år. Fördelningen av konsumtionen på olika varor och tjänster inom privat konsumtion är av central betydelse i beräkningen. Det finns ett nära samband mellan privat konsumtion och mervärdesskatt, men högre privat konsumtion kan ge minskade intäkter om konsumtionen till en allt större del omfattar lågbeskattade varor eller om turistnettot ökar. Sedan 1995 har andelen varor som beskattas med den högsta skattesatsen 25 procent ökat, vilket ger högre intäkter. Samtidigt har turistnettots andel av privat konsumtion ökat, vilket ger lägre intäkter. Nettot av dessa två faktorer innebär dock en ökning av intäkterna.

År 1998 förväntas investeringarna öka med 4,8 procent. Åren 1999–2001 förväntas en årlig ökning av investeringarna med cirka 13 procent. Såväl kommunsektorns förbrukning och investeringar som förbrukning i företag med undantag från skatteplikt visar under hela perioden en svag ökning.

Av tabell 5.4 framgår att uppskattningsvis 70 procent av mervärdesskatten härrör från privat konsumtion, medan investeringarna antas bidra med 11 procent. Under perioden sker endast en marginell förändring av andelarna. Andelen mervärdesskatt i investeringar ökar något, medan bidraget från kommunsektorn minskar i motsvarande mån.

Tabell 5.4 Mervärdesskattens fördelning på olika sektorer

Procent

	1997	1998	1999	2000	2001
Privat konsumtion	70	70	70	69	69
Investeringar	11	11	12	13	14
Förbrukning	3	3	3	3	3
Kommunsektorn	16	15	15	15	14

Källa: Statistiska Centralbyrån och Finansdepartementet. På grund av avrundning summerar inte alltid delsummorna till hundra procent.

Mervärdesskatten beräknas för år 1998 bli 0,3 miljarder kronor lägre än beräknat till vårpropositionen. För perioden 1999–2001 beräknas intäkterna bli mellan 0,4 och 0,9 miljarder kronor lägre än beräknat, vilket huvudsakligen förklaras av en lägre förbrukning i kommunsektorn.

Energiskatt

Miljarder kronor

Utfall 1996	Prognos				
	1997	1998	1999	2000	2001
45,8	47,1	49,6	50,3	50,8	52,1

Den enskilt största inkomsttiteln av skatter på varor och tjänster exklusive mervärdesskatt är skatt på energi, som 1998 svarar för 62 procent. Under inkomsttiteln energiskatt redovisas inte enbart energiskatt, utan även koldioxidskatt och svavelskatt. Under perioden 1999–2001 beräknas intäkterna från skatt på energi öka med 1,8 miljarder kronor. Ökningen fram till och med år 2001 avspeglar en viss ökad användning av oljor och kolbränslen samt att skattesatserna är indexerade. Fördelningen av intäkterna på olika skatte- och energislag framgår av tabell 5.5. Till övriga bränslen i tabell 5.5 hänförs bl.a. oljor och kolbränslen.

Tabell 5.5 Intäkter från energiskatter

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
Energiskatt	34,5	36,9	37,2	37,5	38,4
varav					
elektrisk kraft	8,8	11,0	10,9	10,9	11,1
bensin	19,5	19,3	19,6	19,8	20,1
övrigt	6,2	6,6	6,7	6,8	7,2
Koldioxidskatt	12,5	12,5	13,0	13,1	13,6
varav					
bensin	4,8	4,6	4,7	4,8	4,8
övrigt	7,7	7,9	8,3	8,4	8,8
Svavelskatt	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Källa: Ekonomistyrningsverket och Finansdepartementet. På grund av avrundning summerar inte alltid delsummorna till totalsummorna.

Energiskatten utgör nästan 75 procent av de totala skatterna på energi medan resterande del i huvudsak är koldioxidskatt. Av intäkterna från skatterna på energi utgör skatt på bensin knappt 50 procent, skatt på elektrisk kraft drygt 20 procent och skatt på övriga energislag cirka 30 procent.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen är skatteintäkterna lägre för samtliga år. Prognosen för skatt på energi 1998 har reviderats ned under året och är nu drygt 1,1 miljarder kronor lägre än vad som beräknades till vårpropositionen. Den största delen av minskningen förklaras av minskade intäkter från energi- och koldioxidskatt på bensin, eftersom bensinförbrukningen under innevarande år har fortsatt att minska. Under första halvåret 1998 minskade förbrukningen med drygt fyra procent jämfört med motsvarande period föregående år. Den lägre volymen påverkar i synnerhet inkomsterna 1998, men även övriga år. Även intäkterna från skatt på oljeprodukter beräknas bli lägre under 1998 än vad som beräknades till vårpropositionen, vilket delvis förklaras av en minskad förbrukning p.g.a. en varm vinter. Ett lägre antagande om inflationstakten medför att indexeringen av skattesatserna ger något lägre intäkter. Avdragen beräknas dock vara något lägre än i föregående prognos, vilket har en viss motverkande effekt. Prognosen för skatt på elektrisk kraft är i stort sett oförändrad jämfört med tidigare prognos.

Skattekvoten

Skattekvoten visar förhållandet mellan skatter och avgifter, som under ett visst år kommer in till det allmänna, och BNP. Skattekvoten beräknas enligt nationalräkenskapernas definition. En skattekvot beräknad på de periodiserade skatterna visar istället hur stor del av årets inkomster det allmänna tar i anspråk för skatter. Denna kvot förändras inte av när i tiden den skattskyldige väljer att betala sin skatt, vilket är fallet med den skattekvot som beräknas i enlighet med nationalräkenskapernas definition. Den periodiserade skattekvoten visar tydligare hur skatteuttaget förändras över tiden eftersom den inte påverkas av förändringar i betalningstidpunkter. Ett alternativt sätt att beräkna skattekvoten, framför allt när det gäller internationella jämförelser, är att exkludera skatter på offentliga transfereringar. Andelen skattepliktiga transfereringar varierar mycket mellan länderna inom OECD. Sverige tillhör den grupp länder som har en stor andel. Om skatten på offentliga transfereringar exkluderas kommer den uppmätta skattekvoten för Sveriges del att minska med i storleksordningen 4–5 procentenheter.

Vid beräkning av skattekvoten skall även vissa avgifter, som inte redovisas på statsbudgeten, läggas till. Till dessa hör bland annat bankgarantiavgifter och avgifter till kärnbränslefonden. I tabell 5.6 redovisas skattekvoten för perioden 1996–2001 dels enligt nationalräkenskapernas definition, dels beräknat utifrån de periodiserade skatterna. Dessutom redovisas den periodiserade skattekvoten exklusive skatt på offentliga transfereringar och den frivilliga delen av kyrkoskatten. I samtliga nedan redovisade skattekvoter ingår de ovan nämnda avgifterna.

Tabell 5.6 Skattekvot enligt nationalräkenskaperna (NR) och periodiserad skattekvot

Procent	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Skattekvot enl. NR	54,1	54,2	54,8	53,8	53,2	53,0
Periodiserad skattekvot	52,6	54,1	53,9	54,3	54,0	53,8
Periodiserad skattekvot exkl. skatt på transfereringar m.m.	47,5	49,0	48,9	49,4	49,2	49,1

Tabell 5.7 Offentliga sektorns skatteintäkter 1996-2001

Miljarder kronor

Inkomstår	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Inkomstskatter	368,8	393,7	402,2	412,2	431,4	447,3
<i>Personer</i>	313,7	331,5	339,1	344,4	362,1	376,8
Statlig skatt	25,9	29,2	31,4	27,3	30,3	31,1
Skatt på kapital	4,2	11,1	6,8	7,5	8,0	9,2
Kommunal skatt	284,1	292,4	302,7	314,3	325,0	337,7
Skattereduktioner m.m.	-0,5	-1,2	-1,9	-4,6	-1,2	-1,2
<i>Bolag</i>	49,5	57,6	58,5	61,8	64,6	65,5
Skatt på vinster	36,4	46,0	47,4	51,8	54,0	54,0
Avkastningsskatt	13,6	12,6	11,9	10,1	10,3	11,3
Skattereduktioner m.m.	-0,5	-1,0	-0,9	-0,1	0,2	0,2
<i>Övriga inkomstskatter</i>	5,0	3,8	4,0	4,1	4,2	4,3
Socialavgifter	285,5	302,3	325,3	338,4	353,6	367,7
Arbetsgivaravgifter	230,6	237,5	249,3	259,2	271,4	282,6
Egenföretagaravgifter	5,8	5,7	5,5	5,8	6,2	6,6
Allmänna egenavgifter	37,5	46,5	56,2	58,7	60,6	62,5
Särskild löneskatt	11,6	12,6	14,2	14,7	15,4	16,0
Skatt på egendom	33,2	38	37,0	35,7	37,4	41,6
Fastighetsskatt	24,0	27,8	25,4	23,8	25,2	28,6
Förmögenhetsskatt	5,1	5,7	5,8	6,1	6,1	6,9
Arvs- och gåvoskatt	1,4	1,8	1,8	1,7	1,7	1,8
Stämpelskatt	2,7	2,6	3,9	4,2	4,3	4,4
Skatt på varor och tjänster	223,2	230,1	235,1	242,3	251,2	260,9
Mervärdesskatt	145,6	152,5	155,2	162,4	170,1	178,5
Tobaksskatt	7,3	7,5	7,2	6,5	6,4	6,4
Skatt på etylalkohol	5,0	4,7	4,6	4,5	4,4	4,4
Skatt på vin m.m.	3,3	3,1	3,2	3,3	3,3	3,3
Skatt på öl	3,3	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1
Skatt på energi	45,8	47,1	49,6	50,3	50,8	52,1
Skatt på annonser och reklam	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1
Fordonsskatt	5,5	6,2	6,1	6,1	6,2	6,3
Tullmedel	3,2	3,5	3,3	3,0	3,0	2,9
Övrigt	3,2	2,3	2,6	3,1	3,7	3,7
Offentliga sektorns skatteintäkter	910,1	963,3	998,9	1 026,7	1 073,0	1 116,9
varav						
Kommunalskatt	284,1	292,4	302,7	314,3	325,0	337,7
Avgifter till pensionssystemet m.m.	103,0	106,2	110,5	126,1	130,1	134,4
Statens periodiserade skatteintäkter	523,0	564,6	585,7	586,4	617,8	644,8

5.2 Statsbudgetens inkomster - kassamässig redovisning

Regeringens förslag: Beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1999 enligt bilaga 1 godkänns.

5.2.1 Nytt uppbördssystem och ändrad redovisning

Från och med 1998 har systemen för uppbörd och redovisning ändrats. I det nya uppbördssystemet deklarerar både innehållen källskatt, arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt på en gemensam skattedeclaration. De deklarerade skatterna debiteras ett avräkningskonto (skattekonto) tillsammans med företagets och de enskilda näringsidkarnas fördebiterade preliminärskatter, medan de skattskyldigas inbetalningar krediteras kontot. Om kontot redovisar ett överskott gottskrivs den skattskyldige en intäktsränta medan en kostnadsränta debiteras vid underskott på kontot. Skattemyndigheten stämmer av kontot vid varje månadskifte då även betalningspåminnelser skickas ut i förekommande fall.

På statsbudgeten redovisas både de debiterade skatterna och de betalningsdifferenser som uppstår när den skattskyldige har betalat in för lite eller för mycket jämfört med de skatter som har debiterats. Betalningsdifferenserna redovisas på en ny inkomsthuvudgrupp, 1600 *Betalningsdifferenser*.

Den ändrade redovisningen innebär att de enskilda inkomstitlarna ej blir strikt kassamässiga. Om en skattskyldig vid den årliga inkomsttaxeringen erhåller en kvarstående skatt redovisas denna på inkomstiteln. I det gamla systemet gjordes redovisningen i stället mot inkomstiteln först i samband med inbetalningen av kvarskatten. För t.ex. juridiska personers inkomstskatt innebär detta att titeln gottskrivs kvarskatten i samband med debiteringen istället för som tidigare i samband med inbetalningen. Skillnaden mellan den inbetalda och den debiterade kvarskatten redovisas på *Betalningsdifferenser*. Tabell 5.8 visar hur redovisningen i det nu gällande systemet skiljer sig från redovisningen i det tidigare systemet. I exemplet antas att juridiska personer debiteras en kvarstående skatt om 800

vid 1999 års taxering. Kvarskatten antas betalas under våren år 2000.

Tabell 5.8 Tidigare och gällande redovisning på inkomstitlar

		Tidigare redovisning		Gällande redovisning	
		1999	2000	1999	2000
1121	Juridiska personers inkomstskatt		800	800	
1600	Betalningsdifferenser			-800	800
Statsbudgeten totalt		0	800	0	800

Som framgår av tabellen är fördelningen mellan olika år av de totala inkomsterna på statsbudgeten oförändrad, medan redovisningen på enskilda titlar påverkas. Eftersom inkomsten bokförs på titeln i samband med debiteringen i den nya redovisningen, innebär det att inkomsterna på titeln är högre än i det gamla systemet. Detta får till följd att det blir svårt att jämföra enskilda titlar mot beräkningen till statsbudgeten för 1998, eftersom statsbudgeten då fastställdes enligt det gamla systemet.

Det nya uppbördssystemet med räntor istället för avgifter kan även medföra ett ändrat betalningsbeteende hos de skattskyldiga. I det gamla systemet fanns inga skäl att göra en inbetalning av debiterade men ej inbetalda skatter mellan de tidpunkter då avgifterna höjdes. I det nya systemet räknas räntan per dag, vilket innebär att ju tidigare en inbetalning sker desto lägre blir kostnaden för den skattskyldige.

5.2.2 Skatteinkomster

I tabell 5.9 redovisas skillnaden mellan statens skatteintäkter (periodiserade skatter) och statens skatteinkomster (kassamässiga skatter) för åren 1996-2001. I tabell 5.10 finns en mer detaljerad redovisning av de olika titlarnas inkomster för åren 1997-2001.

Tabell 5.9 Statens skatteintäkter och statsbudgetens skatteinkomster 1996–2001

Miljarder kronor

	Utfall 1996	Utfall/Prognos 1997	Prognos			
			1998	1999	2000	2001
Statens periodiserade skatteintäkter	523,0	564,6	585,7	586,4	617,8	644,8
Tillkommande och avkortade skatter	0,1	0,5	0,1	0,5	0,5	0,5
Betalningsförskjutningar	5,0	-10,5	10,7	22,4	11,2	10,3
Kommunal utjämningsavgift	21,0	20,7	21,3	21,3	21,3	21,3
Skatter m.m. på statsbudgeten	549,1	575,3	617,7	630,6	650,8	676,9

Tabell 5.10 Statsbudgetens inkomster 1997-2001

Miljarder kronor

Budgetår		Utfall 1997	Prognos			
			1998	1999	2000	2001
1000	Skatter m.m.	575,3	617,7	630,6	650,8	676,9
1100	Skatt på inkomst	109,8	111,2	118,1	107,0	115,0
varav	1111 Fysiska personers inkomstskatt	41,8	37,8	39,9	38,3	40,4
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	63,3	67,8	72,9	63,5	69,4
	Övriga inkomstskatter	4,7	5,6	5,2	5,2	5,2
1200	Socialavgifter och allmänna egenavgifter	193,4	209,3	227,2	239,8	249,9
varav	Inkomster	299,5	320,1	353,8	370,0	384,4
	Utgifter (överföringar till AP-fonden)	106,1	110,8	126,6	130,2	134,5
1300	Skatt på egendom	23,3	34,9	39,5	37,3	36,0
varav	1310 Skatt på fast egendom	15,3	24,0	27,8	25,4	23,8
	1320 Förmögenhetsskatt	3,6	5,1	5,7	5,8	6,1
	1341 Stämpelskatt	2,6	3,9	4,2	4,3	4,4
	Övriga egendomsskatter	1,8	1,8	1,7	1,7	1,8
1400	Skatt på varor och tjänster	228,2	239,9	242,1	251,1	260,6
varav	1411 Mervärdesskatt	150,3	160,3	162,6	170,2	178,4
	1424 Tobaksskatt	7,7	7,2	6,5	6,4	6,4
	1425 Alkoholskatt	9,9	9,8	9,8	9,8	9,8
	1428 Energiskatt	46,9	49,4	50,2	50,8	52,0
	1452 Annon- och reklamskatt	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1
	1460 Skatt på vägtrafik	6,2	6,1	6,1	6,2	6,3
	1471 Tullmedel	3,5	3,3	3,0	3,0	2,9
	Övriga skatter på varor och tjänster	2,5	2,6	2,8	3,7	3,7
1500	Utjämningsavgift	20,7	21,3	21,3	21,3	21,3
1600	Betalningsdifferenser	0	1,1	-17,5	-5,7	-5,9
2000	Inkomster av statens verksamhet	38,9	39,2	32,1	36,8	33,9
varav	2411 Inkomster av statens aktier	13,1	11,8	6,6	6,5	6,2
3000	Inkomster av försäld egendom	15,8	22,4	15,0	9,0	0,0
varav	3312 Övriga inkomster av försäld egendom	15,7	22,3	15,0	9,0	0,0
4000	Återbetalning av lån	3,2	2,9	3,1	2,7	2,8
5000	Kalkylmässiga inkomster	6,8	5,2	5,3	5,3	5,3
6000	Bidrag m.m. från EU	8,2	9,7	10,2	9,6	9,3
7000	Extraordinära medel från EU	0,7	0,3	0,0	0,0	0,0
Statsbudgetens totala inkomster		648,9	697,3	696,4	714,2	728,2

Fysiska personers inkomstskatt

Av tabell 5.10 framgår att de kassamässiga skatteinkomsterna från fysiska personer varierar relativt kraftigt mellan åren. En stor del av förklaringen ligger i de nya redovisningsprinciper som skattekontot medför. Enligt den nya redovisningen ökar inkomsterna med 2,1 miljarder kronor mellan 1998 och 1999. De underliggande kassamässiga inkomsterna minskar dock 1999 med 8,7 miljarder kronor. Detta förklaras av den ändrade skiktgränsen för statlig inkomstskatt, förslagen om skattereduktion och överförd statlig inkomstskatt samt att större delen av den sänkta fastighetsskatten påverkar titeln först 1999. År 2000 ökar de underliggande inkomsterna med 5,6 miljarder kronor. De ökade inkomsterna beror dels på att de tillfälliga skattesänkningarna år 1999 upphör, dels på att den sänkta fastighetsskatten enbart påverkar med enkel effekt detta år medan den 1998 påverkar med dubbel effekt, dvs. sänkningarna avseende både 1998 och 1999.

Juridiska personers inkomstskatt

Även juridiska personers kassamässiga inkomster påverkas i betydande grad av den nya redovisningen. Den i tabell 5.10 redovisade förändringen ger således en felaktig bild av den kassamässiga utvecklingen mellan åren. Om dessa effekter exkluderas minskar inkomsterna med 0,7 miljarder kronor mellan 1998 och 1999. Förklaringen är att företagen har gjort stora fyllnadsinbetalningar under våren 1998 avseende inkomståret 1997. Den tillfälliga sänkningen av fastighetsskatten på hyreshus under 1999 antas påverka inkomsterna först år 2000.

Övriga inkomstskatter

Övriga inkomstskatter utgörs av lotteriskatt, kupongskatt, ofördelbara inkomstskatter samt beskattning av tjänstegruppliv. Inkomsterna beräknas sammanlagt till 5,6 miljarder kronor 1998. Inkomsterna minskar till 5,2 miljarder kronor 1999, vilket förklaras av att ofördelbara inkomstskatter minskar till följd av övergången till skattekonto. Övriga skatteinkomster är i stort sett oförändrade under prognosperioden.

Socialavgifter och allmän pensionsavgift

Inkomsterna 1998 beräknas till drygt 320 miljarder kronor och utgifterna till 111 miljarder kronor. Utgifterna avser omföring av medel till ålderspensionssystemet och t.o.m. år 1998 delpensionsfonden. Nettoinkomsterna inom denna in-

komsthuvudgrupp uppgår således till 209 miljarder kronor. Budgetåret 1999 beräknas nettoinkomsterna öka med cirka 18 miljarder kronor. Av ökningen förklaras 7,5 miljarder kronor av att delpensions- och arbetsskadeavgiften bruttoredo visas. Resterande ökning förklaras av lönesummans utveckling. De följande åren beräknas inkomsterna öka med 10–12 miljarder kronor per år.

Mervärdesskatt

Även denna inkomstitel påverkas av de nya redovisningsprinciper som skattekontot medför. Inkomsterna från mervärdesskatten beräknas för år 1998 uppgå till 160,3 miljarder kronor, varav bidraget från kommunsektorn beräknas till 24,1 miljarder kronor. En tidigareläggning av omföringar av mervärdesskatt från fysiska och juridiska personers inkomstskatt har höjt inkomsterna för 1998 med 4,8 miljarder kronor. Omföringarna, som hittills har gjorts i juni månad, kommer från och med i år att göras redan i december. Det innebär att omföringar avseende två år kommer att ske under 1998. År 1999 antas inkomsten från mervärdesskatt öka med en procent och under perioden 2000–2001 med knappt fem procent årligen.

Skatt på tobak

I enlighet med det förslag som presenterades i vårpropositionen sänktes skatten på cigaretter den 1 augusti 1998. Styckeskatten sänktes från 85 öre till 20 öre medan den del av skatten som är relaterad till detaljhandelspriset höjdes från 17,8 procent till 39,2 procent. Skattesänkningen har inneburit lägre priser på cigaretter, vilket har förbättrat förutsättningarna för en minskad konsumtion av obeskattade cigaretter. Inkomster från tobaksskatt beräknas uppgå till 7,2 miljarder kronor 1998, vilket innebär att prognosen är oförändrad jämfört med vårens prognos. För år 1999 antas inkomsterna minska till 6,5 miljarder kronor, för att därefter avta svagt i enlighet med en långsiktig trendmässig minskning av den totala tobakskonsumtionen.

Skatt på alkohol

Även prognosen för skatt på alkohol är oförändrad jämfört med föregående prognostillfälle. För 1998 beräknas de sammanlagda inkomsterna från alkoholskatterna uppgå till cirka 9,8 miljarder kronor. Spritkonsumtionen antas minska under prognosperioden. Konsumtionen av vin och öl antas däremot öka något vilket innebär att de

sammanlagda inkomsterna från skatt på alkohol kommer att vara oförändrade under prognosperioden.

Energiskatt

Inkomsterna från de olika energi- och koldioxidskatterna beräknas år 1998 uppgå till 49,4 miljarder kronor. Under perioden 1999–2001 beräknas inkomsterna från skatt på energi öka från 50,2 miljarder kronor till 52,0 miljarder kronor. Den under 1998 minskande bensinförbrukningen påverkar inte enbart inkomsterna innevarande år, utan även övriga prognosår. Detta motverkas bl.a. av en ökad förväntad användning av oljor som ökar inkomsterna under perioden. Indexeringen av skattesatserna ökar inkomsterna år 2000 och år 2001.

Reklamskatt

Inkomsterna från reklamskatten beräknas för år 1998 uppgå till 1,2 miljarder kronor. År 1999 beräknas inkomsterna till 1,1 miljarder kronor, vilket är 0,2 miljarder kronor lägre än i beräkningen till vårpropositionen. Förändringen förklaras av att riksdagen har beslutat att slopa reklamskatten för reklamtrycksaker fr.o.m. 1999, vilket varaktigt beräknas minska inkomsterna med 0,2 miljarder kronor.

Tullmedel

Tullmedlen beräknas för 1998 uppgå till 3,3 miljarder kronor, vilket är 0,4 miljarder kronor lägre än beräknat till vårpropositionen. Minskningen beror bl.a. på internationella överenskommelser inom tullområdet. Tullinkomsterna kommer av denna anledning även fortsättningsvis att minska under perioden 1999–2001.

Övriga skatteinkomster

Bland övriga titlar kan nämnas att inkomsterna från försäljningsskatt på motorfordon nu beräknas uppgå till 0,1 miljarder kronor för åren 1999–2001. Detta är en minskning med 0,1 miljarder kronor sedan vårpropositionen och förklaras av den per den 1 oktober 1998 avskaffade försäljningsskatten på tunga fordon.

Utjämningsavgift

Den kommunala utjämningsavgiften beräknas samtliga år uppgå till 21,3 miljarder kronor. Avgiften påverkar inte statsbudgetens saldo eftersom motsvarande belopp betalas från utgiftssidan.

Betalningsdifferenser

Det belopp som redovisas under inkomsthuvudgruppen *Betalningsdifferenser* utgörs av restförda skatter, betalningsförskjutningar samt överbetalningar, se tabell 5.11. Inkomsterna beräknas till 1,1 miljarder kronor 1998 och utgörs av egna inbetalningar av preliminär skatt, avseende inkomståret 1998, som görs av fysiska personer. Budgetåret 1999 beräknas inkomsterna uppgå till netto minus 17,5 miljarder kronor. Av dessa utgörs 2,5 miljarder kronor av skatter som har restförts till kronofogdemyndigheten, medan resterande del är skatter som har debiterats, men ännu ej har betalats av de skattskyldiga. Av betalningsdifferensen avser 8,6 miljarder kronor fysiska personers inkomstskatt och 6,2 miljarder kronor juridiska personers inkomstskatt. Det stora differensen 1999 är av engångskaraktär och uppstår vid övergången från det gamla till det nya redovisningssystemet. År 2000 minskar beloppet till minus 5,7 miljarder kronor. Eftersom det nya uppbördssystemet innebär nya definitioner av kvarstående och överskjutande skatt kan prognosen för dessa avvika relativt mycket från utfallen i samband med 1999 års taxering. Även om så sker kommer dock inte statsbudgetens totala inkomster att förändras, eftersom den nya redovisningen endast medför omfördelningar mellan olika inkomstitlar på statsbudgetens inkomstsidan.

Tabell 5.11 Betalningsdifferenser

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001
Totalt	1,1	-17,5	-5,7	-5,9
varav restförda skatter	-1,4	-2,5	-5,3	-5,1
varav betalningsförskjutningar	2,5	-15,0	-0,4	-0,8

5.2.3 Övriga inkomster

Övriga inkomster består av inkomster av statens verksamhet, inkomster av försåld egendom, återbetalning av lån, kalkylmässiga inkomster, bidrag från EU samt extraordinära medel från EU. Inkomsterna, som framgår av tabell 5.10, varierar relativt mycket under prognosåren beroende på olika stora försäljningar av statlig egendom. Den klart dominerande inkomsthuvudgruppen är inkomster av statens verksamhet.

Inkomster av statens verksamhet

Till inkomsttitlar med de största inkomsterna hör Riksbankens inlevererade överskott, överskott från spelverksamhet, aktieutdelningar, finansieringsavgift från arbetslöshetskassor, försäljningsinkomster och böter.

Inkomsterna beräknas uppgå till 39,2 miljarder kronor 1998, vilket är i nivå med utfallet för 1997.

Budgetåret 1999 minskar inkomsterna till 32,1 miljarder kronor vilket har flera orsaker. Riksbankens inlevererade överskott beräknas minska med 2 miljarder kronor till 7,3 miljarder kronor. Inkomster från statens aktier beräknas minska med 5,2 miljarder kronor till 6,6 miljarder kronor och inkomster från Banverket beräknas minska med 0,9 miljarder kronor. Skattetillägg och förseningsavgifter beräknas till 0,9 miljarder kronor. Dessa inkomster redovisades tidigare som en del av fysiska personers inkomstskatt.

År 2000 ökar inkomsterna med 4,7 miljarder kronor till 36,8 miljarder kronor. Riksbankens inlevererade överskott beräknas öka med 3,6 miljarder kronor jämfört med år 1999. Räntor på skattekontot ökar med 1 miljard kronor och ersätter i princip den tidigare kvarskatteavgiften samt räntan på överskjutande skatt för fysiska och juridiska personer.

År 2001 minskar inkomsterna med 2,9 miljarder kronor. Den största minskningen, 2,1 miljarder kronor, avser inleveranser från Riksbanken.

Inkomster av försäld egendom

Inkomster av försäld egendom utgörs av försäljningar av statens aktier och beräknas uppgå till 22,4 miljarder kronor 1998. Riksdagen har tidigare fattat beslut om att delpensionsfonden skall avskaffas. Fondkapitalet, som uppgår till 7,3 miljarder kronor, skall enligt beslut föras till statsbudgeten och redovisas år 1998 på inkomsttiteln 3312, *Övriga inkomster av försäld egendom*. Åren 1999–2000 beräknas försäljningar ge inkomster på 15 respektive 9 miljarder kronor. Från och med budgetåret 2001 beräknas inga försäljningar ske.

Återbetalning av lån

Återbetalningar av lån utgörs till största delen av återbetalningar av studiemedel. De totala återbetalningarna beräknas uppgå till 2,9 miljarder kronor 1998 och till 3,1 miljarder kronor 1999. Budgetåren 2000–2001 beräknas betalningarna uppgå till 2,7 respektive 2,8 miljarder kronor.

Kalkylmässiga inkomster

Kalkylmässiga inkomster beräknas 1998 uppgå till 5,2 miljarder kronor och avser till största delen statliga pensionsavgifter. Andra stora inkomsttitlar är avskrivningar på fastigheter och komplementkostnader hos uppdragsmyndigheter. Inkomsterna är tämligen konstanta under hela prognosperioden.

Bidrag från EU

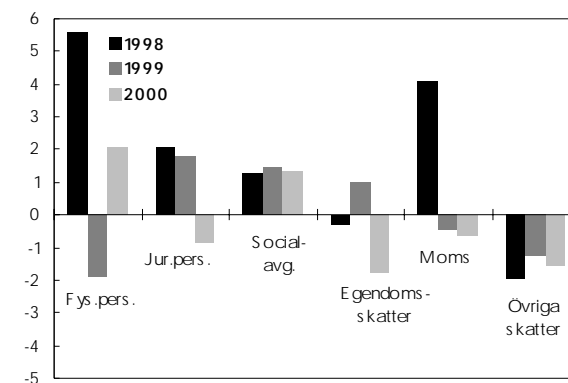
Bidrag från EU beräknas uppgå till 10,0 miljarder kronor 1998, varav 0,3 miljarder kronor avser infasningsrabatten. Budgetåret 1999 beräknas inkomsterna uppgå till 10,2 miljarder kronor. Åren 2000 och 2001 beräknas inkomsterna uppgå till 9,6 respektive 9,3 miljarder kronor.

5.2.4 Jämförelse med vårpropositionen

I samtliga jämförelser med vårpropositionen i nedanstående avsnitt exkluderas effekten av den ändrade redovisningen (se avsnitt 5.2.1). I vårpropositionen beräknades skatteinkomsterna år 1998 uppgå till 607 miljarder kronor medan övriga inkomster beräknades uppgå till 79 miljarder kronor. Skatteinkomsterna beräknas nu uppgå till 618 miljarder kronor. Ökningen förklaras till största delen av högre inkomster från fysiska personers inkomstskatt och mervärdesskatt (se diagram 5.1). De ökade inkomsterna från mervärdesskatten förklaras dock av omföringar från fysiska och juridiska personers inkomstskatt. Även inkomster från juridiska personers inkomstskatt och från socialavgifter ökar, medan egendomsskatter och övriga skatter minskar.

Diagram 5.1 Jämförelse med vårpropositionen

Miljarder kronor

År 1999 beräknas skatteinkomsterna uppgå till 631 miljarder kronor, vilket är oförändrat jämfört med beräkningen till vårpropositionen. Inkomster från juridiska personers inkomstskatt samt inkomster från socialavgifter och egendomsskatter ökar samtliga mellan åren 1998 och 1999. Inkomster från mervärdesskatt och övriga skatter minskar under motsvarande period. Det senare förklaras främst av lägre inkomster från skatt på energi.

År 2000 beräknas skatteinkomsterna till 651 miljarder kronor, vilket är 2,7 miljarder kronor lägre än i beräkningen till vårpropositionen. Inkomster från fysiska personers inkomstskatt samt inkomster från socialavgifter ökar jämfört med 1999. Inkomster från juridiska personers inkomstskatt samt inkomster från egendomsskatter och mervärdesskatt minskar. Minskningen i inkomster från egendomsskatter avser den år 1998 sänkta fastighetsskatten, från 1,7 till 1,5 procent av taxeringsvärdet, för småhus och bostadsdelen i flerfamiljsfastigheter. Inkomster från övriga skatter minskar under år 2000. Orsaken är även här lägre förväntade inkomster från skatt på energi.

5.2.5 Socialavgifter - ändrad titelredovisning

I samband med övergången till det nya pensionsystemet sker relativt omfattande förskjutningar i avgiftsuttaget mellan de olika arbetsgivaravgifterna. I tabell 5.12 redovisas avgifterna med respektive avgiftssats för 1998 och 1999. Motsvarande ändringar sker även för egenavgifterna. Som en följd av ändringarna görs ett antal titeländringar på statsbudgetens inkomstsida. De nya avgifterna redovisas på inkomstitlarna 1212 *Efterlevandepensionsavgift*, 1222 *Föräldraförsäkringsavgift* och 1251 *Ålderspensionsavgift, netto* (namnändring från *Tilläggsavgift, netto*). Dessutom ändras namnet på inkomsthuvudgruppen 1200 från *Socialavgifter och allmänna egenavgifter* till *Socialavgifter och allmän pensionsavgift*.

Utöver dessa förändringar upphör inkomstitlarna 1231 *Barnomsorgsavgift*, 1241 *Utbildningsavgift* samt 1451 *Reseskatt*. Eftersom lagen om särskild avgift för svavelhaltigt bränsle upphör vid utgången av 1998 (SFS 1998:946) så slopas även inkomstiteln 1429 *Särskild avgift på svavelhaltigt bränsle*.

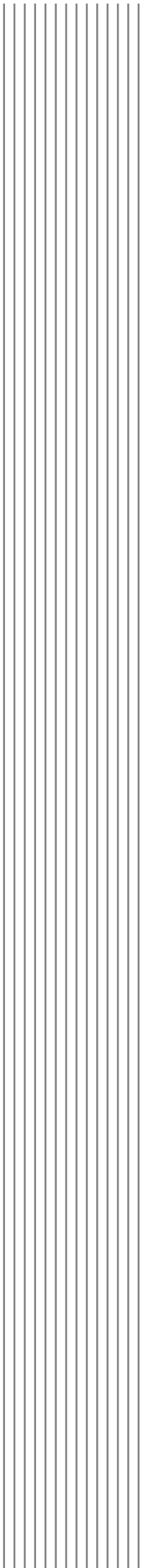
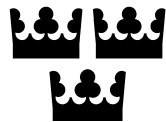
Tabell 5.12 Socialavgifter 1998 och 1999

	1998	1999
Arbetsgivaravgifter		
Folkpensionsavgift	6,83	
Efterlevandepensionsavgift		1,70
Sjukförsäkringsavgift	7,90	7,50
Föräldraförsäkringsavgift		2,20
Tilläggsavgift	6,40	
Ålderspensionsavgift		6,40
Allmän löneavgift	4,48	8,04
Delpensionsavgift	0,20	
Lönegarantiavgift	0,25	
Arbetarskyddsavgift	0,17	
Arbetskadavgift	1,38	1,38
Arbetsmarknadsavgift	5,42	5,84
Totalt	33,03	33,06
Egenavgifter		
Folkpensionsavgift	6,83	
Efterlevandepensionsavgift		1,70
Sjukförsäkringsavgift	8,66	8,23
Föräldraförsäkringsavgift		2,20
Tilläggsavgift	6,40	
Ålderspensionsavgift		6,40
Allmän löneavgift	4,48	8,04
Delpensionsavgift	0,20	
Arbetskadavgift	1,38	1,38
Arbetsmarknadsavgift	3,30	3,30
Totalt	31,25	31,25

6

Utgifter åren 1999–2001

6 Utgifter åren 1999–2001

6.1 Takbegränsade utgifter

6.1.1 Ramar för utgiftsområden

Regeringen presenterade i 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150) en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 1999–2001. Riksdagen godkände förslaget (bet. 1997/98:FiU20, rskr. 1997/98:318).

I detta kapitel presenterar regeringen en reviderad fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 1999–2001. I bilaga 1 presenteras regeringens budgetförslag för budgetåret 1999 fördelat på utgiftsområden och anslag.

Regeringens förslag: Utgifterna för 1999 fördelas på utgiftsområden enligt tabell 6.1.

Förändringar av anslagsbehållningar under 1999 beräknas enligt tabell 6.1.

Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000 och 2001 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Utgifternas fördelning på utgiftsområden påverkas av en ändrad bedömning av den allmänna ekonomiska utvecklingen och av de nya förslag och politiska prioriteringar som redovisas i denna proposition (förslagen har sammanfattats i avsnitt 4.3). Beräkningarna tar också hänsyn till de förändringar av utgiftsramarna som föranleds av ålderspensionsreformen.

Beräkningarna av fördelningen på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 är baserade på nu kända förutsättningar vad avser den ekonomiska

utvecklingen, volymutveckling och gällande regelsystem och skall betraktas som preliminära.

Tekniska justeringar

För åren 2000 och 2001 görs en preliminär beräkning av löne- och prisökningen på anslagen för förvaltningsändamål. Den preliminära beräkningen har, till skillnad från den definitiva, tidigare gjorts med hjälp av ett lönekostnadsindex som inte beaktat produktivitetens utvecklingen. Detta har nu korrigerats så att även den preliminära beräkningen tar hänsyn till produktivitetens utvecklingen. Som ett resultat av denna förändring har utgiftsområdesramarna justerats ned med sammanlagt ca 700 miljoner kronor år 2000 och ca 1 800 miljoner kronor år 2001 jämfört med beräkningen i den ekonomiska vårpropositionen. De områden som främst berörs av korrigeringen är utgiftsområde 4 Rättsväsendet, utgiftsområde 6 Totalförsvaret samt utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Nedjusteringarna innebär inte att berörda utgiftsområden tillförs mindre medel utan endast att den preliminära beräkningen av utgiftsområdesramarna nu bättre speglar den definitiva beräkningen.

I budgetpropositionen för 1998 anmälde regeringen att en teknisk justering hade genomförts av de utgiftsområdesramar som omfattar anslag för förvaltningsändamål. Justeringen var föranledd av en av riksdagen tidigare beslutad förändring av finansieringen av avtalsförsäkringar på det statliga området (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FiU:1, rskr. 1996/97:53). I efterhand har regeringen konstaterat att ett fel i underlaget förelåg varför en korrigerigering nu har genomförts av berörda utgiftsområdesramar för år 1999. Korrigeringen innebär att berörda anslag ökas med sammanlagt 218 miljoner kronor. De ökade ut-

gifterna täcks av motsvarande inkomster på inkomsttitel 5211 *Statliga pensionsavgifter*. Nya beräkningar tyder på att ytterligare justeringar kan bli nödvändiga. Slutlig avstämning kan dock göras först under år 1999. En slutlig justering av anslagen för förvaltningsändamål kan därför göras först inför år 2000. Justeringen av anslagen har ingen effekt på statsbudgetens saldo eftersom inkomsterna ökar i motsvarande grad. Däremot kommer utgiftstaken att behöva höjas. Höjningen orsakas enbart av transaktioner inom staten och är att betrakta som en teknisk justering.

Ålderspensionsreformen påverkar utgifterna inom följande 11 utgiftsområden: 6 Totalförsvaret, 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet, 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, 15 Studiestöd, 16 Utbildning och universitetsforskning, 17 Kultur samt 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. Ålderspensionsreformens effekter på dessa utgiftsområden redovisas utförligt i bilaga 3.

Övriga förändringar

Vid sidan av de ovan nämnda tekniska justeringarna av ramarna för vissa utgiftsområden förklaras nedan övriga större förändringar av utgiftsområdesramarna åren 1999–2001 i förhållande till beräkningarna i den ekonomiska vårpropositionen.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet ökar år 1999 med 200 miljoner kronor, vilket förklaras av att medel engångsvis tillförs polisväsendet. Inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg redovisas nu lägre utgifter åren 1999–2001. Detta beror på att anslaget Bidrag till läkemedelsförmånen lagts på en nominellt oförändrad nivå över tiden i avvaktan på de förhandlingar om läkemedelsförmånen som för närvarande pågår med Landstingsförbundet. Inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp beräknas nu högre utgifter år 1999. Sjukskrivningarna har ökat under år 1998 vilket kan få effekter på utgifterna även år 1999. Osäkerheten kring sjukskrivningarna är emellertid mycket stor, varför regeringen noga kommer att följa utvecklingen. Inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom beräknas nu högre utgifter åren 1999–2001. De högre utgifterna beror dels på regelförändringar inom bostadstillägg för pensionärer, vilket på-

verkar utgifterna samtliga år, dels på att pensionerna räknas upp med 100 procent av prisbasbeloppet från år 1999 i stället för, som tidigare, från år 2000. Utgifterna inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn är nu betydligt högre än beräknat i den ekonomiska vårpropositionen. Detta beror dels på ökade utgifter för underhållsstöd år 1999, dels på den aviserade höjningen av de allmänna barnbidragen med 100 kronor år 2000 och ytterligare 100 kronor år 2001. Inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv beräknas nu lägre utgifter än i den ekonomiska vårpropositionen vilket beror på att antalet deltagare i åtgärder nu beräknas vara mindre. Utgiftsökningen inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggnad förklaras av att Bostadskreditnämndens kostnader för att infria sina garantiåtaganden nu beräknas bli högre än i vårpropositionen. Inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling beräknas nu anslagen till en lägre nivå än i den ekonomiska vårpropositionen, främst till följd av en övergång till ett bemyndigandesystem avseende regionalpolitiska åtgärder. Inom utgiftsområde 22 Kommunikationer beräknas lägre utgifter för bl.a. väginvesteringar och ersättningar till Statens järnvägar. Inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar beräknas nu en lägre anslagsnivå än i den ekonomiska vårpropositionen, särskilt för år 1999. Utgifterna beräknas emellertid inte minska i samma omfattning utan i stället bedöms en större andel av befintligt anslagssparande förbrukas. Utgifterna inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner ökar år 2001 till följd av den extra satsning som aviserats i denna proposition.

Bedömningen av utgifterna under posten minskning av anslagsbehållningar har höjts med 2 miljarder kronor respektive år i förhållande till den ekonomiska vårpropositionen. Detta bedöms kunna rymma den högre förbrukning av sparade medel som kan förväntas inom exempelvis utgiftsområde 23.

Tabell 6.1 Utgiftstak och takbegränsade utgifter 1999-2001

Tusental kronor 1999, miljoner kronor 2000 - 2001 samt differenser mot den ekonomiska vårpropositionen

	1999	2000	2001	Differens mot vårpropositionen		
				1999	2000	2001
UO 1 Rikets styrelse	4 179 704	4 263	4 554	17	47	6
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 705 333	1 484	1 581	-354	-524	-429
UO 3 Skatteförvaltning och uppörd	5 810 859	5 838	5 925	25	-26	-98
UO 4 Rättsväsendet	21 919 269	22 175	22 567	308	-34	-320
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 871 318	2 895	2 931	-78	-52	-72
UO 6 Totalförsvär ¹	44 107 565	45 441	45 227	-160	-241	-487
UO 7 Internationellt bistånd	11 899 604	12 889	13 869	-103	-131	3
UO 8 Invandrare och flyktingar	4 324 184	4 234	4 454	-65	6	-13
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ¹	24 012 459	24 471	24 765	-314	-1 440	-1 633
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp ¹	80 503 205	81 096	83 300	36 754	36 319	37 875
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ¹	34 315 009	33 753	33 477	-28 393	-29 486	-30 359
UO 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn ¹	39 896 045	42 581	45 622	5 116	7 078	9 335
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet ¹	33 789 000	26 484	24 063	2 640	1 953	2 367
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv ¹	48 274 400	48 881	47 407	-249	-38	99
UO 15 Studiestöd ¹	22 447 075	23 741	25 354	584	790	934
UO 16 Utbildning och universitetsforskning ¹	29 030 747	30 405	31 869	-214	-52	-331
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid ¹	7 452 147	7 597	7 722	-47	-43	-59
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	20 463 080	17 300	13 702	962	657	107
UO 19 Regional utjämning och utveckling	2 742 897	2 675	3 337	-758	-479	-14
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1 548 899	1 464	1 592	263	175	282
UO 21 Energi	1 681 490	1 440	1 715	-150	-152	147
UO 22 Kommunikationer	25 501 314	26 599	25 589	-543	-53	-1
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar ¹	11 973 865	13 154	13 168	-1 109	-11	-23
UO 24 Näringsliv	2 897 947	2 837	2 966	28	-15	71
UO 25 Allmänna bidrag till kommunerna	103 564 700	105 087	107 267	-553	-127	1 873
UO 26 Statsskuldräntor m.m. ¹	84 560 000	77 000	72 180	-10 429	-4 567	-987
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	21 908 000	21 356	22 101	258	-655	-765
Minskning av anslagsbehållningar	5 000 000	4 000	3 000	2 000	2 000	2 000
Summa	698 380 115	691 141	691 302	5 435	10 900	19 507
Summa exkl. statsskuldräntor	613 820 115	614 141	619 122	15 864	15 467	20 494
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	135 849 000	140 414	146 433	4 879	2 823	2 533
Takbegränsade utgifter	749 669 115	754 555	765 555	20 743	18 290	23 027
Budgeringsmarginal ²	3 330 885	6 445	20 445	-1 743	710	-4 027
Utgiftstak²	753 000 000	761 000	786 000	19 000	19 000	19 000

¹ Utgiftsområdets ram påverkas av ålderspensionsreformen.² Differenser gentemot riksdagens beslut, dvs. hänsyn har tagits till riksdagens sänkning av utgiftstaket.

6.1.2 Budgeteringsmarginalen

Budgeringsmarginalen år 1999 beräknas nu vara lägre än vad som beräknades i den ekonomiska vårpropositionen, där marginalen beräknades till 6,1 miljarder kronor. I riksdagsbehandlingen av

vårpropositionen sänktes utgiftstaket med 1 miljard kronor vilket innebar att budgeteringsmarginalen minskade till 5,1 miljarder kronor. Förslaget i denna proposition innebär att budgeteringsmarginalen år 1999 nu beräknas bli

3,3 miljarder kronor, dvs. ca 1,7 miljarder kronor lägre.

Enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall regeringen vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder om det finns risk för att ett beslutat tak för statens utgifter kommer att överskridas. Regeringen kommer att noga följa utgifternas utveckling under 1999 och, om det bedöms som nödvändigt, vidta de åtgärder som krävs för att förhindra ett överskridande av utgiftstaket.

6.2 Beskrivning av utgiftsområden m.m.

I följande avsnitt redovisas regeringens sammanfattande bedömning av utgiftsområdena. I tabellform redovisas utfallet för år 1997, anvisade medel för år 1998 (inklusive beslut på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen), beräknat utfall för år 1998, förslag till ram för år 1999 samt beräkningar för åren 2000 och 2001.

Utfallsprognoserna för budgetåret 1998 avviker i vissa fall från anvisade medel på statsbudget. Detta beror bland annat på att anslagssparanden och reservationer tas i anspråk samt på förändrade antaganden om den ekonomiska utvecklingen. Väsentliga avvikelser kommenteras i avsnitt 7.2.2.

För varje utgiftsområde redovisas de viktigaste målen liksom prioriterade verksamheter och eventuella omprioriteringar av medel. Vidare redovisas pensionsreformens effekter på förslagen till ramar under berörda utgiftsområden.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
3 910	3 977	4 380	4 180	4 263	4 554

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna statschefen, riksdagen och dess myndigheter, regeringen m.m., centrala myndigheter samt mediefrågor. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 4 miljarder kronor, varav 2,2 mil-

jarder kronor till regeringen m.m., 1 miljard kronor till riksdagen och dess myndigheter samt 0,7 miljarder kronor till mediefrågor.

Några övergripande mål för utgiftsområdet har inte beslutats på grund av att verksamheterna är så olikartade. Ett viktigt mål inom verksamhetsområdet mediefrågor är att staten skall stödja mångfald och reella yttrandemöjligheter, garantera massmediernas oberoende samt säkerställa tillgängligheten till massmedierna.

I syfte att stärka regeringens ledning och styrning av statsförvaltningen, öka kvaliteten i Regeringskansliets beredning av regeringsärenden samt för att förbereda och genomföra det svenska ordförandeskapet i EU år 2001 m.m. tillfördes utgiftsområdet efter förslag i 1998 års ekonomiska vårproposition 222 miljoner kronor för år 1999, 322 miljoner kronor för år 2000 och 547 miljoner kronor för år 2001. Övriga ökningarna av ramen för utgiftsområdet åren 1999–2001 hänförs huvudsakligen till en teknisk justering av finansieringen av avtalsförsäkringar på det statliga området (ca 20 miljoner kronor) samt en ökning av riksdagens anslag (ca 1 miljon kronor).

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 4 180 miljoner kronor.

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
2 504	2 041	2 069	1 705	1 484	1 581

Utgiftsområdet omfattar ett antal myndigheter, bl.a. Riksrevisionsverket, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet, Statens fastighetsverk, Finansinspektionen och Premiepensionsmyndigheten. Vidare ingår kostnader för statsskuldens upplåning och låneförvaltning, vissa särskilda finansierings- och garantiåtaganden samt Riksdagens revisorer. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 2,0 miljarder kronor, varav 1,9 miljarder kronor till centrala myndigheter och nämnder, 170 miljoner kronor till tidsbegränsade åtgärder samt 17 miljoner kronor till Riksdagens revisorer.

Viktiga mål för utgiftsområdet är att statsförvaltningen skall bedrivas effektivt och i det all-

männas intresse. Statsfinanserna och statens egendom skall förvaltas och hanteras på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Officiell statistik och annan statlig statistik skall vara av god kvalitet. Myndigheterna skall erbjudas stöd av hög kvalitet. Det finansiella systemet skall vara effektivt och tillgodose såväl samhällets krav på stabilitet som konsumenternas intresse av ett gott skydd. Statens skuld, med undantag från den skuld som förvaltas av affärsverken, skall förvaltas så att kostnaden för skulden långsiktigt minimeras samtidigt som riskerna i förvaltningen beaktas.

Minskningen av ramen för utgiftsområdet åren 1999-2001 hänförs huvudsakligen till att regeringen i denna proposition föreslår ett minskat anslag för Riksgäldskontorets kostnader för upplåning och låneförvaltning, ett minskat anslag för åtgärder för att stärka det finansiella systemet samt ett minskat anslag för avgiften för Stads- och hypotekskassans grundfond. Utgiftsområdet har tillförts resurser för ett nytt anslag för kapitalökning i Nordiska investeringsbanken. Som en följd av det nya pensionssystemet har Premiepensionsmyndigheten inrättats under 1998.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 1 705 miljoner kronor.

Utgiftsområde 3 Skatteförvaltningen och Tullverket

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
5 735	5 672	5 979	5 811	5 838	5 925

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket och skattemyndigheterna (skatteförvaltningen) samt Tullverket. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 5,7 miljarder kronor varav 4,6 miljarder till skatteförvaltningen.

Ett gemensamt mål för myndigheterna inom utgiftsområdet är att eftersträvade skatte-, tull- och avgiftsintäkter skall säkerställas på ett rättssäkert och ekonomiskt effektivt sätt. Tullverket har vidare till uppgift att bl.a. kontrollera trafiken till och från utlandet så att bestämmelserna om in- och utförelse av varor efterlevs. Skatteförvaltningen ansvarar också för folkbokföring och fastighetstaxering.

En prioriterad uppgift för skatteförvaltningen skall vara att effektivisera verksamheten genom

bl.a. förbättring av IT-stödet, ändrat arbetssätt och kompetensutveckling. Träffsäkerheten i urvalet och kvaliteten i kontrollen skall utvecklas. Helhetssynen på kontroll och service genom hela beskattningsförfarandet, inklusive indrivningsarbetet, skall stärkas. Arbetet med att inrätta skattebrottsenheter skall slutföras så att de är i drift vid utgången av år 1999.

Vad gäller Tullverket skall narkotikakontrollen ges fortsatt högsta prioritet. Vidare skall kontrollinsatserna mot illegal införelse av sprit och tobak ges hög prioritet. Regeringen lägger i övrigt stor vikt vid det omfattande omstruktureringsarbetet vilket bl.a. innefattar en ny organisationsstruktur samt övrigt förändringsarbete för att få en bättre kvalitet i arbetet och en effektivare verksamhet. Likaså är arbetet med förenklingar av regler och procedurer angeläget.

Regeringen föreslår att Tullverket tillförs 34 miljoner kronor för punktskattekontroll från år 1999.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 5 811 miljoner kronor.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
21 160	21 030	21 493	21 919	22 175	22 567

Utgiftsområdet omfattar polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, rättshjälpen, de allmänna advokatbyråerna, kriminalvården, exekutionsväsendet, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Rättsmedicinalverket och Genetkniknämnden. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 21 miljarder kronor, varav polisväsendet svarar för 11,5 miljarder kronor och kriminalvården för 3,4 miljarder kronor.

Målet för rättsväsendet är att tillförsäkra den enskilde rättssäkerhet och rättstrygghet. Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

Moderniseringen av rättsväsendet skall fortsätta och brottsoffrens ställning skall stärkas. Kampen mot våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet skall prioriteras. Särskild uppmärksamhet skall ägnas den grova gränsöverskridande brottsligheten, den s.k. mc-relaterade brottsligheten, brott med rasistiska inslag, våld

mot kvinnor och övergrepp mot barn. Det brottsförebyggande arbetet skall fortsatt utvecklas. Vardagsbrottsligheten skall förebyggas och bekämpas, främst genom en utbyggd närpolisverksamhet. Storstädernas problem skall mötas med särskilda insatser.

Regeringen föreslår att utgiftsområdet tillförs 200 miljoner kronor fr.o.m. år 1999, 250 miljoner kronor år 2000 samt 300 miljoner kronor år 2001. Därutöver föreslås att polisorganisationen tillförs ett engångsbelopp på 200 miljoner kronor för år 1999 för att möta särskilda behov i storstäderna.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 21 919 miljoner kronor.

Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
2 476	2 811	2 767	2 871	2 895	2 931

Utgiftsområdet omfattar förvaltningskostnader för Utrikesdepartementet och de 102 utlandsmyndigheterna, bidrag till vissa internationella organisationer, information om Sverige i utlandet, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor samt övriga utrikespolitiska frågor som bland annat omfattar strategisk exportkontroll och europainformation. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 2,8 miljarder kronor, varav ca 1,8 miljarder kronor till utrikesförvaltningen, 0,7 miljarder kronor till bidrag till internationella organisationer och 0,3 miljarder kronor till övrig verksamhet.

Målet för utgiftsområdet är att säkerställa Sveriges intressen i förbindelse med andra länder. Bland de prioriterade verksamheterna för år 1999 finns ett utvidgat regionalt samarbete kring Östersjön, EU-samarbete och FN.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 2 871 miljoner kronor.

Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
40 978	41 344	43 019	44 108	45 441	45 227

Utgiftsområdet omfattar totalförsvärsverksamhet, militärt försvar och civilt försvar. I utgiftsområdet ingår även den verksamhet som bedrivs av Kustbevakningen och av Statens räddningsverk. För år 1998 uppgår anvisade medel till 41,3 miljarder kronor, varav 37,4 miljarder kronor till det militära försvaret, 2,5 miljarder kronor till det civila försvaret och 1,4 miljarder kronor till övrig verksamhet.

Till grund för den verksamhet som skall bedrivs inom totalförsvaret under perioden 1997-2001 ligger 1996 års totalförsvärsbeslut (prop 1996/97:FöU4, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:36). För militärt försvar gäller även de åtgärder som riksdagen beslutat för att bringa Försvarsmaktens ekonomi och verksamhet i balans (prop. 1997/98:84, bet. 1997/98:FöU11, rskr. 1997/98:268). Den fortsatta inriktningen av verksamheten inom utgiftsområdet påverkas av riksdagens ställningstaganden i samband med den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999.

Regeringen har vid beräkningen av ramen för utgiftsområdet för åren 1999-2001 utgått från att vissa ytterligare förändringar görs inom området, bl.a. att anslaget Ersättning för kroppsskador från och med år 1999 överförs till utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 3,2 miljoner kronor år 1999, 3,3 miljoner kronor år 2000 och 3,4 miljoner kronor år 2001.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 44 108 miljoner kronor.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
12 139	11 434	11 521	11 900	12 889	13 869

Utgiftsområdet omfattar utvecklingsarbete med u-länder och samarbete med länder i Central- och Östeuropa. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 11,4 miljarder kronor, varav 10,6 miljarder kronor till utvecklingsarbete med u-länder och 0,8 miljarder kronor till samarbete med länder i Central- och Östeuropa.

Det överordnade målet för Sveriges internationella utvecklingsarbete är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Riksdagen har lagt fast sex biståndspolitiska mål: resurstillväxt, ekonomisk och politisk självständighet, ekonomisk och social utjämning, demokratisk samhällsutveckling, en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön samt jämställdhet mellan kvinnor och män.

Samarbetet med central- och Östeuropa

Målen för samarbetet med Central- och Östeuropa är att främja en säkerhetsgemenskap, fördjupa demokratins kultur, stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling samt att stödja en miljömässigt hållbar utveckling. Härtill har regeringen beslutat att allt samarbete skall genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. För samarbetet med Central- och Östeuropa har riksdagen beslutat om ett nytt treårigt samarbetsprogram för perioden 1999-2001 omfattande 800 miljoner kronor per år. Regeringen föreslår nu en något ändrad tidsprofil för anslagstilldelningen för programmet varför utgiftsområdet minskar med 50 miljoner kronor år 1999 och 2000 för att öka med 100 miljoner kronor år 2001 jämfört med regeringens ekonomiska vårproposition. Förändringen möjliggörs av att det inom samarbetsprogrammet finns stora reservationer.

Utvecklingsarbete med u-länder

Regeringen föreslår också en ökning av biståndsramen med 100 miljoner kronor för år 1999 vilket innebär att biståndsramen motsvarar 0,705 procent av bruttonationalinkomsten (BNI). I enlighet med regeringens vårproposition ökas biståndsramen år 2000 till 0,72 procent av BNI

och år 2001 ökas den ytterligare till att motsvara 0,73 procent av BNI.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 11 900 miljoner kronor.

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
3 583	3 864	4 315	4 324	4 234	4 454

Utgiftsområdet omfattar migrationspolitik med frågor om flyktingpolitik, invandringen till Sverige, mottagande av asylsökande samt utlänningars rätt att vistas i Sverige. Utgiftsområdet omfattar även integrationspolitik med frågor om invandras introduktion i Sverige, insatser i utsatta bostadsområden, åtgärder mot etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism samt ersättning till kommunerna för flyktingmottagande. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 3,9 miljarder kronor, varav 1,8 miljarder till migrationspolitiken och 2,1 miljarder till integrationspolitiken.

Migrationspolitikens mål är att i en värld präglad av ökad öppenhet, samverkan och utbyte på alla områden verka för att migration till och från vårt land kan ske i ordnade former, att värna asylrätten och att upprätthålla den reglerade invandringen. Detta skall ske på ett sätt som svarar mot kraven på öppenhet och utbyte samt präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

Integrationspolitikens mål är lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund, en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund samt en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund skall kunna vara delaktiga i och medansvariga för. Ytterligare mål är att bryta den sociala och etniska segregationen i storstadsregionerna och att verka för jämlika levnadsvillkor för storstädernas invånare.

Inom migrationspolitiken prioriteras ansträngningar att förkorta vistelsetiderna för asylsökande, åtgärder för att främja frivillig återvandring och satsningar för att förbättra situationen för de utlänningar som tvingas lämna landet efter ett avvisnings- eller utvisningsbeslut.

Inom integrationspolitiken prioriteras satsningar för att bryta den etniska segregationen och motverka etnisk diskriminering på arbetsmarknaden. Prognoser och uppföljningar skall förbättras inom utgiftsområdet.

De stora utgifterna inom utgiftsområdet avser mottagande av asylsökande och statlig ersättning till kommunerna för flyktingar och vissa andra invandrare. Under år 1998 har en ökning av antalet asylsökande främst från f.d. Jugoslavien och Irak kunnat noteras. Samtidigt har Förbundsrepubliken Jugoslavien vägrat låta sina egna medborgare återvända hem. Fler flyktingar och anhöriga än förväntat har fått uppehållstillstånd och tagits emot i kommunerna. Kostnaderna för flyktingmottagandet har därmed blivit större än beräknat. Denna utveckling väntas fortgå och kulminera under år 1998.

I årets ekonomiska vårpropositionen föreslogs en treårig framtidssatsning för att skapa ett Sverige för alla. I propositionen Utveckling och rättvisa - en politik för storstaden på 2000-talet (prop. 1997/98:165) har regeringen föreslagit att huvuddelen av det resurstillskott som tillförs framtidsområdet Ett Sverige för alla bör användas för insatser i utsatta bostadsområden i storstadsregionerna. Stat och kommun bör teckna lokala utvecklingsavtal för de mest utsatta bostadsområdena i storstadsregionerna. En särskild storstadsdelegation skall tillsättas och få till uppgift att utveckla och samordna den nationella storstadspolitiken. De lokala utvecklingsavtalen skall tas fram i dialog med de berörda invånarna och andra aktörer i de aktuella bostadsområdena. En sådan demokratisk process tar tid och någon verksamhet kan inte påbörjas första halvåret 1999. Därför föreslår regeringen att framtidssatsningen förskjuts med ett halvår och att den i stället utsträcks till år 2002.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 4 324 miljoner kronor.

Utgiftsområde 9 Hälsövård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
24 218	22 754	23 087	24 012	24 471	24 765

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna hälso- och sjukvård, social omsorg samt stöd till sek-

torsforskning. Statens utgifter utgör en mindre del av de samlade offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård och social omsorg. De största utgiftsposterna inom utgiftsområdet utgörs av bidrag för läkemedelsförmånen, kostnader för statlig assistansersättning samt tandvårdsstödet. Vidare ingår utgifter för flertalet myndigheter under Socialdepartementet, bidrag till organisationer samt olika slag av stimulans- och utvecklingsbidrag inom det sociala området. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 22,8 miljarder kronor, varav ca 16,4 miljarder kronor avser hälso- och sjukvård och 5,9 miljarder kronor avser social omsorg.

Målen för utgiftsområdet är att trygga en god hälsa och goda levnadsvillkor, att se till att hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen bedrivs med god kvalitet och effektiv resursanvändning och tillgodoser den enskilde individens behov av vård, omsorg, stöd och service.

Regeringen föreslår att utgiftsområdet tillförs 500 miljoner kronor fr.o.m. år 1999 i enlighet med riksdagens beslut om ett reformerat tandvårdsstöd (prop. 1997/98:112, bet. 1997/98:SoU25, rskr. 1997/98:289). Vidare föreslås att 300 miljoner kronor tillförs under perioden 1999–2001 för åtgärder inom äldrepolitikområdet. Efter förslag på tilläggsbudget 1 i 1998 års ekonomiska vårproposition införs ett tillfälligt bidrag för äldreboende m.m. uppgående till totalt 400 miljoner kronor, varav 250 miljoner kronor avser år 1998.

För år 1999 föreslås en tillfällig förstärkning av anslaget Bilstöd till handikappade med 100 miljoner kronor.

De hemlösa situation uppmärksammas. Ett treårigt projekt om 30 miljoner kronor föreslås för att underlätta för hemlösa att skaffa sig bostad.

Anslaget Bidrag för läkemedelsförmånen föreslås budgeteras med nominellt oförändrat belopp för perioden 1999–2001 i avvaktan på en överenskommelse mellan staten och landstingen.

Förslaget till ram innefattar därutöver ett antal mindre förändringar med anledning av propositionen Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnens rättigheter i Sverige (prop. 1997/98:182) samt propositionerna Vissa reformer av påföljdsystemet (prop. 1997/98:96, bet. 1997/98: JuU21, rskr. 1997/98:275) och Kvinnofrid (prop. 1997/98:55, bet. 1997/98:JuU13, rskr. 1997/98:250). Förslagen innebär en nettoökning av utgiftsområdesramen med 14 miljoner kronor och påverkar även ramarna för utgiftsom-

rådena 4 Rättsväsendet, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp samt 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 0,5 miljoner kronor år 1999, 0,5 miljoner kronor år 2000 och 0,5 miljoner kronor år 2001.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 24 012 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
35 591	37 192	38 686	80 503	81 096	83 300

Utgiftsområdet omfattar socialförsäkringsförmåner som lämnas vid ohälsa samt kostnader för socialförsäkringsadministrationen, dvs. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Förmåner som lämnas vid ohälsa ges i form av dagersättning såsom sjukpenning, rehabiliteringsersättning, närståendepenning samt vissa yrkesskadeersättningar. Därutöver ingår i utgiftsområdet folkpension och pensionstillskott i form förtidspension samt handikappersättning. Från och med år 1999 ingår utgifterna för ATP i form av förtidspension, arbetsskadeersättningar, kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer samt ersättning för kroppsskador. Vidare redovisas fr.o.m. år 1999 under särskilda anslag kostnaden för ålderspensionsavgifter beräknade på pensionsgrundade belopp avseende förtidspension och arbetsskadeersättningar m.m.

För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 37,2 miljarder kronor varav 4,9 miljarder kronor avser socialförsäkringens administration. Utgifterna för Allmän tilläggspension (ATP) i form av förtidspension samt utgifterna för arbetsskadeersättningen redovisas vid sidan av statsbudgeten år 1998. Anslaget Ersättning vid kroppsskador redovisas år 1998 under utgiftsområde 6 Totalförsvaret.

Målen för utgiftsområdet är att ge ekonomisk trygghet för sjuka och funktionshindrade samt att socialförsäkringens administration garanterar effektivitet, rättssäkerhet och kompetens vid ärendehandläggning.

I regeringens förslag till ram ingår förslaget om uppräknings av det reducerade basbeloppet till 100 procent vilket påverkar utgifterna för förtidspensioner år 1999 och framåt. Genom omförling av medel från anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. finansieras fr.o.m. år 1999 de i 1998 års ekonomiska vårproposition aviserade särskilda sysselsättningsinsatser för vissa förtidspensionärer under utgiftsområdet.

Socialförsäkringens administration föreslås förstärkas år 1999 genom att 225 miljoner kronor under anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. tillfälligt får disponeras för administrationskostnader. För att underlätta genomförandet av det reformerade ålderspensionssystemet förstärks socialförsäkringens administration avseende kompetensutveckling och informationsinsatser genom att medel tillförs främst från AP-fonden.

För att utveckla forskningen inom socialförsäkringen omförs medel inom utgiftsområdet till Riksförsäkringsverket.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 35 618 miljoner kronor 1999, 35 354 miljoner kronor år 2000 och 37 849 miljoner kronor år 2001.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 80 503 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
63 134	62 701	62 658	34 315	33 753	33 477

Utgiftsområdet omfattar år 1998 folkpension i form av ålderspension och efterlevandepension till vuxna samt pensionstillskott till sådana pensionärer samt därutöver bostadstillägg till pensionärer. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 62,7 miljarder kronor, varav ca 52,5 miljarder kronor till ålderspensioner, 0,6 miljarder kronor till efterlevandepension till vuxna och 9,6 miljarder kronor till bostadstillägg till pensionärer.

Från och med år 1999 omfattar utgiftsområdet, bl.a. som en effekt av riksdagens beslut om det reformerade pensionssystemet, folkpension till ålderspensionärer som inte har rätt till

tilläggs pension, folkpension och tilläggs pension i form av efterlevnads pension till vuxna, pensionstillskott till såväl ålderspension som efterlevandepension, bostadstillägg till pensionärer samt delpension.

Målet för utgiftsområdet är att ge ekonomisk trygghet till äldre och efterlevande. Regeringen anser att det är av stor vikt att ge de äldre en ekonomisk trygghet som tillgodoser ett grundläggande konsumtionsbehov och tillgång till bostad med tillfredsställande standard. Flera utredningar pågår som berör utgiftsområdet bl.a. Efterlevandepensionsutredningen, utredningen av systemet för inkomstprövning av bostadstillägg till pensionärer samt utredningen av den övergångsvisa garantipensionen. Regeringen föreslår i denna proposition att pensionerna för år 1999 skall beräknas utifrån prisbasbeloppet utan reduktion. Det innebär att återgången till att beräkna pensionerna utan reduktion tidigareläggs från år 2000 till år 1999. Regeringen föreslår vidare att den del av bostadskostnaden i intervallet 100–4 000 kronor per månad, som kan ersättas med bostadstillägg till pensionärer, höjs från 85 procent till 90 procent från och med 1 januari 1999. Regeringen föreslår också att kommunerna även under åren 1999–2000 får möjlighet att betala ut kommunalt kompletteringsbelopp till det statliga bostadstillägget.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet minskas med 29 420 miljoner kronor år 1999, 29 833 miljoner kronor år 2000 och 30 593 miljoner kronor år 2001.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 34 315 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
32 602	35 814	35 888	39 896	42 581	45 622

Utgiftsområdet omfattar ekonomiskt stöd till barnfamiljer (förutom studiehjälp för gymnasie-studerande som återfinns under utgiftsområde 15 och bostadsbidragen som återfinns under utgiftsområde 18). Stöden utgörs av allmänna barnbidrag inkl. flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havande-

skapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, folkpension i form av barnpension och vårdbidrag till funktionshindrade barn. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 35,8 miljarder kronor, varav 17,0 miljarder kronor till allmänna barnbidrag, 14,8 miljarder kronor till föräldraförsäkringen, 2,1 miljarder kronor till underhållsstöd, 0,02 miljarder kronor till kostnader för internationella adoptioner, 0,3 miljarder kronor till folkpension i form av barnpension och 1,6 miljarder kronor till vårdbidrag till funktionshindrade barn.

Målen för utgiftsområdet är att utjämna levnadsvillkoren mellan familjer med och utan barn, att stödja föräldrarnas möjligheter att kombinera förvärsarbete med föräldraskap samt att lämna särskilt ekonomiskt stöd till familjer i utsatta situationer.

Regeringen avser att föreslå riksdagen en höjning av barnbidraget med 100 kronor per barn och månad från den 1 januari 2000 och ytterligare 100 kronor per barn och månad från den 1 januari 2001, till totalt 950 kronor per barn och månad. Flerbarnstilläggen räknas upp i motsvarande mån. Detta kommer att föreslås under förutsättning att de offentliga finanserna ger utrymme för en sådan åtgärd.

En särskild arbetsgrupp inom Regeringskansliet har, i enlighet med vad som angavs i 1998 års ekonomiska vårproposition, analyserat regler och ekonomiskt utfall för underhållsstödet. Regeringen avser att fortsätta detta analysarbete och noga följa underhållsstödets kostnadsutveckling. I avvaktan på den slutliga utvärderingen av systemet föreslår regeringen att anslaget för underhållsstöd tillförs 427 miljoner kronor för år 1999.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 4 754 miljoner kronor år 1999, 4 752 miljoner kronor år 2000 och 4 821 miljoner kronor år 2001. Vidare föreslås att det fr.o.m. år 1999 tas upp ett nytt anslag för finansiering av statlig ålderspensionsavgifter avseende pensionsrätt för barnår.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 39 896 miljoner kronor.

Utgiftsområde 13

Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
40 920	38 485	37 842	33 789	26 484	24 063

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna bidrag till arbetslöshetsersättning samt bidrag till löne- garantiersättning. Från anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning täcks utgifterna även för åtgärderna tillfällig avgångsersättning, offentligt tillfälligt arbete (OTA), resursarbete (t.o.m. juni 1998), den s.k. aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen samt generationsväxling. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 38,5 miljarder kronor, varav 36,4 miljarder kronor till arbetslöshetsersättning och drygt 2 miljarder kronor till lönegarantiersättning.

Målet för utgiftsområdet är att underlätta och stimulera omställning och därigenom öka flexibiliteten på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund infördes en ny lag om arbetslöshetsförsäkring den 1 januari 1998.

Prioriterade frågor under år 1999 är aktivitet och omställning under arbetslöshet. En arbetsgrupp har tillsatts inom Regeringskansliet för att tillse att kontrollfunktionen inom arbetslöshetsförsäkringen effektiviseras. Vidare föreslås ett system för utfasning av den tillfälliga åtgärden offentligt tillfälligt arbete (OTA). Från och med år 1999 täcks utgifterna för åtgärden under utgiftsområde 14. Pågående projekt vid årets slut inom den s.k. aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen föreslås få fortsätta till som längst t.o.m. den 30 september 1999.

Utgiftsnivån påverkas primärt av den öppna arbetslösheten vad gäller utgifterna för arbetslöshetsersättningen och av antalet konkurser vad gäller utgifterna för lönegarantiersättningen. Den minskande arbetslösheten har medfört att utgifterna under utgiftsområdet sjunkit under det senaste året. Prognoserna för den öppna arbetslösheten har successivt reviderats ned. Till följd av detta jämte en ny beräkning av effekterna av höjda ersättningsnivåer i försäkringen och en reviderad anslagskonstruktion för lönegarantin har de beräknade utgifterna för utgiftsområdet reviderats ned i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för år 1998 med 1 683 miljoner kronor för år 1999, 303 miljoner kronor för år 2000 och med 1 548 miljoner kronor för år 2001.

Från anslaget Bidrag till lönegarantiersättning betalas t.o.m. utgången av år 1998 räntor och amorteringar på den skuld som kvarstår i Riksgäldskontoret från lönegarantifonden. Regeringen kommer under innevarande år att besluta att skulden efter lönegarantifonden, som uppgick till drygt 900 miljoner kronor vid halvårsskiftet 1998, skall avskrivas vid årets utgång. I och med detta belastas anslaget fr.o.m. år 1999 endast av utgifter för lönegarantiersättning.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 1 931 miljoner kronor 1999, 1 507 miljoner kronor år 2000 och 1 362 miljoner kronor år 2001.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 33 789 miljoner kronor.

Utgiftsområde 14

Arbetsmarknad och arbetsliv

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
50 005	48 248	47 826	48 274	48 881	47 407

Utgiftsområdet omfattar arbetsmarknadspolitiska åtgärder, Arbetsmarknadsverket, Arbetskyddsstyrelsen och ytterligare ett antal myndigheters förvaltning samt forskning och utveckling på arbetsmarknads- och arbetslivsområdet. Området omfattar även merkostnadsersättning till Samhall AB:s verksamhet, vissa utgifter för jämställdhetspolitiska frågor samt statliga arbetsgivarfrågor. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 48,2 miljarder kronor, varav ca 34,5 miljarder kronor till arbetsmarknad, 5,6 miljarder kronor till arbetslivsfrågor, 0,03 miljarder kronor till jämställdhetsfrågor och 8,1 miljarder kronor till statliga arbetsgivarfrågor.

Uppgiften för arbetsmarknadspolitiken är att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden, bryta de obalanser som finns på olika delarbetsmarknader, hjälpa personer med särskilda behov och förebygga permanent utslagning från arbetslivet. Målet för arbetslivspolitikerna är att minska risker för ohälsa och olycksfall i arbetslivet och att förbättra arbetsmiljön sedd ur ett helhetsperspektiv.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1999 dels åtgärder för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och på så sätt bidra till en ökad samsättning, dels åtgärder för att förbättra effekti-

viteten och träffsäkerheten i stödformer som riktas till arbetshandikappade.

Regeringen har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att se över styrning, uppföljning och utvärdering av arbetsmarknadspolitiken. Arbetsgruppen skall bl.a. se över de nuvarande verksamhetsmålen för Arbetsmarknadsverket (AMV). Att säkerställa en effektiv uppföljning av målen som medger utvärdering av de insatser som görs och ger underlag för omprövning är en angelägen uppgift.

Det är också viktigt att se över vilka samverkansformer som bör finnas inom arbetsmarknadspolitiken framöver i syfte att säkerställa hög kvalitet i utförandet av de uppgifter som finns.

Regeringen avser att se över volymkravet för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och återkomma med förslag i den ekonomiska vårpropositionen våren 1999.

Budgetförslaget för utgiftsområdet bygger på de förslag regeringen aviserade i årets ekonomiska vårproposition. I syfte att motverka flaskhalsar på arbetsmarknaden och förstärka arbetsförmedlingarnas arbete med företagskontakter disponerar Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) 850 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningarna vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut under innevarande budgetår. Regeringen föreslår att motsvarande medel avsätts även under år 1999. I takt med den förbättrade situationen på arbetsmarknaden bör dessa medel kunna reduceras i ett första steg år 2000 med 250 miljoner kronor. Vidare föreslår regeringen, som ett led i sin strävan att förenkla reglerna för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, ett införande av ett förstärkt försäkringsskydd för deltagarna i dessa åtgärder. I detta sammanhang föreslås även att arbetsplatsintroduktion och arbetslivsutveckling ersätts med ett enhetligt regelverk. Regeringen föreslår dessutom som led i en satsning på insatser för arbetshandikappade åtgärder för att förbättra deras situation på arbetsmarknaden.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 761 miljoner kronor år 1999, 837 miljoner kronor år 2000 och 767 miljoner kronor år 2001.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 48 274 miljoner kronor.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
15 983	21 274	21 610	22 447	23 741	25 354

Utgiftsområdet omfattar utgifter för studiehjälp till gymnasiestuderande i form av studiebidrag, inackorderingstillägg m.m och studiemedel samt olika former av vuxenstudiestöd. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 21,3 miljarder kronor, varav studiemedel 10 miljarder kronor, särskilt utbildningsbidrag 6 miljarder kronor och särskilt vuxenstudiestöd (svux och svuxa) 2,3 miljarder kronor.

Målen för utgiftsområdet är att studiestödet skall verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildningen. Det skall dessutom ha en utjämnande verkan som främjar ökad social rättvisa.

Prioriterat under budgetperioden 1999–2001 är en höjning av studiehjälpen med 100 kronor per månad från år 2000 och ytterligare 100 kronor från år 2001. Höjningen av studiehjälpen är en följd av att regeringen avser föreslå riksdagen en höjning av barnbidraget under förutsättning att de offentliga finanserna ger utrymme för en sådan åtgärd.

Budgetförslaget för år 1999 utgår vidare från utbildningsstatsningen inom vuxenutbildningen och den utbyggnad av högskolan som regeringen presenterade i budgetpropositionen för år 1998. Detta innebär bl.a. att volymen successivt ökar vad gäller studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa och särskilt utbildningsbidrag.

Med anledning av pensionsreformen har utgifterna under utgiftsområdet ökats med 600 miljoner kronor år 1999, 642 miljoner kronor år 2000 och 660 miljoner kronor år 2001.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 22 447 miljoner kronor.

Utgiftsområde 16

Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag		Beräknat	
			1999	2000	2001	
1997	1998	1998				
25 122	27 111	27 669	29 031	30 405	31 869	

Utgiftsområdet omfattar skola och barnomsorg, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning samt centrala myndigheter inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 27,1 miljarder kronor, varav ca 5,1 miljarder kronor till barnomsorg, skola och vuxenutbildning, 19,2 miljarder kronor till universitet och högskolor m.m., 0,5 miljarder kronor till högskolemyndigheter samt 2,2 miljarder kronor till nationella och internationella forskningsresurser.

Inom barnomsorgen är de viktigaste målen att ge barn stöd och stimulans för sin utveckling samt att underlätta för föräldrar att förena förvärvsarbete eller studier med vård och ansvar för barn. Skolans mål är att alla barn och ungdomar oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden skall ha tillgång till en likvärdig utbildning. Målet för vuxenutbildningen är att överbrygga utbildningsklyftorna, medverka till arbetslivets förändring, bidra till full sysselsättning och tillgodose de vuxnas individuella önskemål om vidgade utbildningsmöjligheter. Universitet och högskolor har som sina viktigaste mål att erbjuda utbildning av hög och likvärdig kvalitet i alla delar av landet, bedriva forskning samt därigenom bidra till en regionalt balanserad utveckling.

Regeringen fortsätter prioriteringen av arbetet med att stärka utbildningens kvalitet och att säkra likvärdigheten i skolan. Ett tiopunktsprogram med detta syfte föreslås genomföras. Ett program för IT i skolan genomförs till en kostnad av ca 1,5 miljarder kronor under perioden 1999 till 2001. Vidare avsätts medel för förstärkning av utbildningen för barn och ungdomar samt vuxna i storstadsregionerna. Den särskilda utbildnings-satsningen Kunskapslyftet fortsätter med ytterligare 10 000 platser. En ytterligare satsning görs också på försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning som utökas från 8 800 platser under år 1998 till 12 000 platser från år 1999. Dessutom förlängs försöksverksamheten till och med år 2001.

Högskolan skall fortsatt byggas ut. Utbyggnaden sker i hela landet. År 1999 tillförs 15 000 nya platser. Tyngdpunkten skall ligga inom de tekniska och naturvetenskapliga utbildningarna. En nationell IT-satsning pågår inom högskoleområdet och biblioteksväsendet. Universitetsdatabasen Sunet föreslås förstärkas. Satsningen på forskning och utveckling fortsätter för att bidra till en hög kunskaps- och kompetensnivå i samhället.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med 28,2 miljoner kronor år 1999, 30,6 miljoner kronor år 2000 och 33,1 miljoner kronor år 2001.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 29 031 miljoner kronor.

Utgiftsområde 17

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag		Beräknat	
			1999	2000	2001	
1997	1998	1998				
7 179	7 335	7 451	7 452	7 597	7 722	

Utgiftsområdet omfattar kultur och medier, stöd till folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 7,3 miljarder kronor, varav 4,2 miljarder kronor hänförs till kultur och medier.

De viktigaste målen på området är att värna yttrandefrihet, delaktighet i kulturlivet, främja kulturell mångfald och konstnärlig förnyelse, bevara och bruka kulturarvet, främja bildningssträvanden och internationellt kulturutbyte, främja ungdomars delaktighet i samhällsutvecklingen samt främja idrottslig verksamhet.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1999 bl.a. fortsatta insatser för att litteraturen och läsandet skall stärkas, att konstnärers villkor skall förbättras samt för kulturarvets demokratiska funktion. Vidare görs en satsning på ett Sverige för alla samt på arkitektur, formgivning och design. Kulturen som utvecklingsfaktor samt film- och mediefrågorna lyfts fram.

Besparingsåtgärder genomförs under år 1999 inom området för de centrala museerna eftersom de undantogs från detta under år 1998.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet ökas med

4,9 miljoner kronor per år under perioden 1999–2001.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 7 452 miljoner kronor.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
30 891	22 902	22 637	20 463	17 300	13 702

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna plan-, bygg- och bostadsväsendet, geotekniska frågor, länsstyrelserna och regionala självstyrelseorgan, lantmäteriverksamhet samt stöd till ekologisk omställning och utveckling. För år 1998 uppgår de anvisade medlen enligt statsbudget till 22,9 miljarder kronor, varav 20,0 miljarder till plan-, bygg- och bostadsväsendet, 1,7 miljarder kronor till länsstyrelserna m.m. och 0,8 miljarder kronor till stöd till ekologisk omställning och utveckling.

Målen för utgiftsområdet är att skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och trygg miljö inom ekologiskt hållbara ramar samt att bidra till jämlika och värddiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vidare skall en ekologisk hållbarhet vara grund vid planering och byggande. Stöd till kommunerna för investeringsprogram skall öka takten i omställningen till ett hållbart samhälle. Samhällsplaneringen skall vara sektorsövergripande. I propositionen Bostadspolitik för en hållbar utveckling lade regeringen under våren förslag till en långsiktig bostadspolitik (prop. 1997/98:119, bet. 1997/98: BoU10, rskr. 1997/98:306).

Prioriteringarna inom området är att Lantmäteriverket skall säkerställa ekonomisk, verksamhetsmässig och organisatorisk balans och en rationell fastighetsbildning. Vidare skall ett kunskapscentrum för ekologisk hållbarhet bildas och lokaliseras till Umeå. En uppföljning av utvecklingen på det bostadssociala området skall ske.

Utgifterna för räntebidrag fortsätter att minska främst beroende på att räntenivån varit lägre än tidigare antaganden. Utgifterna för kreditgarantier har däremot ökat dramatiskt under år

1998. Denna utveckling förväntas även under perioden 1999–2001 och beror bl.a. på att de ekonomiska problemen har underskattats i de bostadsrättsföreningar som inte ingått i Statens bostadskreditnämnds tidigare prognosunderlag. Ramen är justerad med anledning av detta. En omprioritering av resurser görs som innebär att vissa medel överförs från de lokala investeringsprogrammen till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 20 463 miljoner kronor.

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
2 940	3 605	3 528	2 743	2 675	3 337

Utgiftsområdet omfattar bl.a. olika former av regionalpolitiska företagsstöd och medel som länsstyrelserna, självstyrelseorganen och Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) förfogar över för regional projektverksamhet samt en del av medfinansieringen av EG:s struktur-fondsprogram. Vidare ingår även medel för utbetalningar från EG:s regionalfond samt medel för Glesbygdsverket (GBV) och Statens institut för regionalforskning (SIR). För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 3,6 miljarder kronor, varav ca 1,6 miljarder kronor på anslaget för regionalpolitiska åtgärder och 0,7 miljarder kronor för utbetalning från EG:s regionalfond.

Målet för regionalpolitiken är att den skall skapa förutsättningar för uthållig ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Målet för utgiftsområdet är att verksamheten främst skall underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målet för regionalpolitiken. Utgiftsområdet benämns ofta den "lilla" regionalpolitiken.

Den "stora" regionalpolitiken omfattar åtgärder med regionalpolitisk betydelse inom andra politikområden. Denna politik är av grundläggande betydelse för den regionala utvecklingen.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1999 arbetet med att öka samordningen av och effek-

tiviteten i åtgärderna för utjämning och tillväxt i de regionalpolitiskt utsatta regionerna samt att förstärka de regionalpolitiska insatserna inom den ”stora” regionalpolitiken. Vidare prioriteras arbetet med en översyn av de nationella regionalpolitiska stödområdena, en parlamentarisk kommitté som skall lämna förslag om den framtida inriktningen och utformningen av den svenska regionalpolitiken samt inriktningen av EG:s strukturfondspolitik inför den nya programperioden år 2000–2006.

Inom den regionala näringspolitiken prioriteras under år 1999 arbetet med de regionala tillväxtavtalen. Regeringens program på 500 miljoner kronor för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder skall fullföljas.

Regeringen föreslår att nya anslag förs upp på statsbudgeten för år 1999 för att täcka dels ett kapitaltillskott till Norrlandsfonden på 200 miljoner kronor, dels en del av driften av ett kommunalt flygplatsbolag i Ljungbyhed på 3 miljoner kronor och slutligen åtaganden som ingåtts före år 1999 för vissa regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m. på 70 miljoner kronor.

Regeringen föreslår även att ett nytt anslag för regionalpolitiska åtgärder på 950 miljoner kronor förs upp på statsbudgeten och att ett bemyndigandesystem införs för det nya anslaget. Det nuvarande anslaget för regionalpolitiska åtgärder blir därmed ett s.k. äldre anslag. Vidare föreslår regeringen att anslaget för landsbygdslån reduceras med sammanlagt 360 miljoner kronor bl.a. för att finansiera kapitaltillskottet till Norrlandsfonden.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 2 743 miljoner kronor.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
1 609	1 215	1 546	1 549	1 464	1 592

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljö- och kretslopps forskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete.

För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 1,2 miljarder kronor, varav 1 miljard kronor till miljövärd och 0,2 miljarder till strålskydd och kärnsäkerhet.

De övergripande målen inom utgiftsområdet är att skydda människors hälsa, bevara den biologiska mångfalden, främja en långsiktigt godushållning med naturresurser samt att skydda natur- och kulturlandskap.

Till grund för det fortsatta miljöarbetet ligger de femton miljö kvalitetsmål som redovisats i propositionen Svenska miljömål - Miljöpolitik för ett hållbart Sverige (prop. 1997/98:145). En uppföljning av arbetet med att föra Sverige mot en ekologisk hållbarhet redovisas för riksdagen i en separat skrivelse (skr. 1998/99:5).

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1999 införandet av miljöbalken, insatserna för att upprätthålla och vidareutveckla kompetensen för övervakning av organiska miljögifter i naturen, bevarandet av biologisk mångfald genom kraftigt ökat skydd av värdefulla naturområden, främst skogsområden samt sanering och återställning av förorenade områden.

Regeringen föreslår en kraftig förstärkning av resurserna för skydd av naturområden, främst skogsområden, för att bevara den biologiska mångfalden. Resurserna föreslås öka med sammanlagt 660 miljoner kronor under perioden 1999–2001. Vidare föreslår regeringen ett nytt anslag för sanering och återställning av förorenade områden omfattande totalt 170 miljoner kronor för perioden 1999–2001. I enlighet med den ekonomiska vårpropositionen föreslås att en förstärkning för utgiftsområdet görs avseende dels miljöövervakning, dels den med näringslivet och staten samfinansierade forskningen som bedrivs via Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning för år 1999. Vidare föreslås engångsvis för år 1999 två nya anslag: Åtgärder för att rena Dalälven och Miljöinsatser i Östersjöregionen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 1 549 miljoner kronor.

Utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
593	2 011	1 232	1 681	1 440	1 715

Utgiftsområdet omfattar insatser för omställning och utveckling av energisystemet samt insatser för att främja utvecklingen av effektiva energimarknader och en god försörjningsberedskap. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 2 miljarder kronor, varav ca 0,2 miljarder kronor till energisystemfrågor och 1,8 miljarder kronor till omställning och utveckling av energisystemet.

De viktigaste målen inom utgiftsområdet är att på kort och lång sikt trygga tillgången till el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor för att främja en god ekonomisk och social utveckling i Sverige, att skapa villkor för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt att underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1999 uppföljningen av det energipolitiska program som beslutats av riksdagen (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). Satsningen uppgår till totalt drygt 9 miljarder kronor och löper fram t.o.m. år 2004. Merparten av åtgärderna avser insatser för att genom forskning, utveckling och demonstration kraftigt sänka kostnaderna för ny och effektivare teknik. Målet är att under de närmaste tio till femton åren öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering.

Riksdagens energipolitiska beslut innebär att de två kärnkraftsreaktorerna i Barsebäcksverket skall ställas av. Bortfallet av el skall kompenseras genom effektivare energianvändning, elhushållning, konvertering från el samt tillförsel av el från andra energikällor. Under en femårsperiod lämnas investeringsbidrag till utbyggnad av el- och värmeproduktion samt till effektivisering och minskad användning av el i bostadssektorn. Energipolitiska insatser på klimatområdet genomförs.

Beloppen som föreslås för år 1999 och som beräknas för år 2000 innebär en minskning med 150 miljoner kronor för vart och ett av åren i förhållande till de beräknade beloppen i budgetpropositionen för 1998. Orsaken till denna förändring är att för vissa anslag beräknas utbetalningarna koncentreras till den senare delen av den femåriga programperioden 1998–2002. Anslagen beräknas höjas med motsvarande belopp för vart och ett av åren 2001 och 2002.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 1 681 miljoner kronor.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
24 467	24 096	25 705	25 501	26 599	25 589

Utgiftsområdet omfattar väghållning och banhållning, vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart, luftfart, postbefordran, telekommunikationer och övergripande informationsteknikfrågor. I utgiftsområdet ingår också sektorsforskning och miljöfrågor. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 24,1 miljarder kronor, varav 21,5 miljarder kronor till väg och järnväg.

Under 1998 antogs som ett nytt mål för transportpolitiken att säkerställa en samhälls-ekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Det övergripande målet består av delmålen: ett tillgängligt transportsystem, en hög transportkvalitet, en säker trafik, en god miljö och en positiv regional utveckling.

Ett av de viktigaste målen för utgiftsområdet, förutom det transportpolitiska är, att bredda och stimulera användningen av informationsteknik på ett sätt som främjar kreativitet, tillväxt och sysselsättning samt att betona vikten av att såväl kvinnors som mäns kompetens skall tas tillvara. Därutöver är målet att enskilda och myndigheter i landets olika delar skall ha tillgång till effektiva telekommunikationer samt att det skall finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet så att alla kan ta emot brev och paket.

Inom utgiftsområdet prioriteras under 1999 åtgärder som skall bidra till ett ekologiskt hållbart transportsystem och bidra till att nollvisionen för trafiksäkerhet på sikt uppnås. Även åtgärder som bidrar till att trafiksystemet kan anpassas till funktionshindrades behov, tillväxt och sysselsättning i alla delar av landet samt hög transportkvalitet ges stor vikt. Åtgärder för att skapa en god tillgänglighet till en stabil och säker IT-infrastruktur, en säker omställning inför millennieskiftet och det fortsatta arbetet med en kraftfull och långsiktig IT-strategi prioriteras. Infrastrukturståtgärder genomförs enligt riktlinjerna i riksdagens beslut om infrastrukturpoliti-

ken (prop. 1996/97:53, bet. 1996/97:TU7, rskr. 1996/97:174). Regeringen avser att höja bidraget till sjöfarten om sjöarbetsmarknadens parter kommer överens om åtgärder som påtagligt förbättrar den svenska handelssjöfartens konkurrenskraft.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 25 501 miljoner kronor.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
10 866	13 726	12 702	11 974	13 154	13 168

Utgiftsområdet omfattar jordbruk och trädgårdsnäring, fiske, rennärning, djurskydd och djurhälsovård, livsmedelskontroll, viss utbildning och forskning samt skogsnäring. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 13,7 miljarder kronor, varav 11,4 miljarder kronor till jordbruk och 1,2 miljarder kronor till forskning och utbildning.

Huvuddelen av anvisade medel finansieras från EG-budgeten. Merparten av EG-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealersättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade frivilliga stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör miljöersättningar, stöd till mindre gynnade områden och strukturstöd.

De viktigaste målen för utgiftsområdet är att verka för en reformerad gemensam jordbruks- och fiskepolitik, att verka för en produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och att stärka konsumentperspektivet, att upprätthålla ett gott hälsotillstånd bland husdjuren, att värna natur- och kulturmiljön samt att utveckla en ekologiskt hållbar livsmedelsproduktion för ökad sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1999 bl.a. en ny myndighet för ekonomiska analyser av jordbrukspolitiken samt exportfrämjande åtgärder. Vidare införs kompletterande utbildning för utländska veterinärer, inrättas en ny djurskyddsprofessur och genomförs en resursförstärkning för Sveriges lantbruksuniversitet. Därutöver prioriteras även ersättning för viltskador, arbetet med att förhindra antibiotikaresistens

och EHEC-smitta, produktions- och miljörådgivning till skogsägarna, samt biotopskyddet inom skogsbruket.

Minskningen av ramen jämfört med år 1998 föranleds av de stora anslagsbehållningar som finns inom utgiftsområdet och återspeglar således inte några besparingsåtgärder.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1999 uppgå till 11 974 miljoner kronor.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
3 068	2 718	2 921	2 898	2 837	2 966

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna näringspolitik, teknologisk infrastruktur, konkurrensfrågor, teknisk forskning och utveckling, utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande konsumentfrågor samt övriga åtaganden. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 2,7 miljarder kronor, varav ca 0,8 miljarder kronor till näringspolitik, ca 0,2 miljarder kronor till teknologisk infrastruktur, ca 0,1 miljarder kronor till konkurrensfrågor, ca 1,2 miljarder kronor till teknisk forskning och utveckling, ca 0,3 miljarder kronor till export och investeringsfrämjande och ca 0,1 miljarder kronor till konsumentfrågor.

Några av de viktigaste målen inom utgiftsområdet är att förbättra förutsättningarna för företagande och entreprenörskap och att stärka drivkrafterna för ökad tillväxt och sysselsättning, att bidra till ökad kunskap och kompetens i näringslivet för att stimulera tillväxt och förnyelse, att konsumenterna skall ha en stark ställning på marknaden och att deras intresse tillgodoses, samt att bidra till en hållbar utveckling genom att utveckla sådana konsumtions- och produktionsmönster som minskar påfrestningarna på miljön.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1999 bl.a. utökade instatser för att stimulera entreprenörskap och företagande, främst för ökad tillgång på s.k. såddkapital (50 miljoner kronor) och nya insatser för att stimulera den elektroniska handelns utveckling i Norden och för insatser för att underlätta för små och medelstora företag att nyttja IT-tekniken i sina exportverksamheter

(10 miljoner kronor). Dessutom görs nya näringslivsriktade satsningar i Östersjöregionen (150 miljoner kronor) och nya insatser för att öka de små och medelstora företagens handel med Europa (27 miljoner kronor).

Regeringens satsningar för de kommande tre åren kommer även att prioritera arbetet med att skapa förutsättningar för nyetablering av företag och möjligheter för främst små och medelstora företag att växa samt att främja handeln i Östersjöregionen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 2 898 miljoner kronor.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
87 330	97 319	96 829	103 565	105 087	107 267

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens bidrag till kommuner och landsting. För år 1998 uppgår de anvisade medlen enligt statsbudgeten till 97,3 miljarder kronor, varav 74,9 miljarder kronor till generellt statsbidrag, 21,3 miljarder kronor till statligt utjämningsbidrag och 1,1 miljarder kronor till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

Målet för utgiftsområdet är att bidra till att skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommunerna och landstingen att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter. De ökade statsbidragen syftar till att ge kommunerna och landstingen förbättrade förutsättningar att satsa på en utvecklad och förbättrad skola, att minska väntetiderna i hälso- och sjukvården, att vidta betydande förbättringar inom äldreomsorgen och att samtidigt uppnå ekonomisk balans år 2000.

Riksdagen har beslutat om tillskott till kommuner och landsting under åren 1997 och 1998 om sammanlagt 12 miljarder kronor. I budgetpropositionen för år 1998 aviserade regeringen en ytterligare höjning med 4 miljarder kronor för vardera åren 1999 och 2000.

I denna proposition aviserar regeringen ett ytterligare tillskott med 2 miljarder kronor för år 2001. Beslutade och aviserade tillskott innebär i förhållande till 1996 års nivå således en höjning av statsbidragen med 22 miljarder kronor år

2001. Ett flertal kommunalekonomiska frågor är aktuella under kommande år, t.ex. utjämnings-systemet för kommuner och landsting, generella statsbidrag och en sänkning av avgifter i barnomsorgen, till vilken denna resursökning kan utgöra en delfinansiering.

Förutom det aviserade tillskottet påverkas ramen för utgiftsområdet för år 1999 av vissa regleringar av statliga åtgärder som har kommunalekonomiska effekter. Ramen påverkas också av en engångsvis ersättning till kommuner och landsting som uppgår till 2,6 miljarder kronor med anledning av den slutliga regleringen av 1997 års skatteinkomster.

Kommuner och landsting har under senare tid fått kostnader som kan leda till att utrymmet för skola, vård och omsorg minskar. Ett exempel på sådana kostnader är de retroaktiva pensionsutbetalningarna som kommuner och landsting måste göra med anledning av Arbetsdomstolens dom om det kommunala pensionsavtalet. Regeringen föreslår därför att kommuner och landsting tillfälligt skall tillföras ytterligare skattemedel. Enligt gällande skatteregler betalar alla skattskyldiga med förvärvsinkomster ett fast belopp om 200 kronor i statlig inkomstskatt utöver den skatt som beror på inkomstens storlek. Regeringen föreslår att denna statliga inkomstskatt inkomståret 1999 överförs till kommuner och landsting. För de ökade kostnaderna och för övriga krav som ställts för år 1999 tillförs kommuner och landsting totalt 1,3 miljarder kronor i ytterligare skatteinkomster.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 103 565 miljoner kronor.

Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
98 367	109 125	107 847	84 560	77 000	72 180

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntorna på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet statsskuldräntor m.m. ingår inte under utgiftstaket. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 109,1 miljarder kronor, varav 108,4 miljarder kronor till statsskuldräntor,

10,0 miljoner kronor till oförutsedda utgifter och 0,7 miljarder kronor till Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning.

Från och med år 1999 är målet för statsskuldsvärdningen att skulden skall förvaltas så att kostnaden för skulden långsiktigt minimeras samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Förvaltningen skall ske inom ramen för de krav som penningpolitiken ställer.

Ränteutgifternas storlek är beroende av ett flertal olika faktorer. Grundläggande är statsskuldens storlek, aktuella upplåningsbehov samt ränte- och valutakursutvecklingen. Dessa faktorer är avgörande för ränteutgifterna sett över en längre tidsperiod.

Med anledning av ålderspensionsreformen föreslås att ramen för utgiftsområdet minskar 3 010 miljoner kronor år 1999 och 1 680 miljoner kronor år 2000 och att ramen höjs med 1 050 miljoner kronor år 2001.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 84 560 miljoner kronor.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Förslag	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
20 181	19 645	21 155	21 908	21 356	22 101

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till EU-budgeten. För år 1998 uppgår anvisade medel enligt statsbudget till 19 645 miljoner kronor. Utgifterna för år 1999 beräknas enligt kommissionens budgetförslag. Avgiften kan under året förändras till följd av faktisk uppbörd av tullar och importavgifter, utfallet av EU-budgeten tidigare år, tilläggsbudgetar på gemenskapsnivå, valutakursutvecklingen samt andra korrigeringar av avgiften.

Sveriges mål är att verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU, att bidra till att närhetsprincipen tillämpas på budgetområdet samt att prioritera frågor såsom exempelvis uppföljning och kontroll.

Förhandlingar om ett nytt finansiellt perspektiv sker inom ramen för Agenda 2000. Beslut om det nya finansiella perspektivet, som skall gälla åren 2000-2006, förväntas fattas senast i mars år 1999.

Avgiften har reviderats i förhållande till de beräkningar som presenterades i den ekonomiska vårpropositionen för år 1998. Förändringarna föranleds av justering av antagandena för utvecklingen av tullar och importavgifter, men även av justering av antagandena för utveckling av mervärdesskattebas och bruttonationalinkomst samt med hänsyn till Europeiska kommissionens budgetförslag för år 1999.

Ramen för utgiftsområdet föreslås år 1999 uppgå till 21 908 miljoner kronor.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Miljoner kronor

Utfall	Beräknat	Prognos	Beräknat	Beräknat	
1997	1998	1998	1999	2000	2001
129 704	132 744	132 425	135 849	140 414	146 433

Vid sidan av statsbudgeten har fram till och med år 1998 redovisats den allmänna tilläggspensionen (ATP), delpensionen samt arbetsskadeförsäkringen. För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 132,7 miljarder kronor, varav 126,1 miljarder kronor hänförs till ATP, 0,6 miljarder kronor till delpension samt 6,0 miljarder kronor till arbetsskadeförsäkringen.

Den allmänna tilläggspensionen (ATP), delpensionen samt arbetsskadeförsäkringen redovisas fram till och med år 1998 som utgifter vid sidan av statsbudgeten. Från och med år 1999 redovisas utgifterna för delpension som anslag under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och utgifterna för arbetsskadeförsäkringen som anslag under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Förtids-, efterlevande- och barnpension i form av ATP redovisas fr.o.m. år 1999 under respektive folkpensionsanslag. Vid sidan av statsbudgeten kommer fr.o.m. år 1999 endast att redovisas utgifter för ålderspension i form av ATP samt ålderspension i form av folkpension till pensioner som uppbär ATP. Med anledning därav byter området namn till Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Regeringen föreslår i denna proposition att pensionerna för år 1999 skall beräknas utifrån prisbasbeloppet utan reduktion. Det innebär att återgången till att beräkna pensionerna utan reduktion tidigareläggs från år 2000 till år 1999.

Utgifterna på området har med anledning av ålderspensionsreformen ökat med 4 554 miljoner kronor år 1999, 4 443 miljoner kronor år 2000 och 4 137 miljoner kronor år 2001.

Ramen för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten beräknas för år 1999 till 135 849 miljoner kronor.

6.3 Avgiftsbelagd verksamhet

Den avgiftsbelagda verksamhetens omfattning har beskrivits i regeringens skrivelse 1997/98:187 Uppföljning av budgetåret 1997 (kapitel 4). Som utlovats i budgetpropositionen för år 1998 redovisas nedan en budget för vissa avgiftsintäkter.

Budgeten avser beräknade avgiftsintäkter som myndigheterna får disponera och omfattar därmed inte avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet som betalas in på inkomsttitel. Budgeten omfattar inte heller de avgifter som myndigheterna får ta ut enligt 4 § avgiftsförordningen (1992:191), dvs. avgifter för tidskrifter, kursmaterial, uthyrning av lokaler etc.

Tabell 6.2 Avgiftsintäkter som myndigheterna får disponera 1996 - 1999

Miljarder kronor (löpande priser)

1996	1997	1998	1999
36,8	40,3	41,1	37,4

Beloppen för 1998 och 1999 är ännu osäkra, men avgiftsintäkterna kan bedömas ligga på ungefär samma nivå under perioden. I följande tabell redovisas budgeterade avgiftsintäkter för 1999 per utgiftsområde.

Tabell 6.3 Budget för vissa avgiftsintäkter år 1999

Miljoner kronor

		Intäkter från avgiftsbelagd verksamhet som disponeras av myndigheterna
U02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	755
U03	Skatteförvaltning och uppbörd	266
U04	Rättsväsendet	161
U05	Utrikesförvaltning och internationell samverkan	1
U06	Totalförsvaret	26 692
U07	Internationellt bistånd	10
U08	Invandrare och flyktingar	4
U09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	908
U010	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	148
U014	Arbetsmarknad och arbetsliv	171
U016	Utbildning och universitetsforskning	243
U017	Kultur, medier, trossamfund och fritid	195
U018	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	890
U020	Allmän miljö- och naturvård	6
U021	Energi	2 065
U022	Kommunikationer	3 215
U023	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	1 057
U024	Näringsliv	616
SUMMA		37 403

Större delen av avgiftsintäkterna inom utgiftsområde 6 avser Försvarets materialverks intäkter från uppdragsverksamhet (ca 22,2 miljarder kronor).

Om avgifter som betalas mellan myndigheter elimineras minskar summan från 37,4 miljarder kronor till uppskattningsvis 10 miljarder kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet redovisas också under berörda anslagsavsnitt. Där redovisas även avgifter som betalas in på inkomsttitel samt budgeterade kostnader för den avgiftsbelagda verksamheten. Vidare görs under anslagsavsnitten en uppdelning av inkomster som myndigheterna disponerar på dels intäkter från offentligrättslig verksamhet, dels intäkter från uppdragsverksamhet.

6.4 Finansiering av investeringar och rörelsekapital

Regeringens förslag: Regeringen får för budgetåret 1999 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet på högst 16,7 miljarder kronor.

Vidare får regeringen för budgetåret 1999 besluta om krediter för myndigheters räntekonton i Riksgäldskontoret på högst 14,5 miljarder kronor.

För sjunde AP-fondstyrelsens verksamhet får regeringen för budgetåret 1999 dels besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten på högst 19 miljoner kronor, dels besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret på högst 24,5 miljoner kronor.

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall riksdagen årligen fastställa en total låneram i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet (20 §). Vidare skall riksdagen årligen fastställa en total kreditram i Riksgäldskontoret för att täcka behovet av rörelsekapital (21 §).

Lånebehov för 1999

I följande tabell redovisas för varje utgiftsområde upptagna lån per den 30 juni 1998, låneramar som regeringen tilldelat myndigheterna för innevarande budgetår och beräknat sammanlagt behov av låneramar för budgetåret 1999. Behovet avser den totala skuld som regeringen via myndigheterna högst får ha i Riksgäldskontoret under 1999.

Tabell 6.4 Låneram för budgetåret 1999

Miljoner kronor

	Lån 1998 (30/6)	Låneram 1998	Låneram 1999
U01 Rikets styrelse	164	282	348
U02 Samhällsekonomi och finans förvaltning	77	120	294
U03 Skatteförvaltning och uppbörd	696	865	865
U04 Rättsväsendet	1 673	2 692	2 599
U05 Utrikesförvaltning och intern. samverkan	132	270	186
U06 Totalförsvaret	1 787	2 691	2 950
U07 Internationellt bistånd	55	62	62
U08 Invandrare och flyktingar	22	35	45
U09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	109	205	120
U010 Ekon. trygghet vid sjukdom och handikapp	425	1 170	1 437
U014 Arbetsmarknad och arbetsliv	379	706	707
U016 Utbildning och universitetsforskning	3 016	4 404	5 250
U017 Kultur, medier, trossamfund och fritid	203	372	358
U018 Samhällsplanering, bostadsförsörjning	265	337	372
U019 Regional utjämning och utveckling	1	2	1
U020 Allmän miljö- och naturvård	30	55	47
U021 Energi	0	41	20
U022 Kommunikationer	87	160	162
U023 Jord- och skogsbruk, fiske	487	647	620
U024 Näringsliv	108	221	149
För oförutsedda behov	-	363	108
Summa	9 716	15 337	16 700

Regeringen beräknar således att det behövs en låneram på 16,7 miljarder kronor för budgetåret 1999. För att kunna möta oförutsedda behov kommer preliminärt 108 miljoner kronor inte att fördelas till myndigheterna.

Myndigheternas totala skuld var ca 1,1 miljarder kronor större vid halvårsskiftet 1998 än vid samma tidpunkt ett år tidigare. Skillnaden mellan

låneramar och upptagna lån minskade under samma period med ca 0,6 miljarder kronor.

Regeringens förslag till bemyndigande för 1999 bygger på en, jämfört med tidigare år, noggrannare prövning av myndigheternas låneramar. Bakgrunden till detta är att omotiverat stora låneramar möjliggör investeringar som kan visa sig betungande att betala tillbaka.

Inom utgiftsområde 1 har Regeringskansliet, genom Socialdepartementet, under år 1998 tillfälligt tagit upp ett lån för att finansiera köp av aktier i Apoteket AB (utgiftsområde 9 avsnitt 4.7 Övrig statlig verksamhet). Detta lån, som uppgår till 1,1 miljarder kronor, redovisas inte i tabell 6.4. Genom att beslutade låneramar inte kommer att utnyttjas fullt ut, ryms detta tillfälliga lån inom riksdagens bemyndigande.

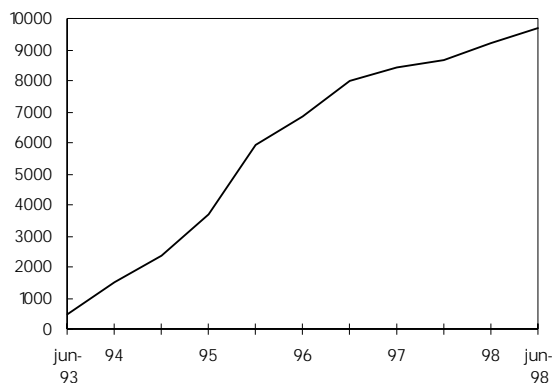
Ökningen inom utgiftsområde 2 beror till större delen på den nyinrättade Premiepensionsmyndigheten.

Ökningen inom utgiftsområde 16 beror främst på att den permanenta utbyggnad som sker av högskolans grundutbildning och forskning kommer att innebära en ökad investeringsvolym. Flera byggnadsprojekt avslutas under budgetåret 1999 vilket kommer att kräva investeringar i inredning och utrustning utöver tidigare investeringsnivå. Dessutom tillkommer investeringsbehov bl.a. med anledning av vårdhögskolornas integrering i de statliga högskolorna.

Av diagrammet nedan framgår att upptagna lån ökade kraftigt mellan 1993, då systemet infördes, och 1996. Ökningen har fortsatt mellan 1996 och 1998 om än i en betydligt långsammare takt.

Diagram 6.1 Myndigheternas lån juni 1993 – juni 1998

Miljoner kronor

Räntekontokreditbehov för 1999

Myndigheterna placerar överskottslikviditet och finansierar tillfälliga likviditetsunderskott i Riksgäldskontoret. Myndigheterna har för detta ändamål ett räntekonto med kredit. Myndigheternas räntekontokredit varierar men ligger normalt i intervallet 5-10 procent av myndighetens omslutning. Regeringens förslag till bemyndigande för 1999 bygger på en, jämfört med tidigare år, noggrannare prövning av myndigheternas kreditbehov.

I följande tabell redovisas beräknat behov av kreditramar för 1999 per utgiftsområde.

Tabell 6.5 Kreditram för budgetåret 1999

Miljoner kronor

	Kreditram 1998	Kreditram 1999
U01 Rikets styrelse	321	252
U02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	315	880
U03 Skatteförvaltning och uppbörd	695	651
U04 Rättsväsendet	1 783	1 885
U05 Utrikesförvaltning och intern. samverkan	217	62
U06 Totalförsvaret	4 307	4 590
U07 Internationellt bistånd	1	1
U08 Invandrare och flyktingar	59	51
U09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	278	243
U010 Ekon. trygghet vid sjukdom och handikapp	559	400
U014 Arbetsmarknad och arbetsliv	484	477
U016 Utbildning och universitetsforskning	1 142	1 900
U017 Kultur, medier, tros-samfund och fritid	155	144
U018 Samhällsplanering, bostadsförsörjning	273	462
U019 Regional utjämning och utveckling	7	3
U020 Allmän miljö- och naturvård	56	41
U021 Energi	7	6
U022 Kommunikationer	2 065	2 030
U023 Jord- och skogsbruk, fiske	312	309
U024 Näringsliv	179	113
Ej fördelat	156	0
SUMMA	13 400	14 500

Regeringen beräknar således att det behövs en räntekontokreditram på 14,5 miljarder kronor under budgetåret 1999.

Eftersom flertalet myndigheter ligger med inlåning på räntekontot var den sammanlagda ställningen vid halvårsskiftet i år positivt (ca 22,5 miljarder kronor). De elva myndigheter som vid halvårsskiftet hade ett negativt saldo på räntekontot hade tillsammans en skuld på 5,6 miljarder kronor. Försvarets materialverk (FMV) stod för nästan hela skulden (5,4 miljarder kronor).

Ökningen inom utgiftsområde 2 beror på den nyinrättade Premiépensionsmyndigheten.

Ökningen inom utgiftsområde 18 beror på att Lantmäteriverkets statskapital avvecklas fr.o.m. den 1 januari 1999. Verkets behov av rörelsekapital skall istället tillgodoses med en kredit på räntekontot.

Sjunde AP-fondstyrelsen

I det reformerade systemet för inkomstgrundad ålderspension finns en nyinrättad sjunde fondstyrelse inom Allmänna pensionsfonden. Denna skall förvalta en särskild fond, Premiesparfonden. I fonden skall ingå premiépensionsmedel för de försäkrade inom premiépensionssystemet som inte gör ett aktivt val av fondförvaltare. Kostnaderna för förvaltningen av Premiesparfonden skall tas ur de förvaltade medlen. Sjunde AP-fondstyrelsen kommer att få medel till verksamheten tidigast under senare delen av år 1999, när den första överföringen sker av medel till förvaltare inom premiépensionssystemet. För att täcka kostnaderna fram till denna tidpunkt bör sjunde fondstyrelsen, i likhet med vad som gällt under år 1998, ges möjlighet att erhålla lån och kredit i Riksgäldskontoret (jfr bet. 1997/98:SfU13).

Övrig utlåning från Riksgäldskontoret

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten kan riksdagen för en viss myndighet eller för viss anskaffning besluta att finansieringen sker på annat sätt än genom ovan beskrivna låneram eller kreditram. Nedan presenteras en översikt av övriga låneramar i Riksgäldskontoret som föreslås i denna budgetproposition.

Tabell 6.6 Övriga låneramar i Riksgäldskontoret

Miljoner kronor

	Ställning 1998 (30/6)	Låneram 1999
Banverket	7 385	8 545
Fortifikationsverket	2 015	3 460
Luftfartsverket	1 501	5 500 ¹
Sjöfartsverket	0	110 ¹
Statens fastighetsverk	5 000	7 000
Statens järnvägar	0	9 200
Svenska kraftnät	500	2 000
Vägverket	1 632	2 969
Statliga bolag	4 270	17 195
Centrala studiestödsnämnden	65 406	83 200
FMV	18 915	30 000
Överstyrelsen för civilberedskap	0	535
Statens räddningsverk	0	1 177
Exportkreditnämnden	0	obegränsad
RGK garantiverksamhet	0	obegränsad
BKN garantiverksamhet	0	obegränsad
Socialstyrelsen	0	556
RSV	643	obegränsad
Jordbruksverket	202	5 500

¹ Luftfartsverkets, Sjöfartsverkets SJ:s och Svenska kraftnäts låneramar för 1999 anger verkens ramar både för upplåning (inkl. leasing) i och utanför Riksgäldskontoret.

Förslagen till beslut om ramar återfinns inom respektive utgiftsområde.

Ställningen per den 30 juni 1998 kan i vissa fall vara missvisande då variationen under året kan vara stor. Ett exempel är det särskilda räntekonto som Jordbruksverket har för förskottering av EU-medel. Utbetalningarna i slutet av året uppgår till flera miljarder kronor att jämföra med ställningen per den 30 juni på 202 miljoner kronor.

Någon summering av de låneramar som föreslås för 1999 är ej meningsfull då vissa av krediterna är obegränsade.

6.5 Garantier

Ett nytt sätt att hantera garantier i staten infördes 1997. Det nya förfarandet innebär att risken i varje garantiengagemang eller grupp av engagemang beräknas och utifrån detta bestäms en årlig avgift för garantin. Till den del avgifter inte erhålls från garantitagaren är det frågan om en statlig subvention. En sådan subvention skall belasta ett anslag. Förfarandet innebär att avgiftsintäk-

ter, och i förekommande fall anslagsmedel, reserveras på ett konto -en garantireserv- i Riksgäldskontoret. Eventuella återvinningar tillförs garantireserven som finansierar infrianden, administration och andra utgifter. En obegränsad kredit kopplas till kontot.

Detta sätt att hantera garantier infördes för nya garantier under 1997. Ett arbete med att införa förfarandet även för tidigare utställda garantier har påbörjats. Under 1998 har Riksgäldskontoret inlett ett arbete med att beräkna subventionsvärden för de äldre garantierna. Under 1999 kommer detta arbete att fortsätta. När beräkningen av subventionsvärden och den förlustrisk som finns i den gamla stocken av garantier har slutförts, bör detta värde sedan föras upp på anslag inom respektive utgiftsområde om inte avgiften för garantin kan höjas i motsvarande grad. Eftersom subventionsvärden och förlustrisker ännu inte har slutligt beräknats bör de anslag som finns uppförda på statsbudgeten för år 1998 för finansiering av infrianden av garantier finnas kvar även under år 1999.

I regeringen skrivelse, Uppföljning av budgetåret 1997, kapitel 5 (skr. 1997/98:187), finns en redovisning av garantiverksamhetens omfattning under 1997. Regeringen bedömer att redovisningen av garantiverksamheten successivt kommer att förbättras när subventionsvärdena för de äldre garantierna har beräknats och de ansvariga myndigheternas erfarenheter av det nya sättet att hantera garantier har ökat.

Riksgäldskontoret utreder också hanteringen av statens lån till näringslivet för att möjliggöra en ordning där lånen behandlas på samma sätt som garantier, dvs. risken värderas och prissätts.

6.6 Beställningsbemyndiganden

Ett beställningsbemyndigande innebär att riksdagen bemyndigar regeringen att intill ett visst belopp och för ett visst ändamål beställa varor eller tjänster samt besluta om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter även under senare budgetår än det år statsbudgeten avser. Medel anvisas endast för det närmast förestående budgetåret, men riksdagen åtar sig genom bemyndigandet att under senare budgetår anvisa de medel som behövs.

Vid de anslag och verksamheter där beställningsbemyndiganden begärs finns i årets budgetproposition tabeller med information om bland

annat nya och infriade förpliktelser under år 1999. I nedanstående tabell görs en sammanfattning per utgiftsområde av de åtaganden och utfästelser som kräver beställningsbemyndiganden.

I kolumnen *Ingående förpliktelser 1999* redovisas de åtaganden staten beräknas ha i form av beställningar av varor och tjänster m.m. vid ingången av år 1999. I nästa kolumn anges de nya förpliktelser av denna typ som staten förväntas ikläda sig under år 1999. Kolumnen *Infriade förpliktelser 1999* visar de gjorda förpliktelser som förväntas innebära utgifter under år 1999. Kolumnen *Utestående förpliktelser 1999* utgör summan av ingående och nya förpliktelser minus infriade förpliktelser. I den sista kolumnen, *Begärda bemyndiganden 1999*, redovisas omfattningen av de beställningsbemyndiganden som regeringen begär i denna budgetproposition. Bemyndigandena innebär att riksdagen medger att regeringen får åta staten förpliktelser som innebär utgifter efter år 1999. Förpliktelserna innebär utgifter både år 2000 och åren därefter. Av sammanställningen framgår att regeringen begär bemyndiganden om totalt 151 miljarder kronor. I normalfallet överensstämmer de begärda bemyndigandena med omfattningen av de vid årets utgång beräknade utestående förpliktelserna. I några fall begär regeringen dock bemyndiganden på belopp som går utöver den förväntade summan av förpliktelserna. Detta gäller t.ex. det internationella utvecklingssamarbetet under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, där bland annat ett bemyndigande om högst fem gånger landramen för programländer begärs schablonmässigt. Detta innebär att bemyndiganden om totalt 38 miljarder kronor begärs medan de faktiska förpliktelserna vid 1999 års utgång förväntas uppgå till 22 miljarder kronor.

Utgiftsområde 6 Totalförsvaret svarar för 60 procent av de totalt begärda bemyndigandena. De förpliktelser som avses ingås inom utgiftsområdet under år 1999 förväntas medföra utgifter till och med omkring år 2010. Den helt dominerande posten utgörs av beställningar av försvarsmateriel och annan utrustning till Försvarsmakten.

Bemyndiganden knutna till flera forskningsrådsanslag utgör åtagandet inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. För vissa myndigheter inom utgiftsområde 16 är det för närvarande svårt att göra en mer precis beräkning av utestående förpliktelser vid 1999 års slut.

Tabell 6.7 Sammanfattande redovisning av beställningsbemyndiganden avseende år 1999

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Ingående för- pliktelser 1999	Nya för- pliktelser 1999	Infriade för- pliktelser 1999	Utestående för- pliktelser 1999	Begärda bemyn- diganden 1999
U02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0	50	0	50	50
U06 Totalförsvaret	97 902	13 479	20 305	91 076	91 076
U07 Internationellt bistånd	17 773	15 012	10 301	22 484	37 998
U09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	241	220	99	362	370
U010 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	0	9	0	9	9
U014 Arbetsmarknad och arbetsliv	580	375	285	670	670
U015 Studiestöd	1	23	22	2	2
U016 Utbildning och universitetsforskning	1 153	1 492	1 093	1 552	3 075
U017 Kultur, medier och trossamfund	20	328	292	56	60
U018 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	1 706	2 436	1 196	2 946	3 000
U019 Regional utjämning och utveckling	903	2 885	950	2 838	2 838
U020 Allmän miljö- och naturvård	80	120	80	120	120
U021 Energi	633	4 048	1 329	3 352	3 352
U022 Kommunikationer	484	282	318	448	500
U023 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	6 636	1 657	2 844	5 449	5 449
U024 Näringsliv	2 112	1 254	1 350	2 016	2 100
Summa	130 224	43 670	40 464	133 430	150 669

Det pågår en dialog med berörda myndigheter i syfte att uppnå en ökad överensstämmelse mellan beräknade utestående förpliktelser och begärda bemyndiganden. För stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet begärs ett bemyndigande under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar görs utfästelser med anledning av olika stöd från Europeiska unionen.

Under utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen begär regeringen ett bemyndigande avseende åtaganden som följer av EU-budgeten. Åtagandebemyndiganden till följd av EU-budgeten svarar inte direkt mot egna medel, dvs. medlemslänternas avgifter ett visst år. Fördelningsnyckeln för finansieringen av budgeten kan dock användas som grov fördelning av åtagandet på medlemsländerna. Sveriges andel av det samlade bemyndigandet uppgår enligt en sådan fördelning till cirka 21,6 miljarder kronor.

6.7 Bemyndigande för ramanslag

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under budgetåret 1999 besluta att ett ramanslag som inte avser förvaltningsändamål får överskridas om

1. ett riksdagsbeslut om anslag på tilläggsbudget inte hinner inväntas, samt
2. överskridandet rymms inom det fastställda utgiftstaket för staten.

Enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen med riksdagens bemyndigande besluta att ett ramanslag får överskridas, om detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget skall kunna uppfyllas.

För de flesta ramanslag kan oundvikliga utgiftsökningar i förhållande till anvisade medel rymmas inom den högsta tillåtna anslagskrediten på 10 procent som föreskrivs i 6 § första stycket

budgetlagen. I allmänhet sätter regeringen krediten för anslag för förvaltningsändamål till 3 procent och för de flesta övriga ramanslag till 5 procent. I fråga om ramanslag för förvaltningsändamål är det nästan aldrig aktuellt att överskrida anslaget mer än vad som ryms inom den tillåtna högsta anslagskrediten. Något särskilt bemyndigande som ger regeringen befogenhet att besluta om överskridande av ramanslag som anvisats för förvaltningsändamål behöver därför inte inhämtas. Vid behov kommer ytterligare medel att begäras på tilläggsbudget. I avvaktan på riksdagsbeslut om ytterligare medel kan likviditetsbehovet undantagsvis behöva klaras genom att regeringen tillfälligt utökar myndighetens kredit på räntekonto inom ramen för den av riksdagen beslutade samlade kreditramen.

När det däremot gäller ramanslag som anvisats för regelstyrd verksamhet, icke påverkbara EU-relaterade utgifter, infriande av garantier samt oförutsedda utgifter kan så stora förändringar inträffa att utgifterna inte ryms inom den högsta tillåtna anslagskrediten. Regeringen avser i sådana fall att i första hand återkomma till riksdagen med förslag om anslag på tilläggsbudget. Förändringarna kan dock inträffa snabbt och betalningarna kan behöva göras utan dröjsmål. Om anslag på tilläggsbudget inte hinner anvisas bör regeringen bemyndigas att besluta om överskridande när de förutsättningar som anges i 6 § andra stycket budgetlagen är uppfyllda, dvs. om det är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget skall kunna uppfyllas. Regeringens avsikt är att om det är möjligt på närmaste tilläggsbudget efter det att ett överskridande medgivits föreslå förändringar av det berörda anslaget. Detta innebär att förändringen på tilläggsbudget ersätter det medgivna överskridandet. Överskridandet får inte vara större än att det ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten. Bemyndigandet begärs för ett budgetår i sänder.

I tabell 6.8 redovisas för vilka anslag som regeringen har medgivit överskridanden under år 1997.

Tabell 6.8 Av regeringen medgivna överskridanden år 1997

Tusental kronor		
Anslag	Budgeterat i statsbudgeten 1997	Medgivet överskridande
U0 4 Rättsväsendet		
F7 Diverse kostnader för rättsväsendet	24 222 ¹	2 083
U0 8 Invandrare och flyktingar		
A2 Mottagande av asylsökande	922 000	10 600
U0 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen		
A3 Mervärdesskattebaserad avgift	8 215 000	2 083 474
Totalt medgivna överskridanden		2 096 157

¹Inklusive 14 miljoner kronor på tilläggsbudget 2 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU11, rskr. 1997/98:36-47).

Som framgår av tabellen medgav regeringen överskridanden på 3 anslag under budgetåret 1997.

Det helt dominerande överskridandet utgörs av den mervärdesskattebaserade avgiften till EU. Övriga tre anslag inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen underskreds emellertid med nära 2 miljarder kronor jämfört med totalt anvisade medel (dvs. efter den neddragning med nära 500 miljoner kronor som gjordes av anslaget för den BNI-relaterade avgiften i tilläggsbudget 1 (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284)). Som framgår av regeringens skrivelse 1997/98:187 Uppföljning av budgetåret 1997 överskreds ramen för utgiftsområde 27 med 128 miljoner kronor. Överskridandet kommenteras närmare under utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen i denna proposition.

Överskridandet på det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet anvisade anslaget Diverse kostnader för rättsväsendet reglerades på tilläggsbudget hösten 1997 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU11, rskr. 36-47). På tilläggsbudget höjdes anslaget med totalt 14 miljoner kronor vilket finansierades genom en lika stor nedskärning av anslaget Rättshjälpkostnader inom samma utgiftsområde.

Anledningen till överskridandet på det under utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar anvisade anslaget Mottagande av asylsökande med 10,6 miljoner kronor är främst den komplicerade situationen i Förbundsrepubliken Jugoslavien. Ett stort antal jugoslaviska medborgare vägrades inresa i sitt hemland efter det att de fått avslag på sina ansökningar om uppehållstillstånd. De kom

därför att stanna kvar i mottagandesystemet under betydligt längre tid än vad som beräknats i budgetpropositionen för 1997. Överskridandet finansierades genom en indragning på motsvarande belopp år 1998 från anslaget Statens invandrarverk under samma utgiftsområde.

Under *innevarande* budgetår har regeringen medgivit ett överskridande på 322 miljoner kronor på det under utgiftsområde 22 Kommunikationer anvisade anslaget Transportstöd till Gotland. Regeringen avser att återkomma med en redovisning av finansieringen. Vidare har regeringen medgivit ett överskridande på 1 015 miljoner kronor på det under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byg-

gande anvisade anslaget Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet. Finansieringen av överskridandet på detta anslag redovisas i avsnittet om tilläggsbudget till statsbudgeten.

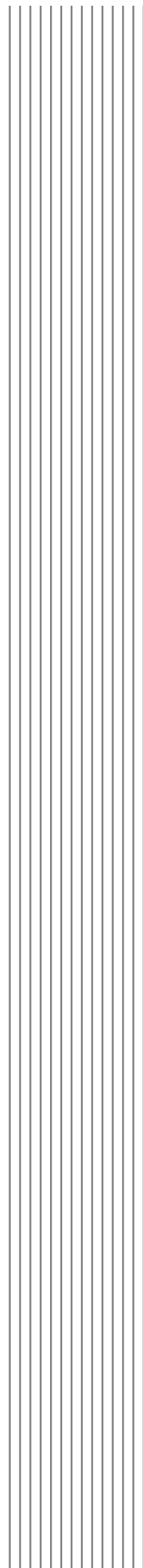
Regeringen gör bedömningen att det även framdeles endast undantagsvis kommer att bli nödvändigt att utnyttja det begärda bemyndigandet. En redovisning av hur bemyndigandet har utnyttjats under år 1998 samt hur detta har finansierats kommer att lämnas till riksdagen.

I anslutning till utgiftsområde 21 Energi samt utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. återkommer regeringen med förslag om bemyndiganden rörande överskridanden av vissa anslag.

7

Prognos och tilläggs- budget för 1998

7 Prognos och tilläggsbudget för 1998

7.1 Inledning

Regeringen skall enligt 36 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten vid minst två tillfällen under budgetåret för riksdagen redovisa prognoser över utfallet av statens inkomster och utgifter samt statens lånebehov. Väsentliga skillnader i förhållande till budgeterade belopp skall förklaras. I 1998 års ekonomiska vårproposition redovisade regeringen en första prognos över utfallet av statens inkomster och utgifter för innevarande år. En andra prognos redovisas nu i denna proposition.

Uppföljningen av budgetåret 1997 skedde i regeringens skrivelse 1997/98:187. I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för det ekonomiska utfallet i staten under föregående budgetår. Skrivelsen omfattar årsredovisningen för staten år 1997 samt det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomsttitlar och anslag under året. Vidare lämnas en redogörelse för avgiftsbelagd verksamhet samt statliga garantier m.m. Vissa generella iakttagelser som Riksrevisionsverket har gjort kommenteras i skrivelsen och myndigheter som har erhållit revisionsberättelse med invändning omnämns, varvid skälen för invändningarna anges. En närmare redogörelse för regeringens bedömningar och åtgärder med anledning av revisionens iakttagelser lämnas i denna proposition under respektive utgiftsområde.

7.2 Prognos för 1998

I budgetpropositionen för 1998 beräknades statens inkomster till 676,0 miljarder kronor. Inkomsterna beräknas nu bli 21,3 miljarder kronor högre (se tabell 7.1). I avsnitt 7.2.1 redovisas den andra uppföljningen av inkomsterna för budgetåret 1998.

Tabell 7.1 Lånebehov och statsskuld år 1998

Miljarder kronor

	Aktuell beräkning	Vårpro- positionen	Differens mot
			Stats- budgeten
Inkomster	697,3	11,0	21,3
Utgifter exkl. statsskuldräntor	586,5	-0,2	2,8
Statsskuldräntor ¹	107,8	4,4	-1,3
Nettoutlåning m.m.	-9,0	-4,1	-7,2
Lånebehov	-12,0	-10,9	-27,0
Skulddispositioner ²	-15,6	-17,1	-6,0
Statsskuldsförändring	-27,6	-28,0	-33,0
Statsskuld	1 404,5	-27,9	-58,4

¹ Avser utgiftsområde 26.

² Under rubriken skulddispositioner redovisas t.ex. valutaomvärderingar och utbetalningar av medel för inlösen av premieobligationer.

Utgifterna exklusive statsskuldräntor beräknas nu uppgå till 586,5 miljarder kronor, vilket är 2,8 miljarder kronor högre än vad som angavs i budgetpropositionen för 1998. Utgifterna för statsskuldräntor förväntas bli 1,3 miljarder kronor lägre. Jämfört med antagandet i statsbudgeten leder den nu antagna lägre räntenivån inom landet till att statsskuldräntorna minskar. Andra faktorer, som högre ränteutgifter på lån i utländsk valuta och ökade valutakursförluster, har

dock motverkat denna minskning av ränteutgifterna.

Riksgäldskontorets nettoutlåning bedöms uppgå till -9,0 miljarder kronor, vilket är 7,2 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1998.

I statsbudgeten för 1998 beräknades lånebehovet uppgå till 15 miljarder kronor. Den kraftiga upprevideringen av inkomsterna i den aktuella inkomstberäkningen har tillsammans med de beräknade förändringarna av utgifterna exkl. statsskuldräntor medfört att det primära lånebehovet, dvs. lånebehov exklusive räntor, nu beräknas uppgå till -119,8 miljarder, vilket innebär en förbättring med 25,7 miljarder kronor i förhållande till beräkningen i statsbudgeten. Den något lägre nivån på ränteutgifterna i den aktuella beräkningen bidrar också till en förbättring av lånebehovet. Sammantaget innebär dessa förändringar att statens lånebehov nu bedöms bli 27 miljarder kronor lägre än vad som antogs i statsbudgeten, vilket innebär att staten beräknas kunna amortera ca 12 miljarder kronor på statsskulden under innevarande år.

Statsskuldens utveckling beror på lånebehovet och på skulddispositioner som påverkar statsskuldens storlek utan att påverka lånebehovet. Totalt beräknas statsskulden minska med knappt 28 miljarder kronor under 1998.

7.2.1 Inkomster

Statsbudgetens totala inkomster 1998 beräknas till 697,3 miljarder kronor eller 38,5 procent av BNP. Inkomsterna har ökat med 11,0 miljarder kronor jämfört med vad som angavs i 1998 års ekonomiska vårproposition och med 21,3 miljarder kronor jämfört med vad som beräknades till statsbudgeten för 1998. I jämförelse med vårpropositionen och statsbudgeten har skatteinkomsterna ökat med 10,6 respektive 15,7 miljarder kronor medan övriga inkomster har ökat med 0,4 respektive 5,6 miljarder kronor. Skillnaden mellan den nuvarande beräkningen och beräkningen till vårpropositionen respektive statsbudgeten redovisas i tabell 7.2. I samband med övergången till den nya redovisningen (se avsnitt 5.2.1) har inkomster som tidigare redovisats under inkomsttypen Skatter m.m. flyttas till inkomsttypen Inkomster av statens verksamhet. För att öka jämförbarheten med beräkningen till vårpropositionen och den fastställda statsbudgeten har dessa inkomster i tabell 7.2 flyttats tillba-

ka till inkomsttypen Skatter m.m. Detta innebär att tabellen inte överensstämmer med den redovisning av inkomsterna som finns i kapitel 5. Summan av de totala inkomsterna överensstämmer dock.

Inkomsterna från fysiska personers inkomstskatt beräknas öka med 5,6 miljarder kronor jämfört med vad som angavs i vårpropositionen och med 6,8 miljarder jämfört med vad som angavs i statsbudgeten. Ökningarna förklaras av att kapitalinkomster avseende inkomståret 1997 förväntas bli större än tidigare beräknat, vilket för år 1998 medför att fyllnadsinbetalningarna ökar och att den överskjutande skatten minskar jämfört med tidigare prognoser. Den under våren 1998 beslutade sänkningen av fastighetsskatten från 1,7 till 1,5 procent beräknas påverka inkomsterna först 1999.

Inkomsterna från juridiska personer ökar med 2,1 miljarder kronor jämfört med vad som beräknades till vårpropositionen och med 9,9 miljarder kronor jämfört med vad som antogs i statsbudgeten. De ökade inkomsterna förklaras huvudsakligen av ökade bolagsvinster och därmed skatter avseende inkomståret 1997, vilket har medfört större fyllnadsinbetalningar under våren 1998.

Socialavgifterna ökar med 1,3 miljarder kronor jämfört med vårpropositionen. Förändringen är hänförlig till ändrat antagande om utbetald lönesumma samt ökade inkomster från särskild löneskatt och egenavgifter.

Mervärdesskatten ökar med 4,1 miljarder kronor i jämförelse med vad som beräknades till vårpropositionen. Det förklaras av en tidigare läggning av omföringar av mervärdesskatt från fysiska- och juridiska personers inkomstskatt. I förhållande till beräkningen i statsbudgeten har mervärdesskatten uppjusterats med 3,6 miljarder kronor.

Inkomsterna från energiskatten har reviderats ned med 1,4 miljarder kronor jämfört med beräkningen till vårpropositionen. Minskningen förklaras till stor del av en fortsatt nedgång i bensinförbrukningen, men även av att inkomsterna från beskattningen av oljeprodukter minskar.

Inkomster av statens verksamhet beräknas öka med 1,2 miljarder kronor i jämförelse med vårpropositionen, vilket i huvudsak förklaras av betydande återbetalningar från Exportkreditnämnden.

Tabell 7.2 Statsbudgetens inkomster 1998

Miljarder kronor

Inkomsttitel	Aktuell beräkning	Differens mot ¹	
		Vårproposition	budgetproposition
1000 Skatter m.m.	617,7	10,6	15,7
1100 Skatt på inkomst	111,2	7,0	15,5
varav 1111 Fysiska personers inkomstskatt	37,8	5,6	6,8
1121 Juridiska personers inkomstskatt	67,8	2,1	9,9
Övriga inkomstskatter	5,6	-0,7	-1,2
1200 Socialavgifter och allmänna egenavgifter	209,3	1,3	0,4
varav Inkomster	320,1	2,5	0,8
Utgifter (Överföringar till AP-fonden)	110,8	1,1	0,4
1300 Skatt på egendom	34,9	-0,3	-0,2
varav 1310 Skatt på fast egendom	24,0	0,0	-0,2
1320 Förmögenhetsskatt	5,1	0,0	0,0
1341 Stämpelskatt	3,9	-0,3	-0,3
Övriga egendomsskatter	1,8	0,0	0,3
1400 Skatt på varor och tjänster	239,9	2,8	-0,2
varav 1411 Mervärdesskatt	160,3	4,1	3,6
1424 Tobaksskatt	7,2	0,0	-1,3
1425 Alkoholskatt	9,8	0,0	-1,1
1428 Energiskatt	49,4	-1,4	-1,5
1460 Skatt på vägtrafik	6,1	0,2	0,2
Övriga skatter på varor och tjänster	7,1	-0,2	-0,1
1500 Utjämningsavgift	21,3	-0,2	0,3
1600 Betalningsförskjutningar	1,1	0,0	0,0
2000 Inkomster av statens verksamhet	39,2	1,2	-0,5
varav 2411 Inkomster av statens aktier	11,8	0,0	-0,2
3000 Inkomster av försäld egendom	22,4	0,1	7,4
varav 3312 övriga inkomster av försäld egendom	22,3	0,0	7,3
4000 Återbetalning av lån	2,9	0,1	0,2
5000 Kalkylmässiga inkomster	5,2	-0,2	-0,2
6000 Bidrag m.m. från EU	9,7	-0,7	-1,3
7000 Extraordinära medel från EU	0,3	0,0	0,0
Statsbudgetens totala inkomster	697,3	11,0	21,3

¹För att öka jämförbarheten har beloppen korrigerats för redovisningseffekter av det nya uppbördssystemet (se kapitel 5).
Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Inkomster av försåld egendom beräknas öka med 7,4 miljarder kronor i jämförelse med vad som beräknades till statsbudgeten. Det beror bl.a. på att delpensionsfonden upphör och att fondens behållning förs in som en inkomst på statsbudgeten år 1998.

Bidrag m.m. från EU minskar med 1,3 miljarder kronor i förhållande till statsbudgeten. Eftersom statens utgifter förväntas minska i motsvarande grad är denna inkomstminskning saldoneutral.

7.2.2 Takbegränsade utgifter

Utgiftstaket uppgår till 720 miljarder kronor 1998. I budgetpropositionen för 1998 beräknades de takbegränsade utgifterna totalt uppgå till 716,4 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen beräknades därför uppgå till 3,6 miljarder kronor. I 1998 års ekonomiska vårproposition reviderades utgifterna under utgiftstaket upp till totalt 719,1 miljarder kronor, varav socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten (fr.o.m. 1999 benämnt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten) beräknades till 132,4 miljarder kronor. Upprevideringen gjordes bl.a. till följd av att kommunsektorn, med början 1998, tillfördes ytterligare 4 miljarder kronor per år för vård, skola och omsorg. I den ekonomiska vårpropositionen beräknades budgeteringsmarginalen därför uppgå till 0,9 miljarder kronor. I den aktuella beräkningen bedöms de takbegränsade utgifterna uppgå till 718,9 miljarder kronor 1998, varav socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten beräknas till 132,4 miljarder kronor. Av tabell 7.3 framgår att de takbegränsade utgifterna nu bedöms bli 2,5 miljarder kronor högre än vad som redovisades i statsbudgeten för 1998, vilket innebär att budgeteringsmarginalen är i motsvarande grad lägre än den var i statsbudgeten.

Tabell 7.3 Takbegränsade utgifter år 1998

Miljarder kronor

	Aktuell beräkning	Differens mot	
		Vårpro- positionen	Stats- budgeten
Utgifter exkl. statsskuld- räntor	586,5	-0,2	2,8
Socialförsäkringar vid sidan av statsbudgeten	132,4	0,0	-0,3
Takbegränsade utgifter	718,9	-0,2	2,5
Budgeteringsmarginal	1,1	0,2	-2,5
Utgiftstak för staten	720,0	0,0	0,0

Enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall regeringen vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder om det finns risk för att ett beslutat tak för statens utgifter kommer att överskridas. Ekonomistyrningsverkets prognos från den 10 september pekar mot att utgiftstaket år 1998 kommer att överskridas med 0,1 miljarder kronor. Det är också regeringens bedömning att utgiftstaket riskerar att överskridas om inga åtgärder vidtas. Regeringen har därför förberett ett antal åtgärder i syfte att begränsa utgifterna 1998. Åtgärderna innebär senareläggningar och utgiftsreduktion av planerade projekt m.m. och berör bl.a. totalförsvaret, det internationella biståndet, kommunikationsområdet och bidraget till de särskilda insatserna i kommuner och landsting. Enligt regeringens bedömning kommer budgeteringsmarginalen efter dessa åtgärder att uppgå till 1,1 miljarder kronor år 1998. Regeringen kommer under hösten att följa utvecklingen mycket noga och avser att vidta de åtgärder som krävs för att förhindra ett överskridande av utgiftstaket.

Senareläggningen av planerade projekt m.m. år 1998 får konsekvenser för beräknade nivån på utgifterna under kommande år. Regeringen har tagit hänsyn till detta genom att bl.a. höja posten förbrukning av anslagsbehållningar för åren 1999–2001 i förhållande till beräkningen i vårpropositionen.

Uppföljning av enskilda utgiftsområden

I tabell 7.4 redovisas de prognostiserade utgifterna per utgiftsområde. Utgifterna exklusive statsskuldräntor är i den aktuella beräkningen 2,8 miljarder kronor högre jämfört med vad som angavs i statsbudgeten. Utgifterna för vissa utgiftsområden och anslag har reviderats väsentligt i förhållande till statsbudgeten. De största förändringarna redovisas nedan.

Tabell 7.4 Användning av medel under 1998

Miljoner kronor

Utgiftsområden		Anvisat i stats- budgeten	Tilläggs- budget i vårpropo- sitionen	Tilläggs- budget i denna proposition	Utgifts- prognos
UO 1	Rikets styrelse	3 977		19	4 380
UO 2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	2 063	-21		2 069
UO 3	Skatteförvaltning och uppbörd	5 662	10	14	5 979
UO 4	Rättsväsendet	21 034	-4	91	21 493
UO 5	Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 811		-1	2 767
UO 6	Totalförsvaret	41 244	100		43 019
UO 7	Internationellt bistånd	11 434			11 521
UO 8	Invandrare och flyktingar	3 864		366	4 315
UO 9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	22 500	254		23 087
UO 10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	37 192			38 686
UO 11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62 701			62 658
UO 12	Ekonomisk trygghet för familj och barn	35 814			35 888
UO 13	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	42 723	-4 238		37 842
UO 14	Arbetsmarknad och arbetsliv	47 542	706	-787	47 826
UO 15	Studiestöd	21 334	-60		21 610
UO 16	Utbildning och universitetsforskning	27 051	60	136	27 669
UO 17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 335			7 451
UO 18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	22 826	77	289	22 637
UO 19	Regional utjämning och utveckling	3 605			3 528
UO 20	Allmän miljö- och naturvård	1 178	37	25	1 546
UO 21	Energi	1 583	428		1 232
UO 22	Kommunikationer	24 101	-2		25 705
UO 23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13 726		6	12 702
UO 24	Näringsliv	2 698	20		2 921
UO 25	Allmänna bidrag till kommunerna	93 049	4 270	-20	96 829
UO 26	Statsskuldräntor m.m.	109 125			107 847
UO 27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	19 645			21 155
	Minskning av anslagsbehållningar	5 000			0
Summa utgiftsområden		692 815	1 636		694 361
Summa utgiftsområden exklusive statsskuldräntor		583 690	1 636	139	586 514

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

I statsbudgeten anvisades 4,0 miljarder kronor. Utgiftsprognosen överstiger i statsbudgeten anvisade medel med 0,4 miljarder kronor. Inom utgiftsområdet har utgifterna för anslaget Rege- ringskansliet m.m. reviderats upp med ca 0,3 miljarder kronor. Anslaget har dock en ingående balans som medför att utgifterna ryms inom tillgängliga medel.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

I statsbudgeten anvisades 21,0 miljarder kronor. Utgiftsprognosen överstiger i statsbudgeten anvisade medel med 0,5 miljarder kronor. Inom utgiftsområdet har främst utgifterna för anslaget Kriminalvården reviderats upp från 3,4 miljarder kronor i statsbudgeten till 3,9 miljarder kronor i den nuvarande prognosen. Anslaget budgeteras dock lågt med avsikten att en del av anslags- sparandet skulle förbrukas. Utgifterna ryms inom tillgängliga medel.

Utgiftsområde 6 Totalförsvär

I statsbudgeten anvisades 41,2 miljarder kronor. Utgiftsprognosen överstiger i statsbudgeten anvisade medel med 1,8 miljarder kronor, bl.a. till följd av stora förväntade materielleveranser senare under året. De högre utgifterna täcks genom förbrukning av anslagssparande och genom ett ianspråktagande av anslagskrediten.

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

I statsbudgeten anvisades 3,9 miljarder kronor för detta utgiftsområde. Utgiftsprognosen innebär att budgeterade medel överskrids med totalt ca 0,5 miljarder kronor. Orsaken till det befarade överskridandet är främst att utgifterna på anslaget Kommunersättningar till flyktingar ökat mer än väntat eftersom ett större antal personer tagits emot av kommunerna. Antalet personer i mottagningssystemet för asylsökande beräknas också bli högre än vad som antogs i statsbudgeten, vilket ökar utgifterna på anslaget Mottagande av asylsökande jämfört med statsbudgeten. Överskridandet finansieras delvis på tilläggsbudget genom att bl.a. anslagen för Migrationspolitiska åtgärder och Utresor för avvisade och utvisade minskas.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

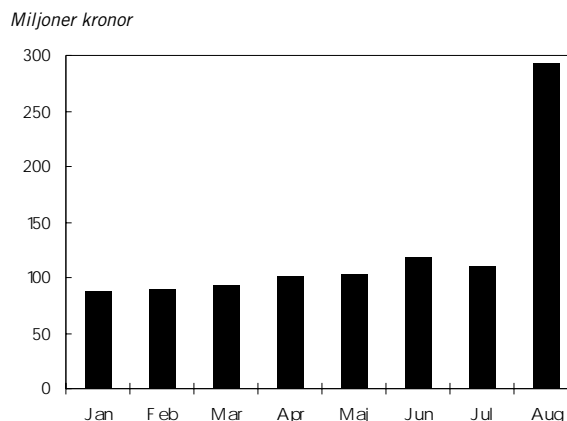
I statsbudgeten anvisades 22,5 miljarder kronor. På tilläggsbudget har ytterligare 254 miljoner kronor anvisats för år 1998 (Bidrag till äldrebo-städer m.m.). Utgiftsprognosen överstiger i statsbudgeten och tilläggsbudgeten anvisade medel med 0,3 miljarder kronor. Inom utgiftsområdet har bl.a. utgifterna för anslaget Sjukvårdsförmåner m.m. blivit omkring 0,15 miljarder kronor högre än förväntat till följd av ökade tandvårdsutgifter. De högre utgifterna täcks av ett ianspråktagande av anslagskrediten.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

I statsbudgeten anvisades 37,2 miljarder kronor. Utgiftsprognosen överstiger i statsbudgeten anvisade medel med 1,5 miljarder kronor. Utgifterna för sjukpenning ökar kraftigare än vad som förväntades i statsbudgeten p.g.a. längre sjukskrivningsperioder och ett större antal sjukdagar. Totalt beräknas utgifterna för anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. bli 1,3 miljarder kronor högre än på statsbudgeten anvisade medel. I diagram 7.1 visas månatliga avvikelser från

statsbudgeten hittills i år för sjukpenning och rehabilitering. Utgifterna för förtidspensioner beräknas bli omkring 0,2 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten till följd av ett större antal förtidspensionärer. De högre utgifterna täcks av ett ianspråktagande av anslagskrediten.

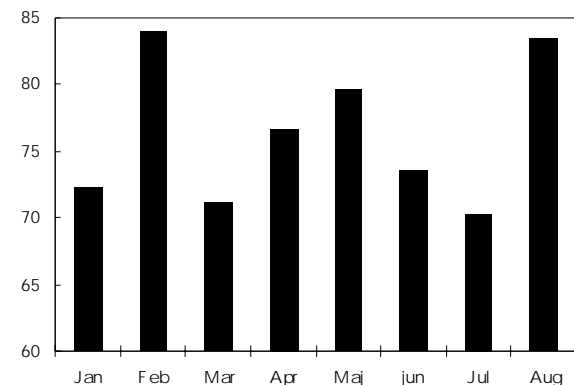
Diagram 7.1 Avvikelser från statsbudgeten t.o.m augusti: Sjukpenning och rehabilitering, m.m.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Den nuvarande utgiftsprognosen visar att utgifterna inom utgiftsområdet förväntas uppgå till 35,9 miljarder kronor år 1998, vilket är omkring 0,1 miljarder kronor högre än vad som anvisades på statsbudgeten. Inom utgiftsområdet har dock väsentliga förskjutningar av utgifterna skett mellan olika anslag. Utgifterna på anslagen Allmänna barnbidrag och Föräldraförsäkring har reviderats ned med 0,2 respektive 0,6 miljarder kronor. Den lägre utgiftsnivån beror bl.a. på en ny befolkningsprognos som visar att det nu beräknas födas färre barn jämfört med beräkningen i statsbudgeten. Utgifterna för Underhållsstöd bedöms dock överstiga budgeterade medel med omkring 0,9 miljarder kronor. I tilläggsbudget föreslås att överskridandet finansieras genom att anslaget Föräldraförsäkring minskas.

Diagram 7.2 Avvikelser från statsbudgeten t.o.m. augusti: Underhållsstöd

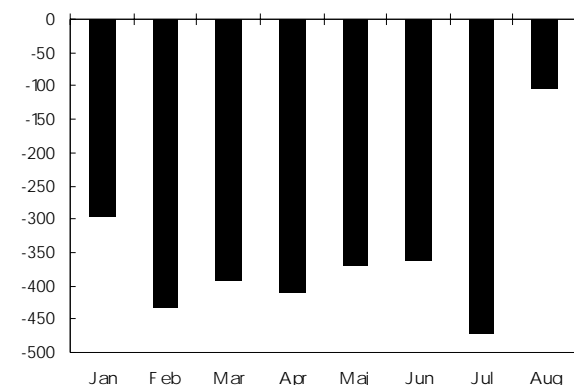
Miljoner kronor

Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

I budgetpropositionen för 1998 beräknades den öppna arbetslösheten år 1998 uppgå till 7,4 procent. I 1998 års ekonomiska vårproposition reviderades denna prognos ned till 6,7 procent. Prognosen har nu reviderats ned ytterligare till 6,6 procent. I statsbudgeten anvisades 42,7 miljarder kronor för utgiftsområdet. Till följd av nedrevideringen av prognosen för den öppna arbetslösheten minskades anslaget för arbetslöshetsersättning med 4,2 miljarder kronor på tilläggsbudgeten i den ekonomiska vårpropositionen. Den aktuella beräkningen visar att utgifterna inom utgiftsområdet förväntas uppgå till 37,8 miljarder kronor år 1998, vilket således är omkring 4,9 miljarder kronor lägre än vad som anvisats på statsbudgeten.

Diagram 7.3 Avvikelser från statsbudgeten t.o.m. augusti: Bidrag till arbetslöshetsersättningen

Miljoner kronor

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

I budgetpropositionen för 1998 anvisades anslagsmedel på totalt 47,5 miljarder kronor för detta utgiftsområde. Till följd av att bl.a. utgifterna för resursarbeten överfördes till utgiftsområde 14 från utgiftsområde 13 ökades anvisade medel med totalt 0,7 miljarder kronor på tilläggsbudgeten i den ekonomiska vårpropositionen. Utgifterna inom utgiftsområde 14 beräknas nu bli 47,8 miljarder kronor. På tilläggsbudgeten föreslås nu att anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas med 0,8 miljarder kronor mot bakgrund av att antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder kommer vara lägre än vad som beräknades i samband med statsbudgeten för 1998.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgiftsprognosen visar att det förväntade utfallet överstiger i stats- och tilläggsbudget anvisade medel med ca 0,3 miljarder kronor. Inom utgiftsområdet har främst utgifterna för anslaget Studiemedel m.m. reviderats upp med ca 0,2 miljarder kronor jämfört med statsbudgeten.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

I statsbudgeten och i tilläggsbudgeten i den ekonomiska vårpropositionen har 27,1 miljarder kronor anvisats till detta utgiftsområde. Den aktuella utgiftsprognosen överstiger anvisade medel med 0,6 miljarder kronor. Inom utgiftsområdet har bl.a. utgifterna för anslaget Särskilda utgifter för universitet och högskolor m.m. reviderats upp. De högre utgifterna täcks av anslags sparande.

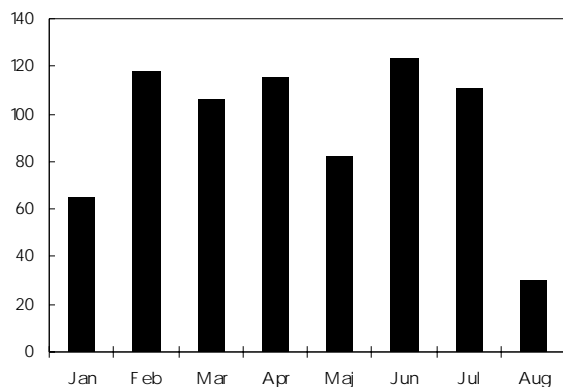
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Den nuvarande utgiftsprognosen visar att utgifterna inom utgiftsområdet förväntas uppgå till 22,6 miljarder kronor år 1998, vilket är omkring 0,3 miljarder kronor lägre än vad som anvisats på statsbudgeten och tilläggsbudgeten i den ekonomiska vårpropositionen. Inom utgiftsområdet har väsentliga förskjutningar av utgifterna skett mellan olika anslag. Anslaget Rängebidrag har reviderats ned med 1,3 miljarder kronor jämfört med statsbudgeten till följd av lägre marknadsräntor. Samtidigt har Bostadskreditsnämndens utgifter till följd av garantiåtaganden (anslaget Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet) reviderats upp med 1,2 miljarder kronor. Bostadskreditnämndens överskridande finansie-

ras delvis på tilläggsbudget genom att bl.a. anslagen Rängebidrag, Investeringsbidrag för anordnande av bostäder till studenter m.fl. och Fonden för fukt och mögelskador minskas.

Diagram 7.4 Avvikelse från statsbudgeten t.o.m. augusti: Bostadsgarantier

Miljoner kronor

Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård

I statsbudgeten och i tilläggsbudgeten i vårpropositionen har sammantaget 1,2 miljarder kronor anvisats till detta utgiftsområde. Den aktuella utgiftsprognosen överstiger anvisade medel med 0,3 miljarder kronor. De högre utgifterna hänförs sig i huvudsak till s.k. äldreanslag och täcks av anslagssparande och reservationer.

Utgiftsområde 21 Energi

Utgiftsprognosen är 0,4 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten anvisade medel för år 1998. Nedrevidering har bl.a. gjorts av anslaget Åtgärder för el- och värmeförsörjning i Sydsverige.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

I statsbudgeten anvisades sammantaget 24,1 miljarder kronor till detta utgiftsområde. I den aktuella prognosen beräknas utgifterna bli 1,6 miljarder kronor högre jämfört med statsbudgeten. Upprevideringar i förhållande till statsbudget har bl.a. gjorts av anslagen Investeringar samt drift och underhåll av statliga järnvägar. De högre utgifterna innebär främst ett ökat ianspråktagande av anslagsbehållningar.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar m.m.

Utgiftsprognosen är 1,0 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten anvisade medel för år 1998. Förklaringen är främst att de EU-finansierade utgifterna för bl.a. Arealersättning och djurbi-

drag m.m. och Intervention och exportbidrag beräknas bli lägre än budgeterade belopp.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

På statsbudgeten anvisades 93,0 miljarder kronor. För år 1998 beräknas utgifterna nu uppgå till 96,8 miljarder kronor. Utgiftsökningen förklaras huvudsakligen av att kommunsektorn fr.o.m. år 1998 tillfördes ytterligare 4 miljarder kronor per år för vård, skola och omsorg i 1998 års ekonomiska vårproposition.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Utgiftsprognosen är 1,5 miljarder kronor högre än i statsbudgeten anvisade medel för år 1998. Upprevideringar i förhållande till statsbudgeten har gjorts av anslaget Mervärdesskattebaserad avgift och den avgift som baserar sig på bruttonationalinkomsten.

7.3 Förslag till tilläggsbudget för 1998

7.3.1 Inledning

Enligt 9 kap. 5 § regeringsformen kan riksdagen för löpande budgetår på tilläggsbudget göra en ny beräkning av statsinkomster samt ändra och anvisa nya anslag. I den nya budgetprocessen avses regeringen, om behov föreligger, redovisa förslag till tilläggsbudget vid två tillfällen. I årets ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317) föreslog regeringen ändringar och nya anslag för statsbudgeten för budgetåret 1998 (tilläggsbudget 1). De ytterligare förändringar av gällande statsbudget som nu kan överblickas och andra frågor som regeringen anser bör tas upp redovisas i det följande.

De föreslagna ökningarna av anslagen uppgår till totalt 3 889 miljoner kronor. Minskningarna av 1998 års anslag uppgår till sammanlagt 3 750 miljoner kronor. Indragningarna av anslagsbehållningar uppgår till totalt 167 miljoner kronor. Ökningen av inkomsterna till följd av förslagen på tilläggsbudget uppgår till totalt 81 miljoner kronor.

Regeringens ambition är att ökade utgifter skall finansieras genom motsvarande minskningar av andra utgifter samma år. För de flesta anslagsökningar föreslås således finansiering, i

första hand genom minskningar av andra anslag. För tre anslag är det enligt regeringens bedömning inte möjligt att i nuläget fullt ut finansiera de ökade utgifterna på detta sätt. Detta gäller anslagen för mottagande av asylsökande och för kommunersättningar vid flyktingmottagande under utgiftsområde 8 samt anslaget för Statens bostadskreditnämnds garantiverksamhet under utgiftsområde 18. Det under utgiftsområde 14 uppförda anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas med 800 miljoner kronor. Denna minskning tas inte i anspråk för någon viss anslagshöjning. Sammantaget uppgår anslagsförändringarna i detta förslag till tilläggsbudget därmed till en ökning med 139 miljoner kronor netto.

Förslaget till tilläggsbudget rymmer inom de budgetpolitiska målen, dvs. utgifterna överskrider inte utgiftstaket och saldomålet uppnås.

Teknisk justering av anslagen för förvaltningsändamål

I budgetpropositionen för 1998 anmälde regeringen att en teknisk justering hade genomförts av de utgiftsområdesramar som omfattar anslag för förvaltningsändamål. Justeringen gjordes med anledning av en av riksdagen beslutad förändring av finansieringen av avtalsförsäkringar på det statliga området (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53). I efterhand har regeringen konstaterat ett fel i underlaget för justeringen. En teknisk justering genomförs därför av utgiftsområdesramarna för år 1999. För vissa anslag är det enligt regeringens bedömning nödvändigt att göra en justering redan innevarande budgetår. De ökade utgifterna täcks av motsvarande inkomster på inkomsttitel 5211 *Statliga pensionsavgifter*. Regeringen föreslår att anslag där justeringen uppgår till 5 miljoner kronor eller mer anvisas ytterligare medel på tilläggsbudget för 1998 enligt nedanstående tabell. Justeringen innebär att berörda anslag ökas med sammanlagt 174 miljoner kronor.

Tabell 7.5 Teknisk justering av anslagen för förvaltningsändamål 1998

Tusental kronor

Anslag		Höjning
UO 1	Rikets styrelse	
C1	Regeringskansliet m.m. ¹	18 893
UO 3	Skatteförvaltning och uppboord	
A2	Skattemyndigheterna	17 588
A3	Tullverket ¹	6 760
UO 4	Rättsväsendet	
A1	Polisorganisationen ¹	61 776
C1	Domstolsväsendet m.m.	11 012
D1	Kriminalvården	16 742
UO 14	Arbetsmarknad och arbetsliv	
A1	Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	13 458
UO 16	Utbildning och universitetsforskning	
A7	Specialskolor och resurscenter m.m.	5 330
UO 18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	
C1	Länsstyrelserna m.m. ¹	22 454

¹Ytterligare förändringar på tilläggsbudget föreslås nedan för anslagen C1 *Regeringskansliet m.m.* (utgiftsområde 1), A3 *Tullverket* (utgiftsområde 3), A1 *Polisorganisationen* (utgiftsområde 4) samt C1 *Länsstyrelserna m.m.* (utgiftsområde 18).

7.3.2 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

C1 Regeringskansliet m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 870 944 kronor.

För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen föreslår regeringen att 18 893 000 kronor tillförs anslaget under innevarande budgetår. Samtidigt minskas anslaget med 200 000 kronor för att bidra till finansieringen av höjningen av anslaget F8 *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Regeringen föreslår således att anslaget tillförs 18 693 000 kronor under innevarande budgetår.

C3 Allmänna val

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål ett ramanslag på 217 400 000 kronor inklusive en höjning av anslaget på tilläggsbudget 1 med 12 400 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C3 *Allmänna val* ökas med 20 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget C4 *Stöd till politiska partier* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Inför valet till Europaparlamentet i september 1995 anvisades 30 000 000 kronor för partiernas kampanjkostnader (prop. 1994/95:150 bilaga 3, bet. 1994/95:KU50, rskr. 1994/95:430). Partierna har ett givet intresse av att nå ut med information till väljarna för att informera om hur de ser på de EU-frågor som aktualiseras i valet till Europaparlamentet i juni 1999.

Med hänsyn till det låga valdeltagandet i valet till Europaparlamentet 1995 bedömer regeringen att extra resurser behövs för att informera väljarna om valet 1999. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att 20 000 000 kronor anvisas för detta ändamål.

7.3.3 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Förvärv av aktier i A/O Dom Shvetsii

Regeringens förslag: Regeringen förvärvar 49% av aktierna i A/O Dom Shvetsii, som i dag innehas av Skanskakoncernen, genom att utnyttja en utställd option. Regeringen bemyndigas att besluta om och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra förvärvet. Anslaget A7 *Kostnader för omstrukturering av vissa statligt ägda företag, m.m.* under utgiftsområde 24 Näringsliv får belastas med kostnaderna för förvärvet av aktierna i A/O Dom Shvetsii och därmed uppkomna förvaltningskostnader.

Skälen för regeringens förslag: I propositionen Ett Sverigehus i S:t Petersburg (prop. 1994/95:78, bet. 1994/95:FiU4, rskr. 1994/95:75) föreslogs att svenska staten skulle ingå som delägare i ett bolag med syfte att förvalta fastigheter i S:t Petersburg. Den fastighet som i första hand avsågs ägas av bolaget var det s.k. Anderssonska huset som skulle utnyttjas för etablering av ett Sverigehus med officiella, kulturella och kommersiella funktioner.

I propositionen angavs att det var angeläget att svenska myndigheter och svenskt näringsliv gavs en naturlig bas för sin verksamhet i S:t Petersburg för att utveckla förbindelserna inom detta område. Riksdagen godkände propositionens förslag att etablera ett Sverigehus i S:t Petersburg.

Ett ryskt fastighetsbolag - A/O Dom Shvetsii – bildades år 1995 genom ett avtal mellan Svenska staten, Skanska International Building AB och S:t Petersburgs stad. Svenska staten äger 36% av aktierna, Skanska 49% och S:t Petersburg stad 15%. Aktiekapitalet i bolaget uppgår till 20 miljoner kronor.

Skanska har ställt ut en option till Svenska staten (Finansdepartementet) med rätt att förvärva Skanskagruppens samtliga aktier i A/O Dom Shvetsii – motsvarande 49% av aktiekapitalet – till ett pris om 15,5 miljoner kronor.

Regeringen bedömer att svenska staten bör utnyttja den option som ställts ut av Skanska AB för att få större ägarinflytande i bolaget. Svenska staten kommer genom förvärvet att bli majoritetsägare, 85%, i bolaget.

Regeringen föreslår att förvärvet av aktierna i A/O Dom Shvetsii av Skanska AB och därmed förenade förvaltningskostnader får belasta det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget A7 *Kostnader för omstrukturering av vissa statliga ägda företag, m.m.* Förvärvet av aktierna och övriga kostnader i samband med förvärvet uppskattas till 20 000 000 kronor.

A6 Finansinspektionen

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 110 875 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A6 *Finansinspektionen* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A8 *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Som anges i volym 2 i denna proposition har regeringen under budgetåret 1998 lagt fram ett antal propositioner som ger inspektionen nya eller utökade arbetsuppgifter. Under 1998 berörs myndigheten främst av förslaget om förstärkt tillsyn över bör-

ser. De nya uppgifterna medför behov av att förstärka inspektionen personellt och datormässigt. Enligt regeringens bedömning medför de utökade arbetsuppgifterna kostnadsökningar på drygt 1 000 000 kronor under budgetåret 1998. Regeringen har vidare uppdragit åt Finansinspektionen att kartlägga de svenska bankernas kostnadsuttag och föreslå eventuella åtgärder för att förbättra informationen till bankkunderna. Kostnaden för detta uppdrag beräknas till 500 000 kronor.

Vissa kostnadsökningar bedöms Finansinspektionen klara genom omprioriteringar av verksamheten. Sammantaget föreslår regeringen en anslagshöjning engångsvis på 1 000 000 kronor till Finansinspektionen under budgetåret 1998.

A9 Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning

I statsbudgeten för innevarande år finns, efter en minskning av anslaget med 1 400 000 kronor på tilläggsbudget 1, för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 767 600 000 kronor.

Regeringens förslag: Vissa driftskostnader för statens betalningssystem får belasta anslaget A9 *Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning*.

Skälen för regeringens förslag: I syfte att uppnå en effektivare upplåning, låneförvaltning och likviditetsförvaltning överfördes den 1 juli 1998 ansvaret för och driften av statens betalningssystem från Riksrevisionsverket till Riksgäldskontoret. De administrativa kostnaderna för betalningssystemet belastar anslaget A8 *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader*. Andra centrala driftskostnader för statens betalningssystem föreslås fr.o.m. innevarande budgetår belasta anslaget A9 *Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning*.

7.3.4 Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd

A1 Riksskatteverket

I statsbudgeten för innevarande år finns, efter en minskning av anslaget på 4 000 000 kronor på tilläggsbudget 1, för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 352 304 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Riksskatteverket* minskas med 10 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Efter förslag på tilläggsbudget 1 ökades anslaget till Tullverket för innevarande budgetår med 14 miljoner kronor. Tillskottet finansierades genom en motsvarande minskning av anslaget till Riksskatteverket. Samtidigt tillfördes Riksskatteverket 10 miljoner kronor för utbetalning av ersättningar på grund av överträdelse av gemenskapsrätten avseende punktskatt på mineraloljor. Regeringen avsåg att återkomma i budgetpropositionen med dels en mera precis beräkning, dels förslag till finansiering.

Det kan nu konstateras att det fortfarande är svårt att göra någon mera precis beräkning av ersättningsanspråkens totala omfattning. De senaste uppgifterna som inhämtas från Justitiekanslern och Riksskatteverket tyder på att de sammanlagda utbetalningarna inte kommer att överstiga 10 miljoner kronor. Eftersom ett mycket stort antal framställningar ännu inte har prövats är det dock inte heller nu möjligt att närmare ange beloppet.

Den utgiftsprognos för det berörda anslaget som redovisades av Riksskatteverket vid utgången av augusti och bl.a. baserades på en analys av utfallet efter det första halvåret tyder på en lägre medelsförbrukning än vad som tidigare har antagits.

Mot bakgrund av vad som nu har sagts framstår det som mindre lämpligt att kompensera Riksskatteverket för kostnaden för ersättningarna och samtidigt finansiera detta genom minskning av något annat anslag inom utgiftsområdet, vilket var den utgångspunkt som angavs i den ekonomiska vårpropositionen. Kostnaden bör enligt regeringens mening i stället bäras av Riksskatteverket inom ordinarie resursramar.

A3 Tullverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 050 369 000 kronor inklusive en höjning av anslaget på tilläggsbudget 1 med 14 000 000 kronor.

För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringarna föreslår regeringen att 6 760 000 kronor tillförs anslaget under innevarande budgetår. Samtidigt minskas anslaget med 200 000 kronor för att bidra till finansieringen av höjningen av anslaget F8 *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Regeringen föreslår således att anslaget tillförs 6 560 000 kronor under innevarande budgetår.

7.3.5 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

F7 Diverse kostnader för rättsväsendet

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 19 560 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F7 *Diverse kostnader för rättsväsendet* ökas med 15 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Säkerhetspolisen* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bedömer nu att utgifterna på anslaget F7 *Diverse kostnader för rättsväsendet* kommer att uppgå till 34 560 000 kronor, vilket innebär att anslaget behöver höjas med 15 000 000 kronor. Trots att regeringen har stramat upp de administrativa rutinerna av utbetalningar från anslaget är förbrukningen av anslaget mycket svår att förutsäga. Vilka åtgärder regeringen avser att vidta med anledning av den ökade anslagsbelastningen redovisas under utgiftsområde 4 Rättsväsendet i denna proposition.

F8 Bidrag till vissa internationella sammanslutningar

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 8 356 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F8 *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar* ökas med 2 000 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget C1 *Regeringskansliet m.m.* minskas med 200 000 kronor, det under utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppörd uppförda anslaget A3 *Tullverket* minskas med 200 000 kronor, det under utgiftsområde 4 uppförda anslaget A1 *Polisorganisationen* minskas med 800 000 kronor, det under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan uppförda anslaget B1 *Bidrag till vissa internationella organisationer* minskas med 600 000 kronor samt att det under utgiftsområde 6 Totalförsvaret uppförda anslaget B1 *Funktionen Civil ledning* minskas med 200 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bedömer att utgifterna på anslaget F8 *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar* kommer att uppgå till 10 356 000 kronor, vilket innebär att anslaget behöver höjas med 2 000 000 kronor. Detta beror på att anslagsbelastningen blivit större än beräknat på grund av ökade kostnader för Sveriges medlemskap i Schengensamarbetet under 1998.

7.3.6 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

B1 Bidrag till vissa internationella organisationer

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 464 161 000 kronor.

För att bidra till finansieringen av höjningen av anslaget F8 *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet minskas anslaget B1 *Bidrag till vissa internationella organisationer* med 600 000 kronor.

7.3.7 Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

A1 Försvarsmakten

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 36 757 400 000 kronor. Ett bemyndigande avseende beställningar på högst 83 505 400 000 kronor har givits.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att i fråga om ramanslaget A1 *Försvarsmakten* under budgetåret 1998 medge beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1998 för denna materiel m.m. och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 88 918 200 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har godkänt regeringens förslag till inriktning av investeringsplan för Försvarsmakten för perioden 1998-2000 samt bemyndigat regeringen att i fråga om ramanslaget A1 *Försvarsmakten* beställa materiel m.m. och utvecklingsarbete så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1998 för denna materiel m.m. och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 83 505 400 000 kronor (prop. 1997/98:1 utg.omr. 6 avsnitt 4.3, bet. 1997/98:FöU1, rskr. 1997/98:82).

Regeringens förslag till investeringsplan och beställningsbemyndigande var inte angivna i samma prisläge, vilket de rätteligen borde ha varit. Investeringsplanen är i 1998 års prisläge medan beställningsbemyndigandet är angivet i 1997 års prisläge. Planerad beställningsvolym enligt investeringsplanen ryms därför inte inom den beslutade bemyndiganderamen. En omräkning av bemyndigandet till 1998 års prisläge krävs således.

Regeringens förslag till bemyndigande omfattade inte heller utgifter efter år 2007, vilket det rätteligen borde ha gjort. För vissa objekt som enligt materielplanen skall beställas under år 1998 kommer betalningarna att pågå även efter år 2007, vilket ökar behovet av beställningsbemyndigande.

Sedan år 1996 skall Försvarsmakten vid sin materielanskaffning tillämpa reglerna i anslagsförordningen (1996:1189). Detta innebär att Försvarsmakten skall betala vid leverans och inte som tidigare genom samlingsfakturer och förskott. Tillämpningen av anslagsförordningen le-

der till ett ökat behov av beställningsbemyndigande.

I prop. 1997/98:84 Försvarsmaktens ekonomi och verksamhet år 1998 m.m. redovisade regeringen ett antal reduceringsåtgärder för att hantera problemen med Försvarsmaktens ekonomi, däribland att betalningarna för viss materielanskaffning senarelagts i syfte att minska anslagsbelastningen under 1998. Senareläggningen medför ett ökat behov av beställningsbemyndigande.

Sammantaget innebär vad regeringen ovan redovisat att beställningsbemyndigandet för budgetåret 1998 behöver utökas till totalt 88 918 200 000 kronor, om planerade beställningar skall kunna göras.

A2 Fredsfrämjande truppinsatser

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 534 419 000 kronor inklusive en höjning av anslaget på tilläggsbudget 1 med 150 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Fredsfrämjande truppinsatser* ökas med totalt 207 136 000 kronor för att möjliggöra en utökad satsning på den fredsfrämjande verksamheten samt för att bekosta en höjning av det särskilda tillägget för anställda i utlandsstyrkan med minröjningsuppdrag i Västsahara (Minurso). Finansiering sker genom att anslaget A1 *Försvarsmakten* minskas med motsvarande belopp.

Personalramen för det svenska bidraget i SFOR utökas till högst 530 personer. Förslaget ryms inom tilldelade medel.

Skälen för regeringens förslag: Enligt regeringens bedömning bör anslaget engångsvis tillföras 205 000 000 kronor för att i första hand bekosta eventuella nya eller förändrade truppinsatser på Balkan och eventuella insatser med snabbinsatsstyrkan (Swerap).

Den 28 maj 1998 beslutade regeringen om det särskilda tillägget för anställda i utlandsstyrkan med minröjningsuppdrag i Västsahara (Minurso) och om vissa reseförmåner för den berörda personalen. I beslutet anförde regeringen att den avsåg att på tilläggsbudget till statsbudgeten föreslå riksdagen att anslaget A2 *Fredsfrämjande truppinsatser* skulle ökas med ett belopp som

motsvarar den aktuella höjningen av det särskilda tillägget. Regeringen beräknar att anslagsbehovet ökar med 2 136 000 kronor till följd av de för-
månsändringar regeringen beslutat om.

Riksdagen har beslutat att högst 510 personer får ställas till förfogande inom ramen för SFOR (prop. 1996/97:54, bet. 1996/97:UU5, rskr. 1996/97:116). För närvarande genomförs en omorganisation och omfördelning av ansvar mellan truppbidragarländerna i den nordisk-polska brigaden inom SFOR. Samtidigt genomförs en omorganisation inom den amerikanska divisionen där brigaden ingår. Sammantaget innebär detta att den tidigare ansvarsfördelningen mellan divisionen och brigaden förändras och att den tidigare samordnade sjukvården avses delas upp, vilket kräver en något större sjukvårdsorganisation inom brigaden. Sverige övertog ansvaret för sjukvårdsorganisationen den 1 oktober 1998. Sjukvårdsansvaret kräver mer personal än vad som var fallet när Sverige hade ansvaret för brigadens underhållsfunktion.

För att klara det större sjukvårdsansvaret behövs personalramen utökas från högst 510 personer till högst 530 personer.

B1 Funktionen Civil ledning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 473 145 000 kronor.

För att bidra till finansieringen av ökningen av anslaget F8 *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet minskas anslaget B1 *Funktionen Civil ledning* med 200 000 kronor.

B10 Funktionen Energiförsörjning

Kostnaderna för myndighetsarbetet med dammberedskap

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 230 687 000 kronor.

Regeringens förslag: Affärsverkets svenska kraftnäts utgifter för verksamheten med dammsäkerhet bekostas från anslaget B10 *Funktionen Energiförsörjning*.

Skälen för regeringens förslag: Från anslaget bekostas bl.a. beredskapsinsatser för att minska känsligheten för störningar inom elförsörjningen och Affärsverket svenska kraftnäts myndighetsutövning enligt beredskapslagen (1997:288).

Sedan den 1 januari 1998 har Svenska kraftnät även myndighetsansvaret vad gäller frågor om dammsäkerhet. Utgifterna för denna verksamhet beräknas till 1 miljon kronor årligen.

Enligt regeringens bedömning är Svenska kraftnäts verksamhet med dammsäkerhet och med elberedskap så nära kopplade till varandra att en entydig gränsdragning mellan verksamheterna svårigen låter sig göras. Regeringen föreslår därför att även Svenska kraftnäts verksamhet med dammsäkerhet under budgetåret 1998 får bekostas från anslaget B10 *Funktionen Energiförsörjning*.

7.3.8 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

A1 Statens invandrarverk

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 452 402 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Statens invandrarverk* ökas med 3 000 000 kronor. Finansieringen sker genom att anslaget B1 *Integrationsmyndigheten* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen fattade den 26 februari 1998 ett beslut med innebörden att iranska medborgare inte behöver befria sig från sitt nuvarande medborgarskap för att bli svenska medborgare. Detta bedöms leda till att ca 16 000 iranska medborgare bosatta i Sverige, som annars inte hade ansökt om svenskt medborgarskap, nu kommer att göra det. Statens invandrarverk har under år 1998 inte resurser för att pröva en sådan ökad mängd medborgar-

skapsärenden. Väntetiderna för de sökande skulle komma att överstiga ett år om Statens invandrarverk inte tilldelas föreslagna medel.

A2 Mottagande av asylsökande

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 773 650 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Mottagande av asylsökande* kommer att överskridas innevarande år med 208 000 000 kronor. Regeringen hinner inte avvakta riksdagens beslut utan måste medge ett överskridande av anslaget. Regeringen föreslår att överskridandet regleras på tilläggsbudget genom att anslaget höjs med samma belopp. Finansiering sker delvis genom en minskning av anslagen A3 *Migrationspolitiska åtgärder* med 85 000 000 kronor, A5 *Offentligt biträde i utlänningsärenden* med 11 000 000 kronor och A6 *Utresor för avvisade och utvisade* med 23 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget täcker kostnader för mottagandet av asylsökande och personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd. Från anslaget bekostas även asylsökandes resor från Sverige och kostnaderna för utläningar som tagits i förvar enligt utlänningslagen (1989:529) och ersättning till kommunerna för den ersättning som ges till vissa andra utlänningar än asylsökande medan de väntar på beslut om uppehållstillstånd. Orsaken till den ökade anslagsbelastningen är främst den komplicerade situationen i Förbundsrepubliken Jugoslavien. Ett stort antal jugoslaviska medborgare har vägrats inresa i sitt hemland efter det att de fått avslag på sina ansökningar om uppehållstillstånd i Sverige. De har därför kommit att stanna kvar i mottagandesystemet under betydligt längre tid än vad som beräknats i budgetpropositionen för 1998. Under innevarande år har antalet asylsökande åter ökat, inte minst på grund av förhållandena i den jugoslaviska provinsen Kosovo. Även situationen i Irak leder till att människor söker sig därifrån till Sverige och andra europeiska länder.

B4 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 713 915 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B4 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* kommer att överskridas innevarande år med 324 000 000 kronor. Regeringen hinner inte avvakta riksdagens beslut utan måste medge ett överskridande av anslaget. Regeringen föreslår att överskridandet regleras på tilläggsbudget genom att anslaget höjs med samma belopp. Finansiering sker delvis genom minskning av anslagen B1 *Integrationsmyndigheten* med 5 000 000 kronor, B2 *Särskilda insatser i utsatta bostadsområden* med 25 000 000 kronor, B3 *Integrationsåtgärder* med 10 000 000 kronor och B5 *Hemutrustningslån* med 7 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Kommunerna beräknas innevarande budgetår ta emot 12 470 flyktingar. Det är väsentligt fler än det antagande om 7 000 kommunmottagna flyktingar som låg till grund för regeringens anslagsberäkningar i budgetpropositionen för 1998. Ökningen beror främst på att regeringen och Utlänningsnämnden har måst fatta praxisbeslut om uppehållstillstånd för sådana asylsökande som under flera år befunnit sig i Sverige. Även antagandet hösten 1997 om antalet kommunmottagna det året - 12 700 flyktingar - var för lågt jämfört med det verkliga utfallet som blev 13 600. Utbetalningsreglerna gör att ersättningsutbetalningarna år 1998 påverkas starkt av kommunmottagandet år 1997.

7.3.9 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

A3 Underhållsstöd

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 2 125 661 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Underhållsstöd* ökas med 735 000 000 kronor för att täcka det beräknade överskridandet för budgetåret 1998. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Föräldraförsäkring* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Enligt Riksförsäkringsverkets senaste redovisning av anslagsbelastning och prognos, som bygger på utfallet under första halvåret 1998, beräknas anslaget A3 *Underhållsstöd* överskridas med ca 933 miljoner kronor jämfört med anslaget enligt regleringsbrevet för 1998. Det beräknade underskottet är ca 735 miljoner kronor större än högsta möjliga anslagskredit.

De nya reglerna för underhållsstöd började gälla den 1 februari 1997. Det har visat sig att de beräkningar som gjordes i samband med att det nya systemet infördes inte kommer att stämma med utfallet. Kostnaden för underhållsstödet uppgick år 1997 till 3 023 miljoner kronor. Anslagsbeloppet uppgick samma år till 2 411 miljoner kronor vilket innebär att anslaget därmed överskreds med 589 miljoner kronor eller 24 %. För att täcka det beräknade överskridandet tillfördes anslaget på tilläggsbudget för år 1997 ytterligare 588 550 000 kronor. I samband därmed föreslog regeringen att anslaget, i avvaktan på den utvärdering av reformen som Riksförsäkringsverket fått i uppdrag att göra, under perioden 1998/2001 skulle minskas med 170 miljoner kronor per år, motsvarande överskridandet under år 1997.

En särskild arbetsgrupp inom Regeringskansliet har, i enlighet med vad som angavs i 1998 års ekonomiska vårproposition, analyserat regler och ekonomiskt utfall av underhållsstödet. Detta analysarbete fortsätter. Regeringen följer noga utvecklingen.

Enligt arbetsgruppens prognoser talar den demografiska utvecklingen med färre födda barn och en inkomstutveckling med bl.a. återställda ersättningsnivåer i socialförsäkringen och fler sysselsatta för att kostnaderna för underhållsstödet börjar sjunka inom något år.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att anslaget A3 *Underhållsstöd* ökas med 735 000 000 kronor för att täcka det beräknade överskridandet för budgetåret 1998. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Föräldraförsäkring* minskas med motsvarande belopp. Enligt Riks-

försäkringsverkets redovisning av anslagsbelastning och prognos, som bygger på utfallet under första halvåret 1998, beräknas anslaget A2 *Föräldraförsäkring* till ca 14 415 miljoner kronor, 614 miljoner lägre än anslaget enligt regleringsbrevet för 1998. Anslaget bedöms därför tillsammans med anslagssparandet från föregående år underskridas med 1 424 miljoner kronor. Enligt regleringsbrevet får anslaget tillgodoräknas ett sparande på högst 737 950 000 kronor.

7.3.10 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 21 649 793 000 kronor inklusive en höjning av anslaget på tilläggsbudget 1 med 606 000 000 kronor. Något bemyndigande för regeringen att låta staten åta sig ekonomiska förpliktelser har inte begärts.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med 800 000 000 kronor. Regeringen bemyndigas att beställa tjänster under år 1998 som medför utgifter under år 1999 på högst 55 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bedömer att antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller yrkesinriktad rehabilitering kommer att vara lägre än vad som beräknades i samband med statsbudgeten för 1998. Inom ramen för anvisade medel under anslaget beräknades att antalet deltagare skulle uppgå till i genomsnitt minst 182 000 personer per månad. Arbetsmarknadsverket (AMV) beräknar dock för 1998 att antalet personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder i genomsnitt kommer att uppgå till 169 000. Regeringen föreslår därför att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med 800 miljoner kronor.

En stor del av besluten om åtgärder vars kostnader täcks av anslaget innebär utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför få ett beställningsbemyndigande som innebär att beslut kan fattas under år 1998 som medför utgifter under år 1999. Regeringen föreslår att den bemyndigas att under år 1998 beställa tjänster

som medför utgifter på högst 55 000 000 kronor under år 1999.

7.3.11 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

B45 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 350 984 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B45 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* ökas med totalt 107 800 000 kronor. Finansiering sker genom indragning av medel enligt följande: 77 300 000 kronor från det för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget C46 *Övriga utgifter inom grundutbildning*, 10 500 000 kronor från det för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget C47 *Övriga utgifter inom forskning och forskarutbildning* samt 20 000 000 kronor av anslagssparandet vid ingången av budgetåret 1998 för anslagen för grundutbildning B1, B3, B5, B7, B9, B11, B15, B17, B21, B22, B23, B24, B25, B26, B27, B28, B29, B30, B31, B32, B33, B39 samt B40 avseende medel för s.k. NT-utbildning.

Skälen för regeringens förslag: I statsbudgeten för innevarande budgetår finns under anslaget B44 *Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.* anslagsposten 12 Momsmerkostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Avtalet mellan staten och berörda stiftelsehögskolor reglerar bland annat kompensation för mervärdesskatt. För detta ändamål finns en anslagspost på 76 300 000 kronor uppförd. Enligt prognosen för budgetåret 1998 kommer utgifterna att överstiga beräknade medel med cirka 150 000 000 kronor. Regeringen anser att denna kostnad bör belasta anslaget B45 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* Genom att höja anslaget B45 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* med 87 800 000 kronor finns medel för att utbetala kompensationen för mervärdesskatten till stiftelsehögskolorna. Återstående del av kostnaden för kompensation för mervärdesskatt tas med 50 000 000 kronor från den för budgetåret 1998

uppförda anslagsposten 12 För regeringens fördelning samt med 12 900 000 kronor från anslagssparande vid ingången av budgetåret 1998 på anslagsposten 10 *Övrig forskning*. Båda anslagsposterna ligger under anslaget B45 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.*

Vidare föreslås att anslagsposten 6 *Utveckling av naturvetenskap och teknik* under anslaget B45 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* engångsvis tillförs 20 000 000 kronor. Detta görs för att medel för s.k. NT-utbildning skall kunna fördelas till de högskolor som har genomfört mer NT-utbildning än vad de initialt planerat att genomföra. Finansiering sker genom indragning av anslagssparande på följande anslag: B1, B3, B5, B7, B9, B11, B15, B17, B21, B22, B23, B24, B25, B26, B27, B28, B29, B30, B31, B32, B33, B39 samt B40. Medlen dras in från de högskolor som inte har genomfört hela sitt planerade NT-utbildningsuppdrag.

C3 Centrala studiestödsnämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 313 924 000 kronor inklusive en höjning av anslaget på tilläggsbudget 1 med 60 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C3 *Centrala studiestödsnämnden* ökas med 22 400 000 kronor. Finansiering sker genom indragning av medel enligt följande: 6 400 000 kronor från anslaget A3 *Vuxenstudiestöd*, 2 000 000 kronor från det för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget C43 *Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.*, 4 100 000 kronor från det för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget C45 *Vissa särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.*, 800 000 kronor från det för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget C46 *Övriga utgifter inom grundutbildning* samt 9 100 000 kronor från det för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget C47 *Övriga utgifter inom forskning och forskarutbildning*.

Skälen för regeringens förslag: Som aviserades i tilläggsbudgeten i samband med 1998 års ekonomiska vårproposition har satsningen på vuxenutbildningen och högskolan inneburit ökad administration inom hela studiestödsområdet. Den höjning som engångsvis föreslås avseende

anslaget C3 *Centrala studiestödsnämnden* avser att täcka ökade kostnader för återbetalningsadministrationen motsvarande 10 000 000 kronor (fr.o.m. 1999 höjs expeditionsavgiften motsvarande en resursförstärkning på 20 000 000 kronor), administrativa kostnader i samband med sommarkurser motsvarande 6 400 000 kronor samt underskott till följd av ändrade aviseringsdatum 6 000 000 kronor. Samtliga höjningar finansieras inom utgiftsområdets ram.

7.3.12 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

A5 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 500 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A5 *Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet* kommer enligt nuvarande beräkning att överskridas innevarande år med 1 015 miljoner kronor. Regeringen har medgivit ett överskridande av anslaget. Regeringen föreslår att överskridandet regleras på tilläggsbudget genom att anslaget höjs med samma belopp. Finansiering sker delvis genom minskningar av anslag enligt följande: Anslaget A1 *Boverket* med 17 000 000 kronor, anslaget A2 *Räntebidrag* med 600 000 000 kronor, anslaget A4 *Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader* med 2 000 000 kronor, anslaget A8 *Fonden för fukt- och mögelskador* med 15 000 000 kronor, anslaget A9 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* med 7 000 000 kronor, anslaget A12 *Investeringsbidrag för anordnande av bostäder till studenter m.fl.* med 75 000 000 kronor, anslaget C1 *Länsstyrelserna m.m.* med 30 000 000 kronor, anslaget D2 *Statens va-nämnd* med 2 000 000 kronor samt det under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner uppförda anslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* med 20 000 000 kronor. Vidare dras 37 000 000 kronor in från det under utgiftsområde 18 uppförda anslaget A3 *Vissa äldre låne- och bidragsstöd för bostadsändamål m.m.*

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bedömer nu att utgifterna på anslaget A5 *Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet* kommer att uppgå till 2 700 miljoner kronor. Den ökade anslagsbelastningen under år 1998 beror på att förväntade skador ökat mer än prognostiserat beroende på att det låga ränteläget lett till att räntebidragen avvecklats fortare för de kredittagare vars lån staten garanterat.

7.3.13 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

A4 Investeringar och skötsel för naturvård

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 311 473 000 kronor inklusive en höjning av anslaget på tilläggsbudget 1 med 20 000 000 kronor. Inom anslaget har 25 000 000 kronor avsatts för bidrag som förutsätter medfinansiering från EU:s miljöfond LIFE.

Regeringens förslag: Anslaget A4 *Investeringar och skötsel för naturvård* ökas med 25 000 000 kronor. Finansiering sker genom ett bidrag från EU på motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Naturvårdsverket har från EU:s LIFE-fond beviljats ett bidrag på 5 935 542 ecu, motsvarande ca 50 000 000 kronor, för markförvärv. Bidraget uppgår till 25 000 000 kronor mer än vad som beräknats för den aktuella anslagsposten. Medlen från EU redovisas på inkomsttitel 6911 *Övriga bidrag från EG*.

7.3.14 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Vissa trafikaneläggningar i Stockholms län

Regeringens förslag: Riksgäldskontorets rätt att teckna statlig borgen för redan påbörjade, avslutade eller avbrutna projekt i Stockholms län begränsas till 3 000 000 000 kronor. Garantin för vid varje tidpunkt upplupna räntekostnader och prisökningen i samhället utökas till 625 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade våren 1998 om finansiering av vissa trafikaneläggningar i Stockholms län m.m. (prop. 1997/98:123, bet. 1997/98:TU5, rskr. 213). Riksdagsbeslutet omfattade bl.a. finansieringen av vägprojektet Södra länken och järnvägsutbyggnaden mellan Södermalm och Årsta samt en begränsning av tidigare utställda lånegarantier för genomförda och avbrutna vägprojekt.

Regeringen bedömde i propositionen som låg till grund för riksdagens beslut att 3 125 miljoner kronor var intecknade för att fullfölja ingångna åtaganden för genomförda och avbrutna vägprojekt exklusive Södra länken. Regeringen bedömde i samma proposition att upplupna räntekostnader och justering för prisökningar i samhället därutöver skulle komma att uppgå till högst 500 miljoner kronor. Riksdagen har med anledning av regeringens proposition dels bemyndigat regeringen att begränsa Riksgäldskontorets rätt att teckna statlig borgen för redan påbörjade, avslutade eller avbrutna projekt inom en ram om 3 125 miljoner kronor, dels att låta Riksgäldskontoret justera denna garanti med högst 500 miljoner kronor för vid varje tidpunkt upplupna räntekostnader och prisökningar i samhället.

Det har vid en närmare analys av beräknade räntekostnader konstaterats att en ram på högst 500 miljoner kronor för upplupna räntor och indexjusteringar inte är tillräcklig. I stället bedömer Stockholmsleder AB, som svarar för aktuell upplåning, att upplupen ränta och justering för prisökningar totalt kommer att kunna uppgå till 625 miljoner kronor. Å andra sidan bedömer bolaget att intecknade medel för att fullfölja ingångna åtaganden inte kommer att uppgå till ett högre belopp än 3 000 miljoner kronor. Därmed kan den totala garantiramen för dessa projekt hållas oförändrad, dock med en annan fördelning

mellan garantiramen i fast pris och garantiramen för upplupen ränta och indexjusteringar. Riksdagen bör därför godkänna att regeringen får göra denna justering av de aktuella garantiramarna.

Fonden för den mindre skeppsfarten

Regeringens förslag: En inleverans av medel görs från Fonden för den mindre skeppsfarten med 50 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Enligt riksdagsbeslut den 17 december 1987 (prop. 1987/88:25, bet. 1987/88:NU12, rskr. 1987/88:112) övertog Svenska skeppshypotekskassan Lånenämndens för den mindre skeppsfarten verksamhet samt förvaltningen av de lån som nämnden tidigare beviljat. Enligt beslutet omvandlades kvarvarande anslagsbehållning till en särskild fond, Fonden för den mindre skeppsfarten. Fondens nuvarande behållning är relativt stor i förhållande till beviljade lån. Regeringen anser därför att en inleverans på 50 000 000 kronor bör göras.

Luftfartsverkets finansiella befogenheter

Regeringens förslag: Luftfartsverket får rätt att genomföra en s.k. lease-hold-affär gällande Arlanda flygplats. Det ekonomiska utfallet av affären används till nya investeringar i enlighet med gällande treårsplan.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag i 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317) att Luftfartsverket skulle få rätt att genomföra s.k. lease-hold-affärer i avsikt att åstadkomma en förbättrad finansiering av investeringar i fast egendom som terminaler och ban-system. En sådan lease-hold-affär innebär att verket överlåter nyttjanderätten till en investerare i utlandet, som genom avskrivning på nyttjanderätten kan tillgodogöra sig en lägre skattekostnad. Luftfartsverket leasar därefter tillbaka nytt-

janderätten till en lägre kostnad och får därmed en intäkt som är grundad på en lägre skattekostnad för investeraren. Luftfartsverket behåller hela tiden äganderätten till anläggningen.

Regeringen anförde också att vad gäller lease-hold-affärer bör bemyndigandet begränsas till att gälla investeringar i nya fasta anläggningar. Luftfartsverket har nu hemställt om att lease-hold-affärer skall kunna genomföras på befintliga anläggningar och att det ekonomiska utfallet av sådana affärer bör användas till nya investeringar. Regeringen föreslår att Luftfartsverket får rätt att genomföra en lease-hold-affär gällande Arlanda flygplats och att det ekonomiska utfallet av affären används till nya investeringar i enlighet med gällande treårsplan.

C2 Upphandling av samhällsåtaganden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 157 484 000 kronor. Ett bemyndigande avseende åtaganden under år 1998 som medför utgifter under år 1999 på högst 75 000 000 kronor har givits.

Regeringens förslag: Regeringens bemyndigande att under år 1998 ikläda staten ekonomiska förpliktelser för ändamål som omfattas av ramanslaget *C2 Upphandling av samhällsåtaganden* utökas till 230 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har bemyndigats att under 1998 låta staten åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär åtaganden för ändamål som omfattas av ramanslaget *C2 Upphandling av samhällsåtaganden* på högst 75 000 000 kronor och som medför utgifter under 1999. Regeringen föreslår att bemyndigandet utökas till 230 000 000 kronor för åtgärder som medför utgifter efter år 1998. Den föreslagna utökningen beror på att vissa tjänster för funktionshindrande numera upphandlas av Post- och telestyrelsen och att avtalen som träffas under år 1998 medför utgifter även efter år 1998.

7.3.15 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

B11 Från EG-budgeten finansierade regionala stöd till jordbruket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 325 000 000 kronor. Något bemyndigande för regeringen att låta staten åta sig ekonomiska förpliktelser har inte begärts.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att godkänna utestående förpliktelser avseende beställningsbemyndiganden vid utgången av 1998 på högst 150 000 000 kronor avseende anslaget *B11 Från EG-budgeten finansierade regionala stöd till jordbruket*.

Skälen för regeringens förslag: Regionala stöd kopplade till programdokumenten (SPD) för mål 6 och mål 5b samt Leader II löper över perioden 1995-1999 men utbetalningar får ske t.o.m. år 2001. Det innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan anvisade anslagsmedel. Av denna anledning föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att godkänna utestående förpliktelser på högst 150 000 000 kronor vid utgången av år 1998.

B17 Jordbrukets blockdatabas

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 17 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget *B17 Jordbrukets blockdatabas* ökas med 6 400 000 kronor. Anslagsökningen finansieras genom att avgiftsuttaget med avseende på investeringskostnaderna förlängs.

Skälen för regeringens förslag: Den digitala blockdatabasen finansieras genom intäkter från kartavgifter (prop. 1996/97:48, bet. 1996/97:JoU7, rskr. 1996/97:157; prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr.

1996/97:284). Avgifterna redovisas mot inkomsttitel 2555 *Kartavgifter för jordbrukets blockdatabas*. Avgifterna skall finansiera driftskostnader och, på sikt, investeringskostnaden. Kostnaden för uppbyggnad av blockdatabasen har blivit högre än de ursprungliga beräkningarna beträffande digitaliseringsarbetet och utvecklandet av ett ADB-system. Detta innebär att utgifterna blir 6,4 miljoner kronor högre än beräknat för år 1998. Utgiftsökningen beräknas inte leda till någon avgiftsökning utan till att avgiftsuttaget med avseende på investeringskostnaderna förlängs med ett par år.

E5 Bekämpande av vissa smittsamma husdjursjukdomar

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 91 500 000 kronor inklusive en höjning av anslaget på tilläggsbudget 1 med 2 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget E5 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar* ökas med 25 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget B16 *Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m.* minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Innevarande budgetår har 40 750 000 kronor beräknats på anslagspost 1 *Bekämpande av smittsamma djursjukdomar*, efter att riksdagen på tilläggsbudget beslutat öka tidigare anvisat anslag med 2 000 000 kronor (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317). Vid utgången av år 1998 beräknas anslagsposten överskridas med 51 842 000 kronor. Överskridandet beror på utbrotten av de epizootiska sjukdomarna Swollen head syndrome (SHS) på fjäderfä och Viral hemorragisk septikemi (VHS) på fisk som inträffade under våren 1998. Sjukdomen SHS har sedermera tagits bort ur epizootiförordningen och är därmed inte längre ersättningsgill. Ersättningsrätten kvarstår emellertid för de redan fattade besluten. Förutom de oförutsedda utbrotten av SHS och VHS bedöms kostnaderna förbli mycket höga på grund av ett ökat antal fall av paratuberkulos.

Drygt hälften av överskridandet på nämnda anslagspost bedöms kunna täckas genom omfördelning från andra poster inom anslaget samt ge-

nom ianspråkstagande av anslagskredit. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 25 000 000 kronor för att täcka resterande del av överskridandet.

G3 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning och kollektiv forskning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 195 234 000 kronor. Något bemyndigande för regeringen att låta staten åta sig ekonomiska förpliktelser har inte begärts.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att godkänna utestående förpliktelser avseende beställningsbemyndiganden vid utgången av 1998 på högst 160 000 000 kronor avseende anslaget G3 *Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning och kollektiv forskning*.

Skälen för regeringens förslag: Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) stöder långsiktiga forskningsprojekt som löper över flera år. SJFR bör ges fortsatt möjlighet att åta sig mer långsiktigt projektstöd. Det innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan anvisade anslagsmedel. Av denna anledning föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att godkänna utestående förpliktelser på högst 160 000 000 kronor vid utgången av år 1998.

7.3.16 Utgiftsområde 24 Näringsliv

A7 Kostnader för omstrukturering av vissa statligt ägda företag, m.m.

Regeringen föreslår under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning i detta förslag till tilläggsbudget att regeringen skall få belasta anslaget A7 *Kostnader för omstrukturering av vissa statligt ägda företag, m.m.* för kostnaderna för förvärv av aktier i A/O Dom Shvetsii.

E4 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 11 663 000 kronor inklusive en höjning av anslaget på tilläggsbudget 1 med 2 600 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget E4 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning ökas med 5 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget E3 Exportkreditnämnden minskas med motsvarande belopp.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget disponeras för ersättning till AB Svensk Exportkredit (AB SEK) för att täcka eventuellt underskott som utgör skillnaden mellan intäkter och kostnader, huvudsakligen ränteintäkter och räntekostnader, inom ramen för systemet med statsstödda exportkrediter. Under åren 19982003 förutses anslaget belastas av utbetalningar som avser åtaganden som gjorts före 1984 vad gäller vissa förmånliga krediter till u-länder. I övrig statsstödd verksamhet redovisar AB SEK för närvarande ett överskott.

Staten är genom ett avtal med AB SEK av den 14 maj 1990 bunden att ersätta AB SEK för kostnader i det statsstödda exportkreditsystemet. AB SEK redovisar resultatet av verksamheten tre gånger om året till regeringen och Kammarkollegiet. Beloppen bokförs hos Kammarkollegiet enligt kassaprinicipen och därmed inte nödvändigtvis på det budgetår de avser. De av staten budgeterade medlen för perioden 19982003 bedöms inte vara tillräckliga för att täcka utbetalningarna. Medelsbehovet beräknas uppgå till ytterligare 5 000 000 kronor för åren 19982003, utöver de 11 663 000 kronor som anvisats för år 1998 och de totalt 6 955 000 kronor som budgeterats för åren 19992003.

7.3.17 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

A2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 1 136 600 000 kronor, inklusive en höjning av

anslaget på tilläggsbudget 1 med 400 000 000 kronor.

För att bidra till finansieringen av höjningen av anslaget A5 Statens bostadskreditnämnd: *Garantiöverksamhet* under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggnad minskas anslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* med 20 000 000 kronor.

7.3.18 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

A3 Mervärdesskattebaserad avgift

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 8 093 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Mervärdesskattebaserad avgift* ökas med 993 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A4 *Avgift baserad på bruttonationalinkomsten* minskas med motsvarande belopp.

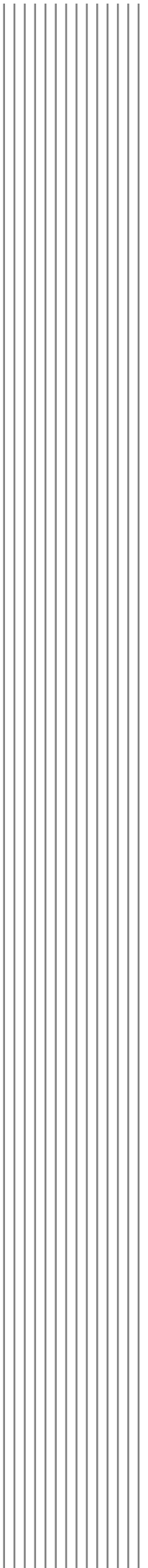
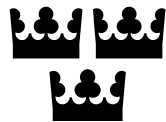

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används för att täcka betalningar till EU avseende den mervärdesskattebaserade avgiften. Dessa betalningar avser dels finansieringen av EU-budgeten innevarande år, dels efterkorrigeringar till följd av utfall för tidigare år.

Den mervärdesskattebaserade avgiften avseende innevarande budgetår betalas på grundval av en i EU-budgeten uppförd prognos över den svenska mervärdesskattebasen. Denna prognos grundar sig på information tillgänglig i april året före det år budgeten avser. Efter avslutat budgetår redovisar medlemsländerna utfallet för mervärdesskattebasen. I december samma år görs en korrigering mellan faktiskt betalad avgift och den avgift som skulle ha betalats enligt rapporterat utfall. Korrigeringen leder för 1997 till en extra inbetalning för Sverige eftersom utfallet överstiger den prognos de tidigare inbetalningarna baserades på. Denna korrigeringsbetalning har inte tidigare beaktats vid beräkningen av anslagsbehovet.

8

Skattefrågor

8 Skattefrågor

8.1 Inledning

Regeringen redovisar här inledningsvis sin bedömning av skattepolitikens långsiktiga inriktning, bl.a. de internationella förutsättningarna. Därefter presenteras ett antal förslag på skatteområdet med effekter för budgetåret 1999 och de därpå följande budgetåren.

På inkomstskattens område föreslås dels en tillfällig skattereduktion under inkomståret 1999 för personer med pensionsgrundande inkomster, dels att det fasta beloppet i den statliga inkomstskatten för år 1999 görs till en del av den kommunala inkomstskatten.

För år 1999 lämnas förslag om sänkt fastighetsskatt för bostadshyreshus.

I ett avslutande avsnitt redovisas de finansiella effekterna av de skatteförslag som lämnas i denna proposition och dessutom av de förslag i andra propositioner som lämnas samtidigt till riksdagen.

Ärendet och dess beredning

Vid beredningen av lagförslagen har synpunkter under hand inhämtats från Riksskatteverket.

Lagrådet

Den föreslagna lagstiftningen faller inom det område där Lagrådets yttrande normalt skall inhämtas. Sakfrågorna har dock uppkommit så sent i budgetprocessen att regeringen på grund av tidsbrist inte kunnat inhämta ett sådant yttrande. Frågorna är dessutom av en sådan karaktär att ett uppskjutande av lagstiftningen skulle medföra avsevärda men.

8.2 Allmänna överväganden

Regeringen redovisar här sin bedömning av skattepolitikens inriktning på lång sikt, särskilt de frågor som kommer att aktualiseras – och som också bör aktualiseras – under den närmaste mandatperioden. Efter en inledande beskrivning av vad den fortgående internationaliseringen av den svenska ekonomin betyder för utformningen av det svenska skattesystemet behandlas olika frågor kring beskattningen av arbetsinkomster, beskattningen av företagande och entreprenörer och av kapitalinkomster och förmögenheter.

Som en allmän utgångspunkt gäller att de budgetpolitiska målen ligger fast samt att tillväxt och rättvisa normalt främjas bäst genom en likformig beskattning med enkla och stabila regler, breda skattebaser och förhållandevis låga skattesatser. Vidare skall beslutade och aviserade satsningar på vården, skolan och omsorgen fullföljas. Åtgärder på skatteområdet skall också utformas på ett fördelningspolitiskt rättvist sätt.

8.2.1 De internationella förutsättningarna

Regeringens bedömning: Internationaliseringen ställer ökade krav på skattepolitiken. Uppmärksamheten på potentiellt eroderande skattebaser behöver förstärkas och beredskapen för korrigerande åtgärder höjas.

Skatternas främsta uppgift är att finansiera offentliga utgifter och med bibehållen samhälls-ekonomisk balans ge ett realekonomiskt utrymme för dessa gemensamma åtaganden. Mellan

olika länder finns skillnader i totalt skatteuttag. Detta avspeglar skilda ambitioner vad gäller de offentliga åtagandena. Men de reflekterar också olikheter i sättet att organisera och finansiera den offentliga sektorn. Sveriges jämförelsevisa höga skatteuttag beror på generellt utformade välfärdssystem som i hög grad kompenserar för inkomstbortfall och där flertalet transferingar är skattepliktiga.

Möjligheterna för Sverige att i framtiden tillämpa ett högre skatteuttag än vår omvärld är i första hand beroende av medborgarnas värdering av den offentliga sektorn i vid mening. Det handlar också om i vilken utsträckning medborgarna även i framtiden är beredda att acceptera omfördelade inslag, inte minst via skattesystemet.

Men möjligheterna till ett avvikande skatteuttag beror också på den fortgående internationaliseringen av den svenska ekonomin. Allt fler ekonomiska aktiviteter blir rörliga över gränserna i allt större utsträckning. I första hand gäller det hushållens och företagens finansiella sparande. Sedan lång tid tillbaka har detta också gällt företagens investeringar. Detta påverkar naturligtvis också de underliggande skattebaserna.

Under särskilt det senaste året har också våra möjligheter att beskatta olika internationellt lätt-rörliga varor och tjänster kommit i fokus. Konsumenterna kan i stigande utsträckning handla i andra länder och därmed tillgodogöra sig lägre priser, antingen dessa beror på skillnader i skatteuttag eller på andra faktorer.

För de allra flesta medborgare är fortfarande trösklarna höga när det gäller att utnyttja skattevinster, antingen detta sker genom att sparande och förmögenheter flyttas till utlandet eller genom att man förlägger sina inköp till andra länder. Skatteplikten för kapitalinkomster och förmögenheter gäller inte bara tillgångar i Sverige utan även tillgångar i utlandet för personer som är bosatta i Sverige. Detta innebär att dessa skatter kan undvikas endast genom skattefusk eller genom flyttning till utlandet. Det finns också en, i många fall betydande, tidsfrist innan det högre skatteuttaget blir ett offentligt-finansiellt problem. Det är dock riskfyllt att slå sig till ro och hoppas på att olika former av trögheter, exempelvis sådana som betingas av Sveriges geografiska läge, skall göra åtgärder överflödiga.

Det senaste årets utveckling på tobaks- och alkoholområdet visar att utvecklingen kan gå snabbare än förutsett. Därför sänktes tobaksskatten fr.o.m. den 1 augusti 1998 samtidigt som

skattestrukturen lades om på ett sätt som möjliggör för den legala tobakshandeln att mer effektivt konkurrera med den illegala handeln.

Den elektroniska handeln börjar öka. Av många skäl är detta en önskad utveckling; kostnaden för handel med varor och tjänster sjunker, vilket rent allmänt ger högre välfärd för konsumenterna. Utöver dessa välfärdshöjande effektivitetsvinster aktualiseras emellertid också offentligfinansiella risker som det vore fel att negligera.

Vid beskattningen av privat konsumtion genom mervärdesskatt och olika punktskatter har Sverige högre skattesatser än vår omvärld. Den vanliga gränshandeln utgör i detta sammanhang ett mindre problem än den framväxande elektroniska handeln med dess lägre transaktionskostnader för konsumenterna. I sammanhanget kan noteras att de prisskillnader som finns i förhållande till andra länder till betydande del förklaras av skillnader i priser exklusive skatter bl.a. beroende på brister i den inhemska konkurrensen på olika konsumtionsvarumarknader. Eventuella åtgärder på skatteområdet, där exempelvis justeringar i momsens normalskattesats är offentlig-finansiellt mycket kostsamma, bör därför kompletteras med åtgärder som förbättrar den inhemska konkurrensen.

Ett eventuellt framtida medlemskap i den ekonomiska och monetära unionen kräver en ökad uppmärksamhet på frågan om i vilken utsträckning ett medlemskap kan förstärka de tendenser till ökad rörlighet som finns i dag.

De just berörda fenomenen visar på svårigheterna för enskilda länder att kontrollera och er-hålla tillfredsställande information om "sina" skattebaserna. Överenskommelser mellan länderna är helt nödvändiga, både för att effektivisera kontrollen men även för att etablera skyddsnet i form av minimiskattesatser på olika områden.

Därför är det av stor vikt att den överenskommelse om ett skattepaket mot skadlig skattekonkurrens på företags- och kapitalskatteområdena, som EU-ländernas finansministrar beslutade den 1 december 1997, genomförs så snart som möjligt.

Arbetet har hittills fortsatt enligt planerna. Med stöd av Uppförandekoden för företagsbeskattning granskas särslagstiftning i medlemsländer där det befaras att företag erbjuds en lägre beskattningsnivå för att få dem att investera i landet i fråga på andra medlemsländers bekostnad. Om granskningen leder till att den undersökta åtgärden är att anse som en skadlig konkurrensåtgärd enligt koden skall den tas bort. En första rapport

skall lämnas till finansministrarna inför Ekofin i december 1998.

Även förhandlingar om ett direktiv om beskattning av ränteinkomster pågår. Kommissionen presenterade ett direktivförslag i slutet av maj 1998. Förslaget bygger på en s.k. samexistensmodell. Den innebär att medlemsländerna skall kunna välja att införa en källskatt på minst 20 procent eller att lämna uppgifter om inkomsterna till den skattskyldiges hemland så att beskattning i sin helhet kan ske där.

Ett annat område där det är angeläget med minimiskattesatser är energiområdet. Även här diskuterar EU:s medlemsländer ett direktivförslag från kommissionen med inriktningen att införa minimiskatter för samtliga energislag, dvs. även el, kol och naturgas.

För det relativa skatteuttaget på arbetsinkomster och kapital finns ett potentiellt problem för den framtida inkomstbeskattningen. I 1990 - 1991 års skattereform utformades inkomstskattesystemet så att det skulle ge en likvärdig och likformig beskattning av arbets- och kapitalinkomster. Därigenom försvåras omklassificering av inkomster av skatteskäl. I ett system med en separat och proportionell kapitalbeskattning och progressiv beskattning av arbetsinkomster finns exempelvis regler som skall leda till att det som skall beskattas som arbetsinkomst inte beskattas som kapitalinkomst.

För det fall kapitalskattesatsen av internationella skäl trycks ned uppkommer spänningar i systemet. Redan vid oförändrat skatteuttag på arbetsinkomster finns stora risker för omklassificering av inkomster till lägre beskattade kapitalinkomster med åtföljande skattebortfall. Det finns alltså starka kopplingar mellan de olika delarna av inkomstskattesystemet där tryck på del kan framtvunga omprövningar av andra delar.

8.2.2 Skatten på arbetsinkomster

Regeringens bedömning: Under mandatperioden bör ytterligare sänkningar av inkomstskatten för låg- och medelinkomsttagare ske.

Vid den utvärdering av 1990-1991 års skattereform som regeringen har redovisat (prop. 1997/98:1, bilaga 6) bedömdes att kompletterande åtgärder krävdes för att det i skattereformen åsyftade fördelningspolitiska utfallet skulle upp-

nås. Därför aviserades ett extra steg i skatteskalen från år 1999, dock för högre inkomster än dem för vilka den temporära s.k. värnskatten utgår. Efter förslag i 1998 års ekonomiska vårproposition uppgår för år 1999 den statliga skatten till 25 procent på taxerade förvärvsinkomster överstigande 389 500 kronor.

I denna proposition föreslås som en tillfällig åtgärd en särskild skattereduktion för personer med pensionsgrundande inkomster under 245 000 kronor för inkomståret 1999 (se avsnitt 8.3). För åren därefter bör prövas olika möjligheter till permanenta system med en likartad inriktning.

I skattereformpropositionen (prop. 1989/90: 110) var ambitionen att 15 procent av de skattskyldiga med förvärvsinkomster skulle betala statlig skatt. Denna ambition har inte uppnåtts och andelen uppgår nu till drygt 18 procent. På sikt bör den nedbringas till 15 procent.

I samband med övervägda sänkningar av skatten på arbetsinkomster bör befintliga s.k. skatteförmåner ses över för att utröna i vilken mån dessa kan minskas. Begränsningar av skatte-subventioner ger ett utrymme att sänka olika skattesatser. I denna proposition redovisas skatteförmåner och skattesanktioner som är hänförliga till ett visst utgiftsområde i respektive utgiftsområdesavsnitt.

8.2.3 Beskattningen av företag och entreprenörer

Regeringens bedömning: Under mandatperioden bör arbetet med förenklade skatteregler för företagen drivas vidare.

Sverige har sedan lång tid tillbaka haft goda skattevillkor för aktiebolagen och dess investeringar. Under de senaste åren har också genomförts ett antal åtgärder av särskild betydelse för mindre företag. Reglerna för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag är nu i princip likvärdiga med de som gäller för aktiebolag. För egenföretagare som startar en ny verksamhet har införts en möjlighet att kvitta underskott i näringsverksamhet mot tjänsteinkomster. Detta har ökat överlevnadsmöjligheterna för entreprenörer i den riskfyllda startfasen. För ägare till onoterade aktiebolag har en partiell lättnad i ägarbeskattningen införts. Detta har förbättrat

villkoren för investeringar i dessa bolag. Soci-
alavgifterna har reducerats på ett sätt som särskilt
för de mindre företagen gett bättre förutsätt-
ningar för nyanställningar. Efter förslag i 1998
års ekonomiska vårproposition har riksdagen be-
slutat om ytterligare förbättringar.

Skattereglerna för de mindre företagen har fått
en struktur som i allt väsentligt bör bestå och
tillåtas verka under en följd av år. Ett arbete har
dock påbörjats för att förenkla reglerna. Förenk-
lingsutredningen, vars arbete är inriktat på skat-
teförhållandena för enskilda näringsidkare och
delägare i handelsbolag, fick våren 1998 tilläggs-
direktiv som innebär att en översyn skall göras av
såväl redovisnings- som skatteregler med särskild
inriktning på företag i tjänstesektorn. Förslag
från utredningen kommer att presenteras under
hösten 1998. De s.k. stoppreglerna, som tilläm-
pas för fåmansföretag, är också föremål för ut-
redning och även här kommer förslag att pre-
senteras under hösten 1998.

8.2.4 Beskattningen av kapitalinkomster

Regeringens bedömning: Under mandatperioden
bör kapitalinkomstskattesatsens nivå och förmö-
genhetsskatten övervägas.

Genom 1990-1991 års skattereform effektivise-
rades beskattningen av kapitalinkomster. Detta
uppnåddes genom en rad olika basbreddningar,
som gav ett ökat skatteuttag på kapital trots att
den formella skattesatsen sänktes. Kapitalbe-
skattningen fick en struktur som var bättre an-
passad till en liten öppen ekonomis villkor än de
regler som gällde tidigare. I sammanhanget bör
noteras att beskattningen av personliga kapital-
inkomster – detsamma gäller för förmögenhets-
skatten – i den lilla öppna ekonomin i första
hand kan ses som en beskattning av sparande
med en begränsad inverkan på näringslivets re-
alinvesteringar. Detta innebär bl.a. att det ange-
lägna kravet på en likformig beskattning av spa-
randet kan upprätthållas utan nämnvärd inverkan
på investeringarna. För nystartade företag och
för mindre företag utan tillgång till de interna-
tionella kapitalmarknaderna kan dock beskatt-
ningen av sparande också vara betydelsefull för
realinvesteringar och sysselsättning.

Den separata och proportionella kapitalin-
komstbeskattningen – som även finns i andra
nordiska länder – har också vunnit internationell
uppmärksamhet som en möjlighet att hantera
riskerna för ökad skattekonkurrens om det fi-
nansiella sparandet. Inte desto mindre finns an-
ledning att vara uppmärksam på riskerna för
förlust av skattebas.

Sedan skattereformen har marknaderna för fi-
nansiellt kapital fortsatt att internationaliseras.
Placerarnas kostnader för att flytta sparande och
förmögenheter har sjunkit. Sverige verkar inom
EU för att det skall etableras skyddsnet i form av
förbättrat uppgiftslämnande och källskatter på
räntor. Behovet av en intern prövning av kapital-
skattesatsens nivå kommer ändå att göra sig gäl-
lande.

Vid en statisk bedömning ger förändringar i
kapitalskattesatsens nivå relativt begränsade of-
fentlig-finansiella effekter, eftersom den aggrege-
rade skattebasen, även efter den återhämtning
som har skett under senare år, är förhållandevis
liten. En reducerad kapitalskattesats kan dock ge
upphov till indirekta finansiella effekter genom
att riskerna för omklassifiering av förvärvsin-
komster ökar. Dessa effekter liksom effekter på
olika tillgångsmarknader skall avvägas mot risker
för ett utflöde av skattebas vid oförändrade
skatteregler. För förmögenhetsskatten aktualise-
ras delvis samma avvägningsfrågor som för ka-
pitalinkomstbeskattningen.

8.3 Skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare

Regeringens förslag: För inkomståret 1999 med-
ges en skattereduktion för inkomsttagare med
pensionsgrundande inkomst upp till viss nivå.
Skattereduktionen uppgår till 1 320 kronor för
personer med pensionsgrundande inkomst upp
till 135 000 kronor. Skattereduktionen skall dock
inte uppgå till högre belopp än den kommunal-
skatt som beräknas för året. För personer med
pensionsgrundande inkomst över 135 000 kro-
nor reduceras reduktionsbeloppet med 1,2 pro-
cent av överskjutande inkomst.

Bakgrunden till regeringens förslag: Regering-
en uttalade i finansplanen till 1998 års ekonomis-
ka vårproposition (prop. 1997/98:150) att det

finns utrymme för att vidta offensiva åtgärder när de offentliga finanserna förstärkts och när en tillfredsställande kvalitet inom skolan, vården och omsorgen har säkerställts. Generella skattesänkningar bedömdes därvid vara ett alternativ under förutsättning att de utformades på ett fördelningspolitiskt rättvist sätt.

Enligt de bedömningar av de offentliga finanserna m.m. som görs i denna proposition finns det redan för år 1999 ett utrymme för att sänka skatteuttaget på arbetsinkomster. Det är emellertid ännu för tidigt att utforma permanenta lösningar. Här krävs en fortsatt uppmärksamhet på utvecklingen av de offentliga finanserna på längre sikt. Men det är också nödvändigt med en fördjupad och bred diskussion kring frågan hur den framtida beskattningen av arbetsinkomster skall utformas så att den på ett tillfredsställande sätt förenar önskemålen om ett fördelningspolitiskt rättvist utfall med det angelägna i att skatterna ger goda villkor för arbetsmarknadsdelta-gande, arbetsutbud, utbildning och kompetensutveckling. Olika lösningar bör också prövas med hänsyn till önskemålet att skattereglerna skall vara enkla, lättförståeliga och ge låga administrativa kostnader.

Skälen för regeringens förslag: I avvaktan på den fördjupade bedömning och diskussion som krävs för en mer omfattande förändring av arbetsinkomstbeskattningen bör en tillfällig lösning väljas för inkomståret 1999. Det är i detta korta tidsperspektiv i första hand angeläget att åstadkomma förbättringar för låg- och medelinkomsttagarna. Förslaget är därför utformat så att skattelättnaden i allt väsentligt tillfaller personer med inkomster under den lägre brytpunkten i inkomstskatteskalen. Denna kan för år 1999 beräknas ligga vid en taxerad förvärvsinkomst på 245 000 kronor.

Skattelättnaden bör knytas till storleken på den pensionsgrundande inkomsten. Detta innebär det är personer främst med löneinkomster, sjukpenning, föräldrapenning, arbetslöshetsersättning och inkomst av aktiv näringsverksamhet som kommer att omfattas av åtgärden. Däremot omfattas inte inkomster för vilka allmän pensionsavgift inte betalas, t.ex. ålderspension. För att förbättra pensionärernas ekonomiska situation föreslår regeringen att pensionerna höjs redan från och med år 1999 genom att pensionerna beräknas på det fulla prisbasbeloppet i stället för på 99 procent av prisbasbeloppet. För en ensamstående pensionär med minimipension innebär

detta att pensionen höjs med ca 550 kronor per år.

Ett alternativ till en skattereduktion skulle kunna vara att förändra grundavdraget. Detta skulle emellertid påverka kommunernas skatteunderlag negativt, vilket inte sker om en skattereduktion införs. För att inte blockera framtida förändringar och som en markering av att mer permanenta förändringar i första hand bör inriktas mot de med pensionsgrundande inkomster bör därför i stället en modell med skattereduktion tillämpas. Detta innebär bl.a. att effekterna för den enskilde ej blir beroende av marginalskattens storlek. Modellen med skattereduktion har tidigare tillämpats på inkomster av anställning vid 1986 års taxering, för byggnadsarbete på bostadshus, för riskkapitalinvesteringar, för fastighetsskatt och för sjöinkomster.

För att ge tillfredsställande fördelningspolitisk profil bör reduktionen ges som ett fast belopp för personer med pensionsgrundande inkomst upp till viss nivå. Detta fasta belopp bör därefter trappas ned så att reduktionen i princip upphör när inkomsten har nått den nivå, där statlig inkomstskatt (utöver det fasta grundbeloppet enligt gällande regler) börjar betalas. Modellen bör även utformas så att avtrappningen av reduktionen ger begränsade effekter på marginalskatterna.

Det fasta beloppet bör bestämmas till 1 320 kronor. Reduktion kan dock aldrig erhållas med högre belopp än den kommunalskatt som för den skattskyldige beräknas för år 1999. Denna maximala reduktion bör utgå för personer med pensionsgrundande inkomst upp till 135 000 kronor. Detta innebär att den maximala reduktionen ges till personer med löneinkomster upp till drygt 11 000 kronor per månad.

Med den fastlagda gränsen för när reduktionen skall börja trappas av krävs – för att reduktionen skall upphöra vid en inkomst i närheten av brytpunkten – att avtrappning sker med 1,2 procent av den del av den pensionsgrundande inkomsten som överstiger 135 000 kronor.

8.4 Det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster

Regeringens förslag: Den statliga skatt om 200 kronor som utgår på fysiska personers förvärvsinkomster skall vid 2000 års taxering utgöra kommunal inkomstskatt. Skatten skall till 66,5 procent utgöra skatt till kommun och till 33,5 procent utgöra skatt till landsting.

Skälen för regeringens förslag: Statlig inkomstskatt på fysiska personers förvärvsinkomster utgår dels med en fast skatt om 200 kronor, dels med 20 procent av den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger en skiktgräns samt från och med 2000 års taxering med 25 procent av den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger en högre skiktgräns om 360 000 kronor. Skiktgränsen vid 1999 års taxering uppgår till 214 900 kronor. För 2000 års taxering har den lägre skiktgränsen ännu inte fastställts.

Regeringen föreslår, som tidigare framgått, att den fasta skatten om 200 kronor som utgår på förvärvsinkomster för fysiska personer för år 1999 tillfälligt skall utgöra en kommunal inkomstskatt, dvs. den skall tillfalla kommunerna och landstingen. Detta görs genom en särskild lag som tillfälligt ersätter en del av regleringen i 10 § lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt angående den fasta delen av den statliga inkomstskatten på förvärvsinkomster för fysiska personer. I lagen anges också hur skatten skall fördelas mellan kommun och landsting.

Regeringen avser att i 1999 års ekonomiska vårproposition – efter förnyade bedömningar av den ekonomiska utvecklingen – ta ställning till en eventuell förlängning av denna överföring för åren 2000 och därefter.

8.5 Fastighetsskatten på bostadshyreshus

Regeringens förslag: För år 1999 sänks fastighetsskatten på hyreshus (bostadsdelen) från 1,5 procent till 1,3 procent.

Skälen för regeringens förslag: Som en del av saneringsprogrammet höjdes genom beslut hösten 1994 fastighetsskatten på bostäder år 1996 från 1,5 procent till 1,7 procent av taxeringsvärdet. Genom skattehöjningen kunde den tidigare föreslagna minskningen av räntebidragen återtas och besparingen fördelades på detta sätt över hela bostadsbeståndet i stället för att endast träffa de redan hårt drabbade bostäder som är beroende av räntebidrag. Finansutskottet föreslog våren 1998 att fastighetsskatten skulle sänkas på bostäder från 1,7 procent till 1,5 procent av taxeringsvärdet. Riksdagen beslutade den 5 juni 1998 (bet. 1997/98:FiU20, rskr. 1997/98:318, SFS 1998:526) att sänka fastighetsskatten fr.o.m. 1999 års taxering i enlighet med förslaget.

Regeringen har under våren 1998 tillkallat en parlamentariskt sammansatt kommitté, Fastighetsbeskattningskommittén (Fi 98:06, Dir. 1998:20) med uppgift att göra en allmän översyn av fastighetsskatten m.m. Uppdraget skall vara avslutat före utgången av år 1999. I avvaktan på de ställningstaganden som regering och riksdag kan göra med anledning av de förslag kommittén kan komma att lägga fram föreslås nu att fastighetsskatten på hyreshus (bostadsdelen) sänks från 1,5 procent till 1,3 procent av taxeringsvärdet under år 1999 (2000 års taxering). Regeringen avser i 1999 års ekonomiska vårproposition – efter förnyade bedömningar av den ekonomiska utvecklingen – överväga att sänkningen förlängs till att avse även år 2000.

Den föreslagna sänkningen begränsas till att avse bostadshyreshus, vilket innebär att såväl hyresgäster som bostadsrättshavare kan komma att få reducerade boendekostnader. Till skillnad från vad som gäller för villaägarna har dessa grupper i mindre utsträckning tillgodogjort sig de senaste årens räntesänkningar. Regeringen förväntar sig att den lägre skattenivån omsätts i lägre hyror och avgifter.

8.6 Begreppet näringsverksamhet och tilldelningen av F-skattsedel

Regeringens bedömning: Definitionen av inkomst av näringsverksamhet bör inte ändras. De nyligen genomförda reformerna avseende förutsättningarna för utfärdande av F-skattsedel respektive förhandsbesked i taxeringsfrågor och de utbildningsinsatser som föreslås i en rapport från Riksskatteverket bör sammantagna resultera i en enhetlig och kompetent handläggning.

Utredningens förslag: Inom Riksskatteverket har en arbetsgrupp kartlagt och analyserat praxis i fråga om utfärdande av F-skattsedel. Resultatet redovisas i rapporten Utvidgning av näringsbegreppet (RSV Rapport 1998:4). Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av deras yttranden finns tillgänglig hos Finansdepartementet (Fi 98/1218).

I rapporten föreslås att begreppet näringsverksamhet vidgas till att omfatta personer som, utan att vara inordnade i respektive uppdragsgivares verksamhet, riktar sig till ett flertal uppdragsgivare och har en affärsidé som innebär aktivt sökande av uppdrag på den allmänna marknaden genom annonsering eller dylikt. Därmed kan för personer ur yrkeskategorier såsom företagsjour, musiker, tidningsmedarbetare och direkthandelsförsäljare ges möjlighet att få F-skattsedel utan att de hindras av de bedömningar som hittills gjorts i praxis. I rapporten föreslås att utvidgningen åstadkoms genom att det s.k. självständighetskriteriet i definitionen av näringsverksamhet i 21 § kommunalskattelagen (1928:370) – "självständigt bedriven förvärvsverksamhet" – ändras till "med viss grad av självständighet bedriven förvärvsverksamhet".

Utredningen föreslår vidare att Riksskatteverket – oavsett om lagändringen genomförs eller inte – tar initiativ till en snar översyn av nuvarande utbildning av handläggare av F-skattefrågor för att åstadkomma en snabb, korrekt och enhetlig bedömning av ansökningar om F-skattsedel.

Remissinstanserna: Rapporten har av remissinstanserna fått ett blandat mottagande. Flertalet tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter på det. Ett antal remissinstanser, däribland Arbetsdomstolen, Ekobrottsmyndigheten, Sveriges Fastighetsägareförbund och Lantbru-

karnas Riksförbund, ifrågasätter om det är nödvändigt med en lagändring för att uppnå den åsyftade ändringen i praxis. Länsrätten i Stockholms län motsätter sig förslaget och framhåller att antalet avslag med motivering att självständighet inte förelegat är mycket litet enligt den i rapporten redovisade statistiken. Även LO avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens bedömning: Utredningens förslag syftar till att vidga kretsen av personer som ges möjlighet att få F-skattsedel samt att få till stånd en enhetligare tillämpning hos skattemyndigheterna.

Under senare tid har vissa andra åtgärder genomförts som bör kunna bidra till en sådan utveckling inom ramen för nuvarande system. Hösten 1997 infördes nya regler för utfärdande av F-skattsedel med uttalat syfte att underlätta nyföretagande (prop. 1997/98:33 s. 39). Vidare har möjligheten att söka förhandsbesked i taxeringsfrågor hos Skatterättsnämnden sedan den 1 juli 1998 utvidgats väsentligt. Förhandsbesked kan sökas både av den enskilde och Riksskatteverket om en oklar rättsfråga uppkommer t.ex. i samband med ansökan om F-skattsedel eller vid yrkande om ett skatteavdrag enligt en särskild beräkningsgrund (prop. 1997/98:65 s. 40). Dessa åtgärder i förening med den satsning på utbildning av handledare som utredningen har föreslagit ger bättre förutsättningar än tidigare för en enhetlig tillämpning av bestämmelserna där samhällsutvecklingen med förändrade företagsformer, arbetssätt etc. och förhållandena i de enskilda fallen kan beaktas. Flera remissinstanser har dessutom framhållit att de tillämpningsproblem som iakttagits inte har sin grund i att lagtexten skulle lägga hinder i vägen.

Regeringen anser att en ändring av självständighetskriteriet inte bör ske utan starka skäl. Även med en ändrad lagtext skulle en prövning behöva göras som i dag på grundval av omständigheterna i det enskilda fallet. Mot bakgrund härav och med hänvisning till vad som anförts om redan vidtagna åtgärder och behovet av utbildningsinsatser är regeringen inte beredd att föreslå att utredningens förslag genomförs.

8.7 Fordonsskatt på bussar

I den transportpolitiska propositionen (1997/98: 56 s. 160 ff) föreslogs att fordonsskattesystemet för bussar skall omarbetas med sikte på att nå en

internalisering av negativa externa effekter och att förändringen borde träda i kraft från den 1 januari 1999. Förslaget innebar en skattehöjning i storleksordningen 22 000 kr per år för bussar för mer än 60 passagerare. Fordonsskatten för bussar borde utformas på samma sätt som fordonsskatten för tunga lastbilar med olika skatteklasser beroende på vikt och axelkonfiguration. Den närmare utformningen föreslogs dock bli föremål för utredning inom Regeringskansliet. Riksdagen har beslutat i enlighet med propositionen i denna del (bet. 1997/98:TU10, rskr. 1997/98:266).

Trafikbeskattningsutredningen ser för närvarande över vägtrafikens samlade beskattning omfattande bl.a tunga fordon. Översynen koncentreras till vad som är den lämpligaste avvägningen mellan försäljningsskatt, fordonsskatt, energi- och koldioxidskatt i syfte att förbättra den samlade styreffekten med avseende på trafiksäkerhet och miljö. Det har numera framkommit att det vore lämpligt att Trafikbeskattningsutredningen utreder även konstruktionen för fordonsskattehöjningen för bussar. Ikraftträdandet av den tidigare aviserade förändringen kommer därför att bli något fördröjt.

8.8 Finansiella effekter m.m.

Den inkomstberäkning för år 1999 som redovisas i avsnitt 5.2 och bilaga 1 baseras förutom på bedömningar av den ekonomiska utvecklingen m.m. även på de förslag till förändrade skatteregler som presenteras i denna proposition och i ett antal andra propositioner som överlämnas samtidigt med budgetpropositionen eller, i ett fall, senare under hösten 1998. I detta avsnitt redovisas de olika förslagens offentlig-finansiella effekter och innebörden av förslagen i de övriga propositionerna.

Fokusering sker på de förslag som påverkar statsbudgetens saldo för år 1999. Tidsperspektivet är dock förlängt genom att förslag med budgeteffekter för år 2000 och framåt redovisas.

Budgeteffekterna för åren 1999–2001 redovisas i *tabell 8.1*. Redovisade effekter är av olika slag. Först anges bruttoeffekterna (räknat på helår) som beskriver den statistiskt beräknade effekten av åtgärden utan beaktande av eventuella indirekta effekter. Därefter redovisas kalenderårseffekterna för statsbudgeten och för den offentliga sektorn. Redovisningen sker i kassamäs-

sig termer vilket innebär att olika slag av upp- bördsförskjutningar i skatte- och avgiftsuttaget har beaktats. Därigenom kan effekten för ett enskilt år inkludera flöden av skatter och avgifter som avser inkomster från ett tidigare år. Vid bedömningen har hänsyn också tagits till olika slag av indirekta effekter på andra skattebaser och på offentliga utgifter.

Vid redovisningen av effekterna på statsbudgeten bör i princip nettoeffekten fördelas på berörda inkomst- och utgiftstitlar med hänsynstagande till indirekta effekter. De indirekta effekterna är dock i normalfallet förhållandevis små. Som en förenkling hänförs därför hela effekten till den inkomsttitel regelförändringen primärt avser. För redovisningen på enskilda inkomsttitlar ger detta en viss misstämning men effekterna på saldot för staten och den offentliga sektorn blir korrekta.

Slutligen redovisas varaktiga nettobudgeteffekter för den offentliga sektorn av de olika förslagen. Avvikelse mellan varaktiga effekter och olika årseffekter kan bero bl.a. på fördröjd övervärt-ring av vissa skatter på andra skattebaser. Vid åtgärder med temporär effekt utgörs den varaktiga effekten av räntan på nuvärdet av framtida saldotförändringar.

8.8.1 Förslag i budgetpropositionen

Förslaget om en *skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare* för inkomståret 1999 beräknas ge en budgetförsvagning på 3,26 miljarder kronor. Den lägre belastningen för år 1999 beror på förskjutningar i skatteuppbörden. Effekten för år 2001 beror på systemet med preliminärskatteuppbörd för personer med F-skattsedel, där preliminärskatten för detta år styrs av den slutliga skatten år 1999. Denna försvagning balanseras dock fullt ut genom en motsvarande budgetförstärkning år 2002.

Förslaget om att *det fasta beloppet vid beräkning av statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster* för inkomståret 1999 i stället görs till en del av den kommunala inkomstskatten ger inga budgeteffekter för den offentliga sektorn. Däremot påverkas statsbudgeten för år 1999 med -1,33 miljarder kronor.

Sänkningen av fastighetsskatten på bostadsbyres-bus från 1,5 procent till 1,3 procent för år 1999 ger en budgetförsvagning brutto på 0,87 miljarder kronor. I kassamässiga termer uppkommer dock belastningen först år 2000 då preliminärskatten

för år 1999 ej antas påverkas. År 2000 begränsas dock budgetförsvagningen genom indirekta effekter via förändringar i KPI. Dessa indirekta effekter återtogs dock år 2001. För det senare året uppkommer vidare en budgetförsvagning – jfr effekten av skattereduktionen – p.g.a effekter via uppbörden av preliminärskatt. Liksom för skattereduktionen återtogs dock denna effekt i sin helhet år 2002.

För samtliga åtgärder gäller att de varaktiga nettobudgeteffekterna för offentlig sektor är väsentligt lägre än såväl bruttoeffekter som kassamässiga effekter. Detta beror på att åtgärderna är temporära vilket innebär att den varaktiga effekten utgörs av en beräknad ränta på de kassamässiga skatteflödena.

8.8.2 Förslag i andra propositioner

I proposition 1998/99:15 *Omstrukturering och beskattning* föreslås förändrade skatteregler vid omstruktureringar av företag. Förslagen, som bygger på slutbetänkandet från 1992 års företagskatteutredning (SOU 1998:1), innebär att omstrukturering av företag skall kunna genomföras utan omedelbara skattekonsekvenser. Förslagen innebär att uppskov medges med beskattningen men inte några definitiva skattelättnader. Åtgärderna ger en sammanlagd budgetförsvagning på 0,15 miljarder kronor, varav 0,05 miljarder kronor påverkar statsbudgeten för år 1999.

I lagrådsremissen *Beskattning av fordringar och skulder i utländsk valuta* som överlämnats till Lagrådet, föreslås förändrade skatteregler med anledning av justeringar i de civilrättsliga redovisningsreglerna. En proposition avses överlämnas till riksdagen under senare delen av oktober. Förändringarna innebär bl.a. att uppbyggda reserver i utländsk valuta skall återföras till beskattning under inkomståren 1999–2003. För åren 2000–2001 ger detta en temporär förstärkning av statsbudgeten med 0,12 respektive 0,23 miljarder kronor där tidsprofilen förklaras av uppbördsförskjutningar.

I proposition 1998/99:17 *Koncernbeskattningsfrågor för ideella föreningar och stiftelser, m.m.* föreslås att reglerna om skattefrihet för utdelning på näringsbetingade aktier även skall gälla för stiftelser och ideella föreningar. Vidare föreslås att reglerna om koncernbidrag skall omfatta koncerner där moderföretaget är en stiftelse eller en ideell förening. Förslagets budgeteffekter bedöms som marginella.

I proposition 1998/99:16 *Avdrag för vissa pensionskostnader, m.m.* föreslås vissa justeringar i de under våren 1998 beslutade reglerna om avdrag för arbetsgivares kostnader för tjänstepensioner. Därutöver föreslås att enskilda näringsidkare som ej har F-skattsedel i vissa fall befrias från särskild löneskatt på pensionspremier samt att reglerna om skattereduktion för fastighetsskatt skall justeras med hänsyn till den tidigare i år sänkta fastighetsskatten för bl.a. småhus. Förslagets budgeteffekter bedöms som marginella.

Tabell 8.1 Budgeteffekter av åtgärder på skatteområdet i anslutning till BP99¹

Bruttoeffekter, kassamässiga effekter för staten och offentliga sektorn år 1999–2001 samt varaktiga effekter för offentlig sektor

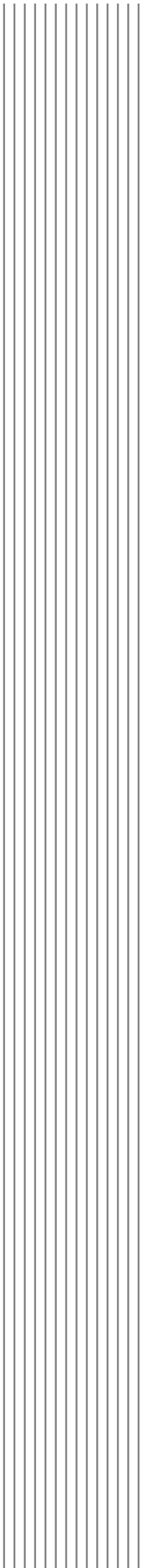
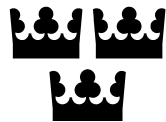
Miljarder kronor

	Ikraft	Inkomst- titel	Brutto- effekt	Staten			Offentlig sektor			Varaktig nettoeffekt off. sektor
				1999	2000	2001	1999	2000	2001	
1. Förslag i budgetpropositionen										
Skattereduktion	1/1 1999	1111	-3,26	-2,98	-0,28	-0,14	-2,98	-0,28	-0,14	-0,17
Omvandling av 200- kronan	1/1 1999	1111	0	-1,33	0	0	0	0	0	0
Sänkt fastighetsskatt	1/1 1999	1310	-0,87	0	-0,73	-1	0	-0,64	-1,1	-0,02
<i>Delsumma</i>			<i>-4,13</i>	<i>-4,31</i>	<i>-1,01</i>	<i>-1,14</i>	<i>-2,98</i>	<i>-0,92</i>	<i>-1,24</i>	<i>-0,19</i>
2. Förslag i propositioner i anslutning till BP99										
Omstrukturering och beskattning	1/1 1999	1121	-0,15	-0,05	-0,15	-0,15	-0,05	-0,15	-0,15	-0,15
Beskattning utländsk valuta	1/1 1999	1121	0,54	0,00	0,12	0,23	0,00	0,12	0,23	0,03
<i>Delsumma</i>			<i>0,39</i>	<i>-0,05</i>	<i>-0,03</i>	<i>0,08</i>	<i>-0,05</i>	<i>-0,03</i>	<i>0,08</i>	<i>-0,12</i>
Summa			-3,74	-4,36	-1,04	-1,06	-3,03	-0,95	-1,16	-0,31

¹. I tabellen redovisas enbart de förslag som bedöms ha budgeteffekter överstigande 5 miljoner kronor.

9

Styrning av statlig verksamhet

9 Styrning av statlig verksamhet

9.1 Inledning

Styrningen av den statliga verksamheten har successivt utvecklats från detaljstyrning till ökad ramstyrning med fokus på resultat istället för på resursinsats. Befogenheter har delegerats till förvaltningen på ett flertal områden.

Resultatstyrningen kräver dels att mål sätts upp för olika verksamheter, dels att resultat följs upp och utvärderas. Riksdagen har i olika sammanhang pekat på vikten av att så sker och att resultatredovisningarna till riksdagen utvecklas.

Utöver relevant resultatinformation utgör konsekvensanalyser inom olika områden ett viktigt underlag för statsmakternas beslut. Regeringen anser t.ex. att det är viktigt att utveckla metoder för analys av konsekvenserna för barn av de beslut som fattas och som tydligt berör dem. Regeringen har därför gett Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att i samråd med Barnombudsmannen utforma riktlinjer för hur sådana analyser kan göras.

Riksdagen har också betonat vikten av att få en kontinuerlig och samlad uppföljning av förändringarna inom statsförvaltningen. I detta avsnitt redovisar regeringen sin bedömning av resultatstyrningens utveckling, utvecklingen inom statsförvaltningen, statsförvaltningens produktivitet utveckling och uppföljningen av myndigheternas arbetsgivarpolitik. I bilaga 6 finns en mer utförlig redogörelse för utvecklingen inom området.

9.2 Ekonomisk styrning

Ekonomisk styrning avser både resultatstyrning och finansiell styrning. Med resultatstyrning avses styrningen av den statliga verksamhetens omfattning, inriktning och effektivitet. Med finansiell styrning avses ekonomiska ramar som sätts för verksamhetens resursförbrukning (jfr. prop. 1997/98:1, volym 1, s. 127).

Resultatstyrning av statlig verksamhet innebär att mål anges, att resultatet följs upp och/eller utvärderas och att en bedömning görs som kan ligga till grund för åtgärder. Vid resultatstyrning av myndigheter överläts valet av medel för att uppnå målen till myndigheterna själva.

Resultatstyrningen av den statliga verksamheten förutsätter en tydlig ansvarsfördelning. Detta krävs för att styrningen skall kunna fungera på alla nivåer, dvs. på riksdags- och regeringsnivå och inom myndigheterna, eller annorlunda uttryckt från riksdagen via regering och myndigheter till medborgarna.

9.2.1 Utvecklingen av resultatstyrningen

I det följande redovisas utvecklingen av resultatstyrningen i enlighet med riksdagens begäran (bet. 1996/97:FiU20, s. 143 ff).

Utgångspunkten är de krav som lagen (1996:1059) om statsbudgeten ställer på regeringen. Enligt 2 § skall regeringen för riksdagen redovisa de mål som åsyftas och de resultat som uppnåtts på olika verksamhetsområden. Riksdagen har i olika sammanhang framfört såväl generella som områdesspecifika krav. I finansutskottets betänkande (1997/98:FiU20) avseende 1998 års ekonomiska vårproposition lyfter utskottet

särskilt fram vissa frågor för regeringen att beakta.

I denna proposition har ambitionen varit en generell förbättring av resultatredovisningarna, i synnerhet för utgifts- eller verksamhetsområden där resursförbrukningen är betydande eller där förväntade effekter är särskilt betydelsefulla.

I syfte att höja kvaliteten på resultatredovisningen till riksdagen, av såväl måluppfyllelse som verksamhetens resursförbrukning, är ambitionen i denna proposition att

- målstrukturen blir tydligare och att det klart framgår vilka mål som riksdagen har att ta ställning till,
- resultatinformationen blir bättre med bl.a. tidsserier av prestationer, effekter och mätbara indikatorer på måluppfyllelsen,
- regeringens analys och resultatbedömningar blir tydligare, framför allt på utgiftsområdesnivå,
- beräknade anslag för år 2000 och år 2001 kompletteras med belopp i fasta priser, vilket framgår av de inledande tabellerna i anslagsavsnitten.

Den fortsatta utvecklingen av resultatstyrningen

Regeringen angav i propositionen Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst (prop. 1997/98:136) följande centrala punkter för utvecklingen av resultatstyrningen

- förbättrad resultatinformation till riksdagen,
- starkare politiskt engagemang i styrningen,
- fortsatt verksamhetsanpassning,
- fokus på Regeringskansliets arbetsformer.

Konstitutionsutskottet betonade i sitt ställningstagande till propositionen (bet. 1997/98:KU31) att medborgarnas synpunkter bör tillmätas stor betydelse vid utvärderingen av verksamheten. Ett arbete har inletts i Finansdepartementet med att ta fram ett flerårigt handlingsprogram, som i första hand riktar sig till de statliga myndigheterna. Medborgarperspektivet kommer särskilt att lyftas fram i handlingsprogrammet.

I syfte att få en internationell referensram i arbetet med att förbättra resultatinformationen till

riksdagen har Riksrevisionsverket (RRV) haft i uppdrag att göra en internationell studie av regeringars resultatredovisningar till parlamenten. Kartläggningen omfattar sju länder: Danmark, Norge, Finland, Australien, Nya Zeeland, Kanada och USA.

Av kartläggningen framgår tydligt att länderna har olika sätt att redovisa till parlamenten, vilket delvis men inte helt kan förklaras av skilda organisationsstrukturer och budgetprocesser.

Kartläggningen visar att de flesta länder i huvudsak redovisar prestationer till sina parlament och att effektredivisningar är sällsynta. Frågan om vilken resultatinformation som skall redovisas till parlamenten är under utveckling i samtliga länder och inget av de studerade länderna tycks ha kommit längre än Sverige i detta avseende.

Regeringens bedömning: Enligt regeringens bedömning är kopplingen mellan redovisningen av resultat och målen för verksamheten fortfarande bristfällig. En förklaring till detta är att det är svårt att finna bra och rättvisande resultatindikatorer på olika nivåer. En annan orsak till att resultatredovisningen inte håller tillräckligt hög kvalitet är att det alltför ofta saknas relevant resultatinformation som beskriver utvecklingen över tiden.

Regeringens slutsats

För att uppfylla de mål som statsmakterna fastställt krävs en effektiv styrning av den statliga verksamheten. Arbetet med att vidareutveckla styrningen av den statliga verksamheten är en ständigt pågående process. De mål – såväl övergripande som mer verksamhets specifika – som sätts upp för verksamheten måste vara tydligare kopplade till varandra för att resultatstyrningen ska bli ett kraftfullt styrmedel. För att säkerställa att relevant resultatinformation finns tillgänglig kommer också strategier för att följa upp och utvärdera den statliga verksamheten att tas fram. Avgörande för att målen om hög kvalitet och effektivitet för den statliga verksamheten ska kunna uppfyllas är också att kontrollen över de statliga medlen är god och att statligt finansierad verksamhet står under en ändamålsenlig tillsyn.

Regeringen avser mot bakgrund härav att under den närmaste två-årsperioden göra en över-
syn av mål och målstrukturer, i första hand på

utgiftsområdes- och verksamhetsnivå samt vid behov, föreslå riksdagen reviderade mål. I samband med en sådan genomgång är det angeläget att även anpassa dessa till de övergripande målen för regeringens politik.

Målen bör i första hand avse effekter i form av den påverkan som kan uppnås genom statliga insatser. Andra kriterier är att målen bör vara uppföljningsbara och – så långt det är möjligt – kunna ligga fast för att underlätta resultatjämförelser över tiden.

Utvecklingsarbete inom resultatstyrningens område bedrivs inom flera departement. Detta arbete är av betydelse för Regeringskansliets arbete med att ta fram en gemensam målstruktur och begreppsapparat inom ramen för gällande utgiftsområden och i verksamhetsanpassningen av resultatstyrningen.

Ambitionen är att skapa en struktur av resultatområden definierade utifrån tydliga effekt- eller prestationsmål för verksamheten. Målen bör utformas på varje nivå så att det framgår på vilket sätt den underordnade nivån bidrar till den överordnade nivån. De mål och den avgränsning av resultatområdena som riksdag och regering beslutar skall därefter vara vägledande för Regeringskansliets dialog med myndigheterna och återrapporteringen till riksdagen.

Resultatstyrning förutsätter att relevant resultatinformation lämnas till den som skall utöva styrningen. Vid uppföljning och utvärdering av statlig verksamhet utgörs resultatet av såväl målpåfyllelse som verksamhetens resursförbrukning. För att det skall vara möjligt att få och lämna relevant resultatinformation i rätt tid behövs en strategi för vad som skall lämnas och till vem samt när uppföljning och utvärdering av statlig verksamhet skall ske och hur det skall gå till. En sådan strategi förutsätter både en tydlig målstruktur och en aktiv dialog från regeringens sida med myndigheter och riksdagen.

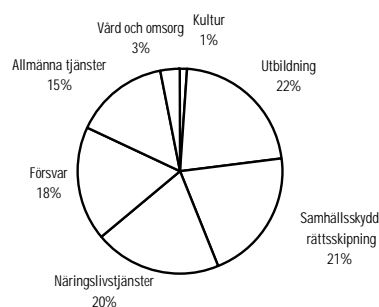
I 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150, avsnitt 7.6.1) anmälde regeringen att arbetet med att förbättra och utveckla uppföljningen och utvärderingen av verksamheten och ekonomin i kommuner och landsting bör intensifieras. En arbetsgrupp inom Regeringskansliet (In 1998:B) har bl.a. i uppdrag att utifrån befintlig statistik om den kommunala verksamheten och ekonomin förbättra underlaget för en samlad bedömning av utvecklingen i kommuner och landsting. Gruppen skall också lämna förslag till åtgärder för att på längre sikt åstadkomma en väl fungerande uppföljning av hur resurserna i

kommuner och landsting används och hur de nationella målen i verksamheterna uppfylls. Arbetet skall i första hand inriktas på kärnverksamheterna skola, vård och omsorg. Arbetsgruppen skall redovisa sitt uppdrag senast 31 mars 2001.

Det är regeringens bedömning att de ovan nämnda åtgärderna kan öka möjligheterna att möta riksdagens behov av resultatinformation, även vid andra tillfällen än då budgetpropositionen lämnas.

9.3 Utvecklingen inom statsförvaltningen

Statskontoret har regeringens uppdrag att årligen göra en översiktlig redovisning av utvecklingen inom statsförvaltningen. Liksom tidigare år behandlar Statskontorets rapport *Staten i omvandling* de strukturella förändringarnas inverkan på ekonomi och sysselsättning m.m. Rapporten visar att omstruktureringarna i staten har varit stora, särskilt under 1990-talets första hälft. Förändringarna har skett under trycket av de försämrade offentliga finanserna under decenniets först år. Den statliga förvaltningen har renodlats genom en tydligare uppdelning av statens olika funktioner i samhället. Affärsverksamhet har brutits ut för att bedrivas i bolagsform under konkurrens. Mellan rättsskipning och annan myndighetsutövning har en tydligare gräns dragits. Ytterligare decentralisering av arbetsuppgifter till kommunerna har också bidragit till att statsförvaltningen har minskat dramatiskt i volym. Sedan 1990 har antalet statligt anställda minskat med 11 procent. 1997 sysselsatte staten (exklusive affärsverken) 218 000 hel- och deltidarbetande.

Diagram 9.1 Sysselsättningen i staten år 1997

Källa: SCB:s arbetsmarknadsstatistik och Statskontorets beräkningar. Grupperingen grundar sig på FN:s Classification of Functions of Government, CoFoG.
Anm. Hälso- och sjukvård samt social trygghet har lagts ihop till området 'vård och omsorg'. Affärsverken ingår inte.

Samtliga län utom Uppsala har visat en negativ statlig sysselsättningsutveckling under 1990-talet. Mest negativ har sysselsättningsutvecklingen varit i Kronobergs, Värmlands, Gotlands och Gävleborgs län, med minskningar som har överstigit 20 procent.

En ny tendens är att också *produktionen och konsumtionen av tjänster* har gått ned. Med undantag för den högre utbildningen har konsumtionen minskat inom samtliga verksamhetsområden sedan 1993. Under första halvåret 1998 tycks det emellertid ha skett en omsvängning. Ökningen i konsumtionen av statliga tjänster uppgick till 4,6 procent jämfört med första halvåret 1997.

Informationstekniken är avgörande för den fortlöpande utvecklingen inom statsförvaltningen. Internet, som kanal för elektronisk kommunikation och informationsförmedling, har fått ett sådant genomslag att det inte längre finns några alternativ. Det är därför inom den ramen som de statliga myndigheterna utvecklar sådana tjänster som innebär att den elektroniska förvaltningen kan förverkligas. Den innefattar t.ex. IT-stödda transfereringssystem och serviceförmedling till medborgare, organisationer och företag.

Sverige har under de senaste femtio åren förändrats från att ha varit förhållandevis homogent till att bli ett samhälle präglad av *etnisk och kulturell mångfald*. Mer än 900 000 personer är födda utomlands. Ytterligare 700 000 personer är födda i Sverige och har utländsk bakgrund genom att minst en förälder är född utomlands. Av de totalt 1,1 miljoner personerna i arbetsför ålder med utländsk bakgrund, förvärvsarbetade drygt hälften år 1995. Av de som är födda i Sverige med två svenska föräldrar förvärvsarbetade samma år mer än 70 procent. Det är främst de som är födda ut-

omlands som har låg representation på arbetsmarknaden. År 1995 hade endast 46 procent sysselsättning. Motsvarande tal för personer födda i Sverige med utländsk bakgrund var 64 procent. Enligt Statskontorets rapport är andelen utrikes födda lägre i statsförvaltningen än inom andra sektorer. Andelen sysselsatta med utländsk bakgrund inom arbetsmarknaden som helhet uppgick år 1995 till 16 procent, varav de som är födda utomlands svarade för 9 procent. I staten var andelen något lägre och uppgick till 13 procent av de anställda. En förklaring till den lägre andelen utrikes födda i statsförvaltningen kan enligt Statskontoret vara att minst en fjärdedel av alla statliga anställningar fordrar svenskt medborgarskap.

Regeringens bedömning: Statskontorets rapport är ett viktigt underlag för bedömningen av konsekvenserna av de förändringar som har genomförts i statsförvaltningen. Rapporten visar den övergripande utvecklingen av statsförvaltningen och är således inte någon utvärdering av genomförda strukturförändringar. Regeringens bedömning är att behovet av systematiskt genomförda uppföljningar och utvärderingar av utvecklingen inom statsförvaltningen kommer att öka av bl.a. följande skäl.

Det fortsatta effektiviseringsarbetet bör i första hand inriktas mot att mer systematiskt pröva det statliga åtagandet. Efter att det har genomförts generella besparingar inom förvaltningen under flera år, bör det nu vara möjligt att istället fokusera på områden där det offentliga åtagandet kan minska. För att klara detta krävs dock fler och bättre genomförda uppföljningar och utvärderingar av den statliga verksamheten.

Uppföljning och utvärdering av förvaltningspolitiken

Den dramatiska omvandlingen av statsförvaltningen under 1990-talet har enligt regeringens bedömning varit både nödvändig och bra. Omvandlingen har bl.a. inneburit att det mesta av statens affärsverksamhet numera bedrivs i bodelagsform under konkurrens. Domstolarna har fått större tyngd när rättsskipningen tydligare har skilts från annan myndighetsutövning. Detta gagnar rättssäkerheten och stämmer bättre överens med förvaltningstraditionen i Sveriges omvärld.

Statskontorets analyser visar att lönerns andel av statens totala förvaltningskostnader sjunker. Under 1990-talets första hälft låg andelen kring 45 procent (inkl. arbetsgivaravgifter) mot 55 procent under 1970-talet. Andelen varierar dock kraftigt beroende på vilket statligt delområde som studeras. Den är t.ex. hög inom polis- och domstolsväsendet, omkring 70 procent, medan den är låg inom kommunikationsområdet, cirka 15 procent. Regeringens bedömning är att uppmärksamheten måste skärpas på de kostnader i statsförvaltningen som inte är löner. Inte minst bör effekterna av myndigheternas IT-satsningar följas upp.

Regeringen har i propositionen Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst (prop. 1997/98 :136) lagt fram riktlinjer för regeringens fortsatta arbete med att utveckla den statliga förvaltningen. Dessa riktlinjer innebär en fortsatt renodling av statlig verksamhet, kvalitets- och kompetensutveckling, resultatfokusering och en effektiv informationsförsörjning. Utifrån dessa riktlinjer har ett arbete inletts med att ta fram ett flerårigt förvaltningspolitiskt handlingsprogram, som i första hand riktar sig till de statliga myndigheterna. Tyngdpunkten i programmet ligger på tre huvudområden. Det första huvudområdet handlar om åtgärder för att åstadkomma en förbättrad och förstärkt styrning och ledning av förvaltningen. Det andra huvudområdet tar upp åtgärder som syftar till att höja de statsanställdas kompetens och etik samt stödja myndigheternas arbete med att förbättra kvaliteten i sina verksamheter. Det tredje huvudområdet behandlar den framtida informationsförsörjningen.

När det gäller uppföljningen av förvaltningspolitiken har regeringens uppdrag till Statskontoret hittills begränsats till att Statskontoret årligen skall göra en samlad och översiktlig redovisning av utvecklingen inom statsförvaltningen. Regeringen finner det angeläget att åtgärder och insatser inom förvaltningspolitiken följs upp och utvärderas för att därmed öka kvaliteten i regeringens och riksdagens beslutsunderlag. En av Statskontorets huvuduppgifter inom utvärderingsområdet bör vara att genomföra sektorsövergripande utvärderingar inom det förvaltningspolitiska området. Uppdragen som lämnas till Statskontoret bör avse frågor som har förvaltningspolitisk betydelse och syfta till att belysa effekterna av vidtagna åtgärder.

Uppföljning av organisatoriska förändringar i statlig sektor

Den mest hektiska perioden av omstruktureringar i den statliga sektorn verkar nu ha gått över i ett mer stabilt läge. Nästan samtliga län har dock fått vidkännas neddragningar under 1990-talet. Det finns därför all anledning att vara uppmärksam på den löpande utvecklingen. Det är också viktigt att regeringen fortlöpande har tillgång till data som följer den regionala utvecklingen i den statliga sektorn.

Regeringen har tidigare aviserat satsningar som ännu ej fått genomslag i statistiken, exempelvis torde lokaliseringen av statliga arbetstillfällen till Söderhamn, lokaliseringen av delar av Premiepensionsmyndigheten (kundservice) till Söderhamn och Ljusdal samt lokaliseringen av Statens energimyndighet till Eskilstuna innebära märkbart positiva effekter för de berörda arbetsmarknadsregionerna under kommande år.

Regeringen har i propositionen Regional tillväxt (1997/98:62) slagit fast att man avser att förbättra uppföljningen av det regionala utfallet genom att fortlöpande bevaka förändringar i organisation och sysselsättning hos de statliga myndigheterna på regional och lokal nivå.

Staten och informationstekniken

Statskontorets beskrivning av utvecklingen av elektroniska samhällstjänster visar på de problem och möjligheter informationstekniken innebär för statsförvaltningen. Regeringens uppfattning är att den elektroniska infrastrukturen ännu inte helt uppfyller vissa grundläggande krav, t.ex. för att skicka säker elektronisk post. Det saknas regelverk för säker kommunikation, bl.a. för grunddatafrågor. Det pågår dock ett arbete både på internationell och nationell nivå med att skapa juridiska förutsättningar för att kunna äkthetsbestämma elektroniska dokument med digitala signaturer.

Regeringen har i propositionen Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst (prop 1997/98:136) pekat på att informationsteknikens möjligheter bör tas till vara så att medborgare och företag i högre grad kan kommunicera och utbyta information med den offentliga sektorn på ett säkert sätt. Regeringen bedömer att detta bäst kan åstadkommas genom ett aktivt samarbete mellan staten, kommunerna och landstingen. Dessutom har regeringen pekat på, att det finns ett behov av gemensamma standarder, tekniker, metoder m.m. Erfarenheterna av den typ av arbete som Toppledarforum representerar, dvs. gemensamt

projektarbete mellan stat, kommun och lands-
ting, har visat att det finns ett stort intresse för
samverkan kring projekt för informationsför-
sörjning. Regeringens bedömning är att detta ar-
bete bör intensifieras i syfte att skapa en säker
infrastruktur för elektroniska samhällstjänster på
Internet. En förvaltning som skall utvecklas till
att bli mer tillgänglig och tillmötesgående – med
en betydande del av tjänsterna tillgängliga via
Internet – förutsätter att den elektroniska in-
frastrukturen är tillräckligt robust och tillförlit-
lig.

Etnisk och kulturell mångfald i staten

Regeringen har i den integrationspolitiska pro-
positionen (prop 1997/98:16) slagit fast att sam-
hällets mångfald bör genomsyra arbetslivet och
att staten har ett särskilt ansvar som föredöme.
Att ta till vara den kompetens som finns hos
människor med utländsk bakgrund bidrar till att
öka kvaliteten i verksamheten. Det är också en
viktig demokratifråga och ett mål att statsför-
valtningens personalsammansättning återspeglar
den arbetsföra befolkningens etniska samman-
sättning.

Statskontorets rapport visar att de utrikes-
födda är underrepresenterade i statsförvaltning-
en. Av befolkningen i arbetsför ålder är 13 pro-
cent utrikes födda, men de utgör endast 6 pro-
cent av de anställda inom statsförvaltningen.
Inom vissa områden är deras representation
mycket låg. Deras barn har däremot en propor-
tionell representation inom statsförvaltningen i
förhållande till sin andel av den arbetsföra be-
folkningen.

Regeringen har under det senaste året vidtagit
en rad åtgärder för att öka den etniska och kultu-
rella mångfalden i statsförvaltningen. Bland an-
nat har en serie seminarier för generaldirektörer,
personalchefer och fackliga företrädare inom
statsförvaltningen genomförts för att uppmärk-
samma mångfaldens demokratiska och samhälls-
ekonomiska fördelar och diskutera hur man kan
arbeta med dessa frågor hos myndigheterna. Av-
sikten är att fortsätta med aktiviteter av detta slag
under år 1999.

Utvecklingen av den etniska mångfalden i
statsförvaltningen kommer att följas upp löpande
under de närmaste åren. Bland annat övervägs att
begära redovisningar av vidtagna åtgärder och de-
ras resultat vad gäller myndigheternas arbete för
att främja etnisk mångfald.

9.4 Statsförvaltningens produktivitet utveckling

I 1998 års budgetproposition aviserade regering-
en åtgärder i syfte att få ett bättre grepp
om statsförvaltningens produktivitet utveckling.
Som ett första steg har regeringen gett ett antal
centrala myndigheter i uppdrag att beräkna pro-
duktivitet utvecklingen inom sju viktiga statliga
verksamhetsområden, nämligen skatteförvalt-
ningen, exekutionsväsendet, rättsväsendet, in-
vandringen, socialförsäkringens administration,
arbetsmarknadsområdet samt universitets- och
högskoleområdet. Statskontoret har samordnat
arbetet. Resultatet kan jämföras med tidigare
ESO-studier av produktivitet utvecklingen mel-
lan 1960 och 1990.

**Tabell 9.1 Produktivitetsförändring i den civila statsför-
valtningen 1960-1997**

Procent	
Period	Genomsnittlig årlig förändring
1960 - 1965	- 1,3 %
1965 - 1970	- 2,2 %
1970 - 1975	- 3,0 %
1975 - 1980	1,9 %
1980 - 1985	1,2 %
1985 - 1990	0,1 %
1990 - 1997	0,8 %

Som framgår av tabellen har statsförvaltningens
produktivitet utveckling efter en nedgång under
andra halvan av 1980-talet åter börjat stiga. Mel-
lan 1990 och 1997 har produktiviteten stigit med
totalt 5,8 procent, vilket innebär en årlig ökning
med i genomsnitt 0,8 procent.

Regeringen ser ett stort värde i att kontinuer-
ligt kunna följa upp hur myndigheternas pro-
duktivitet förändras. Detta gäller både möjlighe-
ten att gentemot bl.a. riksdagen redovisa hur väl
statsförvaltningen lyckas utföra sina åtaganden
och möjligheterna att få bättre underlag för styr-
ning och uppföljning av myndigheterna. Rege-
ringen avser att fortsättningsvis löpande låta
mäta produktiviteten inom viktiga statliga verk-
samtetsområden. Det urval av områden som
detta års redovisning bygger på skall breddas.
Avsikten är att produktivitet mätningarna skall
inordnas i den ordinarie budgetprocessen och re-
dovisas i berörda myndigheters årsredovisningar.
Regeringen har även för avsikt att fortsättnings-
vis återkomma till riksdagen med en redovisning
av produktivitet förändringarna inom staten.

9.5 Regeringens uppföljning av myndigheternas arbetsgivarpolitik

Som ett led i den fortlöpande uppföljningen av de statliga myndigheternas verksamhet begär regeringen årligen in uppgifter från Arbetsgivarverket och myndigheterna om myndigheternas arbetsgivarpolitik och de mål som gäller för denna. De redovisningskrav som regeringen har riktat till myndigheterna fokuserar på följande fyra områden som ur ett övergripande perspektiv har särskild strategisk betydelse för kompetensförsörjningen: åldersstruktur, könsfördelning, personlörlighet samt lönenivåer och löneutveckling.

Regeringens övergripande bedömning är att arbetsgivarpolitiken inom de enskilda områdena fungerar väl. Inom många myndigheter saknas dock en helhetssyn, och det finns anledning för flertalet myndigheter att arbeta mer aktivt med arbetsgivarpolitikens långsiktiga och strategiska inriktning.

Åldersstrukturen inom staten kan på några års sikt komma att leda till problem med kompetensförsörjningen. Med dagens avgångs- och rekryteringsmönster kommer ca 25 procent av de som i dag är statsanställda att gå i pension före år 2010. Det är mycket angeläget att myndigheterna använder de instrument som de förfogar över för att påverka åldersstrukturen.

Andelen kvinnor i statsförvaltningen är 42 procent, vilket innebär att staten är den sektor på arbetsmarknaden som har jämnast könsfördelning.

Budgetåret 1993/94 infördes ramanslagssystemet och under 1994 ombildades den statliga arbetsgivarorganisationen. Dessa reformer har bidragit till en klarare gränsdragning mellan regeringen och myndigheterna i förhandlingsfrågor. Det är tydligt att lönesättningen har blivit mer verksamhetsanpassad och att den i ökad utsträckning kan användas som ett arbetsgivarpolitiskt instrument. Lönerna inom det statliga avtalsområdet sätts numera individuellt och differentierat.

Regeringen kan konstatera att när hänsyn tas till likartade arbetsuppgifter, uppgår kvinnornas löner till 96 procent av männens. Det finns således fortsatt anledning för många myndigheter att kartlägga och söka undanröja osakliga löneskillnader.

Under 1997 var de statsanställdas personlörlighet 10 procent. De yngre har en avsevärt högre

rörighet än de äldre, och de yngre har också fått högre löneökningar än de äldre.

Regeringen kan också konstatera att den långsiktiga löneutvecklingen inom staten är i paritet med den på arbetsmarknaden i övrigt.

Uppföljningen av arbetsgivarpolitiken är ett viktigt komplement till regeringens övriga resultatuppföljning. Uppföljningen klargör och medför att myndigheterna måste ta ett större ansvar för att sätta konkreta och strategiska mål för kompetensförsörjningen, med tydliga kopplingar till målen för verksamheten. Regeringen fortsätter därför sitt arbete med att successivt implementera och utveckla uppföljningssystemet. Som ett led i detta utvecklingsarbete avser regeringen begära att myndigheterna också skall konkretisera sina lönepolitiska strategier. Regeringen avser vidare ge myndigheterna i uppdrag att arbeta än mer aktivt med jämställdhetsfrågorna, inklusive de därmed förknippade frågorna om lika lön för lika och likvärdigt arbete.

9.6 Personalkonsekvenser vid strukturförändringar och besparingar m.m.

Enligt vad regeringen inhämtat från Trygghetsstiftelsen har cirka 54 500 personer sagts upp i staten under perioden april 1990-juni 1998. Av dessa har cirka 4 050 sagts upp under tiden juni 1997 - juni 1998.

Trygghetsstiftelsen arbetar med en mycket markerad s.k. arbetslinjeprofil. Detta har lett till att arbetslösheten har kunnat hållas på en relativt sett låg nivå. Bland de som omfattas av trygghetsavtalet ligger den öppna arbetslösheten under 2 procent. Ungefär två tredjedelar av de uppsagda som får nytt arbete får det inom den privata sektorn, oftast i små och medelstora företag. Mellan 5 och 10 procent av de uppsagda startar egna företag, som i genomsnitt sysselsätter cirka två personer.

Enligt de beräkningar som redovisas i bilaga 6 riskerar drygt 4 000 personer att bli överflödiga under perioden 1998-2001. De departementsområden som närmast berörs är Försvars-, Finans-, Social-, Kommunikations- och Inrikesdepartementens.

